

HORIZONTOK ÉS DIALÓGUSOK II.

konferencianapok

ABSZTRAKTKÖTET

Pécs, 2016. május 4-6.

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Neveléstudományi Intézet
Pécs, 2016

HORIZONTOK ÉS DIALÓGUSOK II.

konferencianapok

ABSZTRAKTKÖTET

Pécs, 2016. május 4-6.

Szerkesztette:

Márhoffer Nikolett, Szekeres Nikoletta, Szücs-Rusznak Karolina

A kiadás helye: Pécsi Tudományegyetem „Oktatás és Társadalom”
Neveléstudományi Doktori Iskola, Pécs

Felelős kiadó: Ambrusné Kéri Katalin

A kiadványban megjelenő írások tartalmáért a szerzők felelnek.

ISBN: 978-963-429-043-8

TARTALOMJEGYZÉK

VII. Iskola a társadalmi térben és időben	4
Szimpóziumok	5
Szekció előadások.....	20
Poszter előadások.....	91
IV. Autonómia és Felelősség – Tanulásközpontú pedagógia konferencia	97
Szimpóziumok	98
Szekció előadások.....	123
Science Slamek.....	148
V. Romológus konferencia	157
Szekció előadások.....	158

VII. ISKOLA A TÁRSADALMI TÉRBEN ÉS IDŐBEN

Informatika a matematikatanítás módszertanában

Szimpóziumvezető: Di Blasio Barbara

Kulcsszavak: *szakmódszertan, IKT eszközök, matematikatanítás*

AZ MTA Szakmódszertani Pályázat 12 hónapos kutatási időszaka alatt született eredmények bemutatása 2015. január 1. – 2015. december 31.

Magyarország a 2012-es PISA vizsgálat eredményei alapján több kompetenciaterületen is visszaesett. Szignifikánsan romlott a magyar tanulók matematikai teljesítménye és problémamegoldó készsége 2003-hoz képest, a digitális szövegértésben pedig Európában az utolsó helyen állunk. Ugyanakkor a PISA adatok mélyebb elemzése azt is mutatja, hogy az informatikai eszközök használata az osztályteremben nem feltétlenül növeli a tanulói kompetenciákat.

Az MTA által meghirdetett szakmódszertani pályázaton a PTE oktatói és több pécsi iskola matematikatanára arra vállalkozott, hogy saját tapasztalataik alapján megvizsgálják, növelhető-e az oktatás eredményessége az IKT eszközök bevonásával. 2015 őszén került sor a pilotra. Három hónapon át tanítottak a GeoGebra szoftver segítségével. 148 tanuló és 6 pedagógus vett részt a kísérletben, a bemeneti és kimeneti mérés során értékelhető adatokat 123 tanulóról gyűjtöttünk, 84 fő 10. évfolyamos (36 kísérleti és 48 kontroll) és 39 fő nyolcadikos (13 kísérleti, 26 kontroll) tanulóról. A mérések során a matematika tudást és a motivációt mértük, valamint háttéradatokat is felvettünk. A pedagógusok munkáját osztálytermi óramegfigyelésekkel követtük, amihez többféle eszközt is kialakítottunk. Mind a pedagógusokkal, mind a tanulókkal a kísérlet elején és végén interjúkat és fókuszcsoportos beszélgetéseket folytattunk.

A kutatási eredmények azt valószínűsítik, hogy az IKT nem megfelelően előkészített, didaktikailag nem kellően átgondolt használata inkább ront és lassítja a tanulók matematikai fejlődését. Ezzel szemben olyan példát is láttunk, ahol az IKT eszközök rutinos és szakszerű használata a kísérleti csoportban szignifikáns javulást eredményezett a matematikai fejlődésben a kontroll csoporthoz képest. Előzetes eredményeink arra is rámutatnak, hogy mihamarabb szükséges a tanárok digitális kompetenciáinak fejlesztése, transzferálható tudásuk megerősítése. A széleskörű szakmódszertani fejlesztés véleményünk szerint a tanárok digitális eszközhasználatának és digitális didaktikai tudásának továbbképzése nélkül csak korlátozott mértékben indulhat el.

A szimpózium során a kutatás eredményeiből a következőket mutatjuk be:

- a tanulói kompetenciák és a motiváció hogyan változott a beavatkozás során a kísérleti és a kontroll csoportban,
- a pedagógusok milyen attitűdökkel rendelkeznek az IKT eszközök használatával kapcsolatban,
- egy új eszköz használata osztályteremben a pedagógus szemével.

Application of ICT in Teaching Mathematics

Symposium leader: Barbara Di Blasio

Keywords: *didactics, ICT tools, math teaching*

Hungary scored below the average in several competencies of PISA measurement in 2012. The decline with respect to 2003 was especially deep in mathematics, digital literacy, and problem solving. In digital literacy we scored last in Europe. On the other hand, PISA assessments indicate that using ICT in classroom does not necessarily increase students' competencies. The aim of our research group, consisting teachers of secondary grammar schools and researchers of the University of Pécs, was to investigate experimentally whether ICT can add to efficiency of teaching. The pilot research was performed in the fall semester of 2015. GeoGebra was used to aid teaching for three months. 146 students and 6 teachers participated. Valid measurement before and after the pilot teaching was collected from 123 students, among which 84 ones were from the 10th grade (36 ICT ones vs 48 ones in the control group without ICT), and 39 ones were from the 8th grade (13 ones vs 26 ones). We measured mathematical competencies and motivation along with many other background variables. Work of the teachers has been monitored in a classroom research aided by several measuring tools, also devised by us. In the end, both the teachers and the students were involved in focus group interviews.

Our research results indicate that utilization of ICT without a proper preparation and well thought out didactical consideration tends to worsen development of students' competencies rather than helping it. On the other hand, we have recorded an example for a way of teaching, which used ICT more properly, thus achieving a very significant development with respect to that of the control group. Our preliminary results also indicate the urging need for developing teachers' digital competencies and strengthening their transferable knowledge. In our opinion, a widespread and overall didactical development can be successful only to a very restricted extent without developing teachers' didactical and digital competencies first.

The following result of us will be presented in this symposium:

- How students' competencies and motivation changed in the ICT groups and the control groups,
- what kind of attitudes do teachers show toward usage of ICT,
- how does the usage of the new ICT tools in classroom look like in the eye of the teachers.

IKT eszköz alkalmazása matematika órán

Di Blasio Barbara

Kulcsszavak: *a PISA mérés eredményei, pilot kutatás, osztálytermi beavatkozás*

2012-ben, a nemzetközi PISA-mérésekben Magyarország minden kompetenciaterületen az OECD átlag alatt teljesített. Matematika területén különösen nagy az előző mérésekhez képest a romlás, illetve a digitális szövegértés és problémamegoldó képesség területén utolsók vagyunk Európában (Csüllög és mtsai, 2014). A magyar tanulók viszonylag sok időt fordítanak a matematikatanulásra, mégis a ráfordított energia és idő mellett gyenge a matematikai kompetenciamérési eredményünk. A zsúfolt tananyagot rossz tanulási stratégiákkal próbálják elsajátítani, változó színvonalú tanári munka mellett.

A matematikaoktatásban a hazai hagyományos módszerek nem követik az információfeldolgozás és a figyelmi folyamatok dinamikájának változását. Az egyszerre nagy ingermennyiség befogadásához szokott fiatalok számára a frontális oktatási módszerek ingerszegények. Külföldi tapasztalatok alapján az IKT újítások felhasználása az oktatásban, különösen a természettudományok terén jelentős mértékben javítja a diákok teljesítményét (Cunska, Savicka, 2012), ugyanakkor a PISA eredmények ezt nem támasztják alá.

Kíváncsiak voltunk, vajon az IKT eszközöket milyen módon érdemes használni, hogy valóban eredményesek legyünk. Hipotézisünk szerint a kellő hozzáértéssel alkalmazott IKT eszközök használata javítja a tanulók matematikai kompetenciáját.

A kutatás célja, a matematika oktatásának megújítása digitális eszközök bevonásával, a matematika szakmódszertanának átgondolásával.

Beavatkozó osztálytermi kutatásunkban négy pécsi gimnázium vett részt, ahol kvantitatív és kvalitatív elemzéseket végeztünk. Vizsgálatunkban a tizedik évfolyamos osztályokban az informatikai eszközök célzott használata nem idézett elő matematikai eredményjavulást, inkább rontott a tanulók teljesítményén. Nyolcadik osztályban mutattunk ki szignifikáns javulást a kontroll csoport matematikai eredményéhez képest. Az elemzésben a diákok kimenetkor és bemenetkor adott válaszai közötti változást vizsgáltuk, és a fejlődést matematika teljesítményükben, valamint az összefüggést a különböző háttérváltozók és a fejlődés mértéke között.

Eredményünk alapján a tizedikes diákok a kísérleti csoportban kisebb mértékben fejlődtek, mint a kontroll csoportban, és nem változott szignifikánsan a matematika órához való hozzáállásuk, a nyolcadikos diákok esetében azonban a kísérleti csoportban a kontroll csoportnál nagyobb mértékben javult a diákok teszteredménye a bemeneti és a kimeneti mérés között.

Application of ICT in Teaching Mathematics

Barbara Di Blasio

Keywords: *International Assessment of PISA, pilot research, classroom intervention*

Hungary scored below the average in all competencies in PISA measurement in 2012. The decline was especially deep in mathematics, digital literacy, and problem solving (Csüllög et al., 2014). The mathematical competency of Hungarian students is weak despite the relatively big amount of time they devote to studying mathematics. They apply a wrong learning strategy, and also the quality of their teaching is problematic sometimes. The related teaching strategies usually applied in Hungary do not follow the ever changing intensity of information processing and attention of students. Students are used to processing a big amount of stimuli simultaneously, so traditionalteaching is boring for them. As shown by studies in abroad (Cunska, Savicka, 2012), application of ICT in teaching significantly improves result of students, particularly in natural sciences, but this contradicts to PISA assessment. Our question was how ICT should be applied such that it does improve students' result. Our hypothesis is that workmanlike application of ICT does improve mathematical competencies of students.

The aim of our research is to renew didactics of mathematics by utilizing ICT in teaching, via carefully though out didactical considerations.

For secondary grammar schools participated in our interfering research. Both qualitative and quantitative analyses have been performed. In 10th grade, utilization of ICT in teaching of mathematics has not resulted in extra progress, rather it resulted in a lesser progress than that

of the control group. On the other hand, a very significant extra progress was measured in the 8th class (again, compared to the control group). Our analysis was based on the difference between the test scores of students before and after teaching them the related mathematical topic, and also other independent background variables, which can influence mathematical progress, have been taken into account.

As said above, in 10th grade students progress with ICT was lesser than that of the control group without it, meanwhile their interest in mathematics has not changed significantly. However, in 8th grade the students progress with ICT was significantly stronger (by a large margin) than that of the control group without ICT.

Tanárok IKT-hez való attitűdje esettanulmány alapján

Jenák Ildikó

Kulcsszavak: *pedagógusattitűd, IKT, oktatásmódszertan*

A köznevelésben dolgozó tanárok többsége a digitális korszak eszközei nélkül szocializálódott. Az ő gondolkodási mintázatuk általában eltér a mai tanulókétól, kiknek a hálózati kultúra természetes. A tudásalapú társadalom a hálózatos tanulás (konnektivizmus) kognitív berendezkedésén alapszik. Problémaként jelentkezik, hogy a tanárképzés rendszerében a digitális kompetenciákat célzottan fejlesztő kurzus nem érhető el kötelező jelleggel. Ám a nemzetközi oktatáspolitikai előírásoknak megfelelően a tanulók digitális kompetenciáinak irányított fejlesztése csak az infokommunikációs technológiák terén jártas tanárok által valósítható meg.

Módszertani kutatásunk során feltételeztük, hogy a megfelelően alkalmazott IKT javítja a tanulók teljesítményét. Azonban felmerült a kérdés, hogy a tanárok képesek-e ily módon megfelelően alkalmazni a rendelkezésre álló eszközöket és mennyire nyitottak rájuk? Kutatásunkban megvizsgáltuk, hogy a szövegekben a modern oktatástechnológiai hívószavak, kulcskonceptiók ismerete és használata mennyire jellemző; milyen digitális, a tanulási folyamatok tervezésénél felhasználható eszközöket ismernek a tanárok, illetve hogy mennyire állnak pozitívan a technológiai fejlesztések használatához. Célunk rekonstruálni a tanárok fejében élő képet a modern, konnektivista oktatási lehetőségekről. Levelező tagozatos hallgató szövegeinek diskurzuselemzését végeztük el a QDA Miner Lite szoftver segítségével. Írásukban a „Hogyan segítheti az IKT a szakmódszertanokat?” kérdésre adnak választ.

Eredményként kaptuk, hogy a modern kifejezések még nem épültek be a tanárok gondolkodásába, a sokszor előforduló kulcsfogalmak sem mai keletűek. A tanároknak zömében csak általános képük van az IKT eszközökről, ezeket nem ismerik, vagy nem tudják használni. Azonban nyitottak a technológiai fejlesztések használatára, mely alapot teremt továbbképzésükre. Kutatásunk hozzájárul a tanárképzés és a szakmai továbbképzések rendszerének modernizálásához, mely alapfeltétele a globális tudásalapú társadalomhoz illeszkedő új nevelési paradigma hatékony megvalósításának.

Teachers' Attitude Towards ICT based on a Case Study

Ildikó Jenák

Keywords: *teacher attitude, ICT, teaching methodology*

The majority of public school teachers has socialised without digital era resources. Their thinking pattern differs from today's students', for whom network culture is natural. Knowledge-based society lies on the cognitive theory of networked learning (connectivism). The fact that compulsory courses aiming to develop digital competencies in teacher training are missing occurs as a problem. Although complying with international educational policies, directed development of students' digital competencies can be implemented only by teachers with a certain level of expertise in ICT.

In our methodological research we assumed that properly applied ICT improves student performance. But then the question arose whether teachers can apply available devices and tools properly and how opened they are to these instruments. We examined how typical knowledge and use of key concepts of modern education technology are in the texts; what tools teachers know for designing learning processes; and how positive teachers' attitudes are towards usage of technological developments. We aim to retrace teachers' image about possibilities of modern education. We performed discourse analysis on correspondent teacher students' texts on „How ICT can facilitate methodologies?” with the help of QDA Miner Lite software.

In conclusion, modern phrases has not incorporated into teachers' thinking, their common key concepts are outdated. Teachers only have a general image about ICT devices, they don't know or are unable to use them. However, they're opened to applying technological developments, which provides a basis for their further training. Present research contributes to the modernisation of teacher and professional training systems, which is essential in effectively implementing the educational paradigm of global knowledge-based society.

Tanári tapasztalatok az IKT-vel támogatott matematikaórán

Surányi Péter

Kulcsszavak: *matematika oktatásmódszertan, IKT, digitális pedagógia*

Az elmúlt években a köznevelésben részt vevő tanulók nagyon sokat változtak, melynek legfőbb oka, a XX. század végén megjelenő digitális technológia gyors elterjedése. Véleményünk szerint, a jövőbeli iskolai képzésben elengedhetetlen, hogy megjelenjen a számítógéppel kiegészített tanulás és tanítás.

A számítógéppel támogatott órákra való felkészülés és az óravázlatok megírása másképpen történt, mint egy hagyományos óra esetében. Át kellett gondolnunk, hogy az adott anyagrészt milyen módon lehetne feldolgozni a megadott IKT eszközök segítségével. Az óravázlatoknak ezek ismeretében álltunk neki: szükséges volt minden tanórához elkészíteni a digitális tananyagokat, melyeket többször is át kellett nézni a megfelelő működés biztosítása érdekében. A programfájlokat, linkeket, elkészített online feladatsorokat összegyűjtve mellékeljük az óravázlatok mellé.

A digitális matematika óra megtartása sokban különbözött egy hagyományos órától. A kutatásban érintett csoportnál szükséges volt néhány bevezető órát megtartani, amelyben megismertettük velük a Geogebra program használatát. Az órákat egy alulmotivált,

matematikából gyengén teljesítő csoportban tartottuk. Az órákon meglepődve tapasztaltuk, hogy a diákok motiváltsága, a tananyag iránti érdeklődése megváltozott. A hagyományos órákhoz képest többen jelentkeztek, olyan diákok is aktívak voltak, akik eddig csak csöndben ültek. Összességében jóval több feladatot oldottak meg diákok, végig fenntartható volt a figyelmük. A Geogebra és az online oldalak segítségével a hagyományos tanórai feladatok többszörösét tudtuk átgyakorolni, megoldani, és a számítógépnek köszönhetően minden diák azonnali visszajelzést kapott megoldásának sikerességéről.

A bemeneti és kimeneti méréseket megvizsgálva azt kaptuk, hogy a programban részt vevő nyolcadikos diákoknál jelentős javulás volt a két mérés között. A diákok hasonló eredményt értek el kimenetkor a kísérleti és a kontroll csoportban, de a Geogebra programot megismerő diákok esetében a fejlődés jelentősen nagyobb mértékű volt.

A kutatásunk hosszútávú céljai között szerepel a modern tanítási módszerek és eszközök elterjesztése a matematikatanárok között, új és meglévő digitális segéd- és tananyagok további fejlesztésének elősegítése, továbbá a tanárok nagyobb mértékű bevonódása az IKT-vel támogatott tanítás-tanulás világába.

Teacher Experiences on ICT Supported Mathematics Class

Péter Surányi

Keywords: mathematics teaching methodology, ICT, digital pedagogy

In recent years public school students have quite changed, for which the major reason is the fast spread of digital technology emerging at the end of the 20th century. In our opinion in future school training computer aided learning and teaching is crucial.

Preparing for computer aided classes and writing lesson plans happened differently than in the case of a traditional class. We had to rethink how to elaborate a certain part of the curriculum with the help of available ICT devices. We started to plan lessons accordingly: it was necessary to create digital study materials, which had to be revised multiple times to ensure proper functionality and operation. Program files, links and online exercises were attached to the lesson plans.

Conducting a digital mathematics class differs from a traditional class. In the group involved in the research it was necessary to provide a few introductory lessons where students learned how to use Geogebra software. The classes were held in a group with low level of motivation and poor mathematical performance. At the classes we were surprised how students' motivation and their interest in the curriculum has changed. Compared to traditional classes, they were significantly more active, even those who had just sat in silence. In total, students have solved much more exercises, their attention was sustainable. With the help of Geogebra and online sites we could exercise and solve multiple tasks, and students got immediate feedback about the success of their solutions with the help of the computer.

Kis települések - kis iskolák

Szimpóziuavezető: Forray R. Katalin

Kulcsszavak: *kis iskola, összevont tanulócsoport, oktatáspolitiká*

A szimpóziu előadásai a fenti kulcsszavakat járják körül elmélet és empirikus tapasztalatok birtokában. A hasonló kisiskolák jellegzetes szervezeti formáját találjuk az aprófalvas településszerkezetű régiókban. Alacsony tanulólétszámú iskolák működnek városok peremkerületeiben is. A hiányzó iskola a kistelepülésben nehezen ellátható funkciók sorát veti fel.

Villages - Small Schools

Symposium leader: Katalin R. Forray

Keywords: *small school, a concentrated group of students, education policy*

The symposium lectures are going around the above keywords examining the theoretical issues and practical experiences. Specific examples of small schools are mainly in small villages structure counties, however, we can be found on the outskirts of cities as well. While schools bring such serious problems, but the lack of schools produces difficulties in the daily life of the inhabitants, which may be otherwise difficult problems raises.

Összevont tanulócsoporttal működő kisiskolák és településeik

Andl Helga

Kulcsszavak: *kisiskola, kistelepülés, összevont tanulócsoport, oktatáspolitiká*

A hazai oktatásstatisztikai adatokat elemezve azt láthatjuk, hogy az összevont tanulócsoportban zajló oktatás arányát tekintve kevés tanulót, azonban számos intézményt – elsősorban kisiskolát – érint. Kutatásunk helyszínén, Baranya megyében az összevont tanulócsoportok jelenléte többnyire az országos átlag szerint alakul.

A korábban elterjedtebb oktatási formát sok esetben a „kényszerű fejletlenség jellemzőjeként” tartják számon, így a megszüntetésükre irányuló akarat is folyamatosan tapasztalható a magyarországi közoktatásban (Forray, 1998: 22) Mégis indokoltnak látjuk az összevont tanulócsoporttal működő iskolák vizsgálatát: egyrészt az érintett iskolák száma miatt, másrészt azért, mert az összevont tanulócsoportoknak számos ismert előnye van. Harmadrészt azért, mert a 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről lehetővé teszi alsó tagozatos iskola szervezését azokon a településeken, ahol legalább nyolc alsó tagozatos korú gyermek lakik, és szüleik ezt igénylik – és alsó tagozaton összevont osztályok is szervezhetők.

Az előadás során ismertetjük a 2014 tavaszán baranyai kisiskolák igazgatóinak körében végzett kérdőíves mikrokutatásunk eredményét az összevont tanulócsoportban, osztatlan iskolában való oktatásról alkotott vélemények vonatkozásában, reflektálva egyúttal a hazai és nemzetközi szakirodalomra (vö. Fickermann – Weishaupt – Zedler, 1998; Forray, 1998, 2009; Imre, 2012; Laki, 2010; Szász, 2007). Ezt kiegészíti egy jelenleg zajló kutatásunk, mely a baranyai összevont tanulócsoporttal működő iskolák és településeik helyzetét és lehetőségeit

vizsgálja terepkutatásra (megfigyelésre és interjúkra) alapozva. Az iskolaigazgatókkal és településvezetőkkel készített interjúk egyúttal vizsgálják a helyi oktatáspolitikai lehetőségeit kistelepüléseken.

Small Schools Operating with Multigraded (Combination) Groups and Their Settlements

Helga Andl

Keywords: *small school, village, multigraded (combination) group, education policy*

Seeing the statistics regarding the educational system, we can witness a tendency that not many students participate in learning in multigraded (combination) groups. Even though this is a clear fact, we have to emphasize that this type of learning is common in small schools, and it is still a way of teaching in numerous institutes. In Baranya county, which is the site of our research, the multigraded (combination) groups are following the same tendency as the national average.

This earlier well-used way of teaching is widely known as the 'characteristic of the underdeveloped', and with this the will of abandoning the form is greatly present in the Hungarian education system (Forray, 1998: 22). However, we find it intriguing and see it as a potential object of further observations. The importance is mainly in the number of schools still practicing education in multigraded (combination) groups and the many known advantages that this form of teaching has. Furthermore, as the CXC. 2011. Act of public education states, if eight or more children (at the right age to attend primary school) live in a settlement, their parents are able to apply for the funding of a local primary school, where multigraded (combination) groups can operate.

As of the presentation, we will present the results of a survey we've made in 2014, for which we asked the opinion of several principals of small schools in Baranya county on education in multigraded (combination) groups. Within this research and our presentation, we will reflect on the national and international bibliography (cf. Fickermann – Weishaupt – Zedler, 1998; Forray, 1998, 2009; Imre, 2012; Laki, 2010; Szász, 2007). This is completed by a research we run now, which observes the situation of settlements with schools operating with multigraded (combination) groups in Baranya county. This particular research is based on our personal experiences and observations, as well as interviews. These interviews with the principals and mayors will show the further possibilities regarding the future of local education policy.

Összevont tanulócsoportok közösségi hálójá

Laki Tamásné

Kulcsszavak: *összevont tanulócsoport, szociometria, aprófalú*

A kutatás célja: Baranya megye aprófalvas kisiskolaiban az összevont tanulócsoportok kapcsolatrendszerének vizsgálata.

A kutatás módszerei és forrásai:

1. Szociometria

Valamennyi vizsgált iskolában az összes tanulóval szociometriai felmérést végzünk. A kutatás egyik újdonsága, hogy nem egy osztály, hanem egy egész iskola kapcsolatrendszerét méri fel.

Mivel minden egyéb tekintetben a felmérést a szokásos módon végezzük, így az eredmények összevethetők az országos átlagos eredményekkel.

2. Óralátogatás

Valamennyi iskola valamennyi tanulócsoportjában azonos szempontrendszer alapján vizsgáljuk a tanórákon a tanulók interakcióit, az aktív munkával töltött időt stb.

3. Interjú

A tagintézmények vezetőivel, és néhány másik tanítóval készített interjú során rákérdeztünk az összevonás sajátosságaira, a pedagógusokra háruló feladatokra és arra, hogy tapasztalataik szerint az egyes tanulókra, ill. a tanulócsoportra mint közösségre hogyan hat ez a tanulásszervezési módszer.

A kutatás (várható) főbb eredményei

Az eddigi felmérések azt mutatják, hogy ezek az iskolai közösségek több központú, a gyerekek legalább 90%-át felölelő sűrűn átszőtt hálózatot alkotnak. Gyakori, hogy az idősebb fiúk és az idősebb lányok alkotnak egy-egy háromszöget vagy négyszöget, amely két egymással lazán kapcsolódó központként szervezi a tanulók hálózatát. A szociometriai törvényszerűségek szerint ezekben a csoportokban jó az információáramlás, egy-egy feladatra jól mozgósítható szinte valamennyi tanuló. Ezt gyakran a pedagógusok tapasztalatai is alátámasztják.

Vizsgáltuk az évfolyamokon átívelő kapcsolatokat. Az eredmények azt mutatják, hogy igen sok a különböző évfolyamú gyermekek közötti kölcsönös kapcsolat. Ez egyrészt a testvéri viszonyoknak is köszönhető, de többségében az azonos nemű, egy osztályba, akár egy tanulócsoportba sem járó, de egy településen lakó, a szünetben és a napköziben együtt játszó gyermekek kötéseinek köszönhető.

Gyakoriak a többdimenziós kapcsolatok, nemtől, kortól, évfolyamtól és tanulócsoporttól függetlenül.

Mindebből következtethetünk az aprófalvas kisiskolák közösségsszervező erejére, a szocializációs hatásaira.

Community Network of Consolidated Classes

Laki Tamásné

Keywords: *sociometric, consolidated classes, small schools*

1. sociometric observations

In the Baranya County in all schools we observe the community network of the school. The observation doesn't concentrate only for a class but for the whole school.

2. visiting lessons

A methodology was devised whereby the observation of small village consolidated classes from 1st to 4th grade could be facilitated.

3. interviews

Several interviews were conducted with teachers, heads of educational institutions and mayors of the villages about small village consolidated classes.

Evaluation of research findings: The results of sociometric observations suggest that in these schools the communities are sophisticated, with few lonesome children, and these different aged pupils form flexible groups. The network of the pupils is very diversified, so the community in these schools is very developed.

Horizontváltás a Huszár-telepi kisiskolában

Mező-Halász Krisztina

Kulcsszavak: *oktatás, szegénység, jövőkép*

A Sója Miklós Görögkatolikus Óvoda és Általános Iskola, Nyíregyháza külvárosi részén, egy mélyszegény, túlnyomórészt romák lakta telep szélén működik. Már a Huszár-telep története is figyelemre méltó, hogy hogyan jutott el a hajdani gyönyörű huszárlaktanya a teljes slummosodásig. Az itt élő felnőttek 90%-a munkanélküli, vagy jelenleg közhasznú munkát végző. A telep felnőtt lakossága körében nagyon ritka a középfokú végzettség, de sokan nem jutottak általános iskolai tanulmányaik végére sem. Ezen folyamatok következményeként a gyermekek előtt nincsen sikeres felnőtt példa, nem érdekeltek sem az szülők, sem a gyermekeik az oktatás sikerességében.

A hajdani huszárlaktanya központi épületében 1959 óta iskola működött, melyet egy roma jogvédő alapítvány lehetséges perétől tartva a városvezetés 2007-ben bezáratott. A gyerekeket rideg integrációval szétosztották a város iskoláiban, sok esetben minden józan gondolkodást mellőzve. Hogy ez mennyire nem volt sikeres, azt az elmúlt kilenc év eredményei mutatják.

A Görögkatolikus Egyház megyéspüspöke 2011-ben úgy döntött, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek és szüleik megsegítése és támogatása érdekében iskolát indít a telepen. Olyan egyházi lelkiségi alapon szerveződő oktatás elindítására vállalkoztunk, amely figyelembe veszi az telepen élő emberek szociokulturális hátterét, tisztában van korlátaikkal és nehézségeikkel, és ezt a mindennapokban is figyelembe veszi. Ez az elképzelés már nagyon hamar hozta magával azt a tapasztalást, hogy ezt a munkát minden nehézségével együtt, csak komplexitásában lehet végezni. A szülők bevonása az iskola életébe, összekapcsolódik a Görögkatolikus egyház Huszár-telepi romapasztorációs tevékenységével is, így együtt, egymást segítve fáradozunk az itt élő emberek jövőképének formálásán.

A Shift in Perspective at the Elementary School of the „Huszár-unit”

Krisztina Mező-Halász

Keywords: *education, poverty, vision*

The Miklós Sója Greek Catholic Kindergarten and Elementary School is located in a suburban area of Nyíregyháza, on the edge of an extremely poor unit, mostly populated by gypsies. The history of the so-called „Huszár”-unit is itself rather remarkable, seeing how the once beautiful hussar-barracks have completely turned into slums. 90% of its adult population is currently unemployed or doing communal work. Most of the adults did not finish high school, many of them did not even get to the end of their elementary-level education. Corollary to such factors, children living within the unit do not have successful role models to look up to – neither the parents nor their children are interested in the success of the educational system.

The diocesan of the Greek Catholic Church had decided in 2011 to open a public school in the area in order to help and support multiply disadvantaged children and their parents. We have undertaken to start an educational program based on an ecclesiastical spirit, one that takes the sociocultural background of the populace into account, and one that is aware of the people's limitations and various hardships. The idea was very soon complemented with the experiential knowledge that such work could only be carried out with all its complexities. The inclusion of the parents into the school's life is deeply connected to the spiritual guidance of the Roma

population within the Greek Catholic Church – so we can help each other in shaping the unit's population's outlook on its future.

Az iskolaválasztás nagy dilemmái, ha egy hegyháti aprófaluban élsz

Götzerné Scheid Edit

Kulcsszavak: *aprófalú, iskolaválasztás, szülői attitűd*

Kutatásom során a Hegyhát öt aprófalujában kerestem fel olyan családokat, akik iskolakezdés előtt álló gyermeket nevelnek. Ezeknek a településeknek évtizedek óta nincs sem iskolájuk, sem óvodájuk. Előadásomban be szeretném mutatni kutatásom folyamatát és eredményét. Módszerét illetően szekvenciális feltáró kutatást fogok végezni, az adatokat interjúkészítést módszerével biztosítom a vizsgálathoz. Arra kerestem a választ milyen tényezők alapján választanak az itt élő szülők iskolát gyermeküknek. Milyen elvárásaik vannak a szülőknek, a kiválasztott iskolával szemben, illetve gyermekeik iskolai sikeressége tekintetében milyen tényezőket tartanak fontosnak, és ez befolyásolta-e iskolaválasztásukat. A szülői attitűd és a szülői nézetek az intézményes oktatással kapcsolatosan jelentősen meghatározzák a gyermekek motivációját, további sorsát. Az első osztályba érkező tanulókról tudjuk, hogy az iskolakezdés nem azt jelenti, hogy azonos képességű gyerekek egyenlő esélyekkel kezdik meg tanulmányaikat. A kutatást, és a kapott eredmények értelmezését, azért tartom nagyon jelentősnek, mert így egyrészt segíteni tudjuk a szülők iskolaválasztási döntéseit, másrészt a leendő tanító számára olyan információkkal szolgálhatunk, amely nagyban fogja segíteni a gyerekek differenciált oktatását.

Great Dilemmas of Choosing School Living in a Small Hegyhát Village

Edit Götzerné Scheid

Keywords: *small village, choosing school, parental attitudes*

During my research I have visited families in five small villages of Hegyhát, raising up children who are facing with school start. These villages have neither school nor kindergarten for decades. In my presentation I would like to introduce the process and result of my research. I will do sequential exploratory research providing data with the method of making interviews. I was searching for the answer which factors influence the parents in choosing school in this area. What expectations the parents have against the chosen school and in the aspect of their children's success which factors are important for them and did these factors influenced them in choosing school for their children. Parental attitudes and views in connection with institutional education determine significantly the motivation and further life of children. We know about the 1st graders that school starting does not mean that all children are on same level of talent and have same chance in their school starting. I consider the representation of the research and results remarkable, because on the one hand we can help parents in the decision of choosing a school, on the other hand we can provide such information for the future teachers that can greatly help them in differentiated education.

Miről szól a történelemtankönyv? A tankönyvi szövegek dekódolásának és forráskritikai elemzésének módszerei és gyakorlata

Szimpoziumvezető: Gözsy Zoltán – Dévényi Anna

Kulcsszavak: *történelemtanítás, tankönyvkutatás, tankönyvelemzés*

A szimpozium három egymásba fonódó előadása a tankönyvek, tankönyvi szövegek történeti forrásként való felhasználására hoz példákat, s ezeken keresztül a tankönyvek dekódolásának általános érvényű szabályait és módszereit is feltárja. Csaknem minden tankönyv, de a történelem tankönyvek esetében különösen igaz, hogy azok egyszerre több üzenetet is hordoznak, több korról is beszélnek. Mi elsősorban arra vagyunk kíváncsiak, hogyan jelenik meg a tankönyvi szövegekben, a tananyagtartalmak kiválasztásában, strukturálásában, szóhasználatában keletkezésük kora. Milyen társadalmi környezetet, milyen politikai és oktatáspolitikai szándékot, milyen ideológiai üzenetet jelenítenek meg és közvetítenek a tankönyvek direkt vagy indirekt módon? Mindezek feltárása nemcsak a történészek számára érdekes, hanem minden tankönyvvvel dolgozó pedagógus számára hasznos tudást jelent: a taneszközök kritikai értékelésének képességét.

A szimpozium két nagyobb egységre oszlik:

- 1.) Dévényi Anna és Gözsy Zoltán egy példával alátámasztott módszertani előadásban mutatja be a tankönyv-elemzés szempontjait, a tankönyvek dekódolásának lehetőségeit.
- 2.) Bödő Krisztián egy konkrét példán mutatja be a tankönyvelemzésben rejlő lehetőségeket és kutatási tapasztalatait.

What are the History Textbooks About? Methodology and Practice of Decoding and Source Criticism of Textbook Contents

Leadership symposium: Zoltán Gözsy – Anna Dévényi

Keywords: *history teaching, textbook research, textbook analysis*

The three corresponding presentations of the symposium bring examples for using textbooks and excerpts from school course books as sources in scientific work, as well as unfold the general rules and methods of decoding textbooks. Almost every schoolbook, especially history textbooks presents different historic eras, discuss several periods in history. We are primarily interested in the question how the historical era of their publication is represented in their text bodies, contexts, structuring and wording. What kind of sociological surroundings, political and educational policies and ideological message do they convey and portray directly and indirectly? To answer these is not only crucial for historians, but also is a useful knowledge for every teacher working with books created for schools: to be able to critically approach the means for learning.

The symposium consists of two main parts:

- 1) Anna Dévényi and Zoltán Gözsy talk in a methodological presentation about the aspects of analyzing textbooks and decoding them underpinned with examples.
- 2) Krisztián Bödő presents though a tangible example the opportunities in textbook analyzing and his own research experiences.

Történelem tankönyvek elemzése és dekódolása

Gőzsy Zoltán – Dévényi Anna

Kulcsszavak: történelemtanítás, tankönyvkutatás, tankönyvelemzés

Az előadás azt a célt tűzi ki célul, hogy egyrészt rámutasson a történelem tankönyvek komplexitására, másrészt, hogy szempontokat, módszereket vázoljon fel azok összetettségének, feltárásához, dekonstrukciójához, illetve elemzéséhez. A tankönyvi szövegek jellemzően szerves fejlődési folyamat eredményei. A tankönyvekben rögzített történelem több áttételen keresztül formálódik, megállapításait ezen felül tantárgypedagógiai–didaktikai szempontok is alakítják. Ha a kutató vagy akár a tanár nem törekszik a vizsgált tartalmak kialakulásának feltérképezésére, hanem statikus tárgyként szemléli azokat, fennáll a veszély, hogy téves következtetésekre jut, vagy nem ismeri fel az oktatott szövegben lévő ellentmondásokat, tartalmi problémákat.

Az előadásban különböző történelmi korszakokból vett példákon keresztül mutatjuk be a tankönyvelemzés lehetséges szempontjait, módszereit. A szövegek helyes értelmezéséhez át kell látni a vizsgált korszak politika-, művelődés- és társadalomtörténetét, valamint a főbb oktatáspolitikai törekvéseket, nevelésfilozófiai sajátosságokat. Fontos, hogy tisztában legyünk a forrás születésének körülményeivel, ehhez nélkülözhetetlen, hogy ismerjük a tankönyv keletkezési helyét és korát. Kiemelt vizsgálati szempont a kiadvány szerkezeti felépítése, a tárgyalt témakörök kijelölése, azok egymáshoz fűződő viszonya, illetve a kialakított hangsúlyok. Egyes történelmi témák tárgyalásának intenzitása, terjedelme megszabja a kérdéskör súlyát, jelentőségét. A különböző korszakok tankönyvei más és más témákat preferálnak, jelentős eltéréseket tapasztalhatunk a strukturális koncepciókban. Az oktatási segédanyag elemzése során makro-, mezo- és mikroszintű feltárást különböztetünk meg és mutatunk be.

A példaként választott témák tankönyves interpretációit több korszakon át nyomon követve plasztikus és olykor megdöbbentő képet kapunk arról, milyen mértékben formálja, befolyásolja az aktuális társadalmi-politikai környezet a tankönyvek eszmei-morális üzeneteit, nevelési céljait és szaktárgyi tartalmait is.

Analyzing and Decoding History Textbooks

Zoltán Gőzsy – Anna Dévényi

Keywords: history teaching; textbook research; textbook analysis

The presentation aims to pinpoint at on one hand the complexity of history textbooks, and on the other to draft aspects and methods for disclosure, deconstruction and analyzation of their complexity. The text bodies of textbooks are typically results of organic processes. The history, as it is taken down in textbooks is formed through multi-layered processes; what's more, its statements are guided by pedagogical and didactical aspects. If the researcher or teacher doesn't strive to discover the contents from the aspects how and when they were formed, rather takes them for granted as static objects, there is a danger to come to the wrong conclusion or not to realize the contradictions and contextual problems of the text that they are about to use as educational material.

In the presentation the speakers are going to unfold the possible aspects and methods of textbook analysis through examples taken from different eras. To be able to interpret the texts

correctly, the political, the cultural-historical and socio-historical aspects of the given era have to be taken under scrutiny, as well as its main educational policies and philosophies. It is of great importance to be aware of the circumstances of the text-creation and the time and place of the publication. The main aspects of the analysis have to be how the book is structured, what the designated main topics are, their relations as well as the main emphases of the topics. How deeply and lengthy a particular historic topic is discussed, gives the importance and weight of the given subject. History textbooks of different eras prefer different issues in history, as it can be seen in the alterations in structural concepts of books from different times. Through the analysis of educational materials one can distinguish and present macro, mezzo and micro level exploration.

Through following and analyzing the example topics in textbooks from different eras a tangible and sometimes astonishing image emerges about how the actual socio-political surroundings form and influence the moral and theoretical messages, educational goals and the subject's contents.

Magyarország Anjou-kori történetének interpretálása a szocialista történelem tankönyvekben

Bödő Krisztián

Kulcsszavak: Anjou-kor, szocializmus, diktatúra

A második világháború után egészen 1989-ig Magyarország kommunista vezetés alatt állt, amely magával hozta a szocialista ideológiát az élet minden területén. Ez alól az oktatás sem volt kivétel. A történelemtankönyvek legfontosabb céljává az osztályharc, a jobbság és az ipar helyzetének, alakulásának bemutatása állt. Egyes történeti személyeket negligáltak, míg mások kitüntetett szerepben tetszelegtek.

Az Anjou-kor Magyarország történetében jelentős helyet foglal el. Nem csupán azért, mert több mint nyolcvan évig Anjou királyok ültek a trónon, hanem azért is, mert új politikai irányvonalakat, ideológiákat, nyugat-európai mintákat fektettek le. A korszak vizsgálata a szocialista időszakban szinte ellehetetlenült: a nemesi rétegek erősödése a parasztság rovására szemben állt a kommunista utópisztikus gondolatokkal. Nyilvánvaló, hogy az iskolai közegben ennek megfelelően negatív képet közvetítettek a diákok számára.

Dolgozatom célja tehát, hogy a szocialista történelem tankönyveknek e korra vonatkozó részeit megvizsgáljam, és az egyes fellépő torzításokat, negatív értéktételeket összeegyeztessém a kommunista ideológia megfelelő elemével. Ezen ideológiából fakadó hibák korrigálására nem vállalkozom, hiszen nem a korabeli tudáshiány alakított ki „rossz” képet a korszakról, csupán egy politikai kurzus jelölt ki egy számára akceptálható történeti verziót.

A diktatúra időszakának több szakasza is volt, amelyet jobbra politikai okok határoltak el egymástól. Dolgozatomban három periódust vizsgálok: egyrészt 1949-től 1956-ig, másrészt 1956-1962-ig, harmadrészt pedig 1962-től 1978-ig. E felosztásnak két oka van: új politikai perspektíva jelent meg az 1956-os forradalom után, illetve 1962 után is, hiszen Rákosi Mátyás erőszakos, rémuralmi időszakát mindinkább egyre „vidámabb” szocializmus váltotta fel, amely lehetővé tette a korábban túl negatívan értékelt történeti időszakok fokozatos rehabilitálását. Elsősorban történészek munkájában, s azzal egyáltalán nem párhuzamosan a tananyagban. Emellett pedig 1956-ban, 1962-ben és 1978-ban új tanterveket készítettek, amely természetesen kihatott a történelem oktatására is.

Vizsgálódásom további célja, hogy rámutassak azokra a szocialista időkből maradt torzításokra (amennyiben léteznek), amelyek a mai napig egy-egy tankönyvben helyet

kapnak. E kérdés létjogosultsága abban áll, hogy vajon sikerült-e leküzdeni a rendszerváltás óta azokat a torzított elemeket, amelyek csaknem fél évszázadon át meghatározták az Anjou-korra vonatkozó tananyagot.

The Interpretation of the History of the Anjou-era in Socialistic Historical Textbooks

Krisztián Bödő

Keywords: Anjou-era, socialism, dictatorship

After World War II until 1989 Hungary was directed by communist regime. It had the effect on society in every branch of life, the socialistic ideology was spread to the education as well. The most important questions in the historical textbooks were the conformation of class war, the situation of villeinage and the position of industry. Some historical people were negated, some of these people were laureate.

The reign of the House of Anjou takes a significant place in the history of Hungary. First of all, this period ran for more than eighty years secondly, part is that the Anjous gave new politics trends, ideologies, and West-European models. The investigation of this era became impossible during the dreadful period of the communist regime, because the strengthening of nobility happened at the expense of villeinage. It is the opposit of the communist utopian ideas. Obvisouly, because of this there was a negative interpretation of the Anjou-era in schools.

The deal of my paper is to investigate the socialistic historical textbooks regarding to the reign of the House of Anjou, and to compare the appearing distortions and negative ratings of the period to the communist ideology's eligible components. I do not consider myself the right candidate to correct the malformation originated from this ideology, because the source of errors is not the uncultivated contemporary society, it is simply just a political line of bearing formed into an acceptable historical version.

There were some periods of the communist dictatorship, which were separated from each other. mostly by political reasons. I research in this essay three of these periods: the first period was from 1949 to 1956, the second was from 1956 to 1962 and the third one was from 1962 to 1978. There are two reasons of this separation. First of all, there was a new political perspective after the revolution in 1956, and after 1962, because that was the time when the violent regime of Mátyás Rákosi was replaced by the more and more „happier” socialism. It means the step-by-step rehabilitation of the negativly rated periods of history. Principally in the explorations of historians but not in the historical textbooks. The second reason of this separation is that there were new curriculums in 1956, 1962 and 1978, which spined off the education of history too.

The other deal of my research is to set out those socialistic distortions (if they exist), which are used in some of the historical textbooks of our days. The reason for the existence of this question is: Have we got over those distortions since the declaration of the Hungarian Republic, which had determined the tutition of the Anjou-era for almost fifty years?

Egy internátus szerepe lokális és országos szinten – A kalocsai Tanítók Háza

Ács-Bíró Adrienn

Kulcsszavak: tanítóképzés, internátus, Tanítók Háza, totális intézmény

Kutatásunk a kalocsai római katolikus tanítóképző intézet bentlakásos intézményét mutatja be: a Tanítók Házát (1897-1950). A Kalocsa-vidéki rk. Tanítóegylet által életre hívott úttörő kezdeményezés egyházi segítséggel valósulhatott meg. Több mint 50 éves fennállásával nemcsak a kalocsai tanítóképző életében, de országos viszonylatban is meghatározó szerepet töltött be, s hozzájárult a jövő nemzedék tanítóinak személyiségformálásához. Az intézmény egyfajta internátusként fogadta a képezde és a gimnázium növendékeit, ahol az iskolával együttműködve egységes erkölcsi, testi és vallásos nevelésben részesültek.

Ezen nevelés-, és oktatástörténeti témát, feltáró és feldolgozó módszerrel kívánjuk bemutatni. Főként primer, autentikus forrásokra támaszkodtunk; összevetettük a levéltári-, múzeumi-, oktatás-, nevelés-, és helytörténeti anyagokat, iskolai értesítőket egyrészt a korabeli helyi sajtótermékek írásaival, másrészt a végzett diákok tapasztalataival. Célunk, az intézmény helyének tisztázása a lokális társadalom kollektív emlékezetében, fókuszálva azon konkrét problémakörre, hogy a Tanítók Háza totális intézményként működött-e. Munkánk során Michel Foucault és Erving Goffmann szempontrendszerén keresztül vizsgáltuk az intézetet.

A Tanítók Házának kiemelt fontossága a benne folyó sokoldalú feladatok ellátásában rejlett, hiszen a tanulók szállásának-étkezésének biztosítása mellett, a tanulmányi előmenetelüket támogatva kulturális, sport és nevelési feladatokat látott el. Kutatásunk által hiánypótló feltárás születhet, gyarapítva ezáltal a neveléstörténet, illetve Kalocsa Város helytörténeti kutatásait.

The Role of a Boarding-School on Local and National Level – The Primary School Teachers' House in Kalocsa

Adrienn Ács-Bíró

Keywords: primary school teacher training, Primary School Teachers' House, total institution

Our research presents the boarding school of the Roman Catholic primary school teachers' training institution in Kalocsa: the Primary School Teachers' House (1897-1950). The pioneering initiative brought to life by the Roman Catholic Primary School Teachers' Association of the Kalocsa area could be realized with the help of the church. With its more than 50 year long existence it played a decisive role not only in the life of the primary school training of Kalocsa, but nationally as well and it contributed to the shaping of the personality of the future primary school teachers. The institution received the students of the primary school teachers' institution and of the grammar school as a kind of boarding school, where they got unified moral, physical and religious education in cooperation with the school.

We would like to present this educational and education historical topic with discovery and processing methods. We have relied mainly on primary, authentic sources; we have compared the archival, museum, educational and regional historical material, school reports on one hand with the writings of the contemporary local press, on the other hand with the experience of the

students who had graduated from there. Our aim is to clear the place of the institution in the collective memory of the local society focusing on the concrete circle of problems whether the Primary School Teachers' House worked as a total institution. We have examined the institution during our research work through Michel Foucault's and Erving Goffmann's viewpoint systems.

The outstanding importance of the Primary School Teachers' House was inherent in the execution of the comprehensive tasks going on there because, besides the students' accommodation and catering, it also fulfilled cultural, sport and educational tasks supporting their school progress. A stop-gap disclosure can be born by means of our research enriching in this way the researches of education history and the local historical ones of Kalocsa Town.

Interaktív tábla és táblagépes alkalmazások használata a gyógypedagógiai gyakorlatban súlyosan-halmazottan sérült gyermekek fejlesztésében

Aknai Dóra Orsolya

Kulcsszavak: SNI, IKT, *interaktív tábla, táblagép*

A korszerű IKT eszközök és módszerek elterjedése nem hagyja érintetlenül a gyógypedagógusok munkáját sem.

Nyolcadik éve foglalkozom súlyosan-halmazottan sérült gyermekekkel. Az általam fejlesztett gyermekek lehetőségeik erősen korlátozottak - de nem elérhetetlenek - mivel súlyos sérülésük az egész életen át fennálló állapot, önálló életvitelre sohasem lesznek képesek. Ép társaikhoz képest a fejlődés eltérése és a tevékenység akadályozottsága a motoros, a kommunikációs funkciók és az értelmi funkciók területén a legszembetűnőbb. Mindezen eltérésekhez társulhatnak még különböző krónikus betegségek, fokozott görcskészség.

Számukra is érdekességet, újdonságot jelent a modern technika alkalmazása a mindennapos fejlesztésben, amely életvezetésükben is segítség lehet. Az interaktív tábla adta lehetőségeket 2011. szeptembere óta tudom bevonni a fejlesztésbe. Tanítványaim számára az interaktív tábla használata közvetlen kapcsolaton alapszik, boldogan tevékenykednek vele. Így egy olyan eszköz lépett be a fejlesztésükbe, mely egyesíti magában a hagyományos tábla, a monitor, és egy érintőképernyő funkcióit. A táblával való fejlesztés támogatja a gyermekek szociális készségét az együttműködés során.

Az eszköz legnagyobb erénye óriási motiváló erejében rejlik. Sokoldalú vele a szemléltetés (videók, filmek, animációk), a tanulók számára jól hallható, jól látható. Komplexen fejleszti az augmentatív kommunikációt, megismerési képességeiket, mozgáskoordinációjukat, megfigyelési és kifejezőképességüket. Az interaktív tábla alkalmazása a fejlesztésben eddig hatékonynak mutatkozott. Saját táblánk nincs a csoportszobában, ezért egy közös táblát használunk, amely az informatika teremben található.

Mivel a különböző digitális tananyagot tartalmazó oldalakon nem található olyan anyag, mely egy az egyben átemelhető a súlyosan-halmazottan sérült gyermekek fejlesztésébe, az egyes témakörhöz magam készítem a tananyagokat.

Ez év szeptemberétől az interaktív tábla mellett elkezdtem használni a táblagépet, melyre alkalmazásokat telepítettem (Piano Tiles, Apprende Coloreando, Kids Brain Buddy, valamint a magyar fejlesztésű PictoVerb próbaverziója). Ezek az alkalmazások aktív segítséget nyújthatnak a gyermekek kognitív funkcióinak (figyelem, megfigyelőképesség, érzékelés-észlelés, emlékezet, gondolkodási funkciók, beszédfejlesztés) fejlesztésében, az esztétikai,

érzelmi és szociális nevelés, mozgásnevelés terén. Ezen gyermekek esetében diagnosztikus méréssel nem bizonyítható a fejlődés, ezért terveim szerint a kezdeti, a fél éves és az év végi állapotot filmre véve tudom majd a gyermekek önmagukhoz viszonyított fejlődését megállapítani. Az előadásban az interaktív táblás foglalkozásainkat és a fenti táblagépes alkalmazások lehetőségeit kívánom bemutatni.

Applying Interactive Whiteboards and Tablets for Special Needs Children (for severely and multiply disabled children)

Dóra Orsolya Aknai

Keywords: disabled children, special needs students, ICT, digital whiteboard, tablets

The new ICT tools and methods do not leave the work of special needs teachers untouched. I have been working with special needs children since 2008. The possibilities of the children I teach are highly limited - but not reachless- because their severe damage is a lifelong condition. They will never be able to lead a life on their own. Compared to their sound fellows, the most conspicuous thing about the deviation of their development and the disability of their activities can be seen in the field of motor skills, communication and intellectual functions. Above all, different chronic illnesses and increased seizure can be associated with these differences.

The new technology (interactive whiteboard, smartphones, tablets) is quite interesting for my kids too and can help them to form their lifestyle. I have been using digital whiteboard for the development of my students since 2011 and they are very happy to work with it. There are many benefits of using digital whiteboard for special need children. The interactive whiteboards as some tools combine the features of traditional boards, displays and touch-screens. The common work with this table gain strength their social skills also. The phenomenal feature of digital whiteboard is the motivational effect on students. It provides very good visual and hearing aids for my children (through movies, sounds and animations). Unfortunately we have not whiteboard in our classroom, so we need to move another classroom every time we want to use this tool. I have created a lot of learning materials for different topics because these types of tools are missing from the online repositories.

Since last September I have started to use my tablet with several applications (ie. Piano Tiles, Apprende Coloreando, Kids Brain Buddy and the Hungarian Picto Verb trial version). These apps actively support the development of cognitive functions of children. Diagnostic assessment is not working for these pupils, so my plan for the evaluation of their development is to record their activities during classroom work. In my lecture I will present several possibilities of using interactive whiteboard and tablet's applications for special needs children.

Kiterjesztett valóság (AR) alkalmazások, használata és készítése az iskolában

Aknai Dóra Orsolya – Czékmán Balázs – Fehér Péter

Kulcsszavak: kiterjesztett valóság (AR), kompetenciafejlesztés, IKT, mobil eszközökkel támogatott oktatás

A mobil eszközök (okostelefon, táblagép) és alkalmazások tanórai felhasználásának feltételei egyre több helyen állnak rendelkezésre a közoktatásban, akár a diákok saját eszközeinek felhasználása révén is (BYOD - Bring Your Own Device). Ezért egyre több kutatás foglalkozik világszerte azzal, milyen módszerek alkalmazhatók hatékonyan a mobileszközök felhasználásával.

Ezek egyike a hazánkban még kevésbé ismert kiterjesztett valóság (augmented reality), illetve az ezen alapuló alkalmazások bevonása a tanulói ismeretszerzésbe. A kiterjesztett valóság lehetőséget kínál a valóságos világ objektumainak és a digitális információknak az összekapcsolására, az egyre nagyobb teljesítményű mobil eszközök felhasználásával, támogatva egyúttal a kollaboratív, élmény-alapú tanulási módszerek alkalmazását is (Fengfeng Ke – Yu.Chang, 2015). A látvány-alapú (vision-based) AR alkalmat biztosít a módosított Bloom-taxonómia szerinti magasabb szintű gondolkodási műveletek fejlesztésére is, hiszen a cél nem csupán az AR-alkalmazások tanári bemutatása vagy a diákok általi megtekintése, hanem ilyenek tervezése, elemzése és tanulók általi létrehozása is. (Ehhez természetesen szükséges az is, hogy a közoktatásban tanító, netán felsőoktatásban oktató kollégák megismerkedjenek az AR lehetőségeivel.) Kutatásunk fő irányai a következők 1. Mely tananyagokhoz alkalmazható hatékonyan és eredményesen a látvány-alapú kiterjesztett valóság? 2. Milyen eszközöket érdemes használni az alkalmazások fejlesztése során? 3. Mely életkorban válnak képessé a tanulók az említett magasabb szintű gondolkodási műveleteket feltételező önálló alkotások létrehozására?

Előadásunkban az elméleti háttér áttekintése mellett gyakorlati példákat kívánunk bemutatni tanórai alkalmazásokból, amelyet általános iskolás diákokkal próbáltunk ki (Aurasma, Quiver, Augmenter és mások). Az AR alkalmazások felhasználásával alkalmat teremtünk az IKT kompetenciák tantárgyakba ágyazott komplex fejlesztésére. Az önálló fejlesztéshez az Aurasma nevű alkalmazást használtuk fel, amelynek segítségével a diákok először elkészíthetik a tananyaghoz kapcsolódó rövid videót vagy animációt, majd ezt összekapcsolhatják akár önállóan megoldható interaktív feladatokkal is. Az elkészült anyagokat online megoszthatják diáktársaikkal/tanáraikkal.

Using and Creating Augmented Reality Applications in School

Dóra Orsolya Aknai – Balázs Czékmán – Péter Fehér

Keywords: augmented reality (AR), competence based teaching, mobile learning, ICT

The conditions of the usage of mobile devices (smartphones, tablets) and applications are more and more available in public education, even the students having their own devices (BYOD – Bring Your Own Device) in the classroom. Therefore more and more researches deal with what methods can be applied effectively while using mobile devices.

One of these methods in Hungary is the less-known augmented reality (AR), or the implementation of other applications based on AR into students' knowledge acquisition. The

augmented reality provides the possibility to connect the objects of the real world and the digital information using the more and more high-performance mobile devices and supporting the application of collaborative and experience-based learning at the same time (FengfengKe – Yu. Chang, 2015). The vision-based AR gives an opportunity to develop the higher-level cognitive processes according to the modified Bloom's taxonomy, as the aim is not only to present how teachers use or students follow AR, but also how to design, analyse and create it by students. (It is necessary that the teachers in public education or higher education should acquire the possibilities of AR.) The main goals of our research are the following: 1. In which subjects can the vision-based AR used effectively and achievably? 2. What devices are worth to be used during the development of the applications? 3. At what age do the students turn to be able to create ARs by themselves using higher-level thinking processes?

In our lecture beside the theoretical framework we would like to show practical examples of applications used in the classroom with primary school students (Aurasma, Quiver, Augmenter etc.). With the usage of AR applications we open the door to the complex development of the ICT competencies embedded into different subjects. The students used Aurasma application to edit a short video or animation connected to different subjects and then they may complete it with interactive tasks. They can share these materials with their mates and teachers.

Gyermekbántalmazás a gyermekvédelmi szakellátásban

Bacsó Benjámin

Kulcsszavak: gyermekvédelem, köznevelés, szakellátás

Az előadásomban a következő kérdésekre keresem a választ: Hogyan ismerheti fel egy pedagógus a gyermekbántalmazást? Mit tehet ilyen esetben? Még inkább problémás és kényes terület, hogy mit tehet egy pedagógus, ha már alapvetően egy gyermekvédelmi szakellátásban lévő gyermek bántalmazását észleli?

A gyermekvédelmi szakellátásba kerülő gyermekek között, tapasztalataink szerint, jelentős számban élnek bántalmazott gyermekek.

A bántalmazás felismerése a szakemberek részéről széles körű ismereteket követel. Nemcsak a rizikótényezők, tünetek ismerete, beazonosítása területén, hanem olyan képességekkel kell rendelkezniük, ami lehetővé teszi az áldozattal, gondviselővel való bizalmi kapcsolat kialakítását. A változatos kommunikációs technikákkal, pszichológiai, pedagógiai módszerekkel, a társszakmákkal való együttműködés kialakításával hatékonyan képes lehet egy személy, ezen jelenségek megszüntetésben való aktív részvételre.

As Our Experiences Show, Among Children Who Enter the Child Protection Special Care Many Are Abused

Bacsó Benjámin

Keywords: *cyberbullying, child protection, education*

To notice the abuse the social experts need wide range of knowledge. Not only to identify the risk factors the symptoms of an abused child but also to have the capability to create a trust centered relationship with the victim. A socialworker with the varied communication techniques, psychology, pedagogical methods, the cooperation of the related professions and with the knowledge of the proper laws is effectively able to notice the abuse, to prevent it and to actively take part in the termination. The second part of my lecture is cyberbullying.

A „finn modell” alkalmazása a kollégiumpedagógiában

Barna Viktor

Kulcsszavak: *„témák”, finn modell, tanulói kompetenciafejlesztés*

A kutatás/fejlesztés célja: Tanulói kompetenciafejlesztés a kollégiumi tevékenységrendszerben, célzottan a finn modellben alkalmazott „téma-centrikus” megközelítésben. A kollégiumpedagógiában korábban és jelenleg is meghatározó „porosz” (iskola-jellegű) nevelési szisztéma meghaladása érdekében célszerű olyan modern tartalmak, ill. tanuló- és tevékenység-centrikus módszerek és munkaformák elterjesztése, amelyek egyrészt illeszkednek az európai uniós alapelvekhez, (lásd Oktatás és képzés 2020), másrészt kihasználják a kollégium által biztosított feltételeket (pl. közösség-szerveződés).

Mindezt úgy, hogy a hatályos hazai szabályozás szerinti működés se sérüljön, azaz mindazokat a célokat és tartalmakat megtartsuk, amit a Kollégiumi nevelés országos alapprogramja előír.

Minthogy a kollégium tevékenységi struktúrája kötetlenebb, mint az iskolai órarend- és tantárgybázisú munkaszervezés, könnyebben beiktathatók azok az újítások, amelyek akár tartalmi megközelítésben, akár a foglalkozások szervezési rendjének rugalmas alakításában tágitják ki a kollégiumpedagógia mozgásterét.

A fejlesztésben megjelenhetnek olyan hagyományos mozzanatok, mint a „tömbösítés”, a „tantárgyi koncentráció”, és olyan modern elemek, mint a kooperativitás, a projektek, a témahetek.

Továbbá közvetett célkitűzésként tételezhetjük a pedagógusok együttes tevékenységéből fakadó szinergiát, a korszerű pedagógusszerepek (facilitátor, coach) beépülését a mindennapi gyakorlatba.

Természetesen az elsődleges cél egyértelműen a tanulók „életszerű” nevelése (és oktatása), olyan tanulási helyzetek kialakítása, amelyek leképezik a felnőtt élet valós szituációit, ezen belül kiemelten azokat, amelyek jellemzően a kollégiumi tevékenységrendszerben modellezhetők (pl. családi élet, állampolgári cselekvés).

Továbbá megjeleníthetők mindazon tartalmak, amelyek a tanulói igények (érdeklődés) és a tanári kapacitás (kompetenciák) alapján az iskola hagyományos világában általában nem kapnak helyt.

A kutatás/fejlesztés módszerei: adaptáció – kollégiumpedagógia

A finn modellben kipróbálás alatt álló „téma-alapú” oktatási-nevelési szisztéma átültetése a kollégiumpedagógiai elméletbe és gyakorlatba.

Nem mechanikus másolás, hanem főleg a szemlélet meghonosítása és elterjesztése a kollégiumokban.

A kutatás/fejlesztés forrásai (alapjai):

- kooperatív módszerek, korszerű munkaformák és módszerek megjelenése a kollégiumpedagógiában (pl. TÁMOP 4.1.4)

- a finn modell fejlesztései és más észak/nyugat-európai oktatási innovációk

- <http://pasisahlberg.com/category/english/>

- „Oktatás és képzés 2020”

A kutatás/fejlesztés (várható) főbb eredményei:

- A tanulói kompetenciák olyan témákban lesznek fejleszthetők, amelyek a későbbi életvezetésük szempontjából relevánsak.

- A tanulók megtanulhatnak olyan „felnőtt” magatartási és cselekvésmintákat, amelyek jellemzően a kollégiumi közegben modellezhetők (praxisorientáltság).

- A fejlesztés révén megváltoznak a kollégiumpedagógusok attitűdjei, és az együttműködés válik dominánssá.

Applying the "Finnish Education Model" in Dormitory Pedagogy

Viktor Barna

Keywords: *"topics", Finnish Education Model, developing student competences*

The purpose of research and development: Developing the students' competences during the dormitory activities, especially from the topic- centred aspect applied in the Finnish Model.

In order to exceed the school-like educational system previously and currently applied in dormitory pedagogy we should apply and spread modern contents, student and activity-centred methods and techniques. These should accomodate to the principles of the European Union (Education and Training, 2020), and also should take advantage of the community organizing possibilities that can be found in dormitories. The applying national laws and regulations and the purposes and topics targeted in the National Core Program of Dormitory Education should be taken into consideration.

The activity structure in dormitory is less formal compared to the schedule and subject based activities in schools and as a result the new methods and techniques can be applied more easily.

Classical methods might appear during the developing process, like blocking and subject concentration, but new elements will also be included (cooperative methods, projects and topic-weeks.)

The indirect purpose might be the appearance of the synergy that comes from the collective work of teachers. As an addition the modern teacher roles (facilitator, coach) might be built in the daily activities.

The primary purpose would be educating the students in life-like situations concentrating on the situations that are typically dormitory education- related, for example family life and citizen allegiance. Furthermore the topics based on students' interests and teacher competences might also appear since these topics are usually not included in the classical school education.

Methods of research and development: adaptation – dormitory pedagogy

Adopting the Finnish topic-based educational system into the dormitory pedagogical theory and practice would be beneficial. This system should not be copied directly, but the basic idea and point of view should be spread and applied in dormitories.

Sources of research and development:

- the appearance of cooperative and up-to-date methods and techniques in dormitory pedagogy (E. g. TÁMOP 4.1.4)
- the innovations of the Finnish Model and other Western European countries
- <http://pasisahlberg.com/category/english/>
- „Education and Training, 2020”

The (probable) results of research and development:

- The students' competences become improvable related to topics that are important in terms of their future.
- The students can acquire adult behavioural and activity models that can be typically imitated in dormitory situations (practice-oriented training)
- The attitude of dormitory teachers will change as the result of development and the cooperation will become dominant.

Oktatás - dilemma, alternatíva Magyarországon

Bertalan Péter – Horváth Szilárd

Kulcsszavak: *oktatáspolitikai, HR reform, pedagógus életpályamodell*

Az oktatásügy megreformálása „örökzöld” sláger. Az 1945-től 1989-ig terjedő időszak többszörös nekifutásai közül csupán a nyolc általános bevezetése és az iskolák államosítása jelentett olyan változást, amely strukturális és tartalmi szempontból egyaránt szakítást jelentett a pedagógiában nagyon fontos, a kontinuitást biztosító hagyományokkal. A tradicionalitást azért említjük, mert egyrészt fékezője a változtatási szándékoknak, másrészt az értékek megőrzésének biztosítója. A rendszerváltás előtti időszak elvetélt, félbe maradt oktatásügyi reformtörekvései, valamint az 1989 óta végbemenő átalakulási folyamat korrekciós próbálkozásai egyaránt bizonyítják, hogy olyan egységes koncepció még nem született, amely a nemzedék sorsát lényegesen meghatározó intézményrendszer távlati átalakításának olyan lehetőségét kínálta és kínálja, amely megfelel a társadalom mindenkorai igényeinek. A külső szemlélő számára úgy tűnik, hogy az utóbbi 25 évben az oktatásügy állandó forrongásban van, mert meg akar felelni a „piac” kihívásainak, valamint fontos a modern nyugat-európai HR. trendeknek megfelelően életpálya modell bevezetése az oktatási intézményekben.

A kutatás célja megvizsgálni, hogy az oktatási reform milyen mértékben hozta meg az elvárt eredményeket, azaz javultak-e hazánk az oktatás minőségét jelző mutatói és, hogy ezek változásai párhuzamba állíthatóak-e a 2012-ben kezdődött köznevelési reform intézkedéseivel.

Értékelésre kerül a pedagógus HR reform, az életpályamodell felépítése, megfelelősége annak várt és nem várt hozadékai. Feltárásra kerül, hogy a külföldi tapasztalatokat felhasználva létrehozott életpályamodell, alkalmas-e a pedagógusok minősítésére és ennek hatása van-e a köznevelés minőségére.

A kutatás módszerei: A köznevelés teljesítménye kvantitatív módon elsősorban szekunder adatok hazai és nemzetközi szakirodalmából és elemzéseiből származó adatokból kerül

elemzésre, pl: az országos kompetenciamérések eredménye, vagy az PISA és az érettségi vizsgaeredmények.

A pedagógus életpályamoddal összefüggő vizsgálatoknál a szekunder adatok mellett kvalitatív kutatás kerül alkalmazásra, melyhez a primer adatok a köznevelésben résztvevő pedagógusoktól, intézményvezetőktől és több tankerület vezetőjétől kapott mélyinterjúkból származnak.

Az ismertetett kutatás saját forrásból kerül finanszírozásra.

A kutatás várható főbb eredményei: A napjainkban is tartó végbemenő változások az oktatás egy komplex átfogó reformja. Pontos eredményekre számítunk annak igazolására, hogy a bevezetett új köznevelési törvény érezhető javulást hozott-e Magyarország köznevelésében, többek között a HR, a minőség, és az innováció aspektusaiban. Választ kívánunk kapni arra, hogy milyen motivációs elemekkel bír az életpályamodell, várhatóan teljesíteni tudja-e az elvárásokat.

Education- Dilemma, Alternative in Hungary

Péter Bertalan – Szilárd Horváth

Keywords: education policy, HR reform, teacher career model

Reformulating the public education is of great importance. From 1945 to 1989 the introduction of the 8 - year - elementary schools was the only successful process.

In the 21st century, education's principles and goals are intimately linked with the challenges of globalisation and the revolution in information technologies. Key elements of educational policies in industrial countries are: modernising educational systems, improving job training and retraining facilities to enhance people's competitiveness in the job market.

Before the change of the political system a large number of educational process and reforms had been stopped and there was no united concept to solve the problems of public education.

From an outsider's point of view it seems that the public education is in constant change in the last 25 years so that it would meet the needs of the challenges of the economy.

The research aims to examine the extent to which education reform has brought the expected results, that is, whether the country has improved the quality of education indicators and warning that these changes can be set parallel to the public education began in 2012 reform measures.

An evaluation is the teacher's HR reform, the structure of the career model, suitability of the expected and unexpected returns. It is disclosed that foreign experience using established career model, is suitable for teachers qualification and its impact has been on the quality of public education.

Research Methods: The power of public education is primarily quantitatively analyzed data from national and international literature on secondary data and analyzes, such as: the National Competency Measurement results, or PISA test scores and graduation.

The teacher career model-related tests in addition to the secondary data is used in qualitative research, for which the primary data of the participating teachers from public education, institutional managers and departmental manager in the district received from in-depth interviews.

The research described above will be financed from its own funds.

The main expected results of the research: The changes taking place today in education is a complex term comprehensive reform. Specifically, we expect results to demonstrate that the new Public Education Act introduced in Hungary has taken in public education, including

HR, quality, and innovation aspects of noticeable improvement. We wish to receive an answer to what is the motivational elements of the career model, it is expected to be able to meet all expectations.

Új kihívások és válaszok a biblioterápiás segítő szakemberképzésben – a „pécsi iskola”

Béres Judit

Kulcsszavak: biblioterápia, segítő szakember, szakirányú továbbképzés, személyközpontú szemlélet

Hász Erzsébet munkája nyomán 2009-ben akkreditálták a biblioterápia egyetemi szakirányú továbbképzési szakot. Azóta több rövidebb egyetemi és tanfolyami szintű biblioterápiás képzés is beindult (Szentendre, Kaposvár, PIM), amelyek sok, a biblioterápiát inkább távolról érintő elméleti tantárgyat oktattak, de kevés figyelmet szenteltek azon alapvető kompetenciáknak, amelyek a terápiában részt vevő személyekkel való megfelelő bánásra és a terápiás (csoport)folyamatok átgondolt, hatékony átlátására és irányítására vonatkozóan készítik föl a segítő szakembert.

A Pécsi Tudományegyetem Könyvtár- és Információtudományi Tanszéke 2014 februárjában azzal a szándékkal indította el 2 éves komplex szemléletű biblioterápiás képzését, hogy beépítse a tantervbe a hiányzó kompetenciák megszerzését lehetővé tevő kurzusokat. Megjelentek a curriculumban az alkalmazott pszichopatológia alapjai, a pszichoterápiás és biblioterápiás helyzetgyakorlatok, az egészségpszichológiai alapismeretek, a csoportdinamika és csoportvezetés, a speciális célcsoportoknak szánt biblioterápia. A képzés legfontosabb része lett a 100 órás önismereti sajátélmény modul, melynek során a hallgatók a csoporttag pozíciójából tapasztalhatják meg, mit él át egy résztvevő és hogyan dolgozik egy pszichoterapeuta. Ezen kívül a képzés végén abszolválandó biblioterápiás csoporttartási gyakorlat kötelező csoportos szupervízió mellett folyik. Fontos ismerv, hogy a képzés szemléletmódja személyközpontú és nem szövegközpontú, műközpontú folyamatként értelmezi a biblioterápiát, a terápiás munkában felhasznált szövegeket az önismereti munka eszközeként tekinti, s nem a magas irodalom és az esztétikai értékek közvetítésére és hatására fókuszál.

A „pécsi iskolát” a hallgatók ma már a hozzá kapcsolódó egyedülálló szemlélet és képzési tartalom miatt választják. De nemcsak a képzés tartalma, hanem a célközönsége is megváltozott: a jelentkezők köre az eddigi könyvtáros, gyermekkönyvtáros, pedagógus, irodalmár többségtől eltolódott olyan szakterületek felé, ahol sok kiaknázatlan lehetősége van a biblioterápiás munkaformának (pl. szociális munkás, szociálpedagógus, fejlesztő pedagógus, addiktológiai konzultáns, családterápiás konzultáns, büntetőbíró, áldozatsegítő, gyásztanácsadó, mentálhigiénés szakember, hittanár, lelkész, tanácsadó pszichológus, serdülő pszichiáter, coach). Szakfelelősként és a curriculum kidolgozójaként hiszek abban, hogy a kutatások, szolgáltatások beindítása és a nemzetközi tapasztalatcsere kiépítése mellett az említett szemléletváltás a jövő útja.

New Challenges and Responses for Bibliotherapist Helper Professional Education - the "Pécs School"

Judit Béres

Keywords: bibliotherapy, helper professional, continuing education, person-centered approach, bibliotherapy

In 2009 Erzsébet Hász has developed the curriculum and accomplished the accreditation process of the first Hungarian bibliotherapy continuing education at the Pázmány Catholic University. Since that time bibliotherapy proliferate, and various types of bibliotherapy educational programmes were developed by Hungarian libraries and universities (e.g. Szentendre, Kaposvár, PIM, OSZK).

In 2014 the Department of Library & Information Science of the University of Pécs prepared and started its own continuing professional training programme in bibliotherapy based on the revised and improved version of the accredited curriculum. The aim of this new programme is to offer advanced knowledge and skills in the fields of biblio-/poetry therapy, creative writing and reading for wellbeing. On completion of the qualification the trainees will be able to plan and facilitate the interactive use of imaginative literature, non-fiction materials and creative writing, promoting personal growth for people from various age groups in different social contexts, living with or without mental health problems.

The curriculum is much more complex and practice-oriented than the other programmes available in Hungary. Through the whole programme students receive intensive instruction in major disciplinary fields necessary for bibliotherapist practitioners working in developmental or clinical context, such as the basics of psychotherapy and mental health, group dynamics, selection and interactive use of materials, bibliotherapy for special target groups, and supervision. Bibliotherapy workshops and field visits offered as further opportunities for exploring the benefits of various facilitation techniques. 100 hours of peer experience as a participant in a supportive therapy group is an essential part of the training programme. The opportunity for peer group experience and our person-centered therapeutic approach is unique in the field.

We usually train BA and MA holders graduated in arts and humanities, such as librarians, teachers as traditional participants of bibliotherapy education. Nowadays there are more and more applicants from other challenging fields as well as counselling, psychiatry, social work, addiction/family therapy/bereavement consultancy, coaching, pastoration, HR, judgement and prison etc. who choose the „Pécs School” because of its innovative approach and competitive curriculum.

A gyermekvédelemben élők problémái

Dobokai Róbert Lászlóné Simon Dóra

Kulcsszavak: *gyermekvédelem, iskola, szociokulturális háttér*

Készülő disszertációm a gyermekvédelemben vett tanulók iskolai esélyeivel foglalkozik. A gyermekvédelmi gondoskodásban felnövő, illetve abban a rendszerben élő gyermekek és fiatalok felnőtté válásuk során a társadalom alsó rétegét szélesítik. A társadalmi kirekesztettség, a minőségi kapcsolatok, a gazdasági, kulturális, szociális tőke hiánya miatt bizonytalan a társadalmi integrációjuk is. Az iskolában megszerzett tudás a felemelkedés záloga lehet. Az oktatás-nevelés megfelelő intézményes rendszere, valamint a benne tevékenykedő professzionális pedagógusok esélyt és segítséget is adhatnak e tudás megszerzésére. Disszertációm elméleti kereteinek kidolgozása során többek között a gyermekvédelemben élők problémáira is fókuszálok. A harmadik fejezetem a gyermekvédelemben élők összetett problémáira fókuszált. Vizsgáltam a főszerepet játszó szocializációs háttér – a családot és az oktató-nevelő intézmények szerepét –, azok lehetséges hiányosságait, veszélyforrásait, lehetőségeit. Mivel a gyermekvédelemben vett gyermekek vérszerinti családja a társadalom alsó rétegébe tagozódik, ezért vizsgáltam a deprivált társadalmi osztály jellemzőit is. Kutatások szerint közös jellemzője e társadalmi osztálynak az alacsony iskolázottság, a szakképzettség hiánya, a tartós munkanélküliség.

A továbbiakban a szocializációs ártalmak pszichológia következményeit vizsgáltam, a nem megfelelő anya-gyermek kapcsolat, a rossz családi mintát követő utánzásos tanulás, a szegénység, a családok diszharmonikus kapcsolatainak következményeit, melyek hosszan tartó, káros hatással lehetnek a gyermek személyiségfejlődésére. A motiváció – mint az iskolai tanulás gyújtópontja – szintén e fejezet része, hiszen a személyiség pszichés állapota, a család szociokulturális háttére, az iskola – mint másodlagos szocializációs színtér – hatásai a motivációt, s így az iskolai előmenetelt alapvetően meghatározó tényezők. A reziliencia és az érzelmi intelligencia napjaink új kutatási területe. A gyermekvédelmi gondoskodásba került gyerekek továbblépésének szempontjából nagyon lényeges, hogy a személyiség mennyire reziliens, illetve érzelmileg mennyire intelligens. Disszertációm kutatásának célja, hogy felderítsem, milyen problémával küzdenek a pedagógusok a gyermekvédelmi gondoskodás alá vont tanulókkal folytatott munka során, mi az esetleges sikertelenség oka, milyen a gyermekvédelem és az oktatási intézmények kapcsolata, valamint jó gyakorlatok, megoldások után is kutatok. A kutatás során induktív kutatási stratégiát alkalmaztam, a pedagógiai valóságból indultam ki, majd az adatok elemzése során jutottam el az általánosításig. Az alkalmazott feltáró módszerek magukban foglalják a szakirodalom elemzést és a szóbeli kikérdezést. A szóbeli kikérdezés papír alapú kérdőívekkel történt, természetesen szem előtt tartva az anonimitás jogát. A szakirodalmi elemzés hazai és nemzetközi irodalomra, kutatásokra is kiterjedt. Reményeim szerint a kutatás eredményei olyan problémákra és megoldásokra világítanak rá, melyek alkalmazása sikeresebbé teheti a gyermekvédelmi gondoskodásban felnövekvő tanulók iskolázási esélyeit.

Problems of the Living in Protection of Children

Dóra Dobokai Róbert Lászlóné Simon

Keywords: child abuse prevention, school, socio-cultural background

In this paper I write about the chances of the children taken into a child abuse prevention at school. Growing up in this prevention and becoming adults these children and young people might be stucked into the lower part of society. Their social integration is also doubtful because of the lack of the social discrimination, the valuable relation, the financial, cultural and social capital. The knowledge getting at school might be the key of their upwards. Well-organised educational system and well-trained teachers might give chance and help to get this knowledge, to become educated. In my thesis among the other things I also search the problems of the pupils living in the protection of children, the third part of it has been focused the complex problems of these children. I researched the social family pattern which has main role - the roles of the family and the educational systems, the possible lack of them, their dangers and opportunities. I also studied the characteristics of deprived social classes because the original family of the protected children divided into the lower part of the society. According to the special literature the common features of these social classes are the poor education, the lack of profession and the permanent unemployment. In what follows I studied the psychological consequences of socialization damages – the wrong relationship between the mother and her child, the imitational learning of the wrong family pattern, the poorness, the disconnectedness in the families - they have permanent harmful effects to the development of the children's personalities. The motivation at school – as the most important point in the education, – can be found also in this part of my thesis, because the psychic condition of the personality, the sociocultural background of the family, the effects of the school – as a secondary socialization place – determine the motivation basically and how these pupils can perform at schools. Resilience and the emotional intelligence are new fields of researches. From the future aspect of the children living in protection it is very important how resilient and emotional intelligent they are. The goal of my thesis is to find out what problems are there at schools during teaching these protected students, what are the reasons of the insuccess among the teachers, what is the relationship between the protection of children and the educational system like, and I collect good practices and solutions. After the analysis of the literature during the empirical research I apply to induction research strategy. These research methods are included in the analysis of the literature, an online survey and a focus group interview. A literature analysis of domestic and international literature and research is extensive. According to my hope the results of the research will be throw such problems and solutions which can make more success for the children taken into the child abuse prevention at schools and can give them more opportunities in their life.

A japán és a magyar oktatás-nevelés összehasonlítása hatékonysági szempontok alapján

Dúzs Miklós

Kulcsszavak: *hatékonyság, elkötelezettség, jövőkép*

A kutatás/fejlesztés célja: A japán oktatás módszereinek lehetséges alkalmazása a hazai oktatásban.

A kutatás/fejlesztés módszerei: Történeti és oktatástörténeti adatok gyűjtése és összehasonlításuk.

A kutatás/fejlesztés forrásai (elsődleges, másodlagos források): A terület szakértőinek munkái és a helyszínen dolgozók leírásai.

A kutatás/fejlesztés (várható) főbb eredményei: A japán oktatást hatékonyra tévő szemlélet és módszerek hazai alkalmazása (először alternatív iskolákban).

A két iskolarendszer összehasonlítása hatékonysági szempontból. Különös tekintettel a két nép kulturális örökségéből fakadó szemléletbeli eltérésekre. A bevezetés után, mely bemutatja főbb vonalakban azt az eltérést, ez később a tárgyalás nagy részét adja, s mely kívülről és laikusok számára is első pillanatban is nyilvánvaló. A tárgyalás első része történeti összehasonlítás, mely többek között rávilágít arra a szinte behozhatatlan előnyre, mely a japán oktatást jellemzi. Nevezetesen, hogy már a VIII. században volt állami oktatási rendszerük. Később kifejtem a két nemzet oktatástörténetét dióhéjban. Közben bizonyos főbb fordulópontoknál, paradigmatis változásoknál megállva, kitérek arra, hogy milyen kulturális környezet indikálta az adott változást. Az előadás fő részében a két iskolarendszer és szemlélet összehasonlítása történik. Kitérve a Japán nép csoportkultúrájából fakadó sajátosságokra, mint a nevelés prioritására, a fegyelemre, a környezettudatos nevelésre, és a tisztaságra. A tanulók részvételére, az iskolai létben, például étkezés megszervezése, iskolatakarítás. Ismertetem azt a szemléletet, mely áthatja Japán oktatási szférát, azt a közmegegyezést politikai hovatartozástól függetlenül, ami a gyermeket, mint a jövő zálogát tekinti és ezt szemellett tartva folyik a tanítás. Ezzel szemben ismertetem, azokat a hazai sajátosságokat, amelyek szinte használhatatlanná teszik az iskolákban töltött időt.

A záró rész, igyekszik valamilyen konklúziót levonni és megnézni, mit tudhat hazánk valamit átvenni a nagyobb hatékonyság miatt a japán oktatási szisztémából.

Based on the Comparison of Japanese and Hungarian Education is Efficiency Considerations

Miklós Dúzs

Keywords: *efficiency, dedication, vision*

The main results of the research / development (expected): Establishing methodological innovations into domestic schools (first in alternative schools) alternatively.

Comparison of the two school systems in terms of efficiency. With specific regard to the two peoples cultural heritage stemming from the differences in approach. After the introduction, which describes the main lines of the derogation, which then sells the bulk of the trial, and at first glance it is obvious to outsiders and laypeople. The first part of a historical comparison trial, which highlights, inter alia, to the almost insurmountable advantage that characterizes the Japanese education. Namely, that already in the eighteenth century former state education

system was exist. Later, the two nations will explain the history of education in briefly. Meanwhile, some major turning points than, a paradigmatic changes at stops, points to what indicated for the specific cultural environment change. The main part of the presentation and comparison of the two school systems principle. addressing the specifics stemming from Japan's culture of ethnic groups such as the priority of education, discipline, environmental education, and purity. The students' participation in school readiness, such as arranging meals, school cleaning. I present the attitude that permeates Japanese educational sphere, regardless of political affiliation consensus about the child, such as the pledge of the future and keeping in mind this is going to teach. I present, the home features that make it almost unusable time spent in schools. The final part, is trying to conclude and see what you learn something about our country taken over because of the greater efficiency of the Japanese educational system.

Az információs műveltség fejlesztése online tanulási térben

Egervári Dóra

Kulcsszavak: *információs műveltség, e-learning, online tanulás, Google*

A Google a világ legismertebb és leggyakrabban használt internetes keresőmotorja, amelynek alapos ismerete elengedhetetlen a sikeres keresési stratégia kialakításához, amely az információs műveltség egyik alappillére. A Pécsi Tudományegyetemen, 2015 tavaszán lebonyolított online kurzus célja a kereső és az ahhoz kapcsolt egyéb szolgáltatások (Gmail, Google Driver) megismerése volt, ezáltal pedig az információs műveltség fejlesztése.

Az online felületen bárki szabadon és ingyenesen jelentkezhetett a hathetes kurzusra. A kurzus során hétről-hétre teljesítendő feladatok erősen gyakorlatorientáltak voltak, így a résztvevőknek minden elméletben elsajátított ismeretelemet élesben is ki kellett próbálni, folyamatosan alkalmazni. Mindezzel biztosítva, hogy az ismeretek a készség szintjén is beépüljenek a résztvevők tudásbázisába. A kurzus nagy népszerűségnek örvendett, összesen 132 fő jelentkezett, akik közül 55-en (42%) teljesítették a kurzust. Az előadás a kurzus tapasztalatairól számol be.

Information Literacy Development in E-learning Space

Dóra Egervári

Keywords: *information literacy, e-learning, Google*

Google is the world's most popular internet search engine. It is essential to know it to create a successful searching strategy which is one of the foundations of Information Literacy. The knowledge of the search engine and other connected services (Gmail, Google Drive) was the aim of the online course, held by the University of Pécs in the Spring of 2015. Anyone could apply online, freely and free of charge for the 6 week course. The requirements were mostly practice-oriented so the participants had to try out everything for real and use it continuously. All this to ensure that the knowledge is embodied as a skill level to the participant's knowledge base. The presentation reports the experiences of the course.

E-könyvek és elektronikus szövegek vagy hagyományos tankönyvek?

Fehér Péter

Kulcsszavak: *e-könyvek, elektronikus tananyagok, olvasás*

Számos publikáció jóslja évek után a Gutenberg galaxis hanyatlását. A fiatalok egyre kevesebb időt töltenek olvasással. A hagyományos papír alapú jegyzeteket és tankönyveket egyre inkább e-könyvek és elektronikus jegyzetek, tananyagok váltják fel az oktatás különböző szintjein. Egyes szerzők (például Tari, 2010, 2011; Gyarmathy, 2012) azt sugallják, hogy a fiatalok kevesebbet olvasnak hagyományos könyveket, ám ezt az internetes szövegekkel kompenzálják. Ezzel szemben a témakörben a közelmúltban végzett felmérések (például PISA 2012) és kutatások (Netgeneráció 2010; Netgeneráció 2012; Mangel, 2013; és mások) azt mutatják, hogy a diákok egyre kevesebbet olvasnak, és digitális szövegértésben nyújtott eredményei komoly kívánnivalót hagynak maguk után. Kérdés, vajon mennyire lehetnek hatékonyak a különböző típusú elektronikus szövegek a tanulás/tanítási folyamatban, önképzésben.

Az előadásban egy közelmúltban megkezdett hazai empirikus kutatás (Fehér-Bátfai, 2015) első eredményeit elemezzük. Kutatásunkban a hagyományos és a digitális olvasás különbségeit vizsgáltuk interjúk alkalmazásával, amelybe 20 fő intenzíven olvasó felnőtt olvasót vontunk be. Az interjúk során részletesen rákérdeztünk az olvasási és tanulási szokásokra, az elektronikus könyvolvasó eszközök használatára, a tanulási célú olvasás jellemzőire. Eredményeink szerint interjúalanyaink a szépirodalmi/szórakoztató művek esetében lényegesen nagyobb arányban használnak elektronikus forrásokat, a tanulási célú olvasás esetében továbbra is a hagyományos, papír alapú forrásokat preferálják.

Az elektronikus szövegek tanulási célra történő használatát vizsgálatunk szerint nem a hozzáférhetőség gátolja, hanem más tényezők játszanak szerepet (ezeket az előadásban ismertetjük). Ez felveti azt a kérdést, hogyan befolyásolhatja ez az elektronikus tananyagok alkalmazását?

E-books, E-texts or Traditional Learning Materials?

Péter Fehér

Keywords: *ebooks, e-reading, electronic learning materials*

Many publications suggest falling of Gutenberg galaxy. Some recent surveys show young generation is reading less traditional paper books and newspapers. There are more and more electronic textbooks, booklets and e-learning materials on every level on education. Some authors suggest (for example Tari, 2010, 2011; Gyarmathy, 2012) that the young people compensate this "handicap" with consuming more e-texts (webpages, e-zines, etc.).

Contrary to this opinion some recent studies (Netgeneráció 2010; Netgeneráció 2012; Mangel, 2013) and the results of PISA 2012 show that the reading time of students are decreasing as their performance in reading tests also. The serious question has arisen: how effective is electronic reading (reading different types of electronic texts) in the learning process of Net-generation?

In our lecture we will present first results of our recently started empirical research. In the first stage of the research we have conducted 20 interviews on Skype (we have chosen 'hardcore readers' as a sample. It means that every member of the sample group read a lot both paper

and on electronic devices). We have examined learning and reading habits, using of ebook readers, and the attributes of reading for learning.

Our results show that the readers prefer reading literature and fiction on ebook readers, but they use traditional tools for learning (ie. printed materials, note-taking by hand etc.). (We have got similar results in Netgeneráció 2010 and 2012). The using of electronic texts and e-learning materials require changes in learning habits. The next stage of the research we try to extend our sample among Net-generation students for broader scoop.

A Ferenc József Tudományegyetem és az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola összekapcsolódásának szegmensei (1928-1947)

Fizel Natasa

Kulcsszavak: neveléstörténet, felsőoktatás-történet, tanárképzés

Kutatásom forráshátterét elsősorban a Magyar Országos Levéltár, a Csongrád Megyei Levéltár, illetve a Szegedi Tudományegyetem Levéltárának korábban feldolgozatlan iratai jelentik, így a főiskola vezetését ellátó igazgató-tanács üléseinek jegyzőkönyvei, a főiskolai tanácsülések jegyzőkönyvei, a tanárképző főiskolával a pedagógusképzésben együttműködő Bölcsészettudományi-, illetve Természettudományi Kar kari tanácsi jegyzőkönyvei, kinevezések, hivatalos levelek és egyéb iratok. Jelen kutatás szerves része az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola és a Ferenc József Tudományegyetem együttműködését (1928-1947) feltáró vizsgálatsorozatnak, amely a pedagógusképzés területén fennálló kooperációra fókuszál.

Kutatásomban egyrészt leíró jellegű, primer forrásokra támaszkodó történeti megközelítést, forráselemzést alkalmazok, másrészt a rekonstruált történeti dimenziót a hallgatói anyakönyvekből kinyert adatok vizsgálatával egészítem ki.

Az 1928-tól Szegeden működő Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola vezetése az igazgató-tanács feladata volt, amelyben a szervezeti szabályzat szerint döntő szerepet játszottak az egyetemi delegáltak, és amely tanács minden lényegi kérdésben döntési joggal rendelkezett. A plénum vezetője, Huszti József 1923 óta volt a Bölcsészettudományi Kar oktatója, 1923-tól 1929-ig a Klasszika-Filológia Tanszék vezetője, majd 1930-31-ben a Bölcsészkar dékánja, 1931-32-ben prodékán. A vizsgált időszakban (1928-1947) a főiskola tíz tagú igazgató-tanácsának öt tagja az egyetemet, négy tagja a főiskolát és egy a gyakorló iskolát képviselte, sőt az 1929-30-as tanévben az igazgató-tanács egyetemről delegált tagjai a Bölcsészkar és a Természettudományi Kar dékánjai voltak.

1928-tól kezdődően a főiskola hallgatóinak választott szaktárgyukból félévente egy-egy órát az egyetemen kellett hallgatniuk rendkívüli hallgatókként. Ezen döntéssel a két egyetemi kar a hallgatói létszám növelését érte el, a főiskolai hallgatók pedig szaktudásuk elmélyítésére kaptak lehetőséget.

Előadásom célja, hogy választ adjak az alábbi kérdésekre: A főiskolát érintő döntések meghozatalakor befolyásolta-e az igazgató-tanácsot az értékpreferencia mellett az érdepreferencia is? Milyen hatáskörrel működött a főiskola igazgató-tanácsa? Milyen előnyökkel illetve hátrányokkal járt a tanárképző főiskolára nézve ez az összefonódás? Intézmények közötti együttműködésről, a hallgatókért való versengésről, vagy a főiskola egyetembe történő integrálásának kísérletéről adnak számot a források?

Segments in the Interconnection of Franz Joseph University and the State Secondary School Teachers' Training College (1928-1947)

Natasa Fizel

Keywords: history of education, history of higher education, teachers training

The source background of my research is primarily constituted of the previously unprocessed documents of the National Archives of Hungary, the Csongrád County Archives as well as the University of Szeged Archives, thus the minutes of the Rector-Council's sessions, which served as the governing body of the College, the minutes of the College-Council's sessions, the minutes of the sessions of the University's Faculty of Arts Council and Faculty of Science Council, which cooperated with the Teachers' Training College in educator training, as well as appointments, official correspondence and other documents. The present research is an organic part of the study series exploring the cooperation between Franz Joseph University and the State Secondary School Teachers' Training College (1928-1947), which focuses on the cooperation that existed in the field of educator training.

On the one hand, my research is of descriptive characteristic. I apply a historical approach relying on primary sources and source analysis. On the other hand, I supplement the reconstructed historical dimension with the examination of data extracted from students' birth certificates.

The governance of the State Secondary School Teachers' Training College that was operating in Szeged from 1928 was the task of the Rector-Council, in which according to the organizational rules University delegates played a defining role, and which Council had a decision making right regarding all substantive issues. The leader of the governing body József Huszti, was a professor at the Faculty of Arts starting in 1923, he was the head of the Department of Classical Philology from 1923 to 1929, then the dean of the Faculty of Arts in 1930-31, and its vice dean in 1931-32. During the researched period (1928-1947), of the College's ten member Rector-Council, five members represented the University, four the College, and one the Teachers' Practicing School. Moreover, in the academic year of 1929/30 the members of the Rector-Council representing the University were the deans of the Faculty of Arts and the Faculty of Science.

Starting in 1928 the students of the College were mandated to attend one class in each semester at the University in their elective special subject, as extraordinary students. With this decision the two University faculties achieved an increase of their student population, while the College's students were given an opportunity to further consolidate their professional knowledge.

The goal of my lecture is to provide an answer to the following questions: when making decisions affecting the College, was the Rector-Council influenced by interest-preference besides value-preference? With what scope of authority was the College's Rector-Council functioning? What advantages and disadvantages did the intertwining involve from the aspect of the Teachers' Training College? Do the sources attest to inter-institutional cooperation, competition for students, or an attempt to integrate the College into the University?

A tanító is jött a telepeseikkel 1786-ban

Györe Géza

Kulcsszavak: oktatástörténet, közoktatás, Délvidék, forráskutatás

Az előadás Bácskossuthfalva (Szerbia) közoktatásának fejlődéstörténetét mutatja be a letelepedés, falualapítás (1786) apropóján a 100. (Emléklapok Ómoravicza község 100 éves múltjából), 125. (A kossuthfalvai református egyház 125 éves története) és a 150. évfordulón (Nagy idők sodrában) megjelent falumonográfiák oktatással foglalkozó fejezetek alapján. Elsősorban a tanítók társadalmi elismertségének leírására fókuszálunk. Ugyanígy elemzés tárgya a kötetekben szereplő adatok közötti eltérések és ezek valószínűsíthető okai is bemutatásra kerülnek. A forrásértékű adatok fontos adalékok a falu, de a szélesebb közösség oktatástörténetéhez is. Külön elemzés fog szólni arról, hogy a 3. kötet már nem Magyarországon jelent meg, és ez milyen megközelítésbeli változásokat jelent a szövegben. Külön szólnunk arról, hogy a református szerzők (akik a helyi református gyülekezet történetének tekintik elsősorban szövegüket), hogyan, milyen mélységben szólnak a falu katolikus és izraelita felekezeti iskolákról és hogyan vélekednek a nem egyházi fenntartású iskolákról.

The School-Teacher Came with Pioneers in 1768

Géza Györe

Keywords: history of education, public school system, Vojvodina, historical sources

The presentation gives a genetic overview about the history of Bácskossuthfalva (Serbia) from the founding and settling the village in 1786. This year is the bi-centenary – the historical review is made upon by different sources, like the centenary work about Ómoravicza, the Calvinistic Congregation in Kossuthfalva (125 years' anniversary) and the monography about the village in the 150 years' jubilee. Prestige of the school-teachers is the main focus of my analysis, also the differences and similarities of the data, and its' reasons. These sources give important contributions to the history of education, in the context of the village and the narrower surrounding. The above mentioned third volume not published in Hungary, and that gives a different approach to the text. The calvinistic writers consider their works as the local congregation's history, another interesting viewpoint is how they reflect the catholic, jew and non-religious schools in the village.

A hálózatkutatás módszereinek alkalmazása az oktatástörténetben

Hegedüs András

Kulcsszavak: mesterek és tanítványok, gyenge- és erős kapcsolatok, kapcsolati hálók

Kutatásomban azt vizsgáltam, hogy a napjainkban kifejezetten aktuális és folyamatosan fejlődő hálózatkutatás módszerei alkalmazhatóak-e a neveléstudományi, azon belül a

pedagógiatörténeti kutatásokban. Különös tekintettel arra, hogy egy-egy nagy volumenű személy kapcsolati hálójának feltárása, az adatok más nézőpontból való feldolgozása milyen új eredményeket adhat hozzá az adott korszak megértéséhez.

Kutatási módszerem a hálózatelméleti alpművek feldolgozásán és kritikai analízisén, valamint az általam vizsgált személyhez, Várkonyi Nándorhoz (1896-1975), a híres pécsi irodalmárhoz, szerkesztőhöz, könyvtárhoz valamint egyetemi oktatóhoz kötődő személyes és publikus források tartalmi elemzésén alapult. A Várkonyi-féle kapcsolati hálózat egy részét grafikailag is modelleztem egy gráf-készítő program segítségével (Gephi – <https://gephi.org/>). A Várkonyi hálózatához köthető elsődleges és másodlagos forrásaim közé tartoztak többek között: Miklóssy Endre: Túl a tornyon, melyet porbul rakott a szél: Magyar gondolkodók a XX. században; Várkonyi Nándor: Pergő évek (önéletrajz); Várkonyi Péter: Várkonyi Nándor öröksége. Míg a hálózatelmélet területéről az alábbi műveket dolgoztam fel és vettem össze: Barabási Albert-László: Behálózva; Csermely Péter: A rejtett hálózatok ereje; Christakis, Nicholas A. – Fowler, James H.: Kapcsolatok hálójában.

Kutatásom várható és reménybeli eredménye, hogy segítségével egy új módszer kerülhet a neveléstudósok eszköztárába, melynek segítségével egyrészt új nézőpontból is vizsgálhatóvá válik egy-egy kérdéskör, másrészt kapcsolat épülhet más tudományágak képviselőivel (történészek, matematikusok, informatikusok stb.) is, ezáltal mélyítve az interdiszciplináris kutatások lehetőségét és hatékonyságát.

Az sem elhanyagolható szempont továbbá, hogy egy jelentős tanárszemély szociális hálójának feltárása olyan kapcsolatok felfedezését is segítheti, melyek a hagyományos módszerekkel esetleg nem bukkannának elő, ezáltal bővíthetne a kutatás horizontja.

The Application of Network Research Methods of Education History

András Hegedüs

Keywords: masters and disciples, weak- and strong links, social networks

In our research we examined if methods of the nowadays especially current and continuously evolving network research can be used in research of pedagogy and education history too. Especially considering what new results exploring noteworthy persons' network of connections and processing data from a different angle might add in understanding the given period.

Our research method is based on process and critical analysis of network theory core literature, besides content analysis of personal and public sources linked to the person we investigate, Nándor Várkonyi (1896-1975), the famous litterateur, editor, librarian and university professor of Pécs. We graphically modelled a part of Várkonyi's contact network with the help of a graph creator software (Gephi – <https://gephi.org/>)

Primary and secondary sources linked to Várkonyi's network included: Endre Miklóssy: Túl a tornyon, melyet porbul rakott a szél: Magyar gondolkodók a XX. században; Nándor Várkonyi: Pergő évek (autobiography); Péter Várkonyi: Várkonyi Nándor öröksége. In the field of network theory we processed and compared the followings: Albert-László Barabási: Behálózva; Péter Csermely: A rejtett hálózatok ereje; Christakis, Nicholas A. – Fowler, James H.: Connected (The Surprising Power of Our Social Networks and How They Shape Our Lives).

Expected and prospective result of our research is that with its help education scholars' inventory might expand by a new method, which aids in making certain issues examinable in a new point of view; while it might help connections with representatives of other disciplines

(historians, mathematicians, IT specialists, etc.) too, thus deepening potential and efficiency of interdisciplinary researches.

It is also not a negligible aspect that exploring a significant teacher's social network can facilitate discovering such connections, which could not surface with traditional methods, therefore expanding the research horizon.

Választások és lehetőségek – Középfokú továbbtanulás területi elemzése

Híves Tamás – Fehérvári Anikó

Kulcsszavak: tanulási utak, átmenet, bekerülési esélyek, középfokú oktatás

A magyar oktatási rendszerben korán elválnak a tanulói utak, amelynek eredménye egy rendkívül szelektív iskolarendszer, az iskolák között igen nagyok a különbségek a tanulói teljesítményekben. Ebben a szelektív iskolarendszerben a társadalmi státusz képesség szerinti tagozódást is jelent, így a tanulási utak jellegzetességei szocio-ökonómiai státusz szerint meghatározottak. Az előadás azt a kérdést járja körbe, hogyan alakultak ezek a tanulási utak, a hozzáférési és bekerülési esélyek az elmúlt másfél évtizedben a középfokú intézményekben. Az elemzés forrását a KIFIR adatbázisok adják, amely a középiskolai felvételi eljárás statisztikai adatgyűjtése. A KIFIR informatikai rendszer 2000 óta működik, feladata a középiskolai felvételik bonyolítása, a jelentkezések regisztrálása. Az előadás az alábbi fő kérdésköröket elemzi statisztikai és kartográfiai eszközökkel: hogyan alakultak az általános jelentkezési tendenciák 2000 és 2015 között (jelentkezések, felvettek száma és aránya képzési típus szerinti jellemzői); a 2013-2015-ös adatbázisok részletesebb vizsgálata a fenti szempontok alapján, illetve fenntartói és területi szintű elemzésekkel kiegészítve képzési szintek szerint. Az eredmények között kiemelhető, hogy a vizsgált időszak alatt középfokra felvettek aránya folyamatosan nő, de a középfokú iskolarendszert jelentős belső tagoltság jellemzi, így az egyes képzési típusokon belül programok szerint igen eltérő bekerülési esélyekkel kell számolni. Emellett a fenntartói és a területi különbségek további eltéréseket okoznak. Egyre növekvő az érdeklődés az általános képzés iránt, míg a szakképzés, főként a szakiskolai képzés iránt csökken a kereslet. Így míg az általános képzést csökkenő, addig a szakképzést növekvő bekerülési esélyek jellemzik.

Choices and Opportunities - Regional Analysis of Secondary School Choice

Tamás Híves – Anikó Fehérvári

Keywords: learning paths, transition, equity, secondary education

In the Hungarian educational system student paths diverge very early, resulting a highly selective school system, where student performances differ largely between schools. In this selective school system the social status implies ability status, so learning pathways characteristics are defined by the socio-economic status. The presentation focuses on two questions: how the learning paths, and how the equity access changed during the past decade in the secondary schools. The source of the analyses is KIFIR database, which collects statistical data on the secondary school entry process. The KIFIR ITC system has been

operating for the registration of the secondary school applications, since 2000. The presentation analyzes the following main topics with statistical and cartographic tools: the general application trends between 2000 and 2015 (applications, the number and proportion of the entering, characteristics by the type of education), plus a more detailed analysis on the 2013-2015 data by the maintainer, and on regional and education level. Main results of the research: between 2000 and 2015 interest increased in the general education, while reduced mainly in vocational training and less extent in vocational secondary training. Consequently, while the general education is harder to access, until vocational training is easier to get in.

Társadalmi elvárások és megoldások a műszaki felsőoktatásban

Horváth Ildikó

Kulcsszavak: *duális képzés, disruptive technológiák, problémamegoldó gondolkodás*

A tanulmány középpontjában a mai Magyar műszaki felsőoktatás rendszerében bekövetkező változások állnak az ezt kiváltó társadalmi és gazdasági elvárások tükrében. A globalizálódó gazdaság, a munkahelyi mobilitás, a technikai technológiai fejlődés felgyorsulása napjainkra a felsőfokú intézményeket is versenyhelyzetbe hozta. A demográfiai változások, a műszaki és természettudományos területek iránti érdeklődés hiányából adódó alacsony hallgatói létszám, az évről évre emelkedő bejutási ponthatár, az alulfinanszírozás napi szinten is komoly gondokat okoz, így a műszaki felsőoktatás piacorientálttá vált. Megjelent, majd felerősödött a felsőoktatás szolgáltató szerepe. Szolgáltatás a hallgatók, mint leendő munkavállalók felé, valamint a piaci cégek, mint leendő munkaadók felé, akik innovatív, problémamegoldó, kreatív „kész” mérnököket várnak tőlünk. A társadalmi elvárásokat figyelembe véve a Magyar kormányzat 2015 szeptemberétől bevezette a felsőoktatásba a duális képzést. A PTE Műszaki és Informatikai Kara az elsők között csatlakozott ehhez a képzési formához. Az újfajta képzés, újítást kíván az alkalmazott pedagógiai módszerekben is.

A vizsgálat során arra keressük a választ, hogy milyen módszerekkel váltható ki a hagyományos „katedrális” oktatás a jövő mérnökképzésében.

Megvizsgáljuk, hogy a duális képzési forma és a disruptive technológiák oktatásban való megjelenése hogyan befolyásolja a társadalom, a munkaerőpiac által igényelt kompetenciák alakulását.

A kutatás módszerei: Kérdőíves felmérések, interjúk. A hallgatók kreativitásának, prezentációs készségének fejlődését követéses vizsgálattal mérjük. Hallgatói elégedettségmérést végzünk a duális képzésben résztvevő diákok körében. A disruptive technológiák felsőoktatásban való megjelenésére vonatkozóan a Gartner cég Hype görbéinek elemzése és nemzetközi felsőoktatási intézmények tapasztalatai alapján keressük a válaszokat. A kutatás forrásai a duális képzés magyarországi törvényi szabályozói, a Gartner cég Hype görbéi és a duális képzés nemzetközi tapasztalatai elsősorban a Német gyakorlatra építve.

Munkánk során olyan, a műszaki felsőoktatásban új módszertant kívánunk kidolgozni, ami nem csak a duális képzésben, hanem a hagyományos képzésben részt vevő hallgatók problémamegoldó gondolkodásának, kreativitásának fejlődését is biztosítja.

Social Requirements and Solutions in the Higher Education of Engineering

Ildikó Horváth

Keywords: *dual training, disruptive technologies, problem-solving thinking*

In the scope of this study are the changes in the system of the present Hungarian higher education in engineering in terms of social and economic requirements that trigger these.

The globalizing economy, the mobility of the labour force, the acceleration of the technical and technological development have forced the institutions of the higher education in a competitive situation. The demographical changes, the low number of students arising from the lack of interest in the fields of natural sciences and engineering, the continuously growing demands in the acceptance to the universities and the underfinancing cause grave day-to-day problems so the higher education in engineering has become market-oriented. The role of higher education as a service has appeared and increased. Service for the students as potential employees and for companies as future employers who expect innovative, problem-solving, creative and „complete” engineers from us.

Concerning the social requirements, the Hungarian government has introduced the dual training in the higher education since September 2015. The Pollack Mihály Faculty of Engineering and Information Technology of the University of Pécs was one of the first institutions to introduce this training form. The new type of training demands innovations in the applied pedagogical methods, too.

In the study we attempt to find the answer to what methods can replace the traditional education in the future training in engineering.

We examine how the dual training form and the appearance of the the disruptive technologies in the education influence the changes of the competences demanded by the society and the labour market.

The methods of the research: questionnaire surveys, interviews. We measure the students' development of creativity and presentational skills by follow-up examination. We carry out a student satisfactory survey among students participating in the dual training. We seek answers to the appearance of disruptive technologies in the higher education by analyzing the Hype graphs of the Gartner company and based on the experiences of the international institutions of the higher education.

The sources of the research: the Hungarian regulations of the dual training, the Hype graphs of the Gartner company and the international experiences of the dual training primarily based on German practice.

In our work we intend to develop a new methodology in the higher education of engineering which ensures the development of the problem-solving thinking and creativity of the students participating both in the dual and the traditional training.

Adalékok a pécsi Szent Erzsébet Leánygimnázium matematika tanításához a két világháború között

Hosszúné Papp Éva

Kulcsszavak: *leánygimnázium, matematikaoktatás, Pécs*

Kutatási területem a két világháború közötti matematikaoktatás Magyarországon. Ennek a témának érdekes szegmense a lányok gimnáziumi matematikaoktatása. A női társadalmi szerepek lassú változása, illetve az az igény, hogy a lányok is felsőfokú tanulmányokat végezhesenek, vezetett oda, hogy a 20. század kezdetétől fogva létrejöttek a leánygimnáziumok hazánkban is. Pécsen 1916-ban jött létre a leánygimnázium, amelyben 1920-ban került sor az első érettségire. Ezeknek a leánygimnáziumoknak a tanterve leginkább a reáliskolák tantervéhez hasonlítottak. Ez természetesen érvényes volt a matematika tanítására is.

A klebelsbergi középiskolai reformok sora 1924-ben a fiú középiskolákkal kezdődtek, amelyet követett az 1926. évi XXIV. tc., amely lényegében három iskolatípust hozott létre: a leánygimnáziumot, a leánylíceumot és a nem teljes érettségit adó, azaz nem minden felsőoktatási képzésre jogosító leánykollégiumot. A leánygimnáziumokkal szemben az oktatáspolitikai és a társadalom bizonyos csoportja is fenntartással tekintettek.

Az 1934. évi XI. tc. létrehozta az egységes gimnáziumot, amely valójában két iskolát jelentett: a gimnáziumot és a leánygimnáziumot, ugyanakkor a tananyagban a különbségek minimálisra csökkentek.

Röviden megpróbáltam áttekinteni az országos, illetve helyi oktatáspolitikai helyzetet, amelyben az általam vizsgált középiskolák mindennapi élete folyt. Célom az, hogy bemutassam, hogy a két világháború közötti Miasszonyunk Kanonokrend Szent Erzsébet Leánygimnáziumában mit és hogyan tanítottak matematikából, azaz mennyiségtanból és ábrázoló geometriából. Kérdés, hogy a női középiskolai oktatással kapcsolatos elvárások megjelentek-e a matematikaoktatásban. Ehhez megvizsgáltam a korabeli tankönyveket, tanmeneteket, érettségi feladatokat.

Contributions to Teaching Mathematics in St. Elisabeth Finishing-School for Girls in Pécs Between the Two World Wars

Éva Hosszúné Papp

Keywords: *finishing-school for girls, mathematics education, Pécs*

My field of research is teaching mathematics between the two world wars in Hungary. An interesting segment of this topic is the grammar school mathematics education for girls. The slow changes in women's social roles, along with the demand for the availability of higher education, from the beginning of the 20th century led to the establishment of finishing-schools for girls. The finishing-school for girls in Pécs was established in 1916 and the first maturity examination took place in 1920. The curriculum in these schools mostly resembled those of the Realschule. This, of course, also applies to the teaching of mathematics.

The series of secondary school reforms by Klebelsberg started in 1924 with secondary schools for boys, they started secondary schools, then it was followed by article XXIV. in 1926 which resulted in three types of schools: a secondary school for girls, a lyceum for girls and a "collegium" for girls that gave a certificate entitling only for a limited circle of higher

education institutions. Education policy and certain social groups had reservations about secondary schools for girls.

Article XI of 1934 created a grammar school, which practically meant two schools: a grammar school and a finishing-school for girls, but there were only slight differences in the curriculum.

I have tried to give a short review of the current national and local educational policy that regulated the everyday life of the secondary schools that I have examined. My aim is to present the content and methods of teaching mathematics (more precisely mathematics and geometry) in Our Lady's Order Saint Elisabeth Finishing-School for Girls between the two world wars. The issue I have examined is whether the expectations for female secondary school education appear in the tasks of the mathematics education? For my study I have examined contemporary textbooks, curricula and maturity examination tasks.

Idegen nyelvoktatás és a délutánig tartó általános iskola bevezetése

Imre Anna – Híves Tamás

Kulcsszavak: idegen nyelvoktatás, tanórán kívüli tanulás, esélyegyenlőség

A hazai idegen nyelvoktatás helyzete, eredményessége, átalakulása sok kérdést vet fel, előadásunkban az idegen nyelvoktatás néhány, esélykülönbségekkel összefüggő kérdését járjuk körül egy empirikus kutatás tapasztalatainak segítségével. Az esélykülönbségek régóta és különböző módon kapcsolódhatnak az idegen nyelvtanuláshoz: nagy eltérések lehetnek az elérhető idegen nyelvben, az iskolai nyelvtanulás kezdésében, az óraszámokban, felkészült pedagógusokban, és nem utolsósorban az iskolán kívüli nyelvtanulási lehetőségekben. A délután 4-ig tartó általános iskola bevezetése a 2013/2014-es tanévtől jelentős változásokat eredményezett az általános iskolai nyelvtanulási lehetőségekben, jelentős mértékben kiszélesedett az iskolai nyelvtanulás lehetősége a nem formális tanulás irányba. Az előadás azt a kérdés közelíti meg, hogy a mennyiségi változások mellett változtak-e az esélykülönbségek is a beavatkozás következtében.

Előadásunk országos adatok feldolgozására és egy TÁMOP 3.1.1.-es projektre épül, amelyben 3 járás 34 iskolája tanulóinak és pedagógusainak tapasztalatait gyűjtöttük össze. Az előadás első felében az országos adatokat mutatjuk be, a második felében az adatfelvétel tanulságait.

Az országos idősoros adatok azt mutatják, hogy számottevő mértékben megnőtt a tanórán kívüli részvétel a délutáni foglalkozások bevezetése következtében. Az egyes foglalkozáskategóriákat is figyelembe véve a szakköri foglalkozásokon való részvételben mutatkozik a legnagyobb növekedés, jelentős területi és településtípus szerinti eltérésekkel.

Saját mutatói adatainkra épülő elemzésünk során elsősorban az idegen nyelvtanulás helyzetét igyekszünk feltárni a vizsgált iskolákban, egyfelől tanórai, formális oktatás vonatkozásában, másfelől a tanórán és az iskolán kívüli nyelvoktatásban való részvétel felől. Az elemzés a hátrányos és nem hátrányos összetételű iskolák összehasonlításának segítségével mutatja be a változásokat a nyelvtanulás területén, a délutáni foglalkozások bevezetésének megvalósításával összefüggésben. Az adatok bár az oktatás minőségi kérdéseit bár nem tudják feltárni, mennyiségi értelemben jelentős mértékű javulást mutatnak.

Foreign Language Teaching and the Introduction of Extended Primary School Education

Anna Imre – Tamás Híves

Keywords: *foreign language teaching, extracurricular activities, inequality*

There are still lots of questions in relation of the area if foreign language teaching in Hungary. In our lecture we investigate a few questions in relation to this area with the help of the experiences of an empirical research. From the early 90s many questions concerning inequality is connected to the possibilities of foreign language teaching and learning. There were and still there are big differences between schools in the starting age, the number of weekly lessons, well prepared teachers. The introduction of extended primary school day till 4 o'clock resulted in big changes in the possibilities of foreign language learning in primary schools: the possibilities of language learning within schools in the afternoon has been extended due to the intervention.

Our lecture is based on the analysis of statistical data and the data of a TAMOP research, in which we collected data among 34 primary schools with the help of questionnaires. In the first part of our lecture we present the experiences of national level analysis: national level data show that there was an increase in the participation rate of afternoon activities in primary education. Within the afternoon activities the study circles give the majority of the possibilities. There are big differences in student participation in regional dimensions, participation seems to be bigger in disadvantaged areas of the country.

Based on our research data we analysed the situation of primary schools in the primary schools investigated, partly from the side of formal education and partly from the side on non-formal education. Comparing primary schools with different social background we explore big changes of foreign language teaching too. Although we couldn't explore the details and the quality differences in teaching between disadvantaged and non disadvantaged schools, the data show the serious opportunity has opened in quantity due to the intervention on the side of disadvantaged schools.

Olasz csillagok. Boschetti Alberti és Pizzigoni iskolamodelljei

K. Farkas Claudia

Kulcsszavak: *neveléstörténet, reformpedagógia, pedagógus pálya*

Előadásom fókuszában az olasz pedagógiatörténet kimagasló alakjai, Maria Boschetti Alberti (1879-1951) és Giuseppina Pizzigoni (1870-1947) állnak. Giuseppina Pizzigoni a XX. század elején Milánó városában hozta létre reformiskoláját, a „La Rinnovata”-t, melyet radikálisan újszerű iskolakoncepció ihletett. A pizzigoniánus gondolatrendszer alapelvei közé tartozott a gyermeki önállóság és a személyiség sokoldalú fejlesztése, továbbá az a szemlélet, hogy „az iskola maga a világ”. Kor- és pályatársa, Maria Boschetti Alberti iskolakísérletének helyszínét Canton Ticino jelentette. Az általa képviselt úttörő pedagógiát „scuola serena”-ként („derűs iskola”) definiálta. A tanítónők iskolái nagy visszhangot keltettek, némely módszertani elemük beépült az 1923-as olaszországi iskolareform (az ún. Gentile-reform) elemi iskolákat érintő részeibe.

Célkitűzésem a két pedagógusnő munkásságának és pedagógiai modelljének kritikai bemutatása, pedagógiai nézetrendszerük összehasonlító elemzése, a párhuzamokra és különbségekre fókuszálva, pedagógusi sikerességük elemeit keresve. A kutatói kérdések megválaszolása többek között az alábbi kérdéskörökre koncentrálni történik: az életpályát determináló tényezők; pályakép; motiváció és elkötelezettség; pedagógusi erények; hivatástudat; didaktikai „gyöngyszemeik”; értékfelfogások; nevelési célok; hasznosság.

A feltett kérdések megválaszolásához értékes, olasz nyelvű elsődleges forrásokat (a pedagógusnők által írott naplók, visszaemlékezések, módszertani útmutatók) és olasz nyelven írott másodlagos forrásmunkákat használtam fel. A kutatás módszerét az elsődleges és másodlagos források tartalom- és szintetizáló elemzése jelentették.

Kutatásom fontosságát az adja, hogy az olasz oktatás fejezetei a neveléstudomány hazai művelőinek látókörébe kerüljenek, továbbá képet adjak a gyakorlatban is adaptálható pedagógiai modellekről.

A kutatás eredményei azt bizonyítják, hogy a pedagógusnők iskolakísérletei a korszak újító szellemű pedagógiai légkörébe illeszkedtek, a fő áramlatokhoz képest azonban a személyes életútnak és a megélt iskolai tapasztalatoknak is köszönhetően egyedi vonásokat öltöttek. Pedagógiai koncepcióik több ponton hasonlóságot mutatnak, és közös pedagógusi jellemvonás a gyermek tisztelete, az adekvát módszertan keresése, a folyamatos önreflexió.

A kutatás neveléstörténeti szempontból jelentős, mert feltárja a múltat, egyben hasznosítható módszertani javaslatokat ad, árnyalva az olasz oktatásról meglévő eddigi ismereteinket.

Italian Stars. The School Models of Boschetti Alberti and Pizzigoni

Claudia K. Farkas

Keywords: history of education, reformed pedagogy, educator profession

In the focus of my lecture are the prominent figures of Italian history of pedagogy, Maria Boschetti Alberti (1879-1951) and Giuseppina Pizzigoni (1870-1947). Giuseppina Pizzigoni established her reform school „La Rinnovata” at the beginning of XX. century which was inspired by radically new school concept. It belonged to the basic principles of the system of ideas „pizzigonian” the child’s self-reliance, the all-round development of personality, furthermore the approach „the school is the world himself”. His contemporary’s and colleague’s, Maria Boschetti Alberti’s school experiment took place in Canton Ticino. She defined her pioneering education as „scuola serena” („high spirits school”). The news of the schoolmistresses’ schools created a great stir, some metodological elements infiltrated into the parts rigarding elementary school of the educational reform in Italy in 1923 (the so-called Gentile reform).

My aim is to present the work and pedagogical models of the teachers critically, the comparative analysis of their educational systems, focusing an the parallels and differences, looking for elements of their pedagogical success. Responding to the researcher questions I focused on the following topics: the key factors of profession, calling pictures, motivation and commitment, pedagogical merits, sense of vocation, „pearls of teaching methods”, value perception, educational aims, utility.

To answer the questions I used precious primary sources, in Italian (diaries, memories, guidelines written by the teachers) and secondary work of references in Italian, too. The research method was the content analysis and synthesing analysis of primary and secondary sources. My research is important to make known the chapters of the Italian pedagogy among

researchers of history of education in Hungary, furthermore to give a picture from pedagogical models which can be adapted.

The results of the research show that the school experiments fitted into the innovative pedagogical atmosphere of the era, but relative to the main flows put on unique features, thanks to the personal journey of life and school experiences also. Their pedagogical concept are similarly on more points, and common peculiarity were the child's respect, the search of the adequate methodology and the continuous self-reflection.

The research is considerable from aspect of history of education, reveals the past, provides useful methodological proposals, shading our knowledge existing from the Italian education until now.

A számítógép alkalmazása a nyelvtanításban – kompetenciák és fejlesztési lehetőségek

Kiss Attiláné

Kulcsszavak: idegennyelv oktatás, számítógép, fejlesztési lehetőségek

A számítógép használata egyre elterjedtebb az idegen nyelvi képzésben, kezdő szinten is. Egyes programokat már az általános iskolában is használunk, hiszen köztudott, hogy az alsó tagozatos diákok is napi több órát töltenek az Interneten és beszámolnak az itt szerzett tapasztalataikról. A nyelvtanításban is egyre inkább építeni kell a diákok ismereteire és segíteni kell a számítógéppel támogatott nyelvtanulást, melynek köszönhetően számos lehetőség kínálkozik a szabadabb munkaformák alkalmazására. Előnye, hogy a tanulás-tanítás folyamata sokkal tanulóközpontúbbá válik, növekszik a tanulók önállósága és kötetlenebb az időbeosztás. Mint motivációs tényező növeli, növelheti az eredményességet.

Tanárként figyelembe kell vennünk azt a fontos tényezőt, hogy ma már alapkövetelmény ez a tanulási forma, amelyetbe kell illesztenünk a tervezett tanulási folyamat egészébe, mint azt a többi taneszközzünkkel tesszük, hiszen csak így hozhatja meg a várt eredményt.

A francia nyelv tekintetében Magyarországon azonban nem mindenhol biztosítottak a feltételek, az iskolákban kevés a rendelkezésre álló program tanár és diák számára.

Előadásom első részében ismertetem egy magyar és egy nemzetközi vizsgálat eredményeit, melyek feltárják diákjaink, gyermekeink számítógép használati szokásait. Eme tények ismerete lehetőséget kínál számunkra, hogy megtanítsuk őket, hogyan használhatják konstruktív módon az Internetet, hogyan kerülhetik el a veszélyes viselkedésmódokat, illetve a nem megfelelő tartalmakat.

Előadásom második részében konkrét példákon keresztül felvázolok néhány lehetőséget a számítógép, az Internet használatára a nyelvtanításban. Példáim a saját pedagógiai gyakorlatomból származnak, melyek az alsó tagozatos francia nyelvtanítást segíthetik. Angol és német nyelvű programok nagyobb számban léteznek és hozzáférhetőbbek, ezért érdeklődésre tarthat számot egy gyakorló pedagógusokból álló team által elkészített oktatóprogram, mely kifejezetten a magyar 6-9 éves, francia nyelvet tanuló kisiskolásoknak és az őket tanító pedagógusok számára készült.

The Use of Computers in Childhood Language Teaching – Competences and Development Possibilities

Kiss Attiláné

Keywords: foreign language teaching, computer, development possibilities

The use of computers has become more and more widespread in foreign language teaching, even at the beginner level. Some programmes are used in primary school as well, as it is well-known that even the elementary school children spend several hours on the internet and give an account of their experience gained there.

We have to build on the knowledge of children in language teaching as well and we have to help computer aided language learning, due to which several possibilities emerge to apply more independent working forms. Its advantage is that the process of teaching-learning becomes more student centered, the students' independence increases and the schedule becomes more free. As a motivation factor, it increases or can increase efficacy.

As a teacher, I have to take into consideration the important fact that this kind of learning form is a basic requirement today, which we have to insert into the process of the whole learning process planned, as we do it with other teaching aids, because it can result in the success we would like to achieve. Concerning French language, the conditions are not provided everywhere in Hungary, there are few programmes for teachers and students in schools.

In the first part of my lecture I am going to present the results of a Hungarian and an international survey which reveal our children's computer using habits. The knowledge of these facts gives us a possibility to teach them how to use the internet in a constructive way, how to avoid the dangerous behaviour patterns and unsuitable content.

In the second part of my lecture I am going to present some possibilities to use the computer and the internet in language lessons through concrete examples. The examples are taken from my own pedagogical practice which can help elementary level French language teaching. More English and German programmes exist and they are more available, that is why a teaching program compiled by a practising teachers' team can be interesting, which was made especially for those 6-9 year old elementary school children who learn French and the teachers teaching them.

Tanulásban akadályozott tanulók integrált nevelése-oktatása

Krausz Anita

Kulcsszavak: *integráció, tanulásban akadályozottság, hozzáadott érték*

Az integrált oktatás napjaink egyik releváns problémájára igyekszik megoldást találni azzal, hogy a különböző képességű, etnikai hovatartozású és vallású tanulókat együtt képzzi, ezáltal egy még égetőbb probléma megoldására tesz próbát, a társadalmi integrációra. Kutatásomban az integráló oktatás hatását vizsgálom, melyben a különböző tanulók közös térben történő oktatásával kapcsolatban nem csak a sérült, alulteljesítő (hazánkban általában a tanulásban akadályozott) diákok fejlesztésére és fejlődésére helyezem a hangsúlyt. Az ép tanulók teljesítményére szintén hatással van az integrált oktatás, annak módja és eszközei, ezért az SNI tanulókkal együtt vizsgálom őket. Előadásom a szakirodalom elemző feltárására épül, mely alapján elmondható, hogy az eddigiekben ehhez hasonló vizsgálatra még nem került sor. Fő kérdésem, a többségi és integrált tanulók affektív, szociális és kognitív jellemzőire vonatkozik, azok esetleges különbségére, egyezőségére. Felmerül a kérdés, hogy mennyiben befolyásolja az iskola hozzáadott értéke a tanulók fejlődését, a tanulási motivációt, az iskolai stresszt, a szorongást, versengést vagy az osztályon belül elfoglalt helyüket és szerepüket. Eddigi eredmények arra engednek következtetni, hogy az integráltan tanuló SNI diákok, teljesítményét pozitívan befolyásolja a többségi iskola általában magasabb követelményszintje (Csányi, 2000). Szintén az integráció mellett szóló érv, hogy az integráló közeg segíti az SNI tanulók önállóságra való törekvését, döntés hozatali képességét és a felelősségvállalás kialakulását (Csányi, 1995; Bless, 1995; Szegál, 2007). A szociális területre vonatkozóan egy régebbi eredmény szerint azonban a többségi iskolákban az SNI tanulók, osztályban elfoglalt szerepe sokszor alárendelt, szociális státuszuk alacsonyabb társaiknál, önmagukról alkotott képük kevesebb, mint társaiké (Bless, 1995). A kognitív fejlődés érdekében az iskolák kötelesek megteremteni a fejlesztéshez szükséges személyi és tárgyi feltételeket. Abban az esetben, ha a fejlesztő eszközöket a tipikusan fejlődő tanulók is használhatják, akkor ők is profitálnak abból, ha SNI tanuló tanul az osztályban (Papp, 2006; Szegál, 2007). Kutatásomban a nemzetközi és hazai szakirodalmak alapján csoportosítom az integráció és inklúzió előnyeit és hátrányait. Ezen probléma feltérképezése azért is fontos, mert a gyakorlatban számos nehézséget vet fel az integráció, mivel több szinten valósul meg és mindeddig még nem alakult ki egységes formája. Sikeres működése viszont új utat nyithat az oktatásban, elősegítheti az inkluzív nevelés kialakulását, melyben minden tanuló egyenlő, a tanítás mindenki számára együtt, egy helyen történik, illetve a fejlesztésben mindenki részesül, akinek szüksége van rá.

Integrated Education of Children with Learning Disabilities

Anita Krausz

Keywords: *integration, learning disabilities, added value*

Nowadays the integrated education is a really relevant problem that the different abilities, ethnic and religious groups students are together, thus solving problem is even more urgent to try social inclusion. In my research I examine the impact of integrating education, which in connection with a variety of common space education students not only damaged,

underperforming (in our country usually learning disabilities) students to develop and emphasizes the growth. The typically developing of students also affects the integrated education, the ways and means therefore examine them together with SEN pupils. My presentation is based on the exploration of the literature, based on which it can be said that so far, a similar study hasn't made yet. The main question is, the students affective, cognitive and social characteristics. The question arises as to what extent influences the development of value added for the students, learning motivation, school stress, anxiety, rivalry or occupied within the department and their role. Results so far suggest that the integrated pupils with SEN students, positively affect the performance of mainstream schools generally higher level of requirement (Csányi, 2000). Also the argument in favor of integration that facilitates the self-sufficiency of pupils with SEN, decision-making ability and responsibility formation (Csányi, 1995; Bless, 1995; Szegál, 2007). For the social field, however, the result is a legacy of SEN pupils in mainstream schools, class occupied a subordinate role many times, lower social status than their peers, self concept in less than peers (Bless, 1995). For the cognitive development of the schools they are required personnel and material conditions needed for development to create. In this case, if the developer tools typically developing students can use, then they will benefit from, if SEN pupils learn in the classroom (Papp, 2006; Szegál, 2007). In my research I grouped the pros and cons of integration and inclusion under international and domestic literature. Mapping of this issue is important because the practice raises a number of difficulties in the integration, as implemented on many levels and we haven't formed a unified form. Successful operation, however, open up a new path in education, promote the development of inclusive education in which all students have equal teaching together in one place for everyone and everyone receives in development, who needs it.

Tanulási célú migráció és ingázás motívumainak vizsgálata az osztrák-magyar határ menti régióban

Langerné Buchwald Judit

Kulcsszavak: *közüktatás, iskolaválasztás, iskolakritika*

Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozása óta lehetőség van arra, hogy magyar diákok az Európai Unió tagállamaiban ugyanolyan feltételek mellett tanuljanak az adott ország közüktatási rendszerében, mint a nem külföldi tanulók. Ennek hatására az elmúlt években egyre inkább megfigyelhető jelenség a nyugat-magyarországi régióban, hogy a szülők nem magyarországi iskolába járatják gyermekeiket, hanem az osztrák-magyar határ túloldalán lévő ausztriai iskolákba. A jelenség értelmezéséhez – a helyzet specifikumából adódó szükséges kiegészítéssel és pontosítással – a szociológiától kölcsönöztük a – tanulási célú – migráció és ingázás fogalmát.

A tanulási céllal ingázó, illetve részben tanulási célból kívándorló tanulók száma 2000 főre tehető. Nyíri Pál Nemzetállam, közüktatás és a migráció logikája című tanulmányában felhívja a figyelmet arra, hogy az üktatás nemzetközivé válása folytán az egyes országok üktatási rendszerei globálisan versengő terméké válnak, esetünkben az osztrák üktatás a magyar üktatás konkurenciájává vált. A kutatás során célul tűztük ki annak feltárását, hogy milyen motívumok határozzák meg a szülők iskolaválasztással kapcsolatos döntését, milyen kritika fogalmazódik meg a szülőkben a magyar intézményes üktatással, neveléssel

kapcsolatban, az oktatás és nevelés mely területén tartják jobbnak és miért az osztrák közoktatási intézményekben folyó pedagógiai munkát, illetve jobb és eredményesebb-e az osztrák oktatás a magyarnál. A kérdések megválaszolására egyrészt a magyar és az osztrák intézményes oktatást és nevelést szabályozó dokumentumokat – oktatási törvényeket, tanterveket, pedagógiai programokat – elemeztük, másrészt pedig a szülőkkel és diákokkal készítettünk interjút, valamint összehasonlítottuk Magyarország és Ausztria nemzetközi kompetenciaméréseken (PISA, TIMMS és PIRLS) elért eredményeit.

A jelenség leghosszabb távú következménye a korai „agyelszívást”. A jó képességű fiatalok külföldi tanulása már nem csak a felsőoktatást érinti, hanem óvodába, iskolába is Ausztriában járnak a gyerekek, akiknél feltételezhetjük, hogy nem jönnek vissza Magyarországra dolgozni, tehát ezeket a jövődöbéli fiatalokat a társadalom már most elveszíti. A kutatás eredményei alapján választ kaphatunk arra, hogy milyen területeken kell változnia a magyar intézményes nevelésnek, oktatásnak ahhoz, hogy versenyképessé váljon az osztrák közoktatással szemben, és a magyar szülők a biztosabb jövő reményében ne az ausztriai iskoláztatást válasszák gyermekeiknek, hanem Magyarországon lássák biztosítottnak a gyermekeik számára a minőségi oktatást, nevelést.

Források:

NYÍRI Pál (2004): *Nemzetállam, közoktatás és a migráció logikája*. In: 2000, Klnsz. 49-59.

ANDORKA Rudolf (2003): *Bevezetés a szociológiába*. Budapest, Osiris Kiadó.

The Study of Migration and Commuting Because of Learning in the Area of the Austrian-Hungarian Border

Judit Langerné Buchwald

Keywords: *public education, school choice, school critics*

Since Hungary joined the European Union Hungarian students are able to learn in the EU countries and their education system with the same terms as non-foreigner students. As a result in the past few years it is getting more and more observed in the western region of Hungary, that the parents are not sending their children in Hungarian schools, but in Austrian schools near the border. To understand the situation – due to the specifics of the case with the needed expansion and clarification – we’ve borrowed from sociology –the expression of learning purposes –migration and commuting.

The number of commuter and emigrating students because of learning is around 2000. In NyíriPál’s study named *Nemzetállam, közoktatás és a migrációlogikája*, he draws attention to, that due to the the internationalization of education, educational systems of countries are globally becoming a competitive product, in our case the Austrian education become a competitor of the Hungarian education. During the research we set the goals to find out what motives are defining the parents school choice, what kind of a criticism is formulated in the parents in connection with the Hungarian education, what areas of the education do they find better and why are they choosing the Austrian public education and also to find out if the Austrian education system was really better and more successful compared to the Hungarian. To answer the questions first of all we’ve analyzed the Hungarian and the Austrian education and the legal documents controlling the education – education laws, curriculums – second of all we’ve interviewed the parents and their children, and we’ve compared Hungary’s and Austria’s results on international competency tests (PISA, TIMMS and PIRLS).

The phenomenon's longest running result is the early „brain drain”. Learning abroad for talented youngsters is not only for universities anymore, but also the go to the kindergarten and school in Austria, therefore it is expected that they will not come back to Hungary to work, thus the society is already losing them. As a result of the research we can get answers to that what areas of the Hungarian education system needs change to become competitive against the Austrian public education, and that the Hungarian parents will not choose the Austrian schooling for their children in hope of a brighter future.

Sources:

NYÍRI Pál (2004): *Nemzetállam, közoktatás és a migrációlogikája*. In: 2000, Klnsz. 49-59.
ANDORKA Rudolf (2003): *Bevezetés a szociológiába*. Budapest, Osiris Kiadó.

A magyarországi Waldorf-iskolák minőségfejlesztésének összehasonlítása az állami értékelési rendszerrel

Liszka Andrea – Kopp Erika

Kulcsszavak: *értékelés, felelősség, fejlődés*

A neveléstudományban a pedagógiai munka értékelésének két dimenziója jelenik meg. A első az elszámoltathatóságra irányul, melynek keretében az állami értékelés a társadalmi ellenőrzés új eszközévé vált (Halász, 2004) s ezzel párhuzamosan olyan önálló szakmává, akadémiai diszciplínává is, amely mögött saját fórumokkal, folyóiratokkal rendelkező szakmai közösségek, és hálózatok találhatók. Weiss szerint ez az új szakterület valójában alkalmazott társadalomtudományi kutatást takar, amelynek tárgyát konkrét kormányzati politikák vagy az általuk befolyásolni kívánt intézményrendszerek alkotják (2005). Az értékelés másik jelentős dimenziója a tanárok folyamatos szakmai fejlődésének (CPD) támogatása (lásd pl. Kennedy, 2005; Caena, 2011; Sági, 2011), mely kérdéskör az utóbbi időkben egyre inkább a figyelem középpontjába került világszerte, ahogy a Waldorf-iskolák közel száz éves nemzetközi gyakorlatában is e kérdésre egyre nagyobb figyelem irányul (Mancini, 2012; 2016).

A hazánkban a közelmúltban a közoktatás terén bevezetett pedagógus-értékelési rendszer – a minősítés, a tanfelügyelet, sőt még az intézményi önértékelés is –, a Waldorf-iskolákat és az ott tanító tanárokat államilag meghatározott standardok alapján kívánja értékelni. Ez azonban nem teszi lehetővé, hogy a Waldorf-sajátosságok az intézmények és pedagógusok értékelése, valamint a pedagógusok folyamatos szakmai fejlődésének támogatása során teljes körűen érvényesüljenek. Ezért a Waldorf-iskolák egy olyan – saját pedagógiájukkal összhangban álló – értékelési eljárás kialakításán dolgoznak, amelynek keretében a tanári autonómiát és az egyéni felelősséget erősítő eszközökkel és módszerekkel igyekeznek támogatni a pedagógusok folyamatos szakmai fejlődését.

A kutatás célja, hogy a folyamatos szakmai fejlődés Kennedy által összefoglalt (2005; 2014) modelljei mentén összehasonlítsa az állami értékelési folyamatokat a Magyar Waldorf Szövetség keretében kidolgozott értékelési folyamatokkal, annak érdekében, hogy feltárja a két értékelési eljárás egymásnak való megfeleltetésének lehetőségeit és akadályait.

A kutatást az Oktatási Hivatal által kiadott értékelési útmutatók és tanfelügyeleti kézikönyvek, valamint a Waldorf-iskolák által kidolgozott anyagok elemzésén alapul, s eredményeképpen várhatóan meg fogom tudni határozni azokat a főbb találkozási pontokat, melyek a két értékelési folyamat között fennállnak, fel fogom tárni azokat a fő

ütközőpontokat, ahol a Waldorf-iskolák értékelési koncepciója és a jelenlegi törvényi keretek ütköznek egymással, valamint oktatáspolitikai és minőségfejlesztési ajánlásokat fogok tudni megfogalmazni a jövőre vonatkozóan.

Comparing Hungarian Steiner Schools' Quality-Improvement and the State Evaluational System

Andrea Liszka – Erika Kopp

Keywords: evaluation, responsibility, development

The evaluation of the pedagogical work has two dimensions in education. The first directed to accountability, whereby the state evaluation became a new device of social control (Halász, 2004) and in the same time it became such a sovereign profession an academic discipline, which has own professional communities and networks with different professional forums and periodicals. According to Weiss this new field covers actually applied researches in social sciences, whose subjects are made up by specific government policies or institutional systems they wish to influence (2005). The other important dimension of evaluation is the support of the Continuous Professional Development (CPD) (see, eg. Kennedy, 2005; Caena, 2011; Sági, 2011), which issue nowadays become more and more into the focus of attention all around the world, as well in the nearly one hundred years experience of Steiner pedagogy growing attention is paid to this theme (Mancini, 2012; 2016).

In Hungary the recently introduced professional evaluational system – qualification, inspection and also the internal school-evaluation – intend to evaluate the Steiner schools and their teachers by state-defined standards. However, these standards don't make possible for the characteristics of Steiner pedagogy to be fully enforced during either the evaluation of schools and assessment of teachers, nor during the support of CPD. That's why Hungarian Steiner Schools started to invent their own evaluational system in which they try to support the teachers' CPD by such devices which strengthen teachers' autonomy and individual responsibility.

The goal of this research is to compare the state evaluational processes and the Steiner pedagogy based evaluational processes – which is developed under the Hungarian Wadorf Fellowship – along the models of CPD summarized by Kennedy (2005; 2014) in order to reveal the opportunities and obstacles of compliance between these two evaluational processes.

The research is based on the analysis of the official Guidelines and Handbooks published by the Educational Agency and the relevant materials made by the Steiner Schools. As expected result we will be able to identify the main meeting points between the two evaluational systems; and also the main conflict points where the Steiner Schools' concept of evaluation and the current legal framework clash; and we will be able to formulate education policy and quality improvement recommendations for the future.

A tankönyvvé nyilvánítás törvényi szabályozásának változásai Magyarországon 1989-től 2014-ig

Márhoffer Nikolett

Kulcsszavak: *tankönyv, tankönyvvé nyilvánítás, Magyarország, 1989-2014*

A neveléstudomány meghatározó területe a tankönyvkutatás. A tankönyvi vizsgálatok lehetőséget adnak arra, hogy a tankönyvügyet történeti és törvényi oldalról is megvilágítsuk. Ez a kutatás a tankönyvvé nyilvánítás jogi szabályozásának változásait vizsgálja a jelölt időszakban. A vizsgálat alapját a tankönyvekhez kapcsolódó törvények, szabályzatok és más jogi dokumentumok adják.

A tankönyvvé nyilvánítás folyamatát Magyarországon törvény szabályozza.

A tankönyv jóváhagyás rendje az 1990-es évek óta számos változáson esett át. A folyamat több fontos, az eljárást szabályozó elemmel bővült, továbbá a szakértői vizsgálati szempontrendszer is nagymértékben megváltozott. A tankönyvek minőségét vizsgáló eszközök (értékelő lapok) is jelentősen fejlődtek az elmúlt években.

A vizsgálat módszerei a dokumentumelemzés és a tartalomelemzés. A dokumentumelemzés során feltárássra és áttekintésre kerültek, a vizsgált időszakban keletkezett, a tankönyvvé nyilvánítás folyamatával kapcsolatos szabályzatok. A tartalomelemzés során a tankönyvvé nyilvánítást szabályzó törvények, szabályzatok számbavétele és értelmezése zajlott. Végül az adatok és összefüggések értelmező elemzésére került sor.

Az előadás célja bemutatni, hogy milyen fejlődési utat járt be a vizsgált időszakban a tankönyvvé nyilvánítás eljárási folyamata és a törvényi szabályozás. Továbbá rá kívánok mutatni a tankönyvek minőségét ellenőrző elemek változásainak és fejlődés irányainak legfontosabb pontjaira.

The Changes in the Textbook-Approval Process in Hungary From 1898 To 2014

Nikolett Márhoffer

Keywords: *textbook, textbook-approval, Hungary, 1989-2014*

The textbook research is defining the discipline of science education. The textbook studies provide an opportunity to examine the historical and legal textbook case sides. This research examines the changes in the laws of the textbook approval. The study provides the basis for textbook related laws, regulations and other legal documents.

The textbook-approval process is determined by regulation in Hungary. The textbook-approval process is undergone many changes since the 1990's. The process has been extended several important control element of the process, and the peer review criteria can be greatly changed. The quality of the textbooks testing tools (evaluation sheet) also developed significantly in recent years.

Methods of the study are to document analysis and content analysis. During the document analyzes have been revealed and reviewed all the rules relating to the declaration process of the textbook which were generated in the period of under review. During the content analysis were enumerated and rated of the textbooks declaration control laws and regulations. Finally, interpreting the data and correlations were analyzed.

The aim of the lecture is to show what the way was gone the textbook approval procedures and legislation during this period. In addition, I would point to the developmental changes of direction of textbooks control quality elements and key points.

Egy tanítóképezdei igazgató leváltásának hiányos emlékezete a millennium körüli években

Méreg Martin

Kulcsszavak: *tanítóképzés, mikrotörténelem, intézménytörténet*

Napjainkban megnövekedett az emlékezés és emlékezet témájával foglalkozó hazai és külföldi neveléstörténeti művek száma, melyek többek között az önéletírás, a tanári identitás és az intézménytörténet témáit ölelik fel. Jelen tanulmány középpontjában a Pécsi Püspöki Tanítóképző Intézet egykori igazgatója, Schultz Imre, illetve 1885-ben bekövetkezett leváltásának története áll, mely egy nagyobb, Schultz Imre életművét feltáró kutatás résztémáját képezi.

Schultz Imre 1871 és 1901 között volt a Pécsi Püspöki Tanítóképző Intézet tanára, 1878 és 1885 között igazgatója. Számos tankönyvet és módszertani témájú cikket írt, tagja volt a Szent István Társulat Irodalmi és Tudományos Osztályának. A tanítóképző intézet történetét bemutató szövegek elismerően írnak igazgatói tevékenységéről, leváltásának körülményeit azonban gondosan kerülik. 30 éves tanári jubileuma ünnep lehetne az Intézet történetében, ennek azonban nyomát sem találni az Intézet évkönyvében.

A tanulmány célja, hogy a fennmaradt források összehasonlító elemzésével feltárja Schultz Imre igazgatói tevékenységének és leváltásának eddig ismeretlen részleteit. A témában fellelhető források műfajilag igen változatos képet mutatnak: az intézménytörténet, az autobiográfia, a monográfia, az évkönyv és a témában fennmaradt levéltári iratok egyaránt szerepelnek közöttük. A még érintett, kortárs személyek írásaiban az események különböző szempontú leírása, kiemelése mellett ugyanolyan fontos szerepet kap a hallgatás, finom, a kortársak számára még érthető utalások formájában. Ez a sokatmondó hallgatás az utókor számára azonban felejtéssé vált.

A mikrotörténeti tárgyú kutatás az intézet történetéről szóló, reprezentatív célokat szolgáló szövegeket a levéltári forrásokból kiolvasható tényekkel veti össze, ezen keresztül pedig felszínre kerülnek a tanári testület és az intézményt fenntartó pécsi püspökség konfliktusai.

The Incomplete Remembrance of a Replacement at a Teacher Training College in the Years around the Hungarian Millennium

Martin Méreg

Keywords: *teacher training, microhistory, history of institutions*

The number of studies about the remembrance of pedagogical history has grown in recent times. These mostly cover the topics of autobiography, teachers' identity and the history of educational institutions. The focus of the present study is Imre Schultz, the late director of the

Teachers' Training Institution of Pécs, and the story of his replacement in 1885. The remaining sources about this event paint a varied picture.

These include the history of the institution, an autobiography, newspaper articles and reports of school inspectors. This micro-historical analysis attempts to reveal the controversial circumstances of the replacement of the director by comparing representative texts and archival documents. The study reveals that the organizational issues of the college lie in the background of the different stories. In addition to the exploration of the events, the typological investigation of the sources also plays an important role.

Tanító értelmiségünk magánkönyvtárai a kora újkorban

Mizera Tamás

Kulcsszavak: olvasmányműveltség, kora újkori Magyarország, tanító értelmiség

Az előadás a tanári műveltség tartalmáról szóló, történelmi korszakokon átívelő diskurzushoz kíván interdiszciplináris megközelítést nyújtani azáltal, hogy a kora újkori tanító értelmiség magánkönyvtárait vizsgálja. A műveltség elemei közül az erudíció (olvasmányműveltség) kérdésköre csak olyan módszeregyüttessel kutatható eredményesen, amely a magánkönyvtárak állományának fennmaradt jegyzékeihez széleskörű statisztikai apparátussal fordul, ugyanakkor a kvantitatív vizsgálatot tartalmi kritériumok szerinti elemzéssel is kiegészíti.

A kutatás az Adattár XVI-XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez sorozatban 2008-ig közzétett, főként inventáriumokban fellelhető könyvjegyzékekre irányul. Relevánsnak azokat a forrásokat tekintjük, amelyekben a könyvbirtokos foglalkozását feltüntették. Az összesen 819 jegyzék esetében a tanítókra vonatkozó összeírások alulreprezentáltak: a 20 számba vehető gyűjtemény jelentős része felvidéki tulajdonoshoz köthető; törekednünk kell tehát arra, hogy a vizsgálatot minél szélesebb spektrumon folytassuk.

Átfogó statisztikai analízis (Falus-Ollé, 2008; Sajtos-Mitev, 2007; Weyrauch, 1977), közelebbről gyakoriságvizsgálatok, valamint többdimenziós és keresztábra-elemzések segítségével más professziók viszonylatában is felvázolható az a pozíció, amelyet a tanítók magánkönyvtárai foglalnak el az adott társadalmi térben és időben. Az olvasmányok összetételének tartalmi kritériumok szerinti elemzéséhez (Čičaj, 1993; Monok, 1993) hazai és nemzetközi adatbázisok (MOKKA-R, Karlsruher Virtueller Katalog) nyújtanak hiteles információkat.

Az eredményeket a korszak művelődés- és neveléstörténeti miliójébe helyezve megvalósítható a kutatás explicit célja, vagyis a kitüntetett témáról kialakított tudományos összkép árnyalása. Az előadásban ugyanakkor hangsúlyt fektetünk azokra az időszakokra, jelenleg is folyó kutatásokra, amelyek a korábban érintett alulreprezentáltság-problémát kívánják orvosolni; implicit célként tehát a közös gondolkodás és az esetleges kutatói együttműködések előmozdítása is felvethető.

Private Libraries of Teaching Intellectuals in Early Modern Hungary

Tamás Mizera

Keywords: *literacy, early modern Hungary, teaching intellectuals*

The lecture would like to provide an interdisciplinary approach for a discourse on the contents of the learning of teachers stretching over several eras by examining the private libraries of teaching intellectuals of the early Modern Era. From among the elements of learning the questions of erudition (literacy) can only be successfully researched with a group of methods which turns to the extant catalogues of private libraries with a wide statistical apparatus which, at the same time, complements quantitative examination with analysis according to criteria of content.

The research focus on the catalogues published in the Documentation of Intellectual Movements History in Hungary from the 16th to the 18th Century [Adattár XVI-XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez] which can mainly be found in inventories. We regard those sources as relevant in which the occupation of the book owner was specified. In the case of the altogether 819 catalogues the lists pertaining to teachers are underrepresented: the greater part of the 20 collections to be reviewed can be connected to owners from Upper Hungary; thus, we have to strive for carrying out the examination on a spectrum as wide as possible.

With the help of a comprehensive statistical analysis (Falus-Ollé, 2008; Sajtos-Mitev, 2007; Weyrauch, 1977), more precisely frequency analysis as well as multi-dimensional and crosstab analysis, the position which the private libraries of teachers occupied in the given social space and time can be sketched in relation to other professions as well. For analysing the composition of the readings according to criteria of content (Čičaj, 1993; Monok, 1993) national databases and those from abroad (MOKKA-R, Karlsruher Virtueller Katalog) provide authentic information.

Placing the results into the context of cultural and educational history of the era the explicit goal of the research can be realized, that is, providing a more nuanced scientific picture of the topic at hand. At the same time, we will lay an emphasis on the timely, currently done research which would like to ameliorate the earlier mentioned problem of underrepresentation; thus, joint thinking and facilitating a possible research cooperation can be an implicit goal.

A középfokú tanítóképzés tárgyi és személyi feltételei 1945 és 1959 között

Molnár Béla

Kulcsszavak: *középfokú tanítóképzés, személyi feltételek, tárgyi feltételek*

A magyar tanítóképzés gazdag szakirodalommal rendelkezik, mert az intézeti tanárok, főiskolai oktatók gyakran készítettek iskolatörténeti monográfiákat, a képzés történetét ismertető kutatási beszámolókat.

A kutatáshoz elsősorban az analitikus jellegű kutatási stratégia alkalmazása látszott célszerűnek, amely során források, dokumentumok elemzésére került sor.

Az elsődleges források közül a tanítóképzés múltjának megismeréséhez felhasználásra kerültek a tantestületi jegyzőkönyvek, az érettségi- képesítő vizsgai jegyzőkönyvek, az iskolai ügyviteli iratok, a statisztikai adatok az oktatási intézményekről. A másodlagos források a Magyar Statisztikai Hivatal évkönyvei közül, kerültek ki.

A tanítóképzés története 1945-1959 között a képzés struktúráját (5, 4 év, főiskola), tartalmát (tanterv, tananyag), fejlesztésének perspektíváját a politikai, hatalmi érdekek determinálták.

A tanítóképző intézetekben évfolyamonként egy-két párhuzamos osztályban oktatták a diákokat. A tanulók fele diákotthoni ellátásban részesült. Az egy pedagógusra jutó tanulók száma 8-9 fő között alakult. 1954-től a tanítóképző intézetek számának, a tanulók létszámának csökkentésére törekedtek. A felvehető tanulók számának a visszafogása miatt a képzőbe jobb általános iskolai tanulmányi eredménnyel kerültek be a diákok, és jobb tanulmányi eredményt produkáltak a képzés során, az érettségien, a képesítőn. A tanítóképző intézetek elit jellegű képzést folytattak működésük utolsó éveiben. A képesítés nélküli tanítók nagy száma miatt a felsőfokú tanítóképzés mellett célszerű lett volna néhány középfokú tanítóképzőt megtartani, működtetni.

A tanítóképzésre a mester és tanítvány modell a jellemző. A mesterek, a képzős tanárok, a gyakorlóiskolai tanítók megszerzett tapasztalataikat, mesterségbeli tudásukat átadták a tanítójelöltjeiknek. A kiváló felkészültségű képzős tanárok nagy része a tanítóképző elvégzése után a polgári iskolai tanárképző főiskolát elvégezve szerzett diplomát Szegeden az Apponyi-kollégiumban. A gyakorlóiskolában dolgozó tanítók gyakorlóiskolai tanítói vizsgát tettek, akik nagy tapasztalat birtokában nevelték alsó tagozatos tanítványaikat, hozzáértőként segítettek a tanítójelölteknek.

Az előadás eredményei felhasználhatók a tanítóképző intézményekben és a neveléstörténeti oktatásban.

Subjective and Objective Conditions of Training Primary School Teachers at Secondary Level between 1945 and 1959

Béla Molnár

Keywords: training primary school teachers at secondary level, subjective conditions, objective conditions

Hungarian training of teachers for primary schools possesses a rich specialized literature because institute teachers as well as college lecturers often wrote monographs of school history and research reports informing about the history of the training.

First of all, it was a research strategy of analytic character which seemed to be appropriate for the investigation in the course of which sources, documents were analysed. Among primary sources, minutes of teaching staff, minutes of final and qualifying exams, documents of school administration, statistical data concerning educational institutions. Secondary sources comprised yearbooks of the Hungarian Statistical Office.

During the history of training primary school teachers between 1945 and 1959, the structure of training (5, 4 years, college), its content (syllabus, teaching material), the perspective of its development were determined by political power interests.

Students were taught in one or two parallel classes in each year of the institutes training primary school teachers. Half of the students were given board in students' hostels. The number of students allotted to a teacher was between 8 and 9 persons. From 1954 onwards, the reduction of the number of institutes training primary school teachers and that of students were striven after. Owing to the retention of the number of students who could be admitted,

students could get into the training institutes with better primary school achievement and they showed better school achievement during the training, at the final exam and the qualifying exam. Institutes of training primary school teachers carried out a training of élite character in the last years of their functioning. Because of the large number of the primary school teachers working without qualification, some institutes of training primary school teachers at secondary level should have been kept and made work besides the institutes training primary school teachers at high level.

Training primary school teachers can be characterized with a model of master and his/her student. Masters, teachers of the institutes training primary school teachers and demonstration school teachers transmitted their acquired experiences and craftsmanship to the would-be primary school teachers. After finishing an institute of training primary school teachers, the majority of the primary school teachers with excellent skills got a degree in Szeged at Apponyi College through attending a teacher training college of a higher elementary school. Primary school teachers working in a demonstration school sat an exam for demonstration school teachers and educated their pupils at the junior section of primary school in possession of great experience and helped the would-be primary school teachers.

The results of the presentation can be employed at the institutes training primary school teachers during the education concerning educational history.

A dualizmus kori középiskolai történelemtankönyvek „Európa-képe”

Molnár-Kovács Zsófia

Kulcsszavak: tartalomelemzés, tankönyvelemzés, dualizmus kora

Az „Európa-kép” szimbolikus, kettős értelmezéssel bíró fogalom. Tágabb értelemben történeti, földrajzi, gazdasági, politikai, kulturális entitás, szűkebb értelemben pedig jelenti a képeken, térképeken megjelenített Európát, az Európáról kialakult nézeteket, melyet az előadás során a tankönyvkutatás keretein belül, a történelemtankönyvek vonatkozásában közelítünk meg. A vizsgálat célja a dualizmus kori középiskolai történelemtankönyvek „Európa-kép”-ét meghatározó állandó és változó tendenciák és hangsúlyok feltárása. A kutatói kérdés annak megválaszolására irányul, hogyan ábrázolták Európát, az európaiságot a tankönyvek, tehát milyen „Európa-kép” bontakozik ki az elemzés alá vont dualizmus kori magyar középiskolai egyetemes történelemtankönyvekben. A bibliográfiai csomópontok összegyűjtését és rendszerezését követően a dualizmus kori magyar középiskolai egyetemes történelemtankönyvek „Európa-kép”-ét a tartalomelemzés módszerével vesszük közelebbről szemügyre. A kutatás elsődleges forrásait a magyar dualizmus kori középiskolai egyetemes történelemtankönyvek egy sajátos csoportja jelenti: a VII. osztály számára készített 15 db történelemtankönyv, illetve annak 1815 utáni fejezetei, alfejezetei. E tankönyvek az újkor történelmének 1648-tól a „jelenkorig” tartó időszakát tárgyalják. A másodlagos forrásokat tekintve lehetőség adódik a hazai tankönyvi „Európa-kép”-vizsgálatok kutatási előzményeinek, szakirodalmi forrásainak (lásd például Dárdai Ágnes (2002): A tankönyvkutatás alapjai; Domokos Zsuzsa (2002): Az európaiság fogalma történelem tanterveink, tankönyveink tükrében; M. Császár Zsuzsa (2004): Európa-kép a magyar földrajzoktatásban) teljeskörű elemző áttekintésére, szisztematikus feldolgozására. A kutatási eredmények rávilágítanak arra, hogy a vizsgált kötetekben Európa-centrikus tankönyvi tartalom a jellemző. Az Európa/európaiság fogalma definiálatlan; nem jelenik meg deklarált

Európa-fogalom. A tartalomelemzés révén ugyanakkor a látens „tankönyvi európaiság” meghatározható. A vizsgált dualizmus kori egyetemes középiskolai történelemtankönyvek Európát elsősorban mint (nemzet)államok összességét ábrázolják, illetve erőviszony-alakító és -fenntartó szerepét hangsúlyozzák.

Representations of Europe in History Textbooks for the Hungarian Secondary Schools at the Time of the Austro-Hungarian Empire

Zsófia Molnár-Kovács

Keywords: content analysis, textbook research, the time of the Austro-Hungarian Empire

The 'representations of Europe' is a symbolic expression with double meaning. In a wider sense, it means a historical, geographical, political, cultural entity. In a narrow sense, however, it means the depiction of Europe in pictures and maps, as well as means the different views about Europe which, in the presentation, is approached apropos of history textbooks within the framework of textbook research. The aim of the research is to show the stable and changing tendencies of representations of Europe in history textbooks for Hungarian secondary schools at the time of the Austro-Hungarian Empire. The central research question is how Europe and Europeanism were represented in textbooks, so what sort of representations of Europe were found in universal history textbooks for Hungarian secondary schools in the observed period. After systematizing the literary background, the representations of Europe in universal history textbooks for Hungarian secondary schools in the analysed period are taken stock by the method of content analysis. The primer sources of the research are a specific group of universal history textbooks for Hungarian secondary schools at the time of the Austro-Hungarian Empire: 15 history textbooks made for the 7th grade (chapters deal with universal history after 1815). These textbooks focus modern history from 1648 to 'present'. As regards secondary sources it has possibility to process systematically the former analyses and literature of researches on representations of Europe in textbooks (see for example Dárdai, Ágnes (2002): A tankönyvkutatás alapjai; Domokos, Zsuzsa (2002): Az európaiság fogalma történelem tanterveink, tankönyveink tükrében; M. Császár, Zsuzsa (2004): Európa-kép a magyar földrajzoktatásban). The results of the research have showed that the Europe-focused content in textbooks is dominant. The conception of Europe/Europeanism is undefined but the latent 'Europeanism of textbooks' can be identified with the help of content analysis. In the examined universal history textbooks Europe first of all has been represented as the sum of (nation) states and has been emphasized the role of forming its power relations.

Az orosz pedagógusképzés új tartalmi

Mrázik Julianna

Kulcsszavak: Orosz Föderáció, pedagógusképzés, diakrón tanárképzés

Kevéssé ismert a XXI. századi Oroszország oktatás-nevelésügyének, pedagógusképzésének kortárs helyzete. Előadásunkban arra kívántunk rávilágítani, mely átalakulások, milyen

kihívások jelentek meg az Orosz Föderáció újkori tanügyében és legújabb kori pedagógusképzésében tartalmilag, valamint szervezetileg. Az orosz oktatás ügye túl hatalmas ahhoz, hogy ne foglalkozzunk vele, ugyanakkor számos tanulssággal szolgálhat a hazai pedagógusképzés aktuális tartalmi illeően.

Jelen időben az orosz oktatásügy modernizációja folyik, ennek jegyében egyre hangsúlyosabb szerep jut a curriculum rugalmasabb kialakításának. A reform kiterjed a föderációs bázis-, a regionális-nemzeti és az iskolai komponensekre, főbb alapelvei a demokratizálás, a differenciálás és a regionalizáció. A képzési standardok ugyanakkor csupán részben kidolgozottak. Az iskolai autonómia fejlődése nehezen prognosztizálható, mivel nagyban a tanári motiváltságtól függ, a tanári attitűdöt pedig számos hatás formálja. A minőségbiztosítás egyik összetevője a záróvizsga, melynek mintakérdéseit központilag határozzák meg. Az ellenőrzés egyfelől külső, másfelől belső (iskolai) alkotóelemekből áll, valamint tanulói ellenőrző feladatokból. A pedagógusképzési terület- szakemberhiánnyal küzd (Mrázik, 2015).

Figyelemre méltó olyan tartalmak megjelenése az orosz oktatásügyben, mint az élethosszig tartó (permanens) pedagógusképzés és olyan új tartalmak megjelenése a tanári felkészítésben, mint milyen módon vehetnek részt a hajléktalanság megelőzésében, az elhanyagolás, a társadalmi árvaság kivédésében, valamint a pszichológiai és pedagógiai támogatás nyújtása – a személy és család részére.

New Contents of Russian Teacher Education

Julianna Mrázik

Keywords: *Russian Federation, diacronic teacher education*

The paper focuses on recent situation of the teacher education in Russian Federation and on its development from historical point of view, as well.

The study emphasises the specific assets and features of the examined system of teacher training as well as mentions the most crucial milestones and critical turning points of it.

The method of the comparative study is analyses of the special literature, scientific sources, in descriptive way.

Milyenek a MOOC-ok?

Nagy Júlia

Kulcsszavak: *MOOC, e-learning, távoktatás*

A MOOC (Massive Open Online Course) 2012-ben lett az az oktatás divatos betűszava. Az a gondolat, hogy ismert egyetemek online kurzusait ingyen, több ezer, a világ különböző pontjairól származó emberrel együtt lehet elvégezni, olyannyira fellelkesítette a The New York Timest, hogy 2012-öt a MOOC évének nevezték. A témában írt peer-reviewed tanulmányok is ettől az évtől kezdve szaporodtak meg. De még mindig, 2016-ban is azt tapasztalhatjuk, hogy a felszín alatt a MOOC fogalma valamelyest tisztázatlan. Még a kutatók is hajlamosak a MOOC-ban rejlő lehetőségeket az alapján a néhány kurzus alapján megítélni,

melyekben (így vagy úgy) személyesen részt vettek. De ha az elemzéshez véletlen mintavétel történik is, gyakran nem határozzák meg kellően a populációt, amelyből a mintát vették.

Jelen tanulmány célja, hogy feltárja, milyen egy tipikus MOOC. Olyan változókat követek nyomon, mint, hogy mennyi időt kell a tanulóknak a kurzusra szánniuk, hogy teljesíteni tudják; a tanulói teljesítmény értékelésének módja (hogyan automatikus, algoritmuson alapuló-e, vagy a többi résztvevő segítségével történik), hogy milyen tanúsítványt ad a kurzust szolgáltató intézmény (ha ad valamelyet) a MOOC elvégzéséről; és a tanár-diák, valamint diák-diák interakciók milyen típusai lehetségesek illetve bátorítottak a kurzus felületén.

Ennek kivitelezése érdekében a MOOC egy lehetséges, explicitebb definíciójának megfogalmazására kerül sor, amely segít a MOOC-okat elhatárolni a másféle, online elérhető oktatási anyagoktól. Olyan szerzők munkáit veszem ehhez alapul, mint például Siemens (az első MOOC-nak nevezett online kurzus egyik instruktora), Ng (a Stanford egyik legelső MOOC-jának instruktora) vagy Kolowich (a Chronicle of Higher Education újságírója), és olyan peer-reviewed folyóiratok tematikus cikkei, mint például a The International Review of Research in Open and Distance Learning, a European Journal of Open, Distance and E-Learning, a The Internet and Higher Education vagy a Journal of Instructional Technology and Distance Learning. A megalkotott definíció és MOOC-aggregátor honlapok segítségével, MOOC-ok véletlen mintavétellel nyert mintáján tartomelemzést végzek.

What Are the MOOCs Like?

Júlia Nagy

Keywords: *MOOC, e-learning, distance education*

MOOC (Massive Open Online Course) became an educational buzzword in 2012. The idea of taking free online courses of well-known universities online, with thousands of people from all over the world as classmates, made The New York Times so enthusiastic that they declared 2012 the year of the MOOC. The number of peer-reviewed articles on the topic started to increase this year. But still, in 2016, under the surface, it is easy to see that the definition of MOOC is somewhat unclear. Even researchers tend to have their views on MOOCs' potential based on the few courses they participated in. Even when they analyse a random sample, they may take it from an underdetermined population.

The aim of this study is to explore what a typical MOOC is like; tracking variables as the time needed for students to complete a course, the method of assessing students' performance (whether it is automatic, based on an algorithm, or done by peers), the type of credentials the provider gives (if they give any) and the type of teacher-student and student-student interaction the MOOC makes possible or encourages.

In order to do this, a possible, more explicit definition of MOOC is created to differentiate MOOCs from other kind of online educational resources. This will be based on the works of authors like Siemens (one of the instructors of the online course that was called MOOC first), Ng (instructor of the first MOOC of Stanford), Kolowich (journalist of the Chronicle of Higher Education), and thematic articles in peer-reviewed journals like The International Review of Research in Open and Distance Learning, European Journal of Open, Distance and E-Learning, The Internet and Higher Education or Journal of Instructional Technology and Distance Learning. With the help of this definition and MOOC aggregator webpages, a random sample of MOOCs is chosen and a content analysis is conducted.

One-to-one Előtanulmány magán-nyelvtanárok képzéséhez

Nagy Péter

Kulcsszavak: *magán-nyelvoktatás, tanárképzés, one-to-one*

Szakmai életútja során a legtöbb nyelvtanár érintett magántanításban. Különösen igaz ez a „kis nyelvekre”: ezek tanulására a közoktatás keretein belül nem is nagyon nyílik más lehetőség. Magántanár-adatbázisok tucatjai érhetők el az Interneten, ami jól mutatja a piaci igényeket e szolgáltatás iránt. A tudásalapú társadalmakban, ahol az élethosszig tartó tanulás jórészt munka mellett valósul meg, sokak döntenek a magánúton történő tanulás mellett kézenfekvő előnyei miatt: időben rugalmasabb, személyre szabhatóbb, koncentráltabb. Annak ellenére, hogy az évszázados hagyományokkal bíró magán-nyelvtanítás gyakorlásának jogi keretei és feltételei biztosítottak, az érintett tanárok, tanulók számos rossz tapasztalatról számolnak be. Ezek oka többnyire a szakmai kompetenciák hiánya. Peter Wilbeg *One-to-one: A Teacher's Handbook* (Thompson - Heinle, 2002, ISBN: 9780906717615) című írásában (mely jelen kutatást is nagymértékben ösztönözte) rávilágít: a magántanítás számos ponton eltér az intézményi keretek közt zajló nyelvoktatástól, például a tanári szerepkör egyben az oktatásszervező, a menedzser, a terapeuta, a tananyagfejlesztő szerepét is magába foglalja és sokkal hangsúlyosabb a módszertani repertoár. Előadásomban 15 évnyi, magántanárként szerzett tapasztalatot is felhasználva vázolom angol és amerikai szakirodalmi források alapján azokat a személyes és szakmai (főleg módszertani) kompetenciákat, amelyek a sikeres magán- nyelvoktatáshoz szükségesek. Előadásom célja, hogy bemutassam egy egyetemi színvonalú magánnyelvtanár-képzés kihívásait és lehetőségeit.

One-to-One Challenges in Teacher Training

Péter Nagy

Keywords: *one-to-one, teacher-training*

Inspired by Peter Wilberg's 'One-to-one: A Teacher's Handbook' (Thompson - Heinle, 2002, ISBN: 9780906717615) and mainly based on a 15 years personal experience in one-to-one language teaching this presentation will focus on the challenges of one-to-one teacher training in Hungarian higher education. In spite of the fact that most of language teachers gain experience in one-to-one teaching and this way of language learning is perhaps the most popular in the knowledge societies, this is least discussed subject in language teaching theory. However, one-to-one teaching is different from class teaching in its content, and methods as well. "The teacher's job is not to provide the communicative content but find out what it is and then select the language forms that match it. (...) Instead of ending with communication practice, one-to-one begins with it." (ibid). The role of the teacher is very different too: one-to-one interaction is mainly related to the business life and the service sector and this implies the teacher to be a trainer, coach, manager, therapist, and teaching material developer. The purpose of this paper is to give an outline of one-to-one teachers competencies and the possibilities of one-to-one teacher training.

Pedagógusképzésben részt vevő hallgatók zenei előképzettségének vizsgálata egy komplex kutatás alapján

Nagyné Árgány Brigitta

Kulcsszavak: pedagógushallgatók, zenei előképzettség, zenei képzés

Korunk tudományos kutatásainak (agykutatás, transzferkutatások) eredményei egyértelműen alátámasztják, hogy a szisztematikusan végzett zenei nevelés sokrétű fejlesztő hatást eredményez az értelmi és az érzelmi képességek területén. Ugyanakkor ez a terület intézményes nevelésünkben gyakorta háttérbe szorul. Tapasztalatom alapján a pedagógusképzésbe érkező hallgatók egy részének zenei előképzettsége nem kielégítő. Napjainkban kizárólag a zeneiskolába és/vagy a zenetagozatos általános iskolába járt hallgatók azok, akik a felsőoktatásba való belépéshez a zenei képességeket nézve a megfelelő szintet teljesíteni tudják. A hallgatók zenei nevelésében tehát új kihívásokat jelent az ilyen alapon létrejövő heterogén csoportokkal való foglalkozás. Kutatásom célja a Kaposvári Egyetem Pedagógiai Karának pedagógusképzésben részt vevő hallgatói körében végzett vizsgálataimat alapul véve a zenei előképzettséget támogató tényezők meghatározása és rendszerezése, az egyes részterületek közti többszintű kapcsolatok feltárása és hangsúlyozottságuk megjelenítése. Eredményeim alapján a hallgatók zenei előképzettsége közti eltérést magyarázó háttérváltozók összegzése.

A téma vizsgálatát az alkalmassági vizsgák eredményeinek elemzésével, a hallgatók zenei képességeinek felmérésével, a végzős hallgatók gyakorlatának elemzésével és kérdőívvel végeztem.

Eredményeim rávilágítanak a hallgatók zenei előképzettségének összetevőire, a zenei neveléssel kapcsolatos hozzáállásukra, a zenével kapcsolatos preferenciáikra. Továbbá a zenei előképzettség lehetséges kapcsolatára a szülők iskolai végzettségével, az ének-zene tárgy kedveltségére alap- és középfokon, a zenei tevékenységek arányára a közoktatás különböző szintjein. Mutatják a zenei élmények szerepét az ének-zene tantárgy kedveltségének megítélésében, a tárgyhoz való hozzáállásban; a tanórai és a tanórán kívüli zenei tevékenységek szerepét a zenei élmények létrejöttében és a zene szerepét a fiatal felnőttek mindennapjaiban. Erőteljes kapcsolatot jelenítenek meg a zenei élmény létrejötte és a tanórán kívüli zeneoktatási formák, illetve a zeneiskolai tanulmányok és például a koncert látogatási szokások közt.

Research of Previous Musical Training and Musical Background of Teacher Students in a Complex Approach

Brigitta Nagyné Árgány

Keywords: teacher students, musical background, musical education

Previous research in education has found that the intensive musical training in childhood had wide-ranging impact on development results in the field of intellectual and emotional skills. In spite of all these musical subjects often take a back seat in our national institutional education. Based on my experiences, the musical background of teacher students is not satisfactory at the beginning of the teachers' training. It takes new challenges to teach these heterogeneous groups of students in the field of music education.

The aims of my research are determine and systematize the factors that can strengthen individuals in their musical background and examine the connection between these factors. Finally, based on my results I plan to summarize variables that have determinative affects ones musical training. The tools of my research are: analyse the results of musical exam (before ones enter the higher education in teacher's training) and the musical skills of students, present the experiences of third year students'. This study is based on a complex research of teacher students groups at Kaposvár University in the following terms: analyse their musical background and their experiences at the teaching practice kindergarten and during at the eight week long educational practice.

According to the results of the musical exam - before one gets into the higher education – it turned out that more and more students reached only the minimum points in the last few years. My results demonstrated the link between the musical training and the educational qualification of parents and show the components of students' musical background. I also tested whether the length of time someone took music education lessons as an extra-curricular activity is associated with visiting classical music concerts or the popularity of music lessons at school. I concluded that the music experiences have been explained by the music training in childhood. Finally, I summarize the effective possible ways and methods that can lead us to a successful teaching in this students' musical education despite their not so positive start. Bearing in mind also that the starting-point of music education is: "... music is not for music only. " (Zoltán Kodály).

A konfliktuskezelő stratégiák kutatásának módszertani megfontolásai a testnevelés és sport környezetében

Németh Zsolt

Kulcsszavak: konfliktuskezelő stratégia, kvantitatív kutatás, kvalitatív kutatás

A konfliktusok kutatásainak főbb területei elsősorban olyan szervezetekre koncentrálódnak, ahol a személyközi kapcsolatokban a vezető és beosztott érdekei valamilyen ellentétbe kerülhetnek. A kutatók által legkedveltebb terület a munkahelyek és az iskolák környezete. Gyakoriságát tekintve több kutató foglalkozott a tanár – diák és a tanár – szülő közötti, mint a tanár – igazgató vagy a tanár – tanár közötti ellentétekkel. Kutatásom célkitűzése, hogy feltérképezsem, hogy a testnevelés órák és a sport környezetében előforduló konfliktusok kutatására milyen módszereket alkalmaznak a szakemberek. Kutatási tapasztalataimat felhasználva szeretném a figyelmet felhívni a különböző módszerek előnyeire és hátrányaira. Az empirián alapuló konfliktuskezelési kérdőíveknek két fajtájával találkozhatunk. Az egyik az állításokon alapuló, a másik a szituációkat közlő kérdőívek. Az állításokon alapuló kérdőívek közül legismertebb a Kenneth W. Thomas és Ralph H. Kilmann (1974) által kidolgozott kérdőív, amely „Thomas - Kilmann Conflict Mode Instrument” -ként terjedt el (TKI). A másik állításokon alapuló, „Management Decision Making” kérdőív (1996) még kevésbé terjedt el. Mindkét változatról megállapítható, hogy általánosságban előforduló konfliktushelyzetekre történő reakciókat próbálnak mérni, ami nem veszi figyelembe azt a környezetet, ahol a konfliktus lezajlik. A kutatók egyértelműen megállapították, hogy a konfliktuskezelési stratégiát az adott környezet erőteljesen befolyásolja (Gombocz, 2004; Szőke – Milinte, 2004; Horváth – Szabó, 1977). A szituációs helyzeteket leíró kérdőívek már jobban körülírják azt a környezetet, ahol a konfliktustörténet elkezdődik és a kitöltőnek kell a

válaszokba rejtett konfliktusmegoldási stratégiákat kiválasztani. Ennél a módszernél a vizsgálat alanya jobban bele tudja képzelni magát az adott szituációba, majd a családból, az iskolából vagy a kortársakkal átélt, személyes konfliktusmegoldási tapasztalataikból ki tudja választani a legmegfelelőbb döntést. Az így kapott válaszok sokkal realisabb, valóságosabb képet adnak a kitöltő konfliktuskezeléséről. A konfliktuskezelő stratégiák vizsgálatát célszerű mélyinterjú és fókuszcsoporthoz vizsgálatokkal kezdeni, ami megkönnyíti a szituációs kérdőív megszerkesztését. Véleményem szerint a kvalitatív és a kvantitatív kutatások együttes alkalmazása teszi lehetővé, hogy realis képet kapjunk a testnevelő tanárok, a diákok, az edzők és a játékosok konfliktuskezelő kultúrájáról.

Considering the Methodology of Research on Conflict Management Strategies in Physical Education and Sport

Zsolt Németh

Keywords: *conflict management strategy, quantitative research, qualitative research*

Researches about conflict management focus mainly on organisations that enable supervisor – subordinate conflicts of interest on the level of interpersonal relationships. The most common area of researches is the environment of the workplaces and the schools. Considering the frequency of the topic of researches, more researchers have examined the teacher-student conflicts than the conflicts between teacher - headmaster or teacher - teacher. The aim of my study is to map the experts' research methods on conflict management in physical education and sport. I would like to call attention to the advantages and the disadvantages of the different methods. We can find two types of questionnaires used for empirical research in conflict management. One of them is based on statements, the other type is based on situations. The most well-known questionnaire of the first type is the one made by Kenneth W. Thomas and Ralph H. Kilmann (1974) also known as the Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument (TKI). The other questionnaire using statements is "Management Decision Making" (1996), which is less widespread. The two above mentioned variants have in common that they try to measure the reactions given to an average conflict situation and they do not consider the environment in which the conflict appears. Researchers have found that the conflict management strategy is definitely influenced by the environment (Gombocz, 2004; Szőke – Milinte, 2004; Horváth – Szabó, 1977). Questionnaires based on situations however, describe the environment more accurately where the conflict starts, and the respondent has to choose between the conflict management strategies hidden in the possible answers. With this method the subject of research can imagine the situation more precisely and can choose the most adequate decision based on personal conflict management experiences with the family, in the school or with the peers. The answers received in this method give a more realistic and more authentic overview about the conflict management skills of the respondent. Research focusing on conflict management strategies is practically started with deep interviews and with focus groups, which facilitates the edition of a questionnaire using situations. In my opinion the use of both qualitative and quantitative methods of research allows to give a realistic notion about the conflict management culture of the physical education teachers, students, trainers and players.

Az Országos Nőképző Egyesület Wlassics-kollégiuma

Pálmai Dóra

Kulcsszavak: *nőnevelés-történet, felsőoktatás, nőképzés, Országos Nőképző Egyesület, Wlassics-kollégium*

1895-ben Wlassics Gyula, a dualizmus kori Magyarország egyik kiváló vallás- és közoktatásügyi miniszterének rendelete lehetővé tette, hogy hazánkban megnyíljanak az egyetem kapui a nők előtt a bölcsész, az orvosi és a gyógyszerész szakokon. A hölgy hallgatók száma a következő években folyamatosan emelkedett a budapesti Királyi Magyar Tudomány-egyetemen. Az Országos Nőképző Egyesület az 1901/1902. tanév szeptemberében nyitotta meg Wlassics-kollégium nevű intézményét, mely nem csak nevében, hanem eszméjében is méltó emléket állított Wlassics Gyulának.

A kutatás során arra törekedtünk, hogy elsődleges források (levéltári források, intézményi értesítők) segítségével feltárjuk a kollégium történetét, és megvizsgáljuk, milyen szerepet töltött be az intézmény hallgatói életében, milyen eszközökkel kívánták elérni az intézmény fő célját, a budapesti Királyi Magyar Tudomány-egyetemen tanuló hölgyek szociális, erkölcsi és intellektuális támogatását. Az intézmény értesítőjéből nyert információk összevetése a korabeli sajtótermékekben megjelent írásokkal lehetőséget adott a források kritikai vizsgálatára, a kutatás eredményeinek szélesebb bizonyítására.

Az előadás során egy olyan intézmény hallgatóságával, személyi és tárgyi környezetével ismerkedhetnek meg, mely fennállása 13 éve alatt tényleges támogatást nyújtott hallgatóinak a fővárosi és az egyetemi élet okozta problémák megoldásában. A kollégium lakhelyet, az intézmény könyvtára, a meghívott előadók tanulmányi, az igazgatónők pedig erkölcsi támaszt nyújtottak a hölgyeknek. Mindezen információk a nők egyetemi képzésének történetének eddig egy kevésbé vizsgált szegmensét teszik láthatóvá, tovább árnyalva ezzel a magyar felsőoktatás történetét.

The Wlassics Student College of the National Women's Education Association

Dóra Pálmai

Keywords: *female education history, higher education, women's study, National Women's Education Association, Wlassics Student College*

In 1895 thanks for the order of Gyula Wlassics, who was one of the greatest Ministers of State responsible for Religion and Education in Hungary during the era of Dual Monarchy, it could be possible, that the doors of university opened to women in the faculties of humanities, medical and pharmacist. The number of women student was rise up constantly in the next year at the Royal Hungarian University of Budapest.

The National Women's Education Association opened the Wlassics Student College in September of 1901.

In the course of the research we would like to open up the history of the institution with the help of the primary sources (archival sources, institution report), explore the roll of the institution in the life of student and answer the question: what kind of means used to achieve the prime aim of the student college, there was the social, moral and intellectual support of the Royal Hungarian University of Budapest's women student. The compare of the information

from the report of institution and the sources of the contemporary press made a possibility to the critical analysis of sources.

You can get acquainted with a student, a personal and material environment of the institution, which offered a really support for its student in their problems of the metropolitan and university life. The student college provided home, the library of the institution and guest lecturers given study support for women.

Online oktatási környezet és IKT tényezők összehasonlító vizsgálata a felsőoktatásban

Pankász Balázs

Kulcsszavak: *felsőoktatás, online oktatási környezet, IKT*

A 21. század elején megkérdőjelezhetetlennek tekinthető az internet és a digitális eszközök felsőoktatásban betöltött szerepének fontossága. A globalizálódó környezetben a technológiai fejlődés gyors változásokat hoz létre ezen a területen is, az informatikai innovációk új kihívások elé állítják az oktatási rendszer szereplőit. A változásokkal újabb kérdések és megoldásra váró problémák merülnek fel. Hogyan alakítják át a technológiai lehetőségek és igények változásai a felsőoktatást és lehet-e a web 2.0-ás alkalmazásokat oktatási célra használni? Hogyan és milyen mértékben szükséges a digitális eszközöket beilleszteni az oktatásba? Milyen új kompetenciákra van szükségük az oktatóknak és a diákoknak a digitális fejlődés fenntartása érdekében?

A kérdőíves kutatás során arra kerestem válaszokat, hogy milyen kimutatható különbségek figyelhetők meg a mintában szereplő hallgatók és oktatók online tanulási környezetre és IKT tényezőkre vonatkozó attitűdjei között.

A kutatás megkezdése előtt a szakirodalom áttekintése és a korábbi hasonló célcsoporton végzett vizsgálatok tanulságai alapján fogalmaztam meg hipotéziseimet.

A hallgatói területen az alábbi, életkorra visszavezethető alapvető különbségekre fókuszál a kutatás:

1. A számítógéphasználat -különös tekintettel az internethasználat gyakorlatát illetően-, generációs eltéréseket mutat, azaz az életkorban fiatalabb hallgatókat intenzívebb használat jellemzi.
2. Kommunikációs szempontból mérhető különbségek vannak a hallgatói generációk között, eszközhasználatban, gyakoriságban, intenzitásban és preferenciákban.
3. A közösségi oldalak használatában és megítélésében jellegzetes életkori eltérések mutathatóak ki, a fiatalabb diákok nagyobb része használja a közösségi oldalakat.
4. Az internetes eszközök, alkalmazások tanulási célú felhasználása vonzóbb a fiatalabb diákok számára, a Z generációs diákok előnyben részesítik a web 2.0 oktatási lehetőségeit.
5. A felsőoktatásban az információáramlás új formáira a fiatalabb diákok nyitottabbak, a Z generáció tagjai nagyobb arányban preferálják az újszerű oktatási lehetőségeket.

Hipotézisek az oktatói területen

1. A fiatalabb oktatók gyakrabban használnak és alkalmaznak web 2.0 eszközöket és alkalmazásokat személyes és oktatási célból.
2. A fiatalabb oktatók IKT kompetenciái magasabbak mint idősebb oktatótársaiké.

A felsőoktatásban a tanárok elsősorban a hagyományos oktatási módszereket részesítik előnyben, ami akadályozhatja az online kurzusok elterjedését.

E-learning és online kurzusok területén vizsgált hipotézisek

1. A felsőoktatásban az IKT eszközhasználatban a web 2.0 eszközök háttérbe szorulnak, a hagyományos metodika és módszertan dominál.
2. Az online kurzusok alacsony számát elsősorban az indokolja, hogy nem áll rendelkezésre tárgyi, személyi és pedagógiai feltételrendszer

Az adatok értékeléséhez az SPSS statisztikai értékelő rendszert használtam fel, a kapott eredményeket összevettem a hipotézisekkel, kiemelve a szignifikáns eltéréseket.

Online Educational Environments and Web 2.0 Tools in Higher Education: Students, Teachers Complex Survey

Balázs Pankász

Keywords: higher education, web 2.0, learning theories

The role of the Internet and digital tools in higher education are incontestable at the beginning of the 21st century. The technological development creates quick changes in this area.

Due to the globalized environment and the innovations in IT, the participants of the educational system have to face new challenges.

New questions and problems are appearing that need to be solved.

How do the changes of technological opportunities and needs transform higher education? Is it possible to use web 2.0 applications for education? How and to what extent should digital tools be inserted into education? How and to what extent should digital tools be inserted into education?

The study and related research attempts to discover the opinion of teachers and students about web 2.0 Web 2.0 applications' learning / teaching purposes. Could be used these tools in education to contribute to individual and collective knowledge building?

Scientific studies show that students' habits of using Internet are not homogenous. Generation Y and Z students require different attributes, they need a different kind of higher education. The survey also seeks what the real differences are between different generations' attitudes toward learning and Internet usage.

487 college students participated in the quantitative research, and the student questionnaire contained 83 questions. Nearly 200 higher education teachers filled out the teaching survey.

Research hypotheses

The members of Y and Z generations got their computer knowledge from other sources and their computer usage shows different characteristics.

From the communicational point of view, there are differences between generations, in frequency, intensity, and preferences in tools of use.

Using social networking sites typical generational differences can be identified.

The use of Internet tools and applications is (web 2.0 appliances) more attractive to younger students.

In higher education, younger students are more open to the new forms of information, they prefer these options.

The teachers use of the Internet also shows characteristic differences. The younger generation of teachers frequently used Web 2.0 tools in education, while older teachers disclaim the use of these applications in the educational process.

Hypotheses at the educational area

Younger teachers use and apply web2.0 tools and applications for personal or educational purpose more often.

The ICT competences of younger teachers are higher than the older teachers.

In higher education teachers prefer the traditional teaching methods. It could be an obstacle to the spreading of online courses.

Hypoteses on E-learning and online courses

The traditional methodology de-emphasizes the web2.0 tools in higher education at the area of ICT tool usage.

The number of online courses are low due to the lack of material, personal and educational conditions.

To evaluate the data I used the SPSS statistical evaluation system, the results were compared to the hypothesis focusing on significant differences.

Pedagógiai konfliktusok és játékelmélet

Papp László

Kulcsszavak: *döntésselmélet, konfliktus, játékelmélet*

A játékelmélet szerint a résztvevők egymás utáni döntéseket hoznak, egy jól meghatározott végeredmény elérésének érdekében. A játékosok döntései a játék kimenetelét befolyásolják, ezeket a játékokat stratégiai játékoknak nevezik. (A szerencsejátékoknak az a tulajdonságuk, hogy a játék kimenetét a szabályok szerint nem tudják befolyásolni.)

A stratégiai játékokban a szereplők érdekei ellentétesek egymással, így állandó konfliktushelyzet alakul ki. A játékosok több döntés, stratégia közül választhatnak, ezt stratégiahalmaznak nevezik. A játékosok a döntést úgy hozzák meg, hogy tudják; a másik fél is mindent megtesz a nyereség érdekében. Ez a tudás a köztudás, azaz a játékosok nem csak a játék szabályait ismerik, hanem sokszor azt is, hogy az ellenfél mit tud.

A játék három összetevője: játékosok, játékszabályok, eredmények kiértékelése. Az eredmény kiértékelésénél egyszerűsítünk, feltételezzük, hogy a kimenet nyereséggel, vagy veszteséggel jár. Így a játék célja a minél kedvezőbb kifizetés elérése. A játékosok ennek érdekében stratégiájukat – a rendelkezésre álló ismeretek birtokában – a legjobban fogják megválasztani. Ez a biztonságra való törekvést jelenti, melynél jobbat egyik fél sem választhat, egyensúlyhelyzet elérésére törekednek. Az egyensúlyhelyzetnek megfelelő stratégia az egyensúlyi stratégia; ezek együttese pedig az egyensúlypont.

A játékban két játékos szerepel és véges sok stratégia. A játékok nagy részénél egymásnak fizetnek; tehát az egyik nyeresége a másik vesztesége. Lehetséges az is, hogy nem egymás rovására növelik a bevételeket, így együttműködés alakulhat ki. A nemkooperatív játékokban a játékosok egymástól függetlenül döntenek. A nemkooperatív játékokban a játékosok függetlenségüket feladják, s egy csoportban koalíciót alkotnak. A cél az, hogy a koalícióban részt vevő játékosok együttes haszna nagyobb legyen, mint az egyes hasznok összege. Így céljuk nem az egyéni hasznok növelése, hanem a koalíció együttes hasznának a növelése. Probléma még, hogy a koalíció közös haszna miképpen osztandó fel a résztvevők között?

A játékelmélet közgazdasági indíttatása után ismert a politológiai, szociológiai alkalmazása is. A játékelmélet azért fontos, mert a játékost segíti a racionális döntések meghozatalában. Módot ad annak vizsgálatára, mely cselekvések problémamentesek, illetve problémásak.

Tekintettel arra, hogy az oktatásban a résztvevők is meghatározott szabályok alapján cselekszenek, lehetőség nyílik arra, hogy az interakciókat, a konfliktusokat a játékelmélet felhasználásával vizsgáljuk. Ennek a játéknak a szereplői – diákok, tanárok, szülők, vezetők – a lehető legjobb eredményre törekednek. Noha feltételezhető, hogy a viselkedés, döntés nem minden esetben racionális, a társadalmilag helyes megoldásnak összhangban kell lenni a résztvevők racionális döntéseivel.

A dolgozat célja néhány pedagógiai interakció, konfliktus játékelméleti elemzése.

Az elemzések részletezése, teljes vizsgálata nem célja a dolgozatnak, azonban a későbbiek során fontos kutatási terület lehet.

Pedagogic Conflicts and Game Theory

László Papp

Keywords: *decision theory, conflict, game theory*

According to the game theory the participants are making decisions one after the other to reach a well defined consequence. The decisions of the players influence the outcome of the game; these games are called strategic games. (In case of gambling the result of the game can not be influenced according to the rules.)

By strategic games the interests of the characters are converse, so there is a constant conflict situation. The players can choose between more decisions, strategy, that is called strategy set. Players make decision so that they know the other will also do its best in the interest of winning. This knowledge is general, that means that the players know not only the rules of the game, but in many cases also the knowledge of the opponent.

The three components of the game: players, rules, evaluation of the results. By the evaluation of the results people simplify and suppose that the game ends in gain or loss, so the goal of the game is to reach the best result as far as possible. Towards this fact the players will choose their strategy on the best possible way – according to the available information they know. That means they try for safety, the best choice of any player; they aim to reach a balance. The suitable strategy is the balance strategy; the sum of these is the balance point.

In the game there are two players and terminate lots of strategy. By the most games the players pay each other; so the one's gain means the other's loss. It is also possible that they raise their incomes not at the expense of each other, so this way a cooperation can come into existence. In the non-cooperative games the players make decisions without reference to each other.

In non-cooperative games the players give up their independence, and create a coalition as a team. The goal is that the collective gain of the players in the coalition should be greater than the sum of the individually gains. So their goal is to raise the collective goal of the coalition instead of raising the individually gains. Further problem is how can the common gain of the coalition be divided up among the participants?

Beyond the economical intention of the Game theory its politologically, sociologically application is also known.

Game theory is important, because it helps the player to make racional decisions. It enables to make examinations, which actions are trouble free or problematic.

Seeing that the participants in education take actions by defined rules, it is possible to examine the interactions and conflicts with using game theory. The characters of this game – students, teachers, parents, leaders – try to reach the best results. Although it's assumable, that

behavior, decision isn't rational in every case, the socially right solution must be agreed with rational decisions of the participants.

The goal of this paper is the analyzing of some pedagogic interactions, conflicts by game theory.

This is no aim to make full analyzing in this paper, further on it could be an important research theme.

Párhuzamok és különbségek: középiskolai tanárképzés a Lajtán innen és túl a 19. század második felében

Patyi Gábor

Kulcsszavak: *tanárképzés, tanárképesítés, Osztrák-Magyar Monarchia*

Az 1848-49-es forradalmat és szabadságharcot követő önkényuralmi időszakban a Habsburg Birodalom felsőoktatását, Ausztria és Magyarország tanárképzési rendszerét egységesen szabályozták. Mint közismert, a Habsburg Birodalomban 1849 őszén került sor a középiskolákat, az egyetemeket, és a tanárképzést radikálisan átalakító reformok bevezetésére. A Gróf Leo Thun Hohenstein miniszter nevével összekapcsolódó tanárképzési reform alapvetően a német mintát követte, a középiskolai tanárképzés meghatározó közegeivé az egyetemek bölcsészkarait tette.

A kiegyezés megkötését követően az Osztrák-Magyar Monarchia két fele az oktatásügyi kérdéseket önállóan szabályozhatta. Az összehasonlító kutatás alapvető célja annak vizsgálata, hogy a középiskolai tanárképzés terén a birodalom két felén mennyire hasonló, illetve mennyire különböző válaszokat adtak a kor kihívásaira. Vizsgáljuk azt, hogy mennyiben volt hasonló vagy eltérő a korabeli tanárképzés intézményrendszere (hazánkban bölcsészkar, szeminárium, tanárképző intézet, gyakorló gimnázium, később Eötvös kollégium, Ausztriában bölcsészkar és pedagógiai szeminárium). Elemezzük a tanárképzés törvényi, rendeleti hátterét, a képesítési követelmények rokon illetve különböző voltát. Vizsgáljuk továbbá a két tanárképzési szisztéma egymásra hatását. A kutatás alapvető módszere a dokumentumelemzés lesz. Elsődleges források a korabeli tanárképzésre, tanárképesítésre vonatkozó törvények, rendeletek, továbbá a korabeli szakemberek által írt vitairatok. Másodlagos forrásként szolgál a korabeli felsőoktatásra, tanárképzésre vonatkozó történeti szakirodalom. A kutatás amellett, hogy bővíti a múltat, a korabeli tanárképzésre vonatkozó ismereteinket, hozzájárul napjaink tanárképzési vitáinak jobb megértéséhez is.

Parallels and Differences: Secondary School Teacher Training in This Side and Beyond of the Leitha in the Second Half of the 19th Century

Gábor Patyi

Keywords: teacher training, teacher qualifications, Austro-Hungarian Monarchy

In the authoritarian period after the 1848-49 revolution and war of independence in Austria and in Hungary (in the Austro-Hungarian Monarchy) higher education (teacher training) was regulated uniformly. As it is known, in the autumn of 1849 in the Habsburg Empire radical reforms of the secondary schools and universities were introduced. The teacher training reform by the minister Count Leo Thun Hohenstein essentially followed the German example. Secondary teacher training was at the Faculties of Arts and Humanities. After the Compromise in the two parts of the Monarchy education issues could be controlled independently. Basic objective of the research is to analyze, that the secondary school teacher training was similar in the two halves of the Empire or not. We examine that how similar or different was the contemporary system of teacher training institutions (in Hungary: faculty of arts, seminars, teacher training institutions, practicing grammar school and later Eötvös college, in Austria: faculty of arts and educational seminars). The basic method of the research is the analysis of documents. We analyze legal background and qualification requirements. The primary sources of the research are laws and regulations relating to the teacher certification, teacher training, also written by specialists in contemporary polemic. Secondary source of the research is the historical literature of contemporary higher education and teacher training. The research adds to better understanding of contemporary teacher training, definitely contributes to a better understanding of today's debates for teacher training as well.

A sokszínűség jelentősége a kisdedováásban a 20. század első felében

Pusztafalvi Henriette

Kulcsszavak: kisdedováás, reformpedagógia, vezető óvónő, sokszínűség

A hazai kisdedováásban az 1891-es törvényi rendelkezés után egységes óvodáztatási rendszer jött létre. A szervezeti rendszer mellett az elméleti koncepció is egységesítésre került. Az állandó és ideiglenes menedékhelyek egy besorolási kategóriába kerültek, míg a szakszerű munkát végző intézmények az kisdedóvódai rangot érdemelték meg. A folyamatosan terjedő reformpedagógiai irányzatok újabb színfoltjai lettek a hazai óvodáztatásnak a korabeli Magyarországon. Az állami óvodák mellett csak csekély számban jöttek létre az egyházi fenntartású intézmények.

Egy pécsi mikrokutatás bemutatásával képet kaphatunk a színes és kellően árnyalt óvodai rendszerekről. Vizsgálatunk alapját a korabeli levéltári anyagok, mint elsődleges források képezik.

Kutatási célunk feltárni és bemutatni a Pécs városában működő korabeli kisdedóvási intézményeket, hogy az előírásoknak milyen formában feleltek meg, vagy hogy kapták minősítésüket. Módszereink között használtuk az elsődleges források felkutatását és a másodlagos forrásokat is, mint például a módszertani kézikönyveket, útmutatókat.

Elemzésünk tárgyát képezi a katolikus egyház által működtetett, az állami fenntartású és a több funkciójú intézményen túl a magán kézben lévő kifejezetten reformpedagógiai - Montessori pedagógiai intézmény bemutatása.

A vezető óvónő által képviselt rendszer a központi ellenőrzésnek való megfelelést mutatta. A Montessori intézmény kinyitása, majd fenntartása a kritikus 1930-as években, nem volt a legszerencsésebb, mivel az egységesítés, az azonos követelmény rendszer kialakítása nem kedvezett az intézmény szakmai fenntartói támogatásához. Vizsgálatomban a korabeli szakmai ellenőrzések felvonultatása mellett be kívánom mutatni a sajátos ideológiát, mely nem tűrte meg a másként gondolkodó és más utat választó nevelési elméleteket, rendszereket.

The Importance of Diversity in the Framework of Nursery Institutions in the First Decades of the 20th Century

Henriette Pusztafalvi

Keywords: education reform, nursery institution, professional controls, early childhood

A uniform nursery institutional system came into being in our country following the legal decree in 1891. Besides the organizational system, the theoretical background was unified. Permanent and temporary hospices were put into one category, while professional institutions deserved the nursery rank. Trends of education reform came into being continuously within national nurseries in Hungary. Besides state governed nurseries, few church-run institutions started their work.

Presenting a micro-research in Pécs, we get insight into the colorful and detailed systems of nurseries. Our investigation was based on the archives data of the period as primary sources.

Our research aims at revealing and demonstrating the nursery institutions of the period in Pécs, in order to show if they met the demands of the rules and qualifications. Primary sources of data were used as a method, such as methodological handbooks and guidelines.

The subject of our investigation was the demonstration of church- and state-run nurseries as well as the Montessori pedagogical institution as a model of education reform.

The system represented by the head nursery teacher showed central control. Launching and the maintenance the Montessori institution was not favored in the 30ies when unification, developing the unified requirements were not favored by the support of the professional maintenance of the institution. Besides professional controls of the period, we intend to demonstrate the particular way of thinking that rejected diverse educational theories and systems.

A nevelés három arisztokrata (Teleki, Vay, Wesselényi) családban a dualizmus korában

Rébay Magdolna

Kulcsszavak: arisztokrácia, nevelés, 1867–1918

Az MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíjával támogatott kutatásunkban a magyarországi főnemesség neveltetésével foglalkozunk. Egyrészt a főnemesség által preferált iskolák

történetét kutatjuk, másrészt az egyes családokban zajló nevelésről és oktatásról próbálunk minél pontosabb képet rajzolni. A jelen kutatási évben azokra a családokra (összesen 14) fókuszálunk, amelyekkel Virág Irén behatóan foglalkozott A magyar arisztokrácia neveltetése (1790-1848) c., 2013-ban megjelent munkájában. A célunk ugyanis, hogy összehasonlítást tegyünk a XIX. század első és bő második felének a szokásai között.

A jelen előadásunk főszereplője három család (nemzetség): a gróf Teleki, a báró és gróf Vay, valamint a báró Wesselényi. Az első két családnak katolikus és református ága is volt. A Vayak főként Szabolcs vármegyében rendelkeztek birtokkal, a Telekiek Erdély után Pest megyében is földterülethez jutottak, míg a Wesselényi régi erdélyi familia volt. A három család közül a Wesselényi volt a legkevésbé népes: 1849 és 1911 között – Gudenus János József (1998) genealógiája alapján – mindössze 4 férfi tagja született. Ugyanez a szám a Telekieknél 50, a Vayaknál 26. A mintánk nagysága tehát 80 fő. Ennyien kerülhettek 6–17 évesként alap- vagy középfokú iskolába a dualizmus korában. Kutatásunk célja tehát megtudni, milyen értékekre, tartalmakra, hol nevelték ezeket a fiatalokat.

Kutatásunkban a történeti dokumentumelemzés módszerét alkalmaztuk. A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában erre az évkörre vonatkozóan a Teleki és a Vay család tagjaira találtunk forrásokat, magánleveleket. Ezek azonban a családtagok neveléséről igen csekély információval szolgálnak. Legfontosabb forrásaink ezért az életrajzi lexikonok és az országgyűlési almanachok lettek. (A forrásbázis adottságánál fogva a minta egészéről ezért nem tudunk adatokat szerezni.) Felhasználtuk tovább korábbi iskolatörténeti kutatásaink eredményeit, amelyeket az iskolai értesítőkre alapoztunk. A pozsonyi királyi katolikus főgimnáziumban például a vizsgált időszakban 4 Vay gróf is tanult.

Eddigi eredményeink szerint az erdélyi ágakból származó fiúk valamelyik helyi középiskolába jártak, leginkább a kolozsvári református kollégiumba. A református Telekiek közt többen a budapesti református gimnáziumban tanultak. A Telekiek által választott iskolák közt ebben a korban is jelen volt a bécsi Theresianum. A felsőoktatási tanulmányaikat mindhárom család tagjai jellemzően több helyen töltötték, s az intézmények közt a külföldiek domináns szerepet játszottak. A tanulmányok tartalma nem változott: a jogi és/vagy agrárképzésre iratkoztak be. Gr. Teleki Pál pályaválasztása még szokatlan. Ő az érdeklődését követve a jogi tanulmányai mellett kezdett el szociológiával és földrajzzal foglalkozni. Többen döntöttek a hivatásos katonai pálya mellett, s tanultak ennek megfelelő intézetekben.

Education in Three Aristocratic Families (Teleki, Vay, Wesselényi) in the Age of Dualism

Magdolna Rébay

Keywords: *aristocracy, education, 1867–1918*

In my research supported by the János Bolyai Research Scholarship of the Hungarian Academy of Sciences I am investigating the education of the Hungarian aristocracy. On the one hand I am researching the history schools preferably chosen by the aristocrats and on the other hand I am trying to get a more precise picture of the upbringing and education of certain families. In this research year I am focusing on families, which were prescribed by Irén Virág in her work, *The Education of the Hungarian Aristocracy (1790-1848)* to do a comparison.

The characters of this presentation are three families: Count Teleki, Baron and Count Vay and Baron Wesselényi. The first two families had Catholic and Calvinistic branch as well. The Vays had territories in Szabolcs County, while the Telekis gained land in Pest County besides their territory in Transylvania. The Wesselényi family was an old Transylvanian family. From

the three families it was the Wesselényis who had the lowest number: there were only four male members born between 1849 and 1911. The same number is 50 males in the Teleki and 26 males in the Vay families. The size of my sample is therefore 80 persons. That many 6-17 year old youngster could attend primary or secondary schools in the age of dualism. The goal of my research is to get to know what values and contents were included in the education of these youngsters and where it took place.

In my research the method of historical analysis of documents has been applied. I have found sources and private letters in the Hungarian National Archives concerning these years about the members of the Teleki and Vay families. However, they contain only little bits and pieces of information about the education of the family members. Therefore, my most important sources became the biographical encyclopaedias and parliamentary almanacs. I have also used the results of my earlier school history researches, which were based upon the school reports. For instance, in the Royal Catholic Grammar School in Bratislava, there were 4 barons from the Vay family studying at the examined period.

According to the results so far, boys coming from the Transylvanian lines attended one of the local secondary schools, mainly the Calvinistic Boarding School of Cluj Napoca. More of the Calvinistic Telekis studied in the Calvinistic Grammar School of Budapest. We can find the Theresianum in Vienna among the schools that were chosen by the Telekis. As for their higher education, members of all the three families had their studies typically in more places and the foreign institutions were playing a dominant role. The content of their studied did not change: they enrolled to Law and/or Agrarian training. Count Pál Teleki's choice of career is still unusual. Following his interests, he started to entertain studies in Sociology and Geography. More of them decided to take up an military career and studied in institutions accordingly.

A magyarországi középfokú kémiaoktatás a 20. század első felében

Szabó Bence Farkas – Takács Zsuzsanna Mária

Kulcsszavak: *neveléstörténet, tanterv, kémia*

A 20. század első fele igen változékony időszak Magyarország történetében, ezzel párhuzamosan az oktatásügy is több strukturális és ideológiai átalakuláson ment keresztül. A középfokú oktatásban is érezhető volt ez a változás. Ezen időszakot az oktatásügy szempontjából, három hosszabb részre oszthatjuk, mely időszakokhoz egy-egy hosszabb ideig hivatalában lévő Vallás- és közoktatásügyi miniszter kapcsolható. Mindegyikük hozott strukturális változást a közoktatásba, de mindemellett saját világnézeti gondolkodásmódjuk is bekerült tanügyi rendeleteikbe és tantervi utasításaikba.

Kutatásunk célja az volt, hogy megvizsgáljuk e kultúrpolitikai törekvések miként befolyásolták a magyarországi természettudományos oktatást ezen belül is a kémiaoktatást a 20. század első felében.

A kutatásunk során az első világháborút megelőző és a két világháború közötti időszakból részletes tantervi utasításokat vizsgáltunk meg. E dokumentumok tartalmát elemeztük különös tekintettel a kémia tantárgyon belül oktatott elméleti anyag és az utasításban megjelenő nevelési tanácsok mennyiségére, minőségére nézve.

A korszak kezdetén, a tantervi utasítások tárgyilagosak, csak általánosságban térnek ki nevelési célokra. A kémia tantárgy célja ebben az időszakban az anyagok, anyagi változások

és a kapcsolódó törvényszerűségek megismertetése volt, a magas óraszám és a finoman kimunkált tananyag pedig példaértékű volt. A diákok megismertek olyan új elméleteket, mint az atom- és molekulaelmélet, valamint a gázok elegyedésének elmélete. Emellett a súlyviszonyok elméletével, a sztöchiometriával, a termokémia és az elektrokémia is megismerkedtek. A második világháború közeledtével a kémia tananyag mennyisége csökkent, eltűntek az absztrakt gondolkodást igénylő elméletek és csak a mindennapi élet szempontjából fontos ismeretek maradtak meg, a nevelési célok mennyisége növekedett. A háborút megelőző években ez az ismeretanyag tovább csökkent, csak a nemzeti vonatkozással rendelkező ismeretek maradtak meg. A nevelési célok aránya tovább nőtt, tovább erősödött a nemzeti öntudatra nevelés.

Konklúzióként elmondhatjuk, hogy a kémia tananyag, e 40 év alatt próbálta kielégíteni mindig az adott időszak szükségleteit, célszerűen mindig annyi ismeret került a diákok elé, ami feltétlenül szükséges volt. Minőségében és részletességében a kémia tananyag jól strukturált volt a korszak elején, célja a diákok felkészítése volt további tanulmányaikra és egy elméleti ismeretekkel megalapozott természettudományos szemléletet kívánt közvetíteni. A háború közeledte és az evvel párosuló ideológiai változások erősen hatottak a kémia tantervre és a természettudományos gondolkodás megalapozása helyett a hangsúly a nemzeti öntudat erősítésére került a kémiához tartozó ismeretek segítségével. Visszatekintve ezek a változások hátráltatták a modern kémiai ismeretek széleskörű terjedését és a háborút követően kémiaoktatást újra kellett szervezni, hogy a kor igényeinek ismét megfeleljen.

Secondary School Chemistry Education in Hungary Between 1900 and 1942

Bence Farkas Szabó – Zsuzsanna Mária Takács

Keywords: history of education, curriculum, chemistry

The first half of the 20th century is a volatile period in the history of Hungary, thus the educational system had also many structural and ideological changes. These changes were noticeable in the public education as well. This period of time can be divided into three longer phases; each had its own Minister of Religion and Education in office. All of them made structural changes in the public education and altered the detailed curriculum instructions with their own philosophical thinking.

Our aim was to investigate, how these cultural and political aspirations modified the education of natural sciences, especially the chemistry education, in the first half of the 20th century.

For our research we used the detailed curriculum instructions from this period of time, all of them were written for different school types. We made content analysis on these documents. The analysis was focused on the quantity and quality of the theoretical material and educational aims in particular.

At the beginning of this period the curriculum instructions were practical, there are only short mentioning of the educational aims. In this period the aim of the chemistry education was to introduce the different compounds, chemical changes and the related laws to the students. Also there were high lesson numbers in the chemistry subject and the curriculum was exemplary and well developed in its time. The students learned about the new theories like the atom and molecule theory. Furthermore, they learned about stoichiometry, thermochemistry and electrochemistry. Approaching to the Second World War the lesson number and theoretical material decreased in the chemistry curriculum. The curriculum was free of theories only everyday chemistry was present in the curriculum. In the years before the war

this shortened curriculum was overwritten by the ideological aims. Thus only those everyday informations were still present in the curriculum, which somehow had national connections. Our results provide evidence that the chemistry curriculum tried to follow the needs of this period. It provided enough information for the different students to apply successfully for further studies, or just to prosper in life. The quality of the chemistry curriculum was first-rate and it had a well primed structure, the aim was to prepare the students for their further studies and to develop a well-founded scientific approach to the world. It was up to date with the period's scientific advancements. With the approach of the war the ideological changes affected the chemistry curriculum strongly, instead the development of a scientific thinking the aim was to strengthen the national identity throughout the chemistry curriculum. In retrospect, these changes have hampered the widespread propagation of knowledge of modern chemistry and chemistry education after the war had to be reorganized to meet the needs of the time again.

**Az elektronikus forráshasználat szerepe a neveléstudományban –
tudomány- és bibliometriai vizsgálat a Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi
Doktori Iskolában (2010-2015)**

Szalacsi Alexandra

Kulcsszavak: elektronikus forráshasználat, neveléstudomány, Magyarország, tudomány- és bibliometria, 2010-2015

Az 1960-as években elterjedt Publikálj vagy Pusztulj! (PoP, Publish or Perish!) kifejezés – nyomása egyre erősebben érződik minden tudományterületen, így a neveléstudományban is. A tudományos kommunikáció krízise, az online jelenlét és az IKT-eszközök intenzív elterjedése eredményezte a kutatásokhoz való nyílt hozzáférés biztosítását az interneten.

Központi kutatásunk célja a tudomány- és bibliometria módszerével végzett, kvantitatív vizsgálat alapján bemutatni, hogy a hazai neveléstudomány területén 2010-2015 között védett disszertációk felhasznált szakirodalmi milyen mértékben reprezentálják az elektronikus forráshasználat mennyiségi viszonyait. A tudományos publikációk mennyiségi viszonyainak feltárását követően, további kvantitatív és kvalitatív módszerekkel a minőségi jellemzőket, tényezőket is leírjuk.

Jelen tanulmányunk alapvetően e kutatás, – a készülő PhD értekezésünk – egy részét képezi. Az öt magyar neveléstudományi doktori iskola közül csak egyet veszünk górcső alá; a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskolát (PTE BTK OTNDI). Írásunk célja feltárni a doktori iskolában, az elmúlt öt évben védett, nyilvánosan hozzáférhető disszertációk felhasznált irodalomjegyzékeiben fellelhető elektronikus-forráshasználati szokásokat.

Kutatásunk alapját a szakirodalom vizsgálata, valamint a hivatkozások számszerűsíthetősége adja meg. További mély, alapos elemzését az azokból indukálható kutatási kérdések és azok bizonyítására végzett elemzések írják le.

Az előzetes részeredmények alapján a számszerűsíthető adatok, az elektronikus forráshasználat, az e-hivatkozások miértjének közelebbi elemzése mögött minőségi különbségek fedezhetők fel. Vizsgálódásunk során érdemesnek tartottuk azt is megnézni,

hogyan milyen módon rendszerezhetők, tipizálhatók a hivatkozott elektronikus források; figyelmet fordítva arra, hogy a doktori iskola specializációi mennyiben tükröződnek az elektronikus forráshasználatban.

The Role of E-resources' Use in Science of Education – Science and Bibliometrics Research at the Education and Society Doctoral School of Education Faculty of Humanities University of Pécs (2010-2015)

Alexandra Szalacsi

Keywords: *e-resourceusage, science of education, Hungary, science- and bibliometrics, 2010-2015*

The term Publish or Perish! (PoP), spread in the 1960s, has had an increasing impact on all disciplines, including the science of education as well. The crisis of scientific communication, online presence and the intensive spread of ICT tools resulted in the provision of open access to research on the Internet.

The purpose of our central research is to show the use of domestic e-resources in science of education between 2010-2015. We examine the references of defended dissertations to see the extent to which the quantitative relationships represent the use of electronic resources. The research is based on a quantitative method called information and bibliometrics analysis. After exploring the quantitative relations of scientific publications, qualitative characteristics and factors are explained with further quantitative and qualitative methods.

The present study is basically a part of – my upcoming PhD thesis – this research. We put only one of the five Hungarian education doctoral schools under the microscope: Education and Society Doctoral School of Education, Faculty of Humanities at the University of Pécs.

The research aims to reveal the role and character of e-resources use in the defended, publicly available educational doctoral dissertations for the last five years. The research is based on the literature analysis and the quantification of the references. Further deep analysis comes from research questions and the analysis provided to prove them.

According to the previous partial results, we can discover quality differences behind the quantifiable data, the use of e-resources and e-references. During our examination we also look at the ways in which the referred e-sources can be organized and typified. We pay special attention to reveal how the specializations of the doctoral school are reflected in the electronic resource.

Az agrár Egyesületek részvétele a gazdasági képzésben, az 1930-as, 1940-es években

Szóró Ilona

Kulcsszavak: *olvasókör, gazdakör, felnőttoktatás, gazdasági tanfolyam*

A 20. század közepén, az 1930-as, 1940-es években az agrárvidékek lakossága számára nélkülözhetetlen gazdasági ismeretterjesztés és képzés legfontosabb bázisai, a helyi

társadalmi egyesületek voltak. A kis falvakban vagy a tanyavilágban élő emberek többségükben nem tudtak bekapcsolódni az iskola-rendszerű gazdasági képzésbe. Az új gazdálkodási módszerek, kiegészítő tevékenységi formák, üzemszervezési ismeretek elsajátítására az olvasóköri, gazdaköri által biztosított oktatási programok nyújtottak lehetőséget.

A szervezetek rendszeres tájékoztatókat tartottak, illetve 6–8 alkalomból álló előadássorozatot szerveztek a mezőgazdaságban alkalmazott legújabb megoldásokról, terményfélékről, technológiákról, eszközökről, szabályozásról. Az egyesületek gyakran indítottak 30–60 órás tanfolyamokat, melyek egy-egy művelési ág legfontosabb tudnivalóit foglalták össze. Az újonnan gazdálkodni kezdők, vagy a birtokuk korszerűsítésére készülők számára a 3 hónapos téli gazdasági tanfolyam, az ezüstkalászos képzés biztosította a szükséges komplex ismereteket. A tapasztalatcserére az egyesületek közreműködésével megrendezett gazdanapok, szakmai bemutatók, vásárok biztosítottak lehetőséget. A kiegészítő tevékenységekkel való megismerkedést a háziipari tanfolyamok szolgálták. A foglalkozások az agrárnépesség sajátos munkarendjéhez igazodtak, az órákat az egyesületi székházakban, általában a téli hónapokban, az esti órákban tartották. Az oktatást a helyi iskolával, a gazdasági szervekkel, a körzeti tanfelügyelőséggel közösen szervezték meg, így a tanfolyamok elvégzését hivatalos igazolással ismerték el. A helyben megszervezett képzésbe olyanok is bekapcsolódhattak, és így lehetőséget kaptak a gazdaságuk fejlesztésére, akik a távoli városi szakiskolákba való bejárást nem tudták volna vállalni.

A téma ezen összefoglalása az agrárvidékeken folyó iskolán kívüli gazdasági képzés történetét vizsgáló, több éve folyó kutatómunka eredményeire épül. A feldolgozás során a vonatkozó szakirodalom, az érintett társadalmi szervezetek korabeli dokumentumai és az egykori résztvevők visszaemlékezései kerültek felhasználásra.

Participation of Agrarian Associations in Economic Education in the 1930-ies and 1940-ies

Ilona Szóró

Keywords: reading circle, farmer's association, adult education, economic training

In the middle of the 20th century, in the 1930-ies and 1940-ies, local social associations comprised the most important bases of economic education and training inevitable for the agrarian population. People living in small villages or on farms mostly could not attend school-based economic education. Training programs organised by reading circles and farmers' societies made it possible to acquire new farming methods, supplementary activity forms, and operation management basics.

These organisations regularly held briefings and organised series of 6–8 presentations on the newest solutions, crop types, technologies, tools, and regulations applied in agriculture. The associations often started 30–60 lesson courses that summarised the most important information about a farming branch. For new farmers or the ones who prepared to modernise their farm, the three-month, winter economy course, the Silver Wheatear farmer training supplied the required complex knowledge. Farmers' Days, trade presentations and fairs organised with the co-operation of associations offered opportunities to the exchange of experiences. Cottage industry courses served for getting to know supplementary activities. The times and dates of these courses were adjusted to the agrarian population's specific work routine. The lessons were usually held at the association's seat, during the winter months, in the evening hours. These courses were jointly organised with the local school, the economic

organs, and the district school inspectorates. It meant that participants received an official certificate for successfully accomplishing a course. People who would not have been able to commute to a faraway town vocational school could also join in to locally organised trainings, which made it possible for them to improve their farms.

The summary of this topic is built on the results of a research that has been going on for several years on the history of the non-school-based economy training organised at agrarian territories. In the course of the processing, the relevant literature, the contemporary documents of the involved social organisations, and the reminiscences of the contemporary participants were used.

Nők a tanítói pályán a 20. század elején

Takács Zsuzsanna Mária

Kulcsszavak: *tanítónők, munkába állás, 20. század, Magyarország*

A 20. század első felében a tanítói hivatást választók között egyre nagyobb arányban jelentek meg a nők. A tanítónőképzők számának növekedésével és az ott tanuló leánygyermeknek a magyar munkaerőpiacon való megjelenésével elkezdődött a pedagógus professzió lassú elnőiesedése. A fiatal nők egyre nagyobb számban való megjelenése a tanítónőképzőkben, majd a pedagógus pályán azonban már a korszakban is kérdéseket vetett fel. Tanulmányaikat a képzőintézményekben nemcsak azok végezték, akik később el is helyezkedtek tanítónőként, hanem már a kezdetektől a leendő feleségek/anyák számára is megfelelő iskolaként tartották számon a társadalom középrétegéhez tartozó családok. Ehhez kapcsolódóan volt jelen a társadalomban a tanítónőktől kezdetben elvárt „cölibátus” is, melynek következtében a század első évtizedeiben tanítói pályára lépő nők legtöbb esetben házasságkötésükig töltötték be hivatásukat.

Az előadás arra tesz kísérletet, hogy bemutassa a 20. század első felében megjelenő tendenciát a nők munkába állására vonatkozóan, azon belül is a pedagógus/tanítónői életpályát választók lehetőségeit és munkásságuk területét. Ehhez kapcsolódik a kutatás primer forrásaként egy tanítónő, Koós Olga (1904-1982) memoárja, melynek alapján a kutatás során igyekszünk bemutatni életpályát, a tanítónőként végzett tevékenységét és az adott társadalmi közegben betöltött, arra hatást gyakorló szerepét.

Women in Teaching Careers at the Beginning of the 20th Century

Zsuzsanna Mária Takács

Keywords: *female teachers, starting work, 20th century, Hungary*

In the first half of the 20th century the rate of women choosing teaching profession was getting bigger. With the growing number of teacher training schools for women and the appearance of female children studying in these schools on the Hungarian labour market, the slow feminization of the teaching profession began. The increasing appearance of young women in the teacher training schools and then in the teaching career, however, raised some questions even in that era. Not only those who later got a job as a teacher continued their studies in the

training schools, but even from the beginning these schools were considered to be suitable also for future wives/mothers by the families belonging to the middle class of the society. Connected to this, the “celibacy” expected from female teachers in the beginning was present in the society, due to this, women getting a job as teachers in the first decades of the century mainly filled in their professions until their marriages. The lecture will try to show the tendency appearing in the first half of the 20th century concerning women’s getting of jobs and in that the possibilities of those choosing teaching careers and the area of their work. The memoir of teacher Olga Koós (1904-1982), as the primary source of the research can be connected to this, on the basis of which we try to show her career during the research, her activity as a teacher and the role filled in and influencing the given social field.

Képtudományi megközelítések és kutatásmetodológiai megfontolások a gyermekor-történeti kutatásokban

Támba Renátó

Kulcsszavak: gyermekor-történeti ikonográfia, hermeneutika, társadalomtörténeti megközelítés

Előadásomban a gyermekor-történeti ikonográfiai elemzések során hasznosítható képtudományi megközelítéseket, kutatásmetodikai eljárásokat kívánom áttekinteni, különös figyelemmel az ikonográfia-ikonológia módszertanára (Panofsky, 1955, 2011; Réau, 1986; Bialostocki, 1986; Mietzner és Pilarczyk, 2013), a hermeneutikára (Gadamer, 1984, 1994, 1997; Heidegger, 1988; Loboczky, 2012; Dávid, 2002), a narratológia (Ricoeur, 1998, 2001; Thomka, 1998), a társadalomtörténeti megközelítésre (Hauser, 1982; Schneider, é. n.; Bächtmann, é. n., 1998) és a vizuális szociológiára (Sztompka, 2009; Hamilton, 1997), de áttekintést teszek a vizuális antropológia (Bán, 2008; Belting, 2009; Maquet, 1986; Assman, 2013; Collier és Collier, 1986), a vizuális kommunikáció (Arnheim, 1994; Sándor, 2004; Itten, 1997; Király, 1994) és a szemiotikai modell (Horányi, 1975, 1976; Gráfik, 2014; Peirce, 1935; Barthes, 1996; Shannon és Weaver, 1972; Eco, 2006) szempontjairól is. Szemügyre veszem a gyermekor-történeti ikonográfia előzményeit (Géczi, 2010; Kéri, 2009; Péter, 1996; Pukánszky, 2001; Ariés, 1987; Imhof, 1992; Endrődy-Nagy, 2010, 2011, 2013, 2015) is, illetve felvázolom saját kutatásom módszertani kereteit.

Előadásom lényeges eleme egy saját gyermekor-történeti ikonográfiai elemzési szempontsor bemutatása, melynek kialakításához mindenekelőtt a Panofsky-modell (2011, 1955), illetve annak Mietzner-Pilarczyk (2013) szerzőpáros által továbbgondolt változata járult hozzá, továbbá azon törekvésem, hogy konkrét elemzési szempontokkal töltsen föl a Panofsky-modellt, megfeleltetve a vizuális szociológia követelményeinek. Végül kísérletet teszek egy gyermekor-tárgyú festmény bemutatására az áttekintett képtudományi megfontolások és a bemutatott módszertani eljárás tükrében, mintegy szemléltetve módszerem működését.

A képelemzések menetében kiemelten jelennek meg olyan, a gyermekor-történeti kutatások felől érkező szempontok, mint amilyen a gyermekek megjelenésének regisztrálása (kor, nem, elhelyezkedés, kompozícióban betöltött szerep, tevékenység), a szociokulturális kódra utaló jelek (tárgyi-fizikai környezet: táj, enteriőr, ruházat) rögzítése, a tevékenységek és az interakciók gyermekor-történeti szempontú értelmezése, a nevelői attitűdre, illetve a gyermekképre való következtetés, másfelől pedig az olyan, a művészettörténeti kutatások felől érkező szempontok, mint pl. a stíluselemzés, valamint a szimbólum- és motívumtörténeti

elemzés a gyermekkor-motívumok vizsgálata végett. Előadásom célja, hogy rávilágítsak a gyermekkor-történeti szempontú műelemzés lehetőségeire, s hogy mindezt építve bemutassak egy lehetséges módszertani megközelítést, mely alkalmazható a neveléstörténeti kutatások során.

Arthistorical Approaches and Methodological Aspects in the Researches of Childhood History

Renátó Támba

Keywords: iconography of childhood history, hermeneutic, social historical approach

In my lecture I attempt to review those methods and approaches, that we can utilize during our childhood historical researches, with special attention to the iconography-iconology (Panofsky, 1955, 2011; Réau, 1986; Bialostocki, 1986; Mietzner and Pilarczyk, 2013), the hermeneutic (Gadamer, 1984, 1994, 1997; Heidegger, 1988; Loboczky, 2012; Dávid, 2002), the narratology (Ricoeur, 1998, 2001; Thomka, 1998), the social historical approaches of analyzing artworks (Hauser, 1982; Schneider, é. n.; Bächtli, é. n., 1998) and the visual sociology (Sztompka, 2009; Hamilton, 1997), but we mention some aspects of the visual anthropology (Bán, 2008; Belting, 2009; Maquet, 1986; Assman, 2013; Collier és Collier, 1986), the visual communication (Arnheim, 1994; Sándor, 2004; Itten, 1997; Király, 1994) and the semiotic model (Horányi, 1975, 1976; Gráfik, 2014; Peirce, 1935; Barthes, 1996; Shannon és Weaver, 1972; Eco, 2006). We overview the antecedents of the childhood historical iconography (Géczi, 2010; Kéri, 2009; Péter, 1996; Pukánszky, 2001; Ariés, 1987; Imhof, 1992; Endrődy-Nagy, 2010, 2011, 2013, 2015) and I outline the methodical frameworks of my own research.

An important component of my lecture is the presentation of the aspects of childhood historical iconographical researches, which come from the Panofsky-model (2011, 1955) and the Mietzner-Pilarczyk (2013) schema, and my endeavor to upload the Panofsky-model with visual sociological and social historian aspects. Finally I attempt to analyze a childhood-themed painting along the reviewed approaches and methodological framework.

In my analyzes I highlight the next aspects: external characteristics of children (body language, age, sex, position in the space and composition, activity etc.), sociocultural code (environment, landscape, interior, wear etc.), the activities and social interactions in terms of education, but we also review some arthistorical aspects, e. g. styles, symbols, allegories. I consider the aspects of the content-description, the composition analysis, the pedagogical anthropology and the history of the idea of the child in order to make conclusions with regard to the idea of the child. In my lecture I try to highlight the alternatives and opportunities of the childhood historical analysis of artworks and I attempt to show a new methodological way, which is applicable to the childhood historical researches.

A mérőeszközök szerepe a hátránycsökkentést célzó differenciált óvodai nevelőmunkában

Ulleinné Gódor Alexandra

Kulcsszavak: óvodai nevelés, óvoda-iskola átmenet, eszközfejlesztés

Az egész életen át tartó tanulás első útszakasza az intézményes kisgyermeknevelés, amely megalapozza a gyermekek sikeres iskolai pályafutását. Az EU oktatáspolitikája dokumentumaiban felhívja a figyelmet arra, hogy az élethosszig tartó tanulási folyamatban a kisgyermekkorú nevelés megtérülési rátája a legnagyobb. Ez a megállapítás a hátrányos helyzetű gyermekek esetében az eredmények felhalmozódása miatt különösen érvényes. Az elemi alapkészségek tekintetében már az általános iskola első évfolyamán nagy fejlettségbeli különbségek mérhetők, és önmagában az óvodából az iskolába való átmenet sem zökkenőmentes. A jelenlegi oktatáspolitikai törekvések igyekeznek ezeket a problémákat kezelni. A köz-nevelési törvény három éves kortól kötelező óvodáztatást ír elő annak érdekében, hogy a gyermekek minél korábban bekapcsolódjanak az intézményes nevelésbe, és a szociokulturális hátrányok ne halmozódjanak fel. Emellett az óvodapedagógusoknak minden gyermekről kötelező egyéni fejlődési naplót vezetni. Ezzel ráirányítja a figyelmet a megismerés fontosságára, azonban az eszköz megválasztásában szabad kezet ad az intézményeknek.

Előadásomban bemutatom a Hegyháti Járás óvodáiban végzett kérdőíves vizsgálat eredményeit, amelyek azt igazolják, hogy a gyermek megismerésére irányuló vizsgálati módszerek eltérőek az egyes intézményekben; valamennyi óvoda a törvényi előírásoknak való megfelelésre törekszik, ugyanakkor a vizsgálati eredményekre csak kevés esetben épül konkrét fejlesztő munka, amely valódi megoldást nyújthatna az óvoda-iskola átmenet problémáira. Az óvodáskorú gyermek fő tevékenysége a játék, ebből következően a legfőbb eszköz a gyermek szabad játéktevékenység közben való megfigyelése, de ez önmagában nem minden képesség-terület fejlettségéről ad árnyalt képet. A megfigyelések, vizsgálatok eredményeinek rögzítése nem megfelelő módszer esetén a szükségesnél több időt és energiát von el az óvodapedagógustól, ugyanakkor hatékonysága nem áll ezzel egyenes arányban, hiszen éppen a hosszadalmas dokumentáció szorítja háttérbe a tapasztalatokra épülő differenciált nevelő munkát. A vizsgálat eredményei arra engednek következtetni, hogy az óvodapedagógusok módszertani kultúrája új elemmel gazdagodna egy egységes mérőeszköz kidolgozása által, amely egyúttal új perspektívát jelentene az egyéni fejlődési napló vezetésével járó feladatok értelmezésében is. Az eszközfejlesztés, módszertani javaslat megfogalmazása további kutatómunkám tárgya, amelyhez az eddigi vizsgálatok kiterjesztése szükséges.

The Role of Measuring Instruments in Differentiated Kindergarten Foster Work Aimed at Reducing Disadvantages

Alexandra Ulleinné Gódor

Keywords: early childhood education, methodological proposal, transitioning from kindergarten to school

The first stage of life-long learning in institutional child rearing, which lays the foundation for children's success at school career. EU education policy documents draw attention to the fact that early childhood education has the highest rate of return in life-long learning process. This statement in the case of disadvantaged children is particularly valid because of the accumulation of results.

Considering basic skills even in first grade of elementary school big development gaps can be measured, and transition from kindergarten to school is not smooth itself. Current education policy aspirations are trying to deal with these problems. The public education act ordains compulsory pre-school education from the age of three in order for children to join institutional education as soon as possible, and avoid sociocultural disadvantages piling up. Besides that, kindergarten teachers are required to keep a development diary on every child. This highlights the importance of understanding, however it gives institutions a free hand in choosing tools.

In my presentation I demonstrate the results of the questionnaire survey conducted in kindergartens of Hegyhát District, which proves that test methods aiming to understand children are different in each institution; all kindergarten strives to meet legal requirements, however specific development, which could provide a real solution to problems of transitioning from kindergarten to school, is barely built upon these test results. Kindergarten-aged children's main activity is the game, and therefore the main instrument is monitoring the child during free game activities, however it doesn't give a detailed picture about the developmental stages of every skill. Recording results of observations and tests might take away more time than necessary from kindergarten teacher when using improper methods, still its efficiency is not in linear correlation with this, since the lengthy documentations are exactly what overshadows experience-based differentiated educational work. Test results suggest that kindergarten teachers' methodological culture would be enriched by a new element with developing a unified single measuring instrument, which would entail a new perspective in interpretation of tasks associated with managing individual development diaries. Developing this instrument and wording the methodological proposal are subjects of my future work, for which extending previous studies is crucial.

Felderítő kutatás a tanulási tér kiterjesztéséről

Váraljai Mariann

Kulcsszavak: tanulási környezet, modern technológia, virtuális, kollaboráció

A kutatás célja: Az információs társadalomban az új generáció igényei és a technológiai fejlődés arra ösztönzi a felsőoktatás akadémiai résztvevőit, hogy olyan tanulási környezetet alakítsanak ki, amelyben a pedagógiai technológia igazodik a „digitális nemzedék”

igényeihez. Ennek egyik formája lehet a virtuális egyetem/laboratórium koncepció kidolgozása, a virtualitás oktatás szolgálatába állítása és a virtuális térben történő tanulási tevékenységek támogatása. Az innovatív tanulási környezetben, az LMS rendszerekkel támogatott tanulási folyamatban már eddig is új tanulási és új kommunikációs formák alakultak ki, amely az eddigtől eltérő kollaborációs formákat eredményeztek. A virtualitás oktatásba történő bevonása szintén speciális oktatási módszertant és tervezést igényel, nagy hangsúly helyeződik a kooperatív munkavégzésre, a konnektivizmus pedagógiában való dinamikusabb alkalmazására.

A felderítő kutatás az új nemzedék információszerzési szokásaira irányul. Egyrészt milyen generációs jellemzőkkel bírnak az információszerzés, a tanulás, a tanulási környezet és közösség dimenziójában. Másrészt annak feltérképezése a cél, hogy napjaink hallgatói mennyire befogadóak az új tanulási teret illetően és milyen elképzeléseik vannak a virtuális térben történő tevékenységekkel kapcsolatban, valamint mennyire tájékozottak a virtuális tanulási tér előnyeiről és hátrányairól.

A kutatás várható főbb eredményei:

Előzetes kutatások azt mutatják, hogy az új generáció inkább alkalmazza az modern technológiákat az élet minden területén, így az oktatási folyamatukban is inkább azt preferálják. Generációs sajátosságaik arra engednek következtetni, hogy a technológia iránti elköteleződésük és a mindennapi életüknek szerves részét képező közösségi hálózati tevékenységeik segíti a virtualitás oktatási folyamatba történő bevonásának elfogadását. Jelen kutatás várható eredménye az lehet, hogy bár a virtualitás tanulási gyakorlatban történő alkalmazása ütközhet ellenállásba a téma újszerűsége és az út járatlansága miatt, ám az innováció bevonása valószínűleg pozitív fogadtatásra talál.

An Extension of the Learning Space - Exploratory Research

Mariann Váraljai

Keywords: *learning environment, modern technology, virtual, collaboration*

The purpose of the research: In the information society, the needs of the new generation and the development of technology encourages the academic participants of higher education to develop a learning environment in which the educational technology act upon with the digital generation's needs. The development of a virtual university / laboratory concept would be a good example of this, as setting virtuality in service of education and supporting learning activities in the virtual spaces. In the innovative learning environment, during the learning process supported by LMS systems has already evolved new learning and communication forms, which has led to different forms of collaboration. The inclusion of virtuality into the education also requires special education methodology and planning, there is a great emphasis on cooperative work, and also on the dynamic application of connectivism in pedagogy. Our exploratory research focuses on the information gathering habits of new generation. First, what are the characteristics of the new generation in the information gathering, learning, learning environment and community dimensions. On the other hand, the aim is to explore that how receptive are today's students about the new learning space and what kind of expectations they have about the activities in the virtual space, and how well-informed are they of the pros and cons related with the virtual learning space.

The main expected results of the research:

Preliminary researches show that the new generation is more likely use the modern technologies in all aspects of their life, also they rather prefer it in their educational process.

The generational characteristics suggest that their commitment of technology and their social networking activities, that make an integral part of their daily lives, facilitates to adopt virtuality in their educational process. The expected result of this research could be a rejection in case of the usage of the virtual learning in practice as the novelty of the topic, but the involvement of innovation is likely cause positive reception.

A korai iskola elhagyók lehetőségei alapkörű tanulmányaik befejezésére

Varga Andrea

Kulcsszavak: felnőtt képzés, iskolarendszerű képzés, iskolarendszeren kívüli képzés

A kutatás/fejlesztés célja: Előadásomban olyan halmozottan hátrányos helyzetű felnőttek tanulási lehetőségeit vizsgálom, akik nem rendelkeznek alapkörű képzettséggel. Célom, megvizsgálni a mai magyar oktatási rendszerben rejlő lehetőségeket az alapkörű képzettség megszerzésére. Milyen lehetőségeik vannak első vagy második szakmaszerzésre. Azonban most nem célom annak vizsgálata miért kerültek ki az oktatási rendszerből úgy, hogy nem szerezték meg a nyolcadik osztályos végzettséget. Az adatok elemzése rámutat arra is, hogy milyen arányban találhatók roma/cigány származású felnőttek ebben a csoportban. Kutatásomban erre keresem a választ. Az alapkörű képzettséggel nem rendelkezők száma az Alföld megyéi között a legrosszabb. Kutatásomat kérdőíves felmérés és személyes interjú készítés módszerével végzem.

A kutatás/fejlesztés módszerei: Előadásom témájára a választ a törvények vizsgálatával végeztem.

A kutatás /fejlesztés várható eredményei: A kutatás eredményeként elmondható, hogy a korai iskola elhagyóknak a nyolc osztály megszerzésére lehetőségük van. Iskola rendszerű és iskola rendszeren kívüli képzésben egyaránt. Mindkét esetben eltérő végzettséget igazoló dokumentummal de ugyanolyan továbblépési lehetőséggel.

Opportunity the Early School Leavers Theirs Primary Education Completing

Andrea Varga

Keywords: adult education, school based education, non school based education

I am focusing in my presentation for multiple disadvantaged adult those who do not have a basic qualifications. My goal is to examine the potential of today's Hungarian educational system opportunities for the acquisition of basic skills. What kinds of opportunities are the first or second acquisitions of vocational qualifications. However, now my goal is not to examine why they were out of the education system so that it had not obtained the eighth grade education. Analysis of the data points to the fact that adult Roma / Gypsy origin in what proportion can be found in this group. In my research to find the answer. The number of people without basic qualifications among the worst counties in the Great Plains. My research questionnaires and personal interviews method of doing. Of my lecture topic, the answer was performed by examining the law.

The research result, it can be said that early school leavers to acquire the eight classes have the opportunity. The school system and non-formal education as well. In both cases, a different document certifying qualification but the same possibility for further improvement.

A magyar életreform mozgalom eszmetörténeti gyökerei

Vincze Beatrix

Kulcsszavak: *életreform, eszmetörténet, völkisch, népies-urbanus vita*

Az előadás témája a két világháború közötti magyar életreform mozgalom és annak szellemi gyökerei, amely követte a korabeli európai főbb trendeket (elsősorban a német mintákat) (Krabbe, 1994), és itthon is számos követőre talál. Magyar képviselői főként a középosztálybeli értelmiségből kerültek ki, akik kritizálva a kapitalizmust, az iparosodást és az urbanizációt - szívesen láttak megoldást a harmadik út megtalálásában (Németh, Skiera, Mikonya, 2006). Mivel a magyarok "kevés filozófiai hajlandósággal" bírnak, így az európai filozófiai eszmék főként az irodalomban találnak visszhangra. A magyaréletreformerek között meghatározó szerepet kapott a népies és urbanus írók között folyó irodalmi vita, amelynek központi kategóriái a "nemzet, a nép és a faj" voltak. Az írók a gondolati megalapozásban visszanyúlnak a nagy elődökhöz, Nietzsche-hez, Ortégához, Spenglerhez, vagy a kevésbé ismert karakterológiához (Palágyi Menyhérthez). A magyar életreform utópiák sajátossága a megmentés motívuma, mint sajátos politikai és pedagógiai misszió (Vincze, 2013). A diktatúra elleni védekezési mechanizmusként működtek, és közben a lehetséges kiutat kívánták megmutatni a magyar társadalom számára.

Ideological Background of the Hungarian Lifestyle Movement

Beatrix Vincze

Keywords: *life style movement, history of Philosophy, Völkisch idea, debatte of urban and folk-writer*

The presentation shows the development and the influence of the Hungarian life reform movement between the two World Wars, which follows the European main-stream (principally the reception of the German movement) (Krabbe, 1994), evolved with him at the same time. The followers of the Hungarian life reform movement belong to the middle-class that is dissatisfied with the capitalism. They criticized the citizen lifestyle, industrialism and urbanisation (Németh, Skiera, Mikonya, 2006). It was transmitted primarily by intellectuals from Budapest, the representatives of Hungarian art and science. The Hungarian intellectuals, representing ideology of the life reform movement, were primarily litterateurs, because Hungarian people had "little inclination to the philosophy". In this debate (between the rural group and the urban group) were the high categories: "nation, folk and tribes". The mental root of these issues went back to works to Nietzsche, Spengler and Ortega or to characterology (with unknown represent Menyhért Palágyi). The utopias of the Hungarian authors seem as protection against the dictatorship and shows the mental solution in the Education of the people, for the interest of the nation (Vincze, 2013). The Hungarian life

reform movement generally had an special character: it has an extra political and pedagogical mission with representing a new way, the third way for the nation.

Nemzetépítés és iparoktatás a 19-20. századforduló Magyarországn

Vörös Katalin

Kulcsszavak: *szakoktatás története, oktatáspolitiká, nemzetépítés*

Az előadás a dualizmus kori politikai elit oktatásügyi koncepcióit kívánja árnyalni a középfokú iparoktatás funkcióira vonatkozó elképzelések vizsgálata révén. A középfokú iparoktatás a modernizálódó oktatási rendszer jellegzetes megnyilvánulása volt, ugyanakkor a kutatásunk révén egyértelműen kimutatható, hogy a „magyar szupremácia” érvényesítésnek egyik eszközeként is értelmezhető a kormányzati narratívában. A korabeli Magyarország egyik legfontosabb, az oktatás területén is markánsan jelentkező problémájának a nemzetiségi kérdés tekinthető. A 19. század utolsó harmadában kiépült állami szakképzési hálózat nemzetiségi kérdéssel kapcsolatos összefüggései kerülnek bemutatásra, amelyek eddig elkerülték a (nevelés)történészek figyelmét. Vizsgálatunkban a századforduló szakminisztereinek (Dániel Ernő, Hededüs Sándor, Wlassics Gyula) megnyilatkozásain túl, a szakképzett munkásság nevelésében kulcsfontosságú szerepet játszó ipari szakiskolák és felső ipariskolák demográfiai és geográfia vizsgálatával is hozzá kívánunk járulni a nemzetépítési stratégiák konkrét megvalósulásainak megismeréséhez.

A kutatás elsősorban történeti forráselemzésen alapul, melynek primer forrásait a vallás- és közoktatásügyi, valamint kereskedelemügyi miniszterek jelentései, beszédei, illetve statisztikái jelentik, kiegészítve a vonatkozó folyóiratok vizsgálatával (Magyar Iparoktatás és Magyar Ipar). A Vallás- és Közoktatási, illetve a Kereskedelemügyi Minisztériumok levéltári anyagainak elpusztulása miatt ezek a források kiemelkedően fontosak a kormányzat koncepcióinak és elképzeléseinek rekonstruálásához. Jelen források kritikai vizsgálatával a dualizmus kori nemzetépítés (ifj. Bertényi, 2009; Frank, Gyáni, 2002; Katus, 1979; Kéri, 1997; Kereszty, 2010; Nagy P. T., 2002; Ring, 2004) és szakoktatás-történet (Győriványi, 2000; Fericsán, 1999, 2001; Felkai-Zibolen, 1993; Nagy A., 2010, 2014; Nagy P. T., 1999; Orosz, 2003; Székely, 2013 stb.) szakirodalmának értelmezési tartományait kívánjuk bővíteni, melynek relevanciáját nemcsak az iparoktatás történetének eddigi hiányos feldolgozása jelenti, hanem egy társadalmi csoport (szakképzett munkásság) identitásképződését befolyásolni kívánó hatalmi törekvések feltérképezése is.

National-Building and Industrial Vocational Education at the Turn of the 19th 20th Century in Hungary

Katalin Vörös

Keywords: *history of vocational education, education policy, national-building*

This paper would like to refine the educational concept of the political elite by studying the ideas of the functions of the secondary industrial vocational education. The secondary vocational education was a typical manifestation of the modernising educational system and,

at the same time it is demonstrable by our research as an instrument of vindication of the Hungarian supremacy in the governmental narrative. One of the most important problem at that time in the contemporary Hungary was the nationality issue which also emerged at the field of the education. By our research the nationality issues and the correspondence of the end-of-the-19th-century state vocational education system are going to be presented, which issues has not been surveyed yet by the (educational) historians. This research aims to contribute to the understanding of the specific implementation of the nation-building strategies beyond the manifestation of the turn-of-the-century ministers (Ernő Dániel, Sándor Hededüs, Gyula Wlassics) , and the demographical and geographical examination of the industrial schools and superior vocational schools.

This current research has been primarily based on an analysis of historical sources, which specifically refer to reports, speeches and statistics of the Ministry of Religion and Education and the Ministry of Trade and Commerce, supplementing with the examination of periodical reviews ('Magyar Iparoktatás' and 'Magyar Ipar'). These sources are very important to reconstruct the concepts of the government due to the destruction of archival records of the ministries. The critical analysis of certain sources has attempted to broaden the range of interpretation of the references of the nationl-building (Bertényi Jr., 2009; Frank, Gyáni, 2002; Katus, 1979; Kéri, 1997; Kereszty, 2010; Nagy P. T., 2002; Ring, 2004) and the history of the vocational education in the Era of Dualism (Győriványi, 2000; Fericsán, 1999; 2001; Felkai-Zibolen, 1993; Nagy A., 2010, 2014; Nagy P. T., 1999; Orosz, 2003; Székely, 2013 etc). The relevance of the research not only in the so far incomplete processing of the history of the vocational education, but also mapping those ambitions which attempted to influence the identity formation of a social group (so called qualified workers).

Roma egészségmagatartás és életminőség

Kocsis Éva

Kulcsszavak: roma, táplálkozás, életmód, egészségmagatartás

Bevezetés és célkitűzés. A vizsgálat célja a roma kisebbség táplálkozási szokásainak és egészségmagatartásának feltárása volt a jelen társadalmi-szociális helyzetük tükrében az ország több megyéjében. Célom volt felmérni, hogy a romák küzdenek-e súlyproblémákkal, mi jellemző a káros egészségmagatartásukra. Az ajánlotthoz képest az egészséges táplálkozás jellemzőit ismerik-e, gyakorolják-e, hagyományaik befolyásolják-e életmódjukat.

Anyag és módszer. Vizsgálatomban 475 roma vett részt, akik az ország különböző megyéiben laknak. Koruk 18 év felett volt, a saját készítésű kérdőívet 2015 májusa és 2016 februárja között töltötték ki önkéntesen és anonim módon. Az adatelemzéseket az SPSS.20.programmal készítettem.

Eredmények: A vizsgálatban a cigányok jellemzően nem túlsúlyosak, táplálkozásukat és egészségmagatartásukat inkább az iskolai végzettségük és lakhelyük jellege befolyásolja, így közvetve a társadalmi-szociális helyzetük is. Sokan dohányoznak, vidéken az alkohol és kávé, valamint az üres kalóriák fogyasztásának mértéke szignifikáns, míg a fővárosban az energiaital a közkedvelt. Hagyományaikat őrzik, de nem befolyásolja lényegesen az egészségmagatartásukat. Egészségi állapotuk sem olyan rossz, azonban az egészségügyi ellátásuk nem kielégítő. Egyre inkább fontosnak ítélik meg az iskolai oktatás fontosságát, valamilyen szakma megszerzését. A családokra, főként a városban élőkre már a kevesebb gyerekszám a jellemző, azonban vidéken még mindig zsúfoltan laknak a kis szobaszámok miatt.

Következtetés: A vidéken élő romák helyzetén kell elsősorban változtatni, a lakáskörülményeik, munkalehetőségeiket illetően, de nagy súlyt kellene fektetni az iskoláztatásukra, mivel az igény a fiatalabb generációban meg van a tanulásra, képzésre. Az egészségügyi helyzetükön a kisebb települések orvosi ellátásán kell javítani, illetve a szűrési lehetőségeket eljuttatni hozzájuk, de a szélesebb körű tájékoztatás is fontos lenne. A roma lakosság helyzetének javítása nagymértékben oktatáspolitikai és kormánypolitikai intézkedéseket kíván elsősorban.

Roma Lifestyle

Éva Kocsis

Keywords: Roma, diet, lifestyle, health behavior

Introduction and main objectives. The aim of the survey is to overview the gypsy minority, focused on eating habits and health behavior in the light of their present socio-economic situation in several territories of the country. My preferred aim was to observe whether the gypsies are struggling in weight problems, or what is their aspect in detrimental healthcare of health promotion: if they are familiar with healthy nutrition in any ways, or do their traditions have any influence in their life.

Material and methods. In my study 475 Roma was involved who live in the country's various areas. Their age was over 18, this self-made questionnaire was filled out voluntarily and anonymously, between May 2015 and February 2016. The data analysis was made by the programme SPSS.20.

Results: According to my survey the gypsies are not typically overweighted, their diet and their health behavior is more influenced by their educational level and nature of the place of residence, and thus indirectly by the socio-economic circumstances as well. Many people smoke, drink alcohol and coffee in the countryside, as well as the consumption of empty calories is also significant while in the capital energy drink is more popular. They preserve their traditions, but this do not significantly affect their health behavior. They are not in a bad state of health, but the circumstances of health care is not satisfactory. The education and profession acquisition is increasingly important in their eyes. The families, especially people living in cities have less number of children, however, the countryside is still crowded because of the small number of rooms.

Conclusion: The very first aim should be chainging the situation of gypsies in the countryside, and should be focused more on guaranteeing more work opportunities, and living circumstances, but great emphasis should be placed on their schooling, because of the demands of learning and training in the younger generation. The health situation must be phased with the need to improve medical care in smaller communities, as well as filtering capabilities should be delivered to them, but to a wider range of information would be important. The key of the improvement of the situation of gypsies is in the education policy and needs a greater extended government policy, particularly.

Study Regarding Refugee Students Chalenges in Eu Countries

Osman Mohamed

Keywords: *education, refugees, cultural crisis, language, social integration*

According to the UNICEF Syrian Education Fact Sheet, the following are some of the challenges encountered for implementing education within Syria and host countries. Learning Spaces-Inside Syria, over 20% of school are damaged, destroyed, adapted as shelters or occupied by armed forces. Risks of attack, looting, abduction and military use of schools are high. Outside Syria, refugee children are mostly in over-crowded and under-resourced schools. Learning spaces are limited, expensive and not adequately equipped (UNICEF 2014). From the perspective of the crucial role fulfilled by education in any modern society, this situation can rightly be characterized as “the missing generation” phenomenon (Lee 2015).

Because of the above-mentioned information, the demographical and historical values in Syria, the political situation there has led to many crises including educational crises there. In 2007, there were 8 million students in the education system of Syria (4 million in basic education, 1.4 million in secondary and 2.3 million in tertiary). UNICEF’s education assessment – conducted in December 2012 – notes that many parents are now reluctant to send their children to school, fearing for their safety. Among other findings in the assessment:

- At least 2,400 schools have been damaged or destroyed, including 772 in Idlib (50 per cent of the total), 300 in Aleppo and another 300 in Deraa;
 - Over 1,500 schools are being used as shelters for displaced persons;
 - More than 110 teachers and other staff have been killed and many others are no longer reporting for work. In Idlib, for example, teacher attendance is no more than 55 per cent;
 - In Aleppo, children attendance rate has dropped to as low as 6 per cent; and
 - Some schools have been used by armed forces and groups involved in the conflict.
- Unfortunately because of the Syrian revolution/civil war (March 2011), now the situation is

worse, all the educational institutes were closed and bombed or become a refugee camp or a military base for one of the fighter groups!

From the above mentioned educational crisis in Syria, we (here in EU countries) should be prepared enough for this sudden high number of refugees, including many students who needs education, not to have a sudden unwanted clashes between this fud of refugees and the local population. In this study I'm discussing the main challenges facing generally the refugees, and specially the refugee students among them, first we will discuss the issue, the hypothesis of the Sociological, Pedagogical, and Psychological problems facing them, then we will try to discuss the correct Methodology to overcome any unwanted complications.

The first challenge facing the refugees is the Cultural shock, the sudden change of the society around them, compare to the society (in on of EU member countries) around them.

The second challenge is a successful social integration of these refugee students, and their families, in the European society where they are stabilized.

The third challenge is a basic issue, which is the principal of what is written above, it is the Language, all refugees, like the immigrants, should know the language spoken by the locals in where they are settled in EU member countries.

- Methodology: In the light of these factors, what is the best way to integrate Muslim immigrants and refugees?

To achieve the above mentioned goals among refugee students, we have to encourage them "to make friends" among the locals, and we have to prepare the locals to be open to accept "the new friends", this task is hard to reach, but with improving teacher-student contact, we can be able to brake the false walls between the new comers and the locals!

A szocioökonómiai státusz hatásai a serdülők kognitív funkcióira

Simon Eszter – Ercsey Dániel Botond

Kulcsszavak: szocioökonómiai státusz, végrehajtó funkciók, serdülők

A szocioökonómiai státusz (SES) és a különböző korrelátumait széleskörűen vizsgálták. Hatással van többek között az egészségre, az iskolai teljesítményre, a kognitív képességekre (Lawson et al, 2015), az IQ-ra (Bereczkei, 2012) stb. A prefrontális végrehajtó funkciók hosszú érési folyamaton mennek keresztül, így a korai gyermekkori hatások nagyban befolyásolják a fejlődésüket (Lawson, Hook, Hackman és Farah, 2014). A legtöbb kutatás, arról számol be, hogy van szignifikáns különbség az alacsony, illetve közepes/magas szocioökonómiai státusszal rendelkező gyermekek végrehajtó funkcióiban. Kutatásunkban arra kerestük a választ, hogy ezek a különbségek vajon megtalálhatóak serdülőkorban is vagy pedig eltűnnek a kor és a fejlődés előrehaladtával.

Vizsgálatunkban 21 alacsony SES és 21 normál SES gyermek vett részt. A végrehajtó funkciókat a Hanoi torony, Wisconsin Kártyaszortírozási Teszt (WCST) és Stroop teszt segítségével vizsgáltuk, valamint mértük a szövegértésüket is. Különbséget találtunk a WCST, a Stroop teszt és a szövegértés esetében is.

Eredményeink azt mutatják, hogy az alacsony SES csoportban lévők, kognitíve kevésbé flexibilisek (WCST), az inhibitoros funkcióhoz (Stroop teszt) nagyobb átfutási idő szükséges számukra és a szövegértésük is rosszabb, mint a normál SES csoporté.

The Affection of Socioeconomic Status On Adolescents' Cognitive Functions

Eszter Simon – Dániel Botond Ercsey

Keywords: *socioeconomic status, executive functions, adolescences*

The socioeconomic status (SES) and its various correlations are widely studied. It influences health, school performance, cognitive abilities (Lawson et al., 2015) and IQ (Bereczkei, 2012) etc. Prefrontal cortex thus executive functions has long postnatal development hence early childhood experience could influence it (Lawson, Hook, Hackman and Farah, 2014). Most researches have reported that there are significant differences in executive functions between children with low and medium/high socioeconomic status.

In our research we wanted to discover that these differences can be found by adolescences or they disappear with aging and development? 21 adolescences with normal SES and 21 children with low SES attended in our research. Executive functions were established by the Wisconsin Card Sorting Test (WCST) and Stroop Test. We measured the children's reading comprehension too. There was significant difference between the low and higher SES groups. Children with low SES are cognitively less flexible (WCST), they need more time by inhibitory tasks (Stroop test), and their reading comprehension was worse too.

Patthelyzet

Napjaink ábécés olvasókönyveinek néhány lehetséges mesehőse

Vass Dorottea

Kulcsszavak: *gyermekirodalom, olvasás, ábécés olvasókönyv, mesehősök*

Az utóbbi évtizedben megnőtt a gyermekirodalommal és az olvasóvá nevelés problematikájával foglalkozó tanulmányok száma, felszínre került az általános valamint középiskolai tanulók és az olvasás közötti viszony negatív színezete (Benczik, 2009; Bárdos, 2009; Szávay, 2010; Gombos, 2010). Számos kutató próbált az irodalom óra és maga az olvasás iránti érdeklődés hanyatlásának problémájával szembenézni és megtalálni az erre hatékony gyógyírt (Benczik, 2009; Bárdos, 2009; Gombos, 2010; Vekerdy 2010; Elkin, 2012; Fűzfa, 2012). A szerzők rámutatnak arra, hogy a gyerekek a felső tagozatokban nem szívesen olvasnak, sőt, ez ma már az alsó tagozatosokat is jellemzi. Benczik (2009) és Bárdos (2009) arra hívják fel a figyelmünket, hogy a gyerekek öt-hat évesen izgalommal olvasnak, ám harmadik osztályra már nem lelkesednek oly mértékben az olvasás iránt. Úgy vélem, hogy az olvasástani módszerek (Jászó, 2006; Gósy, 2009) és az illusztrációk minősége (Kovács, 1994; Slezák, 2008; Vekerdy, 2010) mellett ennek oka az olvasókönyvben lévő irodalmi szövegek elavult tartalma (Bárdos, 2009), ezen belül pedig az irodalmi szövegek mesehőseivel való azonosulás problematikája is. A gyerekek körében annyira kedvelt számítógépes játékok már egy teljesen új igényt alakítottak ki a gyerekek ízlésvilágában. Feltételezem, hogy ennek eredménye az, hogy sok gyerek nehezebben tud azonosulni a klasszikus mesebeli hősekkel, ezáltal pedig azokkal az irodalmi szövegekkel is, amelyekkel az olvasókönyvekben találkoznak.

Úgy látom, hogy a mesebeli hősek a jelenleg aktuális rajzfilm- és játékhősekkel sakkjátszmát vívnak. A két csoport hősei közötti harc mára már olyan patthelyzetet eredményezett, ahol

már csak a gyerekek tudnak igazságot tenni, ezért személyesen kell erről a gyerekekkel beszélgetni.

Tóth Béla körülbelül fél évszázaddal ezelőtt foglalkozott a gyerekek irodalmi igényeivel. Egyéni interjúk alapján tudakolta ki, milyen mesebeli hősök érdeklik a hat-hét éves korosztályt. Kutatását érdemes lenne a mai gyerekekkel is lefolytatni. Előadásomban bemutatom Tóth Béla kutatási módszerét, valamint az ő módszere szerint fogom csoportosítani a jelenlegi ábécés olvasókönyvek (egy erdélyi, egy felvidéki, egy kárpátaljai egy magyarországi és a vajdasági olvasókönyv) irodalmi szövegeinek és a jelenleg aktuális kortárs mesék néhány ismertebb szereplőit. Ezeket a szereplőket alkalmazni szeretném az első osztályos tanulókkal folytatott irodalompszichológiai felmérésben abból a célból, hogy az általuk legkedveltebb irodalmi szövegek szereplőivel tudjuk majd frissíteni az ábécés olvasókönyvek irodalmi szövegeinek tartalmát. A kutatás eredményeképpen kiválasztott hősöket alkalmazom majd a felmérésben, amelynek célja a jelenlegi irodalmi szövegek felülvizsgálata a gyerekek ízlésvilága szerint.

Deadlock **A Few Possible Tale Heroes of Contemporary ABC Readers**

Dorottea Vass

Keywords: children's literature, reading, ABC reader, tale heroes

During the recent decade, the number of studies dealing with children's literature and the challenge of educating children to become readers. Thus, the negative relationship between primary and secondary school pupils/students and reading (Benczik, 2009; Bárdos, 2009; Szávay, 2010; Gombos, 2010). Several researchers attempted to face and find a resolution to the issue of literature classes and decreasing interest in reading (Benczik, 2009; Bárdos, 2009; Gombos, 2010; Vekerdy 2010; Elkin, 2012; Fűzfa, 2012). Studies show that primary school pupils of senior sections do not prefer reading, moreover, this fact proves to be relevant among junior section pupils, as well. Benczik (2009) and Bárdos (2009) claim that five/six-year-old children, still enjoy reading, however, in third grade, enthusiasm towards reading proves to decline. I consider that besides the methods of teaching reading (Jászó, 2006; Gósy, 2009) and the quality of illustrations (Kovács, 1994; Slezák, 2008; Vekerdy, 2010) the reason behind the above mentioned fact is the outdated content of literary text in readers (Bárdos, 2009) and the inability to identify with the heroes of literary texts. The computer games popular among children have completely transformed their demands and expectations. According to my assumptions, the above mentioned phenomenon sets up an obstacle for children to identify with classic tale heroes, thus with literary texts of various readers. I believe that tale heroes and heroes of contemporary cartoons and computer games struggle with each other, resulting a deadlock, therefore children themselves should be interviewed regarding this matter.

Béla Tóth addressed the issue of children's literary text demands approximately a half century ago. He conducted interviews regarding the matter what kind of heroes six/seven-year-old children are interested in. It would be advised to conduct similar surveys among children today. This presentation aims to introduce the research methodology of Béla Tóth as well as provide a categorization of the present ABC readers (one from Transylvania, one from the Uplands, one from Subcarpathia, one from Hungary and one from Vojvodina) according to his systematic approach. The heroes of the readers will be used in my future literary psychological survey to be conducted among first grade pupils with the purpose of

republishing and reediting the literary texts of ABC readers based on the most preferred heroes. The survey will be based on those heroes that proved to be the most popular according to children's demands.

IV. AUTONÓMIA ÉS FELELŐSSÉG –
TANULÁSKÖZPONTÚ PEDAGÓGIA KONFERENCIA

Új megközelítések a tanulásközpontú paradigma felől

Szimpóziumvezető: Arató Ferenc

Kulcsszavak: kooperatív alapelvek, játékalapú matematika tanulás, gamifikáció, tanári kompetenciák, informális fejlesztési helyzetek

A Pécsi Tudományegyetem Tanárjelöltek Szakkollégiumának keretében egy kutatócsoport jött létre, amelynek tagjai (hallgatók, PhD hallgatók, oktatók) a matematika és a természettudományok tanításának-tanulásának megújításának támogatását tűzték ki célul, projekt alapú kutatási és fejlesztési tevékenységeken keresztül. A szimpózium a kutatócsoport törekvéseibe enged bepillantást.

Az első előadásban a csoport egyik kutatásvezető oktatója (Arató Ferenc) a játékalapú tanítás-tanulás témakörén belül a gamifikáció és a kooperatív tanulásszervezés alapelveit vizsgálja egy adott játékeszköz elemzésén keresztül. A második előadásban három hallgató (Drobina Ákos, Cselők Dorottya, Csóka E. Zora) egy olyan kutatásról számol be, amely azt vizsgálta, hogy egy adott matematikatanulást segítő eszköz milyen mértékben fedi le a matematikai kerettantervi követelményeket. A harmadik előadásban Csóka E. Zora és Farkas Nikolett azt vizsgálja, hogy egy a hallgatók által szervezett informális esemény milyen mértékben fejleszti az elvárt tanári kompetencia elemeket.

Symposium leader: Ferenc Arató

New Approaches From the Learning-Centered Paradigm

Keywords: game-based learning, gamification, game-based learning of mathematics, teachers' competencies, development in informal context

A new research group has been launched within the framework of the Student College of Teacher Candidates (University of Pécs). Members of this group (student teachers, PhD students, researchers, instructors) aim to support the renewal of teaching and learning of mathematics and sciences through project-based research and development activities. The symposium provides an insight into the recent efforts of the research group.

In the first presentation one of the leader researcher of the group (Ferenc Arató) analyses a given game-based toolkit for learning of mathematics from the principles of gamification and cooperative learning within the field of game-based teaching and learning. In the second presentation three student teachers (Ákos Drobina, Dorottya Cselők, Zora E. Csóka) present the evidences of their research which investigated how a game-based toolkit can cover the requirements of the curriculum framework of mathematics. In the third presentation Zora E. Csóka and Nikolett Farkas analyse to what extent an informal event organized by students can improve the required elements of the teacher competences.

A kooperatív struktúrák aspektusai a játékalapú vagy gamifikált tanulási folyamatok megértésében

Arató Ferenc

Kulcsszavak: játékalapú vagy gamifikált matematikatanulás, kooperatív struktúrák, kooperatív alapelvek

Az előadás célja, hogy egy példán keresztül (Lapot kérünk!, egy játékalapú eszközkészlet a matematikatanulás hatékonyságának elősegítésére) bemutassuk, hogyan lehet a játékalapú eszközök elemzésénél alkalmazni mind a kooperatív alapelveket, mind pedig a gamifikáció elveit. Az utóbbi segítségével azt bizonyítjuk, hogy az eszközkészlet gamifikált módozatát nyújtja a matematikatanulásnak. A kooperatív alapelvek szempontjából történő vizsgálat pedig segít előre jelezni, hogy egy adott eszközkészlet képes-e biztosítani azokat a kimeneti eredményeket, amelyeket a kooperatív tanulási struktúrák biztosítanak egy tanulási folyamatban. Egy ilyen elemzés eredményeként szélesíthetjük megértési horizontunkat és továbbfejleszthetjük a játékalapú és gamifikált tanulási folyamatokat, matematikatanulást segítő szoftvereket, vagy offline eszközöket a kooperatív tanulási struktúrák szempontjából

Aspects of Cooperative Structures in Understanding the Effects of Game-Based or Gamified Learning Processes

Ferenc Arató

Keywords: game-based or gamified learning of mathematics, cooperative structures, basic principles of cooperative learning

The goal of this presentation is to present through an example (MathterMinds, a game based toolkit for enhancing learning mathematics) how to analyze game-based toolkits for math learning from the aspect of both the principles of gamifying and the basic principles of cooperative structures. The first set of principles help to prove that this given toolkit creates a gamified way of math learning. The cooperative basic principles helps to forecast whether a given toolkit can serve the evidence based outcomes of cooperative structures. As the results of such an analysis we can widen our horizon of understanding and improve game-based or gamified math learning processes, any math learning game-software, or math learning toolkits from the aspects of cooperative learning structures.

Milyen mértékben teljesíthető egy játékalapú matematikai eszközkészlettel a kerettanterv?

Drobina Ákos – Cselők Dorottya – Csóka E. Zora

Kulcsszavak: játékalapú matematikatanulás, kerettantervi megfelelés.

A Pécsi tudományegyetemen működő Tanárjelöltek Szakkollégiumának kutatócsoportja a matematika és természettudományok tanításának-tanulásának megújulási lehetőségeit kutatja. Ennek keretében egy konkrét, létező, kipróbált játékalapú eszközkészletet vizsgáltunk (Lapot

kérünk!), abból a szempontból, hogy vajon milyen mértékben tematizálja, mozgósítja azokat a kompetencia-elemeket, tudományterületi elemeket, amelyeket a hatályos kerettanterv előír a matematikai kompetenciák területén 1-4. osztályig. A cél annak kiderítése volt, hogy vajon egy játékalapú eszközrendszer képes-e – s ha igen, akkor milyen mértékben – lefedni egy előíró jellegű kerettanterv követelményeit.

How Can a Game-Based Toolkit for Learning of Mathematics Cover Even a Prescriptive Curricula?

Ákos Drobina – Dorottya Cselők – E. Zora Csóka

Keywords: game-based learning of mathematics, prescriptive framework curriculum

The research team of the Collage of Teacher Candidates at the University of Pécs is doing a research on the field of renewal facilities on teaching and learning mathematics and science. Within this framework we have done a study about a specific, existing and tested game-based toolkit called MathterMinds on the aspect of the degree of thematization, in order to determine whether or to what extent does it mobilize the competence elements and disciplinary elements of mathematical competences prescribed by the currently operative framework curricula from 1st to 4th graders in primary schools. The goal was to find out whether a game-based toolkit is capable of, and, if so, to what extent, to cover the requirements of a prescriptive framework curriculum.

Együtt játszottunk - Egy ad hoc projekt a tanári kompetenciák tükrében

Csóka E. Zora – Farkas Nikolett

Kulcsszavak: extra-curriculáris programok, önkéntes spontán projektszervezés, nyolc tanári kompetencia

A „Játssz velünk! #kockásing” projekt a tanárszakos hallgatók kezdeményezésére jött létre a tanárok és szülők közös protest akcióira reagálva. A hallgatók gyermekfelügyeletet vállaltak az egyetem Bölcsészettudományi Karának területén. Igyekeztek a spontán szerveződött projekt során széleskörű programválasztékot biztosítani melyben kisebbek, nagyobbak mind megtalálhatták a számukra érdekes foglalkozásokat. A középiskolásokat nyílt kurzusokkal várták, melynek megvalósításában a kar számos oktatója segédkezett. Szervezőkként előadásunkban a szervezéssel és a nappal kapcsolatos élményeinket fogjuk röviden összefoglalni, azt vizsgálva közben, hogy a programok kitalálása és lebonyolítása mely kompetenciáinkat vette igénybe/fejlesztette a nyolc tanári kompetencia közül.

We Played Together – An Ad Hoc Project in the Light of Teacher Competences

E. Zora Csóka – Nikolett Farkas

Keywords: *extra-curricular programs, voluntary spontaneous project management, ad-hoc project, eight teacher competences*

The “Játssz velünk! #kockásing” project was created by teacher trainee’s initiation as a response to the teachers’ and parents’ protest actions. The university students undertook childcare at the Faculty of Humanities. They tried to provide a wide range of varieties for the younger and elder children as well, something to fulfil their interests on the spontaneously organized event. Secondary school students had been welcomed to open courses thanks to the help of numerous teachers of the faculty. As the organizers of this event, in this presentation we would like to briefly introduce you to the actual organizing part and to the project day itself while examining which competences out of the eight teacher competences did we use or improve throughout the brainstorming and also the creations of the programmes.

A DIVERZITÁS mikrocsoport tevékenysége a szakkolégium első évében

Szimpoziumvezető: Dezső Renáta Anna

Kulcsszavak: *diverzitás, többszörös intelligenciák, óvodai alkalmazás, példa egy kontinentális iskolai alkalmazásra*

A szimpózium az inklúzió és a diverzitás munkacsoportok tevékenységének közös fóruma, ahol az előadó az utóbbi mikrocsoport vezetőjeként a diverzitás témaköréhez kapcsolódó két előadás kontextusát adja meg.

Activities of the Diversity Microgroup in the Starting Year of the Study Circle

Symposium leader: Renáta Anna Dezső

Keywords: *diversity, multiple intelligences, kindergarten applications, an example of continental primary school application*

The symposium is a common platform for the "inclusion" and "diversity" microgroups of the study circle, where the contributor settles the context of the two lectures concerning diversity as the mentor of that microgroup.

Helyzetkép

Dezső Renáta Anna

Kulcsszavak: *plurális intelligenciakoncepciók, iskolateremtés, eredmények, kihívások*

E szimpózium felvezető előadás célja, hogy a diverzitás témaköréhez kapcsolódóan felvázolja azokat a tudományos és szakmai tevékenységeket és eredményeket, melyek főként a neurodiverzitás és a plurális intelligenciakoncepciók mentén (Gardner, 1983, 1998, 2006, 2014; Armstrong, 2009, 2011; Dweck, 2006, 2007, 2015) a PTE BTK NTI-ben tetten érhetőek. Összegzésem három fő gondolatkörhöz kapcsolható.

A vonatkozó elméletek tekintetében a téma hazai ismertségének és alkalmazási formáinak ismertetését követően a helyi eredmények bemutatására koncentrálok. Rámutatok, hogy a hazai alkalmazások mennyire sporadikusak, illetve a gardneri elmélet tekintetében milyen tipikus anomáliák mutathatók ki, elsősorban a tehetséggondozás, a korai tehetségfejlesztés vonatkozásában. Dweck elmélete kapcsán a hazai fogalomhasználatra vonatkozó problematikára mutatok rá.

A pécsi műhelyben a 2011-2016 közötti időszakban létrejött vonatkozó szakfordítások, tananyagfejlesztés, kutatási eredmények, nemzetközi kapcsolatok eddig elért eredményeit vázlatosan ismertetem (Dezső, 2015a, 2015b). Bemutatom a lezártak tekinthető kapcsolódó projekteket, illetve azokat is, melyek kidolgozása egy-egy fázisban megkezdett – javaslatokat téve ezek folytatásának lehetőségeire.

Végül az eddig elért eredményeken túl azokat a lehetőségeket, irányvonalakat veszem számba, melyek az iskolateremtés következő szakaszát jelenthetik: opcionális kapcsolódási pontokat más kutatóhelyekkel határainkon innen – és túl.

Források:

- ARMSTRONG, T. (2009): *Multiple Intelligences in the Classroom*. Alexandria, VA: ASCD.
- ARMSTRONG, T. (2011): *Neurodiversity*. Cambridge: The Perseus Books Group.
- DEZSŐ (2015a): A diverzitás lehetséges elméleti keretei a neveléstudományokban. *Autonómia és Felelősség* 1. 1.
- DEZSŐ (2015b): Kutatás-fejlesztés képzés és gyakorlat: a többszörös intelligenciák teóriája és praxisa a PTE tanárképzésében. In: Károly K. - Perjés I. (szerk): *Jó gyakorlatok a tanárképzés tudós műhelyeiből*. ELTE Eötvös, Budapest.
- DWECK, C. S. (2006): *Mindset. The New Psychology of Success*. New York: Ballentine Books.
- DWECK, C. S. (2007): The Perils and Promises of Praise. *Educational Leadership*. 65 (2):34-39.
- DWECK, C. S. (2015): *Szemléletváltás. A siker új pszichológiája*. HVG, Budapest.
- GARDNER, H. (1983): *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books.
- GARDNER, H. (1998): *Rendkívüliek*. Budapest: Kulturtrade.
- GARDNER, H. (2009): Multiple approaches to understanding. In ILERIS, K. (Szerk.) *Contemporary Theories of Learning*. London - New York: Routledge pp 69-89.
- GARDNER, H. (2014): Howard's Response to Robert J. Sternberg. In Gardner, H: *Mind, Work, and Life: A Festschrift on the Occasion of Howard Gardner's 70th Birthday. Volume II* Cambridge, MA: The Offices of Howard Gardner.

Spotlight on the Status Quo of Diversity in Education

Renáta Anna Dezső

Keywords: *plural intelligence concepts, achievements, challenges, new school*

The introductory lecture of this symposium targets to outline those academic and professional issues and achievements that primarily focus on neurodiversity and plural intelligence concepts (Gardner, 1983, 1998, 2006, 2014; Armstrong, 2009, 2011; Dweck, 2006, 2007, 2015). My summary has three key topics.

Concerning relevant theories I concentrate on their repute and application in Hungary followed by the Pécs achievements. I point out the sporadic nature of most applications and introduce their anomalies, most typically present in regards of gifted education, especially that of early childhood. As for Dweck's theory her misleading conceptualisation in Hungarian is being emphasised.

In the second part of my talk I outline the Pécs achievements, i.e. relevant translations, curriculum development, research outcomes and international relations (Dezső, 2015a, 2015b). I introduce projects completed and those that remain incomplete – suggesting ways for possible completion.

Last but not least I reveal optional ways to go further, those that may result in contacts with other research venues inside and outside our borders.

Sources:

- ARMSTRONG, T. (2009): *Multiple Intelligences in the Classroom*. Alexandria, VA: ASCD.
- ARMSTRONG, T. (2011): *Neurodiversity*. Cambridge: The Perseus Books Group.
- DEZSŐ (2015a): A diverzitás lehetséges elméleti keretei a neveléstudományokban. *Autonómia és Felelősség* 1. 1.

DEZSŐ (2015b): Kutatás-fejlesztés képzés és gyakorlat: a többszörös intelligenciák teóriája és praxisa a PTE tanárképzésében. In: Károly K. - Perjés I. (szerk): Jó gyakorlatok a tanárképzés tudós műhelyeiből. ELTE Eötvös, Budapest.

DWECK, C. S. (2006): *Mindset. The New Psychology of Success*. New York: Ballentine Books.

DWECK, C. S. (2007): The Perils and Promises of Praise. *Educational Leadership*. 65 (2):34-39.

DWECK, C. S. (2015): *Szemléletváltás. A siker új pszichológiája*. HVG, Budapest.

GARDNER, H. (1983): *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books.

GARDNER, H. (1998): *Rendkívüliek*. Budapest: Kulturtrade.

A diverzitás perspektívája a Spektrum szemléletmódban

Sándor-Schmidt Barbara

Kulcsszavak: *intelligenciák, gardner, projekt spektrum, óvoda*

A Többszörös Intelligenciák elmélet Howard Gardner nevéhez fűződik, aki 1983-ban publikálta *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences* (Az elme keretei: A többszörös intelligenciák) című művét. Gardner nyolc különböző kritériumot fogalmazott meg az intelligenciák megkülönböztetésének tekintetében. Ezek között szerepel, hogy az intelligenciák minden esetben potenciális agyi területhez, struktúrához kötődik, az evolúciós történelmi helyi beazonosítás, alapvető műveletek jelenléte, a fogékonyság kódolásának képessége (szimbolikus folyamatok, benyomások), különböző fejlődési progressziók prezentációja, a tudósok léte, a csodák és kivételes emberek létezése, és a tények támogatása a kísérleti pszichológia és pszichometriai eredményekkel.

Ebben a kutatásban, a „Projekt Zéró” kutató szervezet „Projekt Spektrum” kutatói csoportjának munkáját vizsgálom. A kutatócsoport eredményeit a „Building on Children's Strengths, Project Zero Frameworks for Early Childhood Education, The Experience of Project Spectrum and Project Zero” (A Gyermekek erősségeinek megerősítése, a Projekt Zéró, Projekt Spektrum kutatásának keretei a Kora Gyermeckori nevelésben, A Projekt Spektrum és Zéró kutatások tapasztalatai) című munkákban találhatjuk meg, az eredményekre feltárásakor, ezen eredményekre támaszkodtam. A kutatás során feltárom a módszertan implementációjának lehetőségeit a hazai óvodai nevelésben. Továbbá bemutatom a játékokat, tevékenységeket amelyek a kutatáshoz kapcsolódnak. A módszer segítségével feltárhatóak a gyermek intelligencia profiljai, megfigyelhetők a vizuális-téri, testi-kinesztetikai, zenei, interperszonális, intraperszonális, nyelvi, logikai – matematikai intelligenciái. Megfigyelem a játékokat, tevékenységeket, analízis a bevezetés lehetőségét a helyi óvodai curriculumokba, megfigyelem a pontozási kritériumokat, a megfigyelési adatlapokat, az összegző adatlapokat, és a profilokat. Az első eredmények segítségével rávilágítok a program bevezetésének első lépéseire. A hosszú távú terveim között szerepel egy teljes hazai óvodai nevelési program megalkotása, amely a többszörös intelligenciák szellemiségében született.

The Diversity Perspective in the Spectrum Approach

Barbara Sándor-Schmidt

Keywords: *intelligences, gardner, project spectrum, preschool*

The Theory of Multiple Intelligences was proposed by Howard Gardner in his 1983 book *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. Gardner articulated eight criteria for a behavior to be considered an intelligence. These were that the intelligences showed: potential for brain isolation by brain damage, place in evolutionary history, presence of core operations, susceptibility to encoding (symbolic expression), a distinct developmental progression, the existence of savants, prodigies and other exceptional people, and support from experimental psychology and psychometric findings. In the research I observed the „Project Zero” research team results in the *Building on Children's Strengths, Project Zero Frameworks for Early Childhood Education, The Experience of Project Spectrum and Project Zero*. I am trying to explore the possibilities of the method implementation in the Hungarian preschool education. Furthermore I demonstrate the games and activities which are connected to the method. By the help of this method we can observe the children's intelligences as such as Visual – Spatial, Bodily - kinesthetic, Musical, Interpersonal, Intrapersonal, Linguistic, Logical – Mathematical intelligences. I investigated the games, activities, and analyzed the introductions, the curriculum, the scoring criteria, the observation sheets, the summary sheets, and the profiles also. By the help of the first results I can present the first steps of the procedure. My long-term goal is to create a Multiple Intelligences preschool educational program for the Hungarian preschools.

„Én sosem tanítom a diákjaimat, csak próbálom megteremteni a feltételeket, amelyekben tanulhatnak” – Az okoseszközök használata a mai magyar oktatásban

Sánta Zsófia

Kulcsszavak: *okoseszközök, Z generáció, oktatás*

Az előadásomban elsősorban azt szeretném bemutatni, hogy mennyire lehet termékeny az okoseszközök, kiváltképp az okostelefonok és tabletek használata manapság a magyar oktatásban és nevelésben.

Valóban az a legjobb stratégia, ha tanárként a tanóra elején összegyűjtjük a telefonokat egy kartondobozban, hogy kiküszöböljük a gyermekek figyelmének elkalandozását? Amennyiben bevonnánk okos eszközeiket az órai munkába mi mindent nyerhetnénk vele?

Kutatásom a fenti kérdések megválaszolására a Z generáció vizsgálatával és megfelelő időbeli/térbeli elhelyezésével, s ezen "korszakolás" nehézségeivel, hiátusaival kezdtem. Úgy vélem a társadalmi helyzet meghatározza a különböző generációkhoz való csatlakozást, ezáltal nem húzható éles határ ezen generációk közé.

A Z generáción belül a 2003-2004-ben születetteket, azaz a mostani hatodikos korosztályt vizsgálom. Hipotézisem szerint a korosztályban számottevő gyermek rendelkezik okos eszközökkel és/vagy a használatukhoz szükséges tudással, mégis mellőzik ezt a tanórákon. Az interaktív tábla (ezen eszközök oktatásbéli elődjeként), mely az elmúlt években számos osztály-teremben helyet kapott, használatát tekintve sokkal inkább az illusztrációk kivetítésére redukálódó, mintsem a valós órai munkára. Pedig, akárcsak immár az okostelefonokhoz és a

tabletekhez, rengeteg ingyenesen letölthető anyag készült hozzájuk is. Hol van tehát a hiba? Hol akad el a folyamat? Kutatásom ezt is fel kívánja tártani, hiszen ezen adalék ismerete nélkül lehetetlen az okoseszközök bevonása az oktatásba.

Munkámban tehát ezen eszközök használatának lehetőségei és a hozzájuk kapcsolódó példák mellett a hozzájuk való tanári és tanulói viszonyulást is felmérem a mélyebb megismerés és megértés érdekében.

„I never teach my pupils, I only attempt to provide the conditions in which they can learn.” –

The Usage of the Smart Appliances Today's Hungarian Education

Zsófia Sánta

Keywords: *smart appliances, Z generation, education*

In my paper, I would like to primarily examine and demonstrate how fruitful can the usage of smart appliances be, nowadays particularly the smart phones and tablets in the Hungarian education and pedagogy.

Is it really the best strategy if as a teacher we collect the smart phones in a carton box in order to eliminate the digression of children's attention from the lesson? What would we win if we involved their smart appliances in the classwork?

Onto responding to the above questions, I begin my project with the examination of temporal/spatial placement of the Z generation, and the difficulties of the periodization. I think that the social status determinates the joining of different generations. Therefore we cannot draw a sharp dividing line between these generations.

Within generation Z I examine the children born in 2003 and 2004. My hypothesis is that within this age-group many children have smart appliances and/or the knowledge on how to use them, however, teachers ignore these appliances on the lessons. The interactive board - as the predecessor of these appliances in education, which have received its place in several classrooms during the past few years - have been mostly used to project out some illustrations rather than for real classwork. Though, just like smart phones and tablets, many curricular materials were made for them as well which can be downloaded for free. Where is the mistake? Where does the process halt? My study wants to these as well, because without this knowledge it is impossible to take the smart appliances into the educational system.

Therefore I would like to include a study on the attitudes of the students and the teachers as well as the potentials of these smart devices with some examples for deeper understanding.

Finally, I want to get an insight to the world of new appliances, because to be an up-to-date educator - in my opinion - it is important to bring focus to the future and its developments.

A mérésre alapozott differenciált fejlesztés egy lehetséges útja, gondolkodási műveletek a pályaeorientációban

Szilágyi Barnabás

Kulcsszavak: gondolkodási műveletek, kompetencia, differenciált fejlesztés, pályaeorientáció, szakmaválasztás

Talán nem szükséges sokáig érvelni amellett, hogy a mérésre alapozott fejlesztés mennyire alapvető az oktatás hatékonyságában. A bemeneti mérés jelentheti a kiindulópontját az egyéni fejlesztésnek, a folyamatos, illetve a kimeneti mérések pedig az egyénre kidolgozott programok eredményességről szolgáltatnak információt. Előadásomban arra vállalkozom, hogy tantárgyi fejlesztésre készült, mérésre alapozott informatika alapú olyan speciális mérő programot mutassak be, amely a továbbiakban a szakmaválasztás támogatásaként a pályaeorientációhoz is input információkat adhat.

A tanuló egyéni fejlesztése tekintetében sok jó gyakorlat született már, jelen előadásomban gyakorlati kutatási irányként a gondolkodási műveletekre alapozott fejlesztési lehetőségekről számolok be az előadásom első részében. Az előadás második részében egy megvalósult fejlesztés elméleti alapjait mutatom be, amely használata során a tanulók által a feladatok megoldása közben alkalmazott részképességek, illetve gondolkodási műveletek mérése valósul meg és ezáltal az egyéni gondolkodási műveleti profil definiálása történik meg.

Jelenleg folyamatban van a különböző szakmákhoz kapcsolódó kompetenciák gondolkodási műveletek szerint való definiálása - szakmaprofil kialakítása - amelynek a mérés eredményeképpen kialakított egyéni profillal való párhuzamba állítása segíthet, illetve input információt adhat az egyéni gondolkodási műveletekre épülő sikeres pályaválasztásban.

Az így választott szakma több sikerélményt, ezen keresztül nagyobb elégedettséget eredményez, ami hozzájárul az önértékelés fejlődéséhez, az egyéni képességek.

Források:

GÖMÖRY Kornélia (2010): *Az iskolai tehetségfejlesztés pszichológiai háttértényezőinek vizsgálata felső tagozatos korban.*

BALOGH László (2006): *Pedagógiai pszichológia az iskolai gyakorlatban.* Urbis Könyvkiadó, Budapest.

KLEIN Balázs - KLEIN Sándor: *Kompetencia a munkahelyen.* www.shl.hu.

CSAPÓ Benő (1994): Az induktív gondolkodás fejlődése. *Magyar pedagógia* 94. évf. 1–2. szám 53–80.

One Possible Way of Differentiated Development Based on Measurement, Thinking Operations in Career Orientation

Barnabás Szilágyi

Keywords: thinking operations, competence, differentiated development, career orientation, choice of profession

Maybe it is not necessary to argue for a long time how fundamental the development based on measurement is in the efficiency of education. Although the input measurement may mean the starting point of individual development, the continuous and output measurements provide information about the efficiency of programs elaborated on the individual.

In my lecture I intend to present such a special measurement program prepared for subject development, based on measurement and informatics that can give input information as the support of the choice of profession to career orientation later on. Considering the student's individual development, many good practices have already appeared, and in the first part of my present lecture I present the development opportunities based on thinking operations as a practical research direction.

In the second part of the lecture I show the bases of a realized development theory, and while it is used the measurement of applied sub-abilities and thinking operations are realized during the solution of the tasks by the students and it leads to the definition of the individual thinking operation profile. At present the definition of competences - the forming of a profession profile - related to different professions, according to thinking operations is in progress, and if we draw a parallel between this and the individual profile resulted in measurement, it can help and give input information in the successful career orientation built on individual thinking operations.

The profession chosen this way may result in more success and satisfaction, which contributes to the development of self-evaluation, the efficiency of individual abilities.

References:

GÖMÖRY Kornélia (2010): *Az iskolai tehetségfejlesztés pszichológiai háttértényezőinek vizsgálata felső tagozatos korban* - Ph.D értekezés.

BALOGH László (2006): *Pedagógiai pszichológia az iskolai gyakorlatban*. Urbis Könyvkiadó, Budapest.

KLEIN Balázs - KLEIN Sándor: *Kompetencia a munkahelyen*. www.shl.hu

CSAPÓ Benő (1994): Az induktív gondolkodás fejlődése. *Magyar pedagógia* 94. évf. 1-2. szám 53-80.

Forráskutatások a PTE BTK Tanárjelöltek Szakkollégiuma Neveléstörténeti Munkacsoportjában

Szimpóziumvezető: Kéri Katalin

Kulcsszavak: neveléstörténeti források, iskolatörténet, tehetséggondozás, nőnevelés-történet

A Tanárjelöltek Szakkollégiuma Neveléstörténeti Munkacsoportja 2015 ősze óta formálódik, helyet és lehetőségeket teremtve azoknak a pécsi hallgatóknak, akik elsődleges (nyomtatott és levéltári) források, valamint szakirodalmak gyűjtésére és értelmezésére alapozott neveléstörténeti kutatásokat folytatnak. A szimpózium a tanárjelöltek első fontosabb kutatási eredményeit mutatja be, bepillantást nyújtva a történeti feltáró és forráselemző munka fázisaiba.

A szimpózium első előadásáa mezőtúri Magyar Királyi Állami Felsőbb Leányiskola 1897-1907 közötti történetét mutatja be. Ennek keretében az előadó tágabb képet nyújt a dualizmus kori nőnevelésről, párhuzamba állítva azt az iskola szerkezeti fejlődésével. A kutatásban primer források az iskola értesítői és egy helyi hetilap voltak, mígmásodlagos forrásként az iskola 100. évfordulójára kiadott jubileumi évkönyv szolgált.

A következő előadás a hosszúhetényi iskola történetének egy szeletét mutatja be, levéltári források alapján. A primer kútfők feltárása és elemzése rávilágít a korabeli tanítói élet nehézségeire. A kutatás fő célkitűzése az volt, hogy a korszakot, a falvakban megjelenő tanítóhiányt a levéltári kutatások során feltárt primer források alapján egy községhez kapcsolódóan bemutassa, fókuszba állítva a második világháború időszakának nehézségeit.

A szimpózium harmadik előadása az iskoláztatást és a (literátusi) nevelést, valamint a 17. századi erdélyi főúri udvarokban megvalósuló főúri nevelést mutatja be Teleki Mihály művelődéspártoló tevékenységének példáján.

A szimpózium záró előadása a tehetség felismerésének és gondozásának történeti áttekintését nyújtja, elsősorban a témával kapcsolatos szakirodalom kritikai feldolgozása nyomán. Központban olyan, a tehetségekkel foglalkozó szakemberek munkájának a bemutatása áll, akiknek törekvései ma is követendő példát jelenthetnek.

Source researches in the Educational History Workteam of Teacher Trainees' Special College of the University of Pécs, Faculty of Humanities

Symposium leader: Katalin Kéri

Keywords: educational history sources, school history, talent care, history of female education

The Educational History Workteam of Teacher Trainees' Special College has been taking shape since the autumn 2015 providing place and possibility for those students of Pécs who do educational history research based on primary (written and archival) sources and on the collection and interpretation of professional literature. The symposium presents the teacher trainees' first more important research results giving an insight into the phases of the historical exploration and source analysis work.

The first lecture of the symposium presents the history of the Hungarian Royal State Higher Girls' School between 1897-1907. Within its framework the lecturer gives a wider view of female education during dualism comparing it with the structural development of the school.

The primary sources of the research were the school reports and a local paper, while the secondary source was a jubilee almanac published for the 100th anniversary of the school.

The next lecture presents a slice from the history of the school of Hosszúhetény based on archival sources. The exploration and analysis of primary sources throw light on the difficulties of primary school teachers' lives of the period. The main aim of the research was to present the period, the shortage of primary school teachers in villages connected to a community on the basis of primary sources during archival researches focusing on the difficulties of the period of World War II.

The third lecture of the symposium presents schooling and (literary) education and aristocratic education realized in palatial courts in Transsylvania in the 17th century pointing to the education patronizing activity of Mihály Teleki as well.

The closing lecture of the symposium gives a historical survey of talent recognition and care mainly with the critical processing of professional literature on the topic. The presentation of the works of experts dealing with talents can be found in the centre whose efforts can be examples to be followed even today.

A mezőtúri Magyar Királyi Állami Felsőbb Leányiskola története 1897-1907

Kis Flóra

Kulcsszavak: *nőnevelés, dualizmus, Mezőtúr*

Jelen vizsgálat célja a mezőtúri Magyar Királyi Állami Felsőbb Leányiskola első tíz évének bemutatása, amelyet 1897-ben alapítottak. Ennek keretében egy tágabb képet kívánok nyújtani a dualizmus kori nőnevelésről, párhuzamot vonva az iskola szerkezeti fejlődésével. Történeti kutatásom kronológikusan mutatja be a korszak és az intézmény átalakulását, előtérbe helyezve a női oktatáshoz való hozzáállást. Primer forrásaim alapjául az iskola értesítői szolgáltak, illetve a helyi hetilap is pontos információkat tartalmazott. Másodlagos forrásként kiemelkedő jelentőséggel bír az iskola 100. évfordulójára kiadott jubileumi évkönyv, amelyben korabeli nyilatkozatok, adatok és képek találhatók. Mindemellett személyes indíttatásból is választottam ezt az iskolát, mivel hat éven keresztül itt folytattam középiskolai tanulmányaimat és az iskola története már akkor felkeltette érdeklődésemet. A kutatás bizonyítja, hogy az állandó vívódás a női szerepek fontosságáról az iskola felépítésében is tükröződik, mivel az általános műveltséget biztosító tantárgyakon kívül a háziasszony szerepéért felelős ismeretek sem hiányozhattak a tantervből még hosszú időn keresztül. Annak ellenére, hogy ez az intézménytípus a kezdeti időszakban nem biztosított érettségit a lányok számára, mégis sok tanulót számlált, főképp mezőtúriak, vagy a város vonzáskörzetéből jöttek ide tanulni. A kutatás eredményeképpen megállapítható, hogy az iskola megalapítása nagy hatással volt Mezőtúr városára és annak polgáira, hiszen ebben a térségben nem volt kellő számú intézmény a lányok oktatására, ám itt lehetőséget kaptak az új ismeretek megszerzésére.

History of the Royal State Girls' High School of Mezőtúrbetween 1897-1907

Flóra Kis

Keywords: *girls' education, dualism, Mezőtúr*

The aim of this study is to present to you the first ten years and work of the Royal State Girls' High School of Mezőtúr, which was established in 1897. Hereby I would like to show you what the girls' education looked like during the era of the Dualism, and also display how the structure of the institute changed overtime. My historical perspective towards the subject will introduce you to the era the institute was founded in and the changes that took place within, especially focusing on the education designed for women, all of which I will deliver in a chronological order. My primary sources for this will be the advice letters that I have received from the school itself, and the local periodical, which also contained much useful information about the institute. As a secondary source I have used the yearbook that was written and published for the 100th jubilee of the school, which includes data, pictures and statements made in the time my research deals with. Nevertheless, my personal interest also motivated me in engaging with this topic in more depth, because I used to go to this high school for six years and even back then I found its history interesting and was curious about it.

The research shows that different gender roles assigned for women played an important part in education too, since next to the subjects, which deliver a kind of general knowledge, they still had subjects for a long period that were preparing girls to become housewives. And even though this institution did not have the facilities in the beginning to grant women A-levels, they had many students, coming mainly from Mezőtúr, but the surrounding area as well. According to this study we can agree that the establishment of this high school had a big impact on the city and its citizens, because there were not enough institutions in the region before, in which women could also gain access to higher education or study in general.

**A hosszúhetényi elemi népiskola IV. számú tanítói állás betöltésének
nehézségei a II. Világháború idején –
primer forrásokon keresztül történő bemutatása**

Rákos Ágota

Kulcsszavak: *népiskola, tanító, neveléstörténet*

A második világháború viszontagságai közepette az oktatás folytonosságának biztosítása érdekében a Hosszúhetényi Római Katolikus Elemi Népiskola vezetősége hosszadalmas levelezést folytatott a Pécsi Tankerületi Főigazgatósággal, annak érdekében, hogy Propszt Irén nyugdíjazását követően, az így megüresedett IV. számú tanítói állást állandó munkaerővel betöltesse.

A primer források feltárása és elemzése a témában rávilágít a korabeli tanítói élet nehézségeire, mind a hétköznapi világában mind pedig a tudás átadásának színterén; az iskola falai között.

A kutatás fő célkitűzése hogy a korszakot, a falvakban megjelenő tanítóhiányt a levéltári kutatások során feltárt primer források alapján egy községhez kapcsolódóan bemutassa, fókuszba állítva a második világháború időszakának nehézségeit.

A korszakra vonatkozó másodlagos szakirodalom mellett a kutatás felhasználta a MNL Baranya Megyei Levéltárban található Baranya Vármegye és Pécs város Tanfelügyelőségének

iratait valamint a Pécsi Tankerületi Főigazgatóság anyagát. Ezen források szolgálnak kiindulópontjaként a kutatásnak. A felgyűjtött adatokat a történettudomány és a neveléstörténeti kutatások hagyományos módszereivel dolgoztuk fel.

The Struggle of Fullfilling the 4th Role of Teacher During World War II. in the Public Elementary School of Hosszúhetény

Ágota Rákos

Keywords: public elementary school, teacher, history of education

The head of Hosszúhetény Roman Catholic Elementary School was correspondence with the Education Inspectorate of Pécs to be able to provide continuous education, due to find someone permanent to the IV. Number teaching job which was empty after Irén Propsz retired during the World War II.

The exploration and the analysis of the primer sources give us an insight to the difficulty life of the teacher, both in the every day's life and with the transfer of the knowledge among the school's wall.

The main goal with this research is to give us an insight of the mentioned period, the lack of teachers in villages according to the primer sources, linked to a municipality in focus with the difficulty of the World War II.'s period.

The research used the secondary literatures, the Baranya County and the Pécs City School Inspectorate's documents as well as the School District Directorate of Pécs's materials from the NAH Archives of the Baranya State.

These materials are the starting points of this research.

We process the gathered materials with the History's and the Education History's traditional method.

Iskoláztatás és (literátusi) nevelés a 17. századi erdélyi főúri udvarokban Teleki Mihály művelődéspártoló tevékenységének példáján

Szalai Ágnes

Kulcsszavak: fejedelmi/főúri udvar, udvari nevelés, Teleki Mihály

A 16. század első felében az oszmán hatalom európai terjeszkedésének következtében megszűnt a Magyar Királyság területi integritása, amely a politikai, gazdasági, társadalmi változásokon túl művelődéstörténeti szempontból is jelentős fordulatot jelentett. Az oszmán hatalom berendezkedésének köszönhetően ugyanis megszűnt az önálló magyar királyi udvartartás, s ennek funkcióit teljes egészében sem az erdélyi fejedelmi, sem a bécsi Habsburg császári-királyi udvar nem tudta átvenni. Ennek következtében a főúri udvarok a 16-17. században jelentőségüket megőrizve, a királyi vagy fejedelmi udvarok mintáját követve politikai, gazdasági és – ami jelen előadás szempontjából lényeges – művelődési központok is voltak.

Mindezek alapján nem meglepő, hogy a 17. század egyik legnevesebb és legbefolyásosabb erdélyi politikusának, Teleki Mihálynak (1634-1690) udvara is jelentős szellemi centrummá vált. Ennek egyik oka, hogy a sokgyermekes Telekinek elsődleges célja volt, hogy fiú- és lánygyermekei számára is a korabeli viszonyoknak megfelelő műveltséget és ezzel együtt

társadalmi státuszt biztosítson. Így lányai nevelése a hagyománynak megfelelően valószínűleg otthon, az udvari papok közreműködésével történt, míg a fiai előmenetelét a kollégiumi tanulmányaik mellett több kiemelkedő professzor segítette.

A szűkebb családi nevelés mellett más főúri családok gyermekeinek patronálása is Teleki Mihály nevéhez köthető, számos alumnusa tanult támogatása révén a nagyenyedi, geryeszegi, gyulafehérvári, illetve székelyudvarhelyi kollégiumokban. Továbbá a 17. századi literátusi műveltség elterjedésével az irodalom pártolása is egyre hangsúlyosabbá vált. Bizonyos, hogy Teleki Mihály is folyamatosan gyarapította könyvtárát, könyvnyomtató mestereket is foglalkoztatott.

Jelen kutatás alapját a 16-17. század nagy művelődéstörténészeinek – a teljesség igénye nélkül Monok István, Herepei János, Fehér János – művei, forráskiadványai jelentették, valamint Gergely Sámuel által kiadott, nyolckötetnyi Teleki-levelezés. Ezen felül a marosvásárhelyi Teleki-téka, s a Magyar Országos Levéltár témába vágó iratanyaga szolgálhat további értékes információkkal, s ezáltal talán teljesebb kép adható a 17. század egyik legjelentősebb, s egyben legellentmondásosabb politikai személyiségnek mecénási tevékenységéről.

Schooling and (Literate) Education in the Transylvanian Aristocratic Courts of the 17th Century

The example of Mihály Teleki

Ágnes Szalai

Keywords: *princely/aristocratic court, education, Mihály Teleki*

In the early 16th century a major part of the Kingdom of Hungary has been conquered by the Ottoman empire. This moment constituted a significant turning point not only from the political, economical and social point of view but also in terms of cultural history. Due to the installation of the Ottoman power the autonomous royal Hungarian household ceased to exist, and its functions could not have been entirely taken over neither by the Transylvanian royal court nor by the Habsburg royal court.

Consequently, the aristocratic courts of the 16th – 17th century, preserving their significance and following the models of royal and princely courts, became important political and economical centers.

These courts were cultural centers as well and this fact is relevant for our presentation.

According to the above mentioned facts it is not surprising that the court of Mihály Teleki (1634-1690), the most prominent politician of Transylvania in the end of the 17th century, became a major intellectual center. This happened because one of Teleki's primary goal was to ensure adequate conditions for the cultural education of his sons and daughters. This way he tried to ensure an adequate social status for all his children. His daughters were educated as the tradition required, at home next to court priests, while the sons studied at colleges with the support of more prominent professors.

In addition to the narrow family education, Mihály Teleki supported children of other aristocratic courts as well. He had several alumni studying in colleges through his subserviance in towns like Nagyenyed, Gernyeszeg, Gyulafehérvár, and Székelyudvarhely. Moreover the patronage of literature became even more accentuated with the spreading of the literate culture. Mihály Teleki continuously extended his library, and he also employed printer masters.

This research is based, among other sources, on the works and papers published by the cultural historians who studied the 16th and 17th centuries such as István Monok, János Herepei, János Fehér, respectively on the eight volume of the Teleki-mailing published by Gergely Sámuel. Moreover, the archives of the Teleki family preserved in Marosvásárhely and the Hungarian National Archives served with documents that contained additional information to this research. Based on these sources we hope that we have obtained a broader view about the patronage activities of the most controversial political figure of the 17th century.

A tehetség felismerésének és gondozásának történeti áttekintése

Horváth Réka

Kulcsszavak: *tehetség, a tehetség felismerése, tehetséggondozás*

Az előadás a tehetség fogalmát több oldalról közelíti meg, elsősorban rövid hazai történeti kontextusban. (Harsányi, 1994; Duró, 2004; Herskovits, 2005; Gyarmathy, 2006; Czeizel, 2009) A történeti áttekintés ismerteti, hogy minden korban fontosnak tartották a tehetségek felkarolását. Az előadás képet ad arról is, hogy a tehetséges tanulók számára milyen az ideális nevelő a személyiségjegyek, a hozzáállás és az ez irányú elkötelezettség alapján. Egyúttal megcáfolja azt a tévhitet, hogy a tehetséges gyermekek nem igényelnek különösebb tanítást, nevelést, törődést, mert ők képesek arra, hogy a tehetségüknek köszönhetően önállóan, segítség nélkül érvényesüljenek és alkossanak. (Szávai, 2013: 5.) Az előadás hangsúlyozza, hogy a belső motiváción kívül számos összetevője van annak, hogy a tehetség felszínre törjön: szükség van a tehetség felismerésére, irányítására, gyakran anyagi segítségre, továbbá a pedagógusok együttműködésére, elhivatottságára is.* Ezt követően kerül bemutatásra az a kutatás, mely a tehetséggondozó munka részletesebb, sokoldalúbb, árnyaltabb bemutatását célozta. A kutatásban kiemelkedő szerepet kapott, hogy a napi gyakorlatban miként valósul meg a tehetséggondozás, hogyan nyilvánul meg a tehetség a különböző korosztályoknál, illetve ennek felismerése és fejlesztése hogyan történik. A kutatásban alkalmazott módszerek a dokumentumelemzés (tartalomelemzés), interjú, a megfigyelés (tehetséggondozó műhelyek foglalkozásain) voltak. Napjainkban az oktatás a tudásról, a szellemi adottságok jobb kiaknázásáról szól. Ebben vállalnak fontos szerepet a tehetségeket felelősséget vállaló pedagógusok, szakemberek. (Hódi, 2009: 32-33.)

* Pécsi Hajnóczy József Kollégium. A Kodály Zoltán úti Tagintézmény.
<http://hajnoczy-koll.hu/index.php?p=kodaly&tag=2> (2015.02.17.)

Identification and Care of Talent - Historical Overview

Réka Horváth

Keywords: *talent, identification of talents, the talents' care*

The presentation approach the word of „talent” many sides, mostly short, national historical context. (Harsányi, 1994; Duró, 2004; Herskovits, 2005; Gyarmathy, 2006; Czeizel, 2009) The historical overview expound that embracing of talents is important in every era. The presentation presents who is the ideal educator for the talented students in terms of personality

trait, attitude and for these commitment. After that, this confutes the misbelief, that the talented children don't have to need teaching, educating or care, because they are able to prevail and create without help owing to their talent. (Szávai, 2013: 5.) The presentation emphasize the talent appears besides the inward motivation and some other component: it needs identification and controlling of talent, often with financial help, and the educators cooperation and vocation too.[1] After that I present a research of the work with the talents which is detailed and many-sided. In the research I wanted to mention this:

- the care of the talents how realized,
- how manifested in several ages,
- the talent's recognition and development.

And these three point how works in the daily work. In this research the used methods were document analysis (content analysis), interviews and observation in the talent workshops. Nowadays the education finds better ways to cognite the knowledge and intellectual endowments. And the educators and professionals who are work are the most important people. (Hódi, 2009: 32-33.)

Az inkluzivitás folyamatelvű modellje

Varga Aranka

Kulcsszavak: *Befogadó Egyetem, inkluzív kiválóság, inkluzív akadémiai kiválósági modell*

Az előadás a kölcsönös befogadást sikeres személyes és közösségi boldogulásként tételezi, és az érdekében tett folyamatos és célzott beavatkozások közös jelzőjeként használja az inkluzív megnevezést. Inkluzív modellként értelmezi azon beavatkozások komplex rendszerét, mely valamennyi szegmensében az egyéni sikerességet gazdagító együttélést célozza, és egyúttal segíti megtervezni és kontrollálni a különböző helyen, időben és közösségben megvalósuló inklúziós törekvéseket. Az oktatás területe különösen jó helyzetben van az inkluzív modellfejlesztés szempontjából – ahogy az előadás történetiségében felvillantott példái is mutatják. Az előadó ezen belül a felsőoktatásra fókuszál, ahol a befogadás eszméje az Inclusive Excellence gondolatával megerősítve terjed, mely szerint az „inkluzív kiválóság” a diverzitást a XXI. század kihívásainak szolgálatába állítva teremt minőségében új, mindenki számára haszonnal járó akadémiai környezetet. Az akadémiai kiválóságra törekvő környezet tehát az inkluzív megközelítésből táplálkozva, egyre inkluzívabbá válva lesz képes a minőségi megújulásra. Az előadás alkotó módon használja fel a szerző inklúzióval kapcsolatos másfél évtizedes kutatómunkáját, gyakorlati tapasztalatait és az ezek alapján kidolgozott általános vizsgálati modelljét. Ezt egészíti ki az inklúzió felsőoktatási modelljeinek rendszerelvű áttekintésével, mellyel segíteni kívánja annak a kutató-fejlesztő csoportnak a munkáját, mely a Pécsi Tudományegyetemen készíti „Befogadó Egyetem” című szakmai javaslatát. Bízva abban, hogy a hazai felsőoktatásban is egyre több intézmény teszi a befogadóvá válást akadémiai missziója részévé a felismert minőségi megújulás szellemében.

A System-Based Model of Inclusiveness

Aranka Varga

Keywords: *Inclusive University, inclusive excellence, inclusive academic excellence model*

The presentation assumes that mutual inclusion is equal to successful personal and collective progress, while continuous and targeted interventions serving it are collectively marked by the term inclusive. Inclusive model is understood in this lecture as a complex system of interventions which is aimed in all its segments at a coexistence increasing individual success while it also supports planning and controlling efforts made for inclusion in different places, times and communities. The field of education is in a particularly favourable condition regarding inclusive model development as it is also highlighted by the historical examples brought in this paper. Within the field, the lecturer focuses on higher education in which the idea of inclusion is being spread reinforced by the conception of Inclusive Excellence. According to the conception, Inclusive Excellence establishes a qualitatively new academic environment profitable for all participants by employing diversity to meet the challenges of the 21st century. Thus, an environment aiming to achieving academic excellence is able to undergo qualitative renewal if following an inclusive approach and becoming more and more inclusive. The lecture creatively utilizes the author's one-and-a-half-decade research work related to inclusion, her practical experience and the general research model she based on her experience. These are completed by a system-based overview of the models of inclusion in higher education with which the author aims to support the work of the research and

development team preparing the professional proposal titled “Inclusive University” in affiliation with the University of Pécs. The lecturer hopes that there also are more and more Hungarian higher education institutions which adopt inclusiveness as a part of their academic mission in the spirit of recognized qualitative renewal.

A kizárás dekonstrukciója – az inkluzivitás poszt-strukturalista megközelítése

Arató Ferenc

Kulcsszavak: *kooperatív tanulásszervezés, poszt-strukturális alapelvek, oktatási dekonstrukció, szubszidiaritás, inklúzió*

A tanulmány célja, hogy bemutasson egy olyan megközelítést, szempontrendszert, amely új horizontot nyithat a sokszínű és inkluzív oktatási környezet különböző modelljeinek értelmezéséhez, miközben újra rávilágít arra, hogy a kooperatív tanulásszervezés alapelvei nem csupán osztálytermi keretek között értelmezendők, hanem fontos szempontokat adnak az intézményi és rendszerszintű megközelítésekhez is. Az első részben amellyel sorakoztatunk fel érveket, hogy a kortárs felsőoktatási diverzitással és inkluzivitással foglalkozó diskurzus kérdésfelvetései hasonlóak azokhoz a kérdésekhez, amelyek először a hetvenes években kerültek szélesebb körben a vizsgálódások középpontjába a közoktatás-köznevelés kontextusában. A két diskurzus léptéke, kutatási fókuszpontjai ugyan különbözőnek tűnnek, de az azonos kérdésfelvetések és az azonos kimeneti célok, elvárások kiegészíthetik egymást. A második részben egy olyan paradigmatis megközelítést hívunk segítségül – a kooperatív tanulásszervezés diskurzusát –, amely a strukturális megközelítés dimenziójából indulva egy poszt-strukturalista szempontrendszert ajánl fel újabb kérdések és válaszok közös továbbgondolása céljából. A kooperatív dekonstrukció gyakorlatát példákon keresztül bemutató harmadik részben a cél az, hogy az inkluzivitás modelljeinek elemeihez kapcsolódva mutassuk be, hogyan gazdagíthatják a kooperatív paradigma poszt-strukturális szempontjai, dekonstruktív alapelvei a befogadó egyetem koncepcióját, de általában is a sokszínű és inkluzív pedagógiai környezet kutatását és fejlesztését célzó törekvéseket. Összegezve a legfontosabb üzenetet: az inklúzió vagy a sokszínűség folyamatelvű megközelítése során fontos lenne ezt a folyamatot a hierarchikus, kirekesztő, kizáró struktúrák szempontjából, dekonstruktív folyamatként szemlélni-működtetni, amely során az érintettek az együttműködések, szociális interakciók újrastrukturálásával igyekeznek gátat szabni az elnyomó jellegű hatalmi struktúrák továbbélésének, oktatási újraképződésének.

Deconstructing Exclusion - A Post-Structuralist Approach to Inclusiveness

Ferenc Arató

Keywords: *cooperative learning, basic post-structural principles, educational deconstruction, subsidiarity, inclusion*

The present study aims to present a new approach and aspects which may open a new horizon of understanding various models of diverse and inclusive educational environment. It may elucidate again that the basic principles of cooperative learning do not only apply to classroom contexts but they also add important aspects to institutional and systemic

approaches. The first part of the study argues that the questions raised in the contemporary discourse on higher education diversity and inclusiveness are similar to those first brought into the focus of a wider scientific attention in the 1970s in a public education context. Although the scales and major research questions appear to be different, their concordant questions and outcome goals and expectations may complement each other. The second part is based on a paradigmatic approach, namely, the cooperative learning discourse, which starts from a structural approach and proposes post-structuralist aspects to jointly articulate new questions and answers. The third part presents the practice of cooperative deconstruction through examples in order to demonstrate in relation to various components of inclusiveness models how the post-structural aspects and basic deconstructive principles may enrich the conception of inclusive university as well as the research and development of diverse and inclusive educational environment in general. Summarizing the most important message: when taking a process-based approach to inclusion or diversity, it is important to view and sustain inclusion as a deconstructive process with regard to hierarchical exclusive structures during which participants restructure cooperations and social interactions in order to prevent oppressive power structures from being sustained and reproduced in education.

Plurális intelligencia-koncepciók, tanulásközpontú pedagógiai megközelítések és az inkluzivitás összefüggései

Dezső Renáta Anna

Kulcsszavak: *inklúzió, plurális intelligencia-koncepciók, tanulásközpontú pedagógiai megközelítések, pedagógusképzés*

Jelen előadás az inkluzív akadémiai kiválóság fejlesztése kapcsán azt vizsgálja, hogy az inkluzív környezet kialakításához milyen további feltételeket, elemeket emelhetünk be a diverzitás fogalmának differenciálásával, a neurodiverzitásra épülő megközelítés segítségével. Ehhez röviden áttekinti a legismertebb, plurális intelligencia-koncepcióra épülő modelleket, röviden feltárva a tanulás-központú pedagógiákat segítő elemeiket, aspektusait. A továbbiakban röviden bemutatásra kerülnek azok a hazai kutatási eredmények, melyek igazolják, hogy ezek a tanulást segítő aspektusok nemcsak az Egyesült Államokban, hanem a hazai iskoláztatásban is hiányoznak az általános gyakorlatból. A továbbiakban a Pécsi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézetében zajló implementációs eredményeket mutatja be a szerző a plurális intelligencia-koncepciók beemeléséről a tanárképzési programba. Az előadás harmadik részében az Intézet Erasmus programját, illetve annak egy kurzusát tekinti át, egyrészt az inkluzivitás megteremtésének lehetőségét kutatva külföldi hallgatók számára a produktív tanulás alkalmazásában, másrészt a plurális intelligencia-koncepciók aspektusai felől vizsgálva a kísérletet.

The Relationships Among Plural Intelligence Models, Learning-Centred Pedagogical Approaches and Inclusiveness

Renáta Anna Dezső

Keywords: *inclusion, plural intelligence theories, learning-centred pedagogical approaches, teacher education*

The present contribution examines in relation to the development of inclusive academic excellence what further conditions and components may be introduced into the development of an inclusive environment by differentiating the concept of diversity in an approach based on neurodiversity. To that end, the most well-known models of plural intelligence concepts are reviewed and their components and aspects supporting learning-centred pedagogies are discussed in short. Then those Hungarian research results are presented briefly which demonstrate the lack of these aspects supporting learning in the general practice not only in the USA but also in Hungarian education. After that, the author presents the implementation outcomes of introducing plural intelligence theories into the teacher training programme at the Institute of Education Sciences of the University of Pécs. The third part of the contribution, gives an overview of the Erasmus programme of the institute with especial regard to one specific course, focusing on the opportunity of developing inclusiveness for foreign students by applying productive learning as well as examining the attempt from the aspect of plural intelligence theories.

Befogadás és/vagy kirekesztés - a régi egyetemeken

Kéri Katalin

Kulcsszavak: *középkori európai egyetemek, madraszák, diák-peregrináció, nőnevelés-történet*

A történelem során számos olyan felsőfokú oktatási intézmény (köztük több, a mai fogalmaink szerint egyetemnek nevezhető iskola) létezett, amelyek kifejezetten és több szempontból is 'befogadó' intézménynek tekinthetők voltak. Napjainkban ezen képzőhelyek történetének a tanulmányozása segíthet az Inclusive Excellence szemléletmód és egyetemi stratégia körvonalazásában, pontosításában és kiteljesítésében még akkor is, ha históriájukat többször nem 'előzményként' értelmezzük, hanem a működésük időkereteit adó korszak vonatkozásában vizsgáljuk. Jelen tanulmányban a teljesség igénye nélkül mutatunk be néhány példát, jellegzetességet a témával kapcsolatban. (Történeti értelemben vett modellalkotás kutatásaink jelenlegi fázisában még nem végezhető el, ám az alábbi adatok, forrásrészletek bemutatása ehhez előmunkálatnak tekinthető.)

A tanulmány rövid, az ókori felsőoktatás néhány jellemzőjét felmutató bevezető rész után három tématerületre fókuszál. Egyrészt a középkori európai egyetemek (universitas-ok) esetében veszi vizsgálat alá azt, hogy területi és vallási szempontból, a diákok-tanárok, illetve a közvetítendő tudásanyag szempontjából mennyiben voltak befogadó intézmények. Másrészt az universitas-ok működésére is ható, azokkal párhuzamosan fejlődő középkori muszlim felsőfokú iskolák (madraszák) alapításának fejlődéstörténetét, a diákok, iskolák és tudományok támogatásának iszlám világban bevett módszereit vázolja röviden az írás. Harmadrészt adatgazdag módon bemutatásra kerül az, hogy hogyan váltak az európai egyetemek a XIX-XX. század fordulóján a nőket is befogadó intézményekké.

Inclusion and/or Exclusion at Universities in the Past

Katalin Kéri

Keywords: medieval European universities, madrasas, student peregrination, history of female education

Throughout history, many higher education institutions existed (several of them functioning as a university in its present-day sense) which were definitely “inclusive” in several respects. Today, studying the history of these institutions may help delineate, elaborate and implement the approach and university strategy of Inclusive Excellence even if their history is in many cases not understood as “antecedents” but is studied in relation to the period in which the institutions operated. This study presents a number of examples and characteristics concerning the topic without aiming to give an exhaustive list. (Modelling in a historical sense may not be carried out at the current stage of our studies but the below presented data and excerpts serve as a preliminary study.)

Following the introductory section enumerating some characteristics of higher education in antiquity, the study focuses on three subject areas. First, medieval European universities (*universitas*; plural: *universitates*) are examined in respect of inclusiveness with regard to religion, students, teachers and the transmitted knowledge. Second, the study gives a brief outline of the evolution of medieval Muslim higher education institutions (*madrasas*) and the established ways to support students, schools and sciences in the Islamic world that also influenced the operation of *universitates* and developed in parallel to them. Third and finally, ample data illustrate how European universities became inclusive for women at the turn of the 19th and 20th centuries.

A „befogadó környezet” megvalósulása egy egyetemi szakkollégiumban

Trendl Fanni

Kulcsszavak: inklúzió, szakkollégium, eredményesség

Jelen előadás a Pécsi Tudományegyetemen 2015 májusában megalakult, a „befogadó egyetem”⁴⁰ koncepcióját kidolgozó kutató-fejlesztő műhely keretein belül készült kutatás eredményeit kívánja bemutatni. Célja, hogy az inklúzió több évtizedes külföldi és hazai eredményeihez igazodóan bemutasson egy „jó gyakorlatot”, mely a Pécsi Tudományegyetemen működik 2002 óta. Az írás bemutatja a Wlislöck Henrik Szakkollégium létrejöttének társadalmi kontextusát, működését és az inklúzió gondolatvilágához kapcsolható különböző modellek segítségével rámutat a Szakkollégium befogadó jellegére.

Implementation of an “Inclusive Environment” in a University College

Fanni Trendl

Keywords: *inclusion, college, efficiency*

The present presentation was made as part of developing the conception of “inclusive university”³⁹ by the research and development workshop established at the University of Pécs in May 2015. The study aims to present a “good practice” operated at the University of Pécs since 2002, in line with international and Hungarian achievements of inclusion reaching back to several decades. The study presents the social context and operation of the Wlislöcki Henrik Student College as well as it employs various models related to the idea of inclusion to point out inclusiveness of the College.

Az esélyegyenlőség biztosítását segítő lehetőségek a pécsi tudományegyetem beiskolázási programjában

Márhoffer Nikolett

Kulcsszavak: *Pécsi Tudományegyetem, esélyegyenlőség, beiskolázás, támogató programok*

Az előadás célja bemutatni, hogy a Felsőoktatási Törvénytől a Pécsi Tudományegyetem Szervezési és Működési Szabályzatáig milyen deklarált lehetőségek jelennek meg az esélyegyenlőség megteremtésére a felvételi eljárás során. További cél bemutatni, hogy a PTE karaira jelentkező diákok milyen mindenki számára elérhető és nyilvánosan közzétett lehetőségekkel élhetnek az egyetemi képzésbe kerülés előtt és után. A vizsgálat a vonatkozó dokumentumok áttekintése, elemzése, összevetése történt meg. Továbbá áttekintésre és összevetésre kerültek az online felületek, amelyek a lehetőségek nyilvánosságát biztosítják.

Az egyetem egyes karain nem egységes kínálattal, de számos lehetőség nyílik ösztöndíjak, támogatások, pályázatok, felkészítő képzések és mentori támogatás elnyerésére. Az egyes támogatási formákra pályázatok útján lehet jelentkezni és a legtöbb esetben tanulmányi, szociális alapon kerülnek kiosztásra, továbbá gyakran kerül támogatásra a kimagasló sport és közéleti tevékenység is.

Possibilities for Equal Opportunities in the Enrolment Program of the University of Pécs

Nikolett Márhoffer

Keywords: *University of Pécs, equal opportunities, enrollment, support programs*

This presentation is aimed at presenting the declared possibilities including the Act on Higher Education and the Organizational and Operational Rules of the University of Pécs that create equal opportunities during the entrance procedure. A further goal is to demonstrate what public opportunities, which are available for everyone, students applying to the faculties of the UP can take before and after their admission to the university. During the research the

relevant documents were reviewed, analyzed, compared. In addition, we reviewed and compared to the online interfaces, what ensure the publicity of options.

The faculties of the university offer several opportunities to gain scholarships, supports, tenders, preparatory training programs and mentoring supports. Students can apply for a given form of support through tenders, which are usually distributed on the grounds of their academic records, social status and frequently their outstanding sports and public life activities.

Tudatos élet(stratégia)-formálás a női elítéltek körében

Ács-Bíró Adrienn

Kulcsszavak: *börtön, életstratégia, reszocializáció, oktatás-nevelés*

A kutatás igazán időszerű, aktuális kihívásokat tár fel, s képet ad egy olyan világról, mely sokak számára sztereotipizált, ismeretlen közeg. Betekintést enged a női büntetés-végrehajtás falain belülre, ahol elengedhetetlen, és nélkülözhetetlen szerepe van az értékteremtésnek/formálásnak a mindennapi élet, és a foglalkoztatás által.

Az előadás célja a női elítéltek reszocializációs nevelésének átfogó bemutatása a szabadságvesztés ideje alatt. A vizsgálat feltárja, hogy a börtönökben elérhető munkáltatás, illetve oktatás-képzés választék milyen befolyással van a szabadulás utáni társadalomba való visszailleszkedésre, továbbá az életstratégia kialakítására. Rámutat a büntetés-végrehajtási intézetekben folyó szigorú szabályokhoz kötött, tudatos és rendszeres tevékenykedtetés, valamint foglalkoztatás fontosságára. Munkánk során primer, illetve szekunder forrásokra támaszkodunk: Kalocsai Fegyház és Börtönben töltött személyes munkatapasztalatra, az intézet adatbázisára, a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága által kiadott (az adott év szakmai tevékenységeit és statisztikáját összefoglaló) Évkönyvekre, továbbá a Börtönügyi Szemlére (tudományos és szakmai folyóirat). A tapasztalati társadalomtudományi adatgyűjtés módszerei közül a mélyinterjút, és a félig strukturált interjút alkalmaztuk.

A hazai büntetés-végrehajtási intézetekben kiemelt fontosságú az elítéltek oktatása és foglalkoztatása. A rendszeres munkavégzés mind fizikai, mind pszichológiai szempontokat figyelembe véve kedvező hatást gyakorol az elítéltekre (Ruzsonyi, 2014). A csoporthoz, közösséghez tartozás érzése, a tevékenykedtetés, valamint a meghatározott napirend, szokásrend nagyban hozzájárul a jövőtervezés, azonfelül a rendszerszemlélet kialakításához. A büntetés-végrehajtás intézményeiben folyó oktatást érintő szemlélet szerint nem a fogvatartott személyiségének átalakítás a cél, hanem a munkáltatás és szakirányú képzések biztosítása, amelynek segítségével a társadalmi visszailleszkedés esélye nő (Köszegi, 2010). Eredményeink alapján igazoljuk, hogy ellentétben a férfi fogvatartottak esetével a börtönben zajló oktatás-nevelés csökkenti a visszaesés esélyét a nők körében - különös tekintettel a hosszú ítéletet töltők esetében tapasztalható pozitív irányú változás az új életstratégia megválasztásában.

Conscious Life(Strategy)-Shaping Among Female Convicts

Adrienn Ács-Bíró

Keywords: *prison, re-socialization, teaching-education, life strategy*

The research reveals really up-to-date, actual challenges and gives a picture of a world which is a stereotyped, unknown medium for several people. It lets us look inside the walls of female prisons where the creation/shaping of value has an indispensable and essential role in everyday life through employment.

The aim of the lecture is the comprehensive presentation of female convicts' re-socializing education during imprisonment. The research reveals what kind of effect the choice of employment and education-training available in prisons has on the setting back to society after release and on the shaping of life strategy. It points to the importance of conscious and regular activity and employment tied to strict rules going on in prisons. We have relied on

primary and secondary sources in our work: personal work experience spent in the Prison of Kalocsa, the database of the institution, the annals (which summarize the professional work and statistics of the given year) published by the National Headquarters of Penal Authorities and Börtönügyi Szemle (a scientific professional periodical). We have applied deep interviews and half-structured interviews from among the methods of experimental social scientific data collection ones.

The teaching and employment of convicts are of vital importance in national penal institutions. Regular employment has a favourable effect on the convicts taking into consideration both physical and psychological points of view (Ruzsonyi, 2014.). The feeling of belonging to a group, a community, activity and a determined daily routine, the routine of habits all contribute to the shaping of a systematic view. According to the view concerning education in penal institutions, the aim is not to change the convict's personality but to provide employment and professional trainings for them with the help of which the chance of social readaptation increases (Kőszegi, 2010). We prove on the basis of our results that teaching and education in prison decrease the chance of re lapse in the cases of women contrasted to men's cases – a positive change can be experienced concerning the choice of a new life strategy especially in the case of those on long sentence.

A tantestületi szintű pedagógiai kultúraváltás esélyei hátrányos helyzetű közegben

Ádám Anetta

Kulcsszavak: *pedagógiai kultúra, hátrányos helyzet, innováció*

Sok kihívás éri jelenleg az iskola világát, különösen így van ez azoknál az intézményeknél, akik hátrányos helyzetű gyerekeket oktatnak, nevelnek (Bacsikai, 2015). A Miskolci Egyetem Tanárképző Intézete által alapított Hátrány és Iskola Szakmai Műhelyben évek óta folyó munka során egyetem, közoktatás és hátrányos helyzet metszéspontján dolgozunk olyan iskolákkal, akik túlnyomó részt hátrányos helyzetű tanulókat oktatnak, és abban kérnek segítséget, hogy javítani tudjanak hatékonyságukon. Az egyetem mint facilitátor, az iskola mint fejlesztő munkálkodiknak közösen annak érdekében, hogy a diákok az iskolában eredményesebbek lehessenek, a velük foglalkozó tanárok pedig sikeresebbnek érezhessék magukat munkájukban.

Az iskolafejlesztés nemzetközi szakemberei szerint az iskolafejlesztőnek sohasem szervezetben, hanem mindig iskolai kultúrában kell gondolkodnia (M. Fullan és A. Hargreaves, 2012), hiszen az iskola sajátos konstrukció. Működéséhez a formális szabályzók túl jelentősen hozzájárulnak a mindennapi gyakorlatból leszűrődő stratégiák, alkalmazott pedagógiai eljárások, szocializációs és személyközi folyamatok. Ha ebben a struktúrában innovációt akarunk elindítani vagy segíteni, kiemelkedő szerepet kell, hogy kapjon a szervezeti (tantestületi) szintű tanulás.

A több éve folyó innováció-segítő, kutató-fejlesztő munka során készült fejlesztői reflexiók, gyakorlati tapasztalatok egyaránt arra mutatnak, hogy a hátrányos helyzetű közegben dolgozó iskolák sajátos és egyedi válaszokkal reagálnak az őket érő kihívásokra. Az előadásban megvizsgáljuk ezeket az intézményi adaptációs stratégiákat, azok elemeit és mutatóit. Kísérletet teszünk ezek tipizálására. Azt kívánjuk bizonyítani, hogy a fejlesztés során ezen elemek feltárása, típusok azonosítása mentén lehet hatékonyan alakítani magát, a fejlesztő

tevékenységet is, valamint azt, hogy ennek hiányában kevésbé lesz hatékony egy pedagógiai kultúraváltást célzó folyamat.

The Possibility of Reforming Pedagogical Culture in Disadvantaged School Environment

Anetta Ádám

Keywords: *pedagogical culture, disadvantage, innovation*

There are a lot of challenges in the world of the school. This is especially true for those institutions which operate in an environment where dramatic social processes take place. The Disadvantage and The School Workshop (HISZEM) – founded by the Teacher Training Institute of the University of Miskolc – has been working for years in the intersection of teacher training, public education and disadvantages. We cooperate with schools which educate predominantly disadvantaged students and pupils. The university like a facilitator and the school like a developer work together for the improving of pupil's learning efficiency and more successful in teacher's daily lives.

The international experts of school improvement M. Fullan and A. Hargreaves (2012) say, that the developers have to think in culture teams of school not in organisation of the school because every school has own, particular construction. They can work beyond the formal regulation, it is even important the practising daily strategies, applied pedagogical procedures deriving from everyday practices, as well as an organisational culture built on inter-personal relations. If we like to start innovation or help the innovation in this structure, it is very important the teacher staff learning, so they have to learn together.

Supporting innovation and research and development job which has been running for many years shows that these schools have special and particular opinion. On the lecture we are going to examine these adaptation strategies, their elements and indicators. We will attempt to classify them.

Tetten ért gondolatok

A gyerekszáj, az aranyköpés és az aforizma tanuláslélektani tükrében

Bálint Ágnes

Kulcsszavak: *gyerekszáj, aranyköpés, aforizma, gondolkodás, tudás, nyelv*

A kisgyerekek egyes mondásai (amelyeket gyerekszáj gyűjtőnévvel illetünk), az iskolások aranyköpései és a felnőttek aforizmái ellenállhatatlanul mosolyt fakasztanak. Olyan gondolkodási és nyelvi hibák, visszaélések és játékok gazdag tárháza ez, amely bepillantást enged számunkra a gondolatok születésének titkaiba. Miben hasonlítanak, és miben különböznek egymástól ezek a „műfajok”?

Az aranyköpések a gyerekszáj-típusú megnyilatkozások szerves folytatásainak tekinthetők, és előfutárai a felnőttek aforizmáinak, ilyen értelemben tehát a három „műfaj” egyfajta folytonosságot képvisel.

A gyerekszáj a gyermek intuitív fogalmait, az anyanyelv elsajátítása során tapasztalt nehézségeket, és a gyermeki egocentrikust, illetve a prelogikus gondolkodást tükrözi.

Az aranyköpés az iskola által közvetített tudományos fogalmakkal és a műveleti gondolkodással is operál. Létrejöttében a metakogníció szorongás generálta átmeneti zavara áll, amely során szelektíven vagy együttesen sérülhetnek a montitor- és a kontroll-funkciók. Az aranyköpések lehetnek klasszikus értelemben vett nyelvbtlások (nyelvi-típusú hibák esetén), de szép számban találunk közöttük logikai természetű gondolkodási hibát is (ellentmondás, képzavar, paradoxon stb.). Ez utóbbiak a szintén szorongás generálta kognitív regresszió jelenségével magyarázhatók (Bálint, 2013, 2014).

A gyerekszáj és az aranyköpés spontán természetével szemben az aforizma szándékosan generált mondás, amely él és visszaél mindazzal a nyelvi és gondolkodásbeli hibaforrással, amiből a gyerekszáj és az aranyköpések legtöbbször fakad, továbbá egyéb kifinomult logikai eszközzel is, hogy a lehető legtömörebben és legszellemesebben fejezze ki a gondolatot. Az aforizma intellektuális játék, mind az alkotója, mind a befogadója számára. Az aforizma úgy éri el a ránk gyakorolt hatását, hogy az intellektuson kívül (illetve mellett) az érzelmi és motivációs szférákat is mozgásba hozza. Freud terminusokkal: nemcsak a tudat, hanem a tudattalan számára is közvetít üzenetet. Megértése (ami Freud „viccmunkának” nevez) során olyan folyamatok aktiválódnak, amelyek az álom létrehozásában is fő szerepet kapnak (sűrítés, eltolás, megfordítás...), és általában jellemzők a tudattalan működés módjára. Az így létrejövő megértés során (ami időben egyetlen pillanatnak tűnik) az üzenet a teljes személyiséget átjárja, és „aha”-élménnyel (insight, belátás) ajándékozza meg.

A gyerekszáj tehát a kisgyermek „műfaja”, az aranyköpés az iskolásoké (ide értve az egyetemista korosztályt is), az aforizma pedig inkább a már némi élettapasztalattal rendelkező felnőtteké.

Előadásomban e három nyelvbtlás-típus, illetve „műfaj” tanuláslélektani összehasonlító vizsgálatát tűzöm célul, felhasználva korábbi, az aranyköpésekre vonatkozó vizsgálataim (Bálint, 2013, 2014) eredményeit. Annak igyekszem utánajárni, hogy mi lehet a fejében e különleges nyelvi produktumok „szerzőinek” a megnyilatkozás pillanatában. Összehasonlítom a tudásuk komplexitását, gondolkodásuk absztrakciós szintjét, nyelvi kompetenciájukat, motivációjukat, céljukat. Megvizsgálom, hogy mennyiben támaszkodnak az explicit, és mennyiben az implicit tudásukra. Megpróbálom felbecsülni a valós és a hamis belátások arányát az egyes „műfajokban”. Forrásként általam megbízhatónak ítélt, főként internetes gyerekszáj-, aranyköpés- és aforizmagyűjteményeket használok.

How to Do Things With Thoughts Kid Quotes, Wisecracks and Aphorisms in the Light of Psychology of Learning

Ágnes Bálint

Keywords: *kid quotes, wisecracks, aphorisms, reasoning, knowledge, language*

Kid quotes (funny things young children say), schoolchildren's wisecracks and adults' aphorisms make us smile. All these constitute a huge storage of thinking and language mistakes, as well as voluntary plays and misuses that let us a special insight into the mystery of the birth of the thoughts. But in what terms are these “genres” alike and different?

Wisecracks can be considered the natural sequels of kid quotes, and precursors to adults' aphorisms. In this respect the three “genres” represent the three phases of the same continuum.

Kid quotes reflect young children's intuitive concepts, their difficulties met in the course of language acquisition as well as infantile egocentrism and prelogical reasoning.

Wisecracks, on the other hand, operate with the concepts that school transmits and with operational thinking, too. In their background we can detect metacognition's temporary malfunction generated by anxiety, in the course of which the monitor and the control functions can be damaged either selectively or jointly. Wisecracks can take the form of classical tongue slips (in the case of linguistic types of mistakes) or show logical mistakes in reasoning (contradictions, catachreses, paradoxes, etc.). These latter can be explained by cognitive regression that is also due to anxiety (Bálint, 2013, 2014).

In contrast to the spontaneous nature of kid quotes and wisecracks, aphorisms are generated intentionally. They use and misuse all the possible sources of mistakes (either linguistic or logical) from which most kid quotes and wisecracks originate, and operate also with other elaborated logical tools that promote the expression of the thought in the solidest and wittiest way. Aphorisms are intellectual games, both for their creators and their listeners. Aphorisms reach their effect by powering not only the intellect but also the spheres of emotions and motivations. To put it into Freudian terms: they convey messages both to the conscious and the unconscious. In the course of constructing an aphorism (Freud calls it "joke-work") any of the processes that function in the procreation of dreams (compression, shift, reversal, etc.) or are in general specific to unconscious operation mode can be activated. In the psychological moment of the comprehension the aphorism presents the listener with an aha-experience.

Thus, kid quotes belong to young children, wisecracks are characteristic to those who attend school (even university), aphorisms are the adults' genre who possess notable life experiences.

In my presentation I aim at the comparative learning psychological analysis of the three types of these tongue slips or "genres", utilizing the results of my previous researches focusing on wisecracks (Bálint, 2013, 2014). I would like to reveal what the "authors" have in their minds in the moment of birth of these utterances. I will compare the complexity of their knowledge, the abstractional level of their reasoning, their linguistic competences, their motivations and aims. I will examine how much they tend to rely on their explicit and implicit knowledge. I will try to estimate the rate of the real and the false insights in the particular "genres". My resources are the trustworthy collections of kid quotes, wisecracks and aphorisms from the internet.

Interkulturális szemléletmódra nevelés az erkölcsstan könyvekben

Bencéné Fekete Andrea

Kulcsszavak: *interkulturális nevelés, erkölcsstan, tankönyvek*

A békés társadalmi együttélés alapfeltétele a szilárd norma és értékrendszerre épülő együttműködés. Az erkölcs tanult magatartás, amely a személyiséget döntően meghatározza. Az erkölcsi érzék a nevelés során alakítható, ehhez azonban olyan nevelőkre van szükség, akiknek egyénisége alkalmas a gyermekek erkölcsi értékrendszerének formálásához.

Az interkulturális neveléshez új pedagógusi szemléletmódra van szükség, előítélettől mentes, empátikus, befogadó pedagógusi attitűdre. Az interkulturális pedagógia nem csak a kisebbségek problémáinak feltárása kapcsán láttatja a társadalmi és iskolai integráció nehézségeit, hanem általánosan világít rá a többséget és a kisebbséget egyaránt érintő

művelődési, szociális, oktatási kérdésekre, amelynek megoldásához megfelelő elméleti keretek kidolgozása és módszertani eszköztár összeállítása szükséges.

Az erkölctan célja a morális értékek sokoldalú megközelítése. A tantárgy a diákok számára megvilágítja azokat az értékelveket, amelyek a társadalmi együttélés alapját képezik, valamint segíti számukra a kulturális sokszínűség elfogadását. A szociális kompetencia fejlesztése során előtérbe kerül a kultúrák közti párbeszédre nyitott szociális kompetenciák fejlesztése, a pozitív attitűdök, kialakítása. Cél a demokrácia gyakorlása, a vallási és az etnikai sokszínűség, a nemek közti egyenlőség elfogadása, a megkülönböztetés-mentesség. A szociális kompetencia alapja a hatékony, empátián alapuló interkulturális kommunikáció. Az attitűd formálásánál fontos az előítéletek legyőzése, a mások megértése, a különbözőségek elfogadása, a kompromisszumra törekvés. Az erkölcs tanulása önálló tapasztalás, cselekvés útján, élményeken alapulva lehet csak eredményes.

A kutatás első szakaszában az általános iskolai erkölctan kerettanterv áttekintésére került sor, melynek célja annak vizsgálata, hogy az interkulturális érzék kialakítása elkezdődik-e az erkölctan tananyagban.

A kutatás második részében az általános iskolában alkalmazott erkölctan könyvek kerültek a fókuszba. A tananyagban megfogalmazott értékek vizsgálatára került sor, annak feltárására, hogy hogyan segítik az egyes tananyagrészek az interkulturális érzékenység interiorizálódását. A tanulók az erkölctan órákon szembesülnek azzal, hogy a sajáton kívül is léteznek nézőpontok, értékek, és megismerkednek az ezeket képviselő példaképekkel. Szituációs játékok során gyakorolják az önzetlenséget, a segítőkészséget, mások megértését. Megtapasztalják a játékok segítségével az önzés következményeit, a kirekesztettség érzését. A foglalkozások erősítik a tanulóknál a mások kirekesztését elutasító szociális érzékenységet. Külön anyagrész foglalkozik a kulturális-nemzeti közösséggel, melynek keretében megismerkednek azzal, hogy hazánkban számos kisebbség él, amelyek kultúrája a nemzeti kultúra része. A saját hagyományok és szokások mellett bemutatásra kerül a kisebbségek, valamint már nemzetek szokásai és ünnepei, melyek megismerése és elfogadása számunkra természetes kell, hogy legyen.

Education for Intercultural Approach in the Textbooks of Ethics

Andrea Bencéné Fekete

Keywords: *intercultural education, ethics, text book of ethics*

The base for living together in a society peacefully is the cooperation reliant on a concrete system of norms and values. Ethic is a learnt behavior, which determines the personality of people. Ethical sensitivity may be formed via education, but this raises the need for pedagogues, whose personality is suitable for forming the ethical value system of children. For intercultural education there is a need for a different approach of pedagogues, an attitude, which is tolerant, empathic and free from prejudices. Intercultural pedagogy does not only show the problems of minorities occurring in social and scholar integration; but it reveals the educational and social questions touching both the majority and the minorities, which raises the need for the development of a new theoretical frame and methodological toolbar. The aim of ethics as a subject is a multi-level approach of moral values. For the students this subject highlights those core values, which form the basis for living together in a society; and helps them to accept cultural diversity. During the development of social competences the improvement of openness for intercultural dialogue and forming positive attitudes is in the focus. The aim is the active practice of democracy, acceptance of religious and cultural

diversity, gender differences and freedom from negative differentiation. The core of social competence is the effective intercultural communication based on empathy. When forming attitudes, fighting prejudices, understanding others, accepting differences and striving for compromise is crucial. Learning ethics is possible only via personal experience and active participation. The first part of the research was based on the overview of the national curricula of ethics subject, which aimed to find out, whether the development of intercultural competences is part of the ethics curricula. The second part of the research focused on the ethics text books applied in primary schools. We examined the values exhibited in the teaching material and aimed to reveal how the different parts of the material support the interiorization of intercultural sensitivity. At the lessons of ethics students face with the fact that there are approaches and values different from theirs and they get to know the idols representing these approaches. They practice selflessness, helpfulness and understanding others via situational games. With the help of these games they learn the consequences of being selfish and segregated. These sessions enhance the sensitivity of students against the segregation of others. There is a separate part of the teaching material focusing on the cultural-national society, in which students face with the fact that several minorities live in our country, whose culture is part of the national culture. Besides their own nation's customs and habits those of the minorities are also introduced, together with the festivities of other nations. By this time the knowledge and acceptance of these is supposed to be normal for these students.

Hogyan nevel a design?

Berta-Szénási Panna

Kulcsszavak: *design, filozófia, pedagógia, térantropológia*

Korábbi, elsősorban filozófiai területű tanulmányaim során az építészet és az etika határterületeire kérdeztem rá Wittgenstein alkotói munkásságának tükrében. A filozófiai kijelentések és kérdések esztétikai úton történő kimondhatóságát vizsgáltam, azt a nyelvet, amely a térben válik valósággá. Később a pedagógiai tanulmányaim megkezdésével a fenti gondolatot a személyiség fejlődésének egyik fontos mozzanataként határoztam meg. Vizsgálódásaim az emberben lezajló szellemi folyamatok, a környezettel történő folyamatos kommunikáció és a másoktól szerzett tapasztalatok közötti összefüggésekre kérdeznek rá.

Jelen kutatás egy 2010 óta működő kreatív építészeti stúdió, a Hello Wood eddigi munkásságának azon pontjait kívánja bemutatni, amelyek a neveléstudomány számára is új perspektívákat, illetve alkalmazható gyakorlatokat ígérnek. A projektek különlegessége, hogy az elméleti és a tapasztalati horizontok kitágítását, a tanuló és alkotó szerepek újraértelmezését, a szociális felelősségvállalást együtt hivatott életre kelteni a közösségi élmény megteremtésével.

Az előadás a Hello Wood megvalósult programjainak dokumentációját és az azokhoz kapcsolódó hivatkozásokat elemzi. A feltárás, illetve megismerés három területre és ezek kontextusaira reflektál. A három fő terület: design, etika és pedagógia. A design mint etika a szociális felelősségvállalás hívószavával pedagógiai funkciókat lát el. A design mint pedagógia lehetővé teszi az etikai cselekedetek megvalósulását a társadalmi közösségvállalás gyakorlatával. A Hello Wood projektjein keresztül egyfajta multidiszciplináris közeg valósul

meg, amely nem mellőzi az antropológia, térantropológia vagy éppen a filozófia tudományos ismereteit sem.

How Does Design Educate?

Panna Berta-Szénási

Keywords: design, philosophy, education, anthropology of space and place

In the course of my earlier studies, mainly in the field of philosophy, I was focusing on the boundaries of architecture and esthetics with regard to Wittgenstein's oeuvre. I was investigating into the expressibility of philosophical statements and questions with the means of esthetics, a language that manifests in space. Later, beginning my pedagogical studies, I defined the aforementioned concept as one of the important elements of personality development. My research examines the relations among people's mental processes, their continuous communication with their environment and indirect experiences obtained from others.

The lecture aims to present those aspects of the work of a creative architecture-studio (Hello Wood, since 2010) that could provide pedagogy with new perspectives and applicable practices. The specialty of the projects is that they widen theoretical and empirical horizons, re-interpret the roles of the pupil and the creator, awaken social responsibility and provide collective experience at the same time.

The lecture analyzes the documentation and references of Hello Wood's realized programs. The investigation and cognition reflects upon three different fields and their contexts. These three fields are: design, ethics and pedagogy. Design as ethics, with regard to its social responsibility, has educational functions. Design as pedagogy enables ethical acts to be realized through shared social responsibility. In the framework of Hello Wood's projects, a multidisciplinary context emerges, which is not unrelated to the concepts of anthropology, anthropology of space and place or even philosophy.

Integráció és intézményfejlesztés egy iskola példáján

Bertrám Kitti

Kulcsszavak: integráció, Bártfa, esélyegyenlőség

Magyarországon az 1980-as évektől kezdtek a kutatók az integrációval foglalkozni, az integrált oktatással kapcsolatos fogalmak hazánkban nem rendelkeznek nagy múlttal a pedagógiában. Nyugat-Európában és a skandináv államokban már az ötvenes-hatvanas években foglalkoztak az integrált oktatással. Hazánkban a 80-as években szülői kezdeményezésekre, szakmai érdeklődésre, külföldi példák alapján elkezdődött egy-egy óvodában és iskolában az integrált oktatás. Az integrált oktatás megszünteti az iskolában a faji-, etnikai megkülönböztetést, továbbá segíti a kisebbségi tanulókat az iskolába való beilleszkedésben, ezáltal egyenlő feltételek mellett tanulhatnak a diákok. Az inkluzív nevelésben nagyon fontos szerepe van a heterogén csoportok létrehozásának és a kirekesztés elleni küzdelemnek. Nagyon fontos, hogy a tanárok a tanárokkal, tanárok a szülőkkel, szülők

szülőkkel és a tanárok diákokkal együttműködjenek, továbbá nagyon meghatározó szerepet kap az iskolában a differenciálás, változatos értékelési módok használata és az újfajta pedagógiai módszerek alkalmazása is. (Vargáné, 2006; Laki, 2010; Szűcs, 2010; Varga, 2013) A kutatásom célja, hogy felmérje a Bártfa Utcai Általános Iskolában történt integrációs törekvéseket és a környezeti változásokat 2013-2015 között. Azért erre az intézményre esett a választásom, mert az iskola a 1990-2000-es évek közepéig még jó hírű iskolaként funkcionált a városban, majd 2007-től elkezdett csökkenni a gyermeklétszám az intézményben. Ezt követően, 2013 szeptemberében megválasztották az új igazgatónőt és e rövid idő alatt az iskola rengeteg változáson esett át.

A kutatás során interjút készítettem a Bártfa Utcai Általános Iskola igazgatónőjével, kérdőíves vizsgálatot folytattam pedagógusok és szülők körében egyaránt, valamint dokumentumelemzést is végeztem. A kutatásom alapján szeretném bemutatni, hogy milyen problémákkal is küzd az általános iskola a mindennapokban a fennmaradásért, változtatásokért valamint, egy inkluzív környezetet kialakításáért, ahol a gyerekek egyforma esélyekkel tanulhatnak. Hosszú távú terveim között szerepel, hogy feltérképezem Pécs város általános iskoláinak az integrációs törekvéseit.

An Example for the Integration and the Development of an Institution

Kitti Bertrám

Keywords: *integration, Bártfa School, equal opportunities*

Abstract: The history of the integrated pedagogy research in Hungary is just started in 1980's. Western Europe and the Scandinavian countries in the 50's and 60's take up the question with the integrated education. In Hungary the integrated education strategies are started at the kindergartens, and the preschools, based on foreign practice. Integrated education in schools to eliminate racial and ethnic discrimination, and promotes the integration of minority students in schools, so students can learn on equal terms. The Inclusive education exercise is to fight against the creation of heterogeneous groups and exclusion.

The most important thing is the cooperation between the parents and the teachers to prove the justification of the integrated education. (Varga, 2006; Laki, 2010; Szucs, 2010; Varga, 2013)

The aim of my research is to assess the development of the Bártfa Street Primary School integration strategy and the environmental changes during the last three years.

I choose this institution because the school in the 1990-2000 mid-nineties has served as a reputable school in the city. And, in September 2013 it was elected the new headmistress and during this short period the school has come through many changes.

During the research, I made interview with the Bártfa Street Primary School headmistress, about the actualities, and documents. I would like to show that the problems of primary school are struggling to survive on a daily basis. To change this we would have to development of an inclusive environment where children can learn. My long-term plan is to map out the integration institutes at the city.

Inkluzív közösség

Boros Julianna

Kulcsszavak: *inkluzív közösség, roma/cigány tanulók, pályaorientáció*

A cigány/roma tanulók iskolai sikerességének elősegítése és hátrányaik leküzdésében való támogatás évtizedek óta kérdés, amióta a cigány népesség arányait tekintve jelentős mértékben elkezdett bekapcsolódni az alapfokú oktatásban. Az 1970-es években végzett kutatások egyrészt az iskola és a társadalmi mobilitás összefüggéseit elemezték, másrészt az oktatási és társadalmi egyenlőtlenségek okait és következményeit vizsgálták. Az eredmények azt mutatták, hogy bizonyos társadalmi csoportok tagjainak kevesebb az esélyük társadalmi státuszukon változtatni, mint másoknak. Determináló tényezőnek számított a születéskori család alacsony társadalmi-gazdasági státusza, mely meghatározta a későbbi oktatási és életesélyeket. Az 1966-ban Coleman által végzett kutatás is azt bizonyította, hogy a tanulók iskolai eredményességét leginkább a szülők szocioökonómiai státusza határozza meg és ezután következik az iskola. A szülők iskolai végzettsége, foglalkozása meghatározója a gyermek iskolai eredményességének. A cigány népesség körében az alacsony iskolai végzettség, szakképzetlenség aránya magas, melynek következményeképpen munkaerő-piaci esélyeik rosszabbak a társadalom többségéhez képest. A rendszerváltozás politikai-, gazdasági változásai mellett a cigány lakosságot nagymértékben sújtotta a foglalkoztatáspolitikában megjelenő válság, elvesztették munkahelyüket. A gyermekek iskolai sikerességének elősegítése, támogatása, a felzárkóztatás, a hátrányok kompenzálása egyre fontosabbá vált, azzal a törekvéssel, hogy a gyermekek számára lehetőséget kell biztosítani a szegénységből való kitörésre, melynek egyetlen útja az oktatási rendszeren keresztül vezet. Az 1990-es évek közepén, Magyarországon az elsők között találhatjuk az Amrita OBK Egyesület által működtetett támogató programot. Az oktatási rendszeren kívül egy új megközelítés módot mutatott az esélyegyenlőségre, mindezt közvetítő, támogató, inkluzív rendszerként. Az egyesület célcsoportját tekintve a hátrányos helyzetű, elsősorban cigány származású fiatalok inkluzív közösségét kívánta össze. Az egyesület kezdeti időszakban a Dél-Dunántúl régió településein élő hátrányos helyzetű cigány tanulók számára szervezett pályaorientációs tanácsadást és különböző közösségi, szabadidős programokat, majd a későbbiekben tevékenységi kör kibővült a felnőttképzéssel, a multikulturális közösségi programokkal, az interprofesszionális szakmai műhelyek működtetésével. A szervezet – mint kortárs-közösség – önsegítő (self-help) jelleggel működő inkluzív rendszerként hálózati közösséget hozott létre. Előadásomban a fentiekben említett közösség bemutatására vállalkozom.

Inclusive Community

Julianna Boros

Keywords: *inclusive community, Roma/Gypsy pupils, career guidance*

The means of adequate support for the education of Gypsy/Roma pupils and the ways to tackle their disadvantages has been a great challenge ever since the Gypsy population has been comprehensively entered into primary education. In the 1970s, research had focused on the links between education and social mobility, and the reasons and consequences of educational and social inequalities. The findings had shown that some social groups have had

less chance for social mobility than others. The low socio-economic status of the family was proved to be a determining factor which defined opportunities in education and life. Coleman's seminal research in 1966 also proved that school outcomes are mainly influenced by the socio-economic status of the families, rather than by the school. The level of the parent's education and their occupation determines the child's school success. The rate of low education and unskilled workers is exceptionally high amongst the Gypsy population, thus their labour market opportunities are significantly worse than that of the majority. During the political and economic transformation of the change of the regime, the Gypsy population was severely hit by the employment policy crisis; masses had become unemployed. At the same time, it had become a policy priority to provide compensatory measures for the disadvantaged pupils as a way to alleviate mass poverty. In the mid-1990s, the support program run by the Amrita OBK Association was amongst the first such initiatives in Hungary. It offered a new, alternative education system with the aim to raise opportunities by operating a mediating, supportive and inclusive system. In terms of the target group, Amrita formed a community of disadvantaged youth, primarily from Gypsy origin. During the initial phase, Amrita had organized career guidance programmes and diverse community and leisure activities for disadvantaged Gypsy pupils in the villages of the South-Transdanubian region. Later on its activity was expanded by adult education, multicultural community programs and collaborative, intersectorial professional workshops. The organisation, as a peer-community, created a self-help-based inclusive network. In my lecture, I intend to introduce this community.

Egyéni fejlesztés és kéttanáros modell a gyógypedagógiában

Gelencsérné Bakó Márta

Kulcsszavak: *integráció, egyéni fejlesztés, kéttanáros modell*

Az integráló nevelés, oktatás a köznevelésben az esélyteremtést, az esélyegyenlőségek növelésének eszközét jelenti. Az integráció lehetőséget biztosít a társadalmi beilleszkedés zavartalanságára, a többdimenziós szerepvállalásra.

A kutatás célja az integráció megjelenése a gyógypedagógus-képzés gyakorlatában.

Az integráció fontosságáról szóló diskurzusban új megközelítésmód szükséges.

Ahhoz, hogy a felmerülő problémákra választ kapjunk, a korábbtól eltérő paradigmát célszerű alkalmazni.

A kutatás feltáró jellegű, kiindulópontja a későbbi kutatásnak. Itt a leíró jelleg kerül alkalmazásra. Elsődleges forrás a saját kutatási eredmények feldolgozása.

Előadásomban bemutatom a gyakorlati képzés változását.

Az óvodában az egyéni fejlesztés területén kaptak lehetőséget a hallgatók a sajátos nevelési igényű és a tipikusan fejlődő gyermekek esetében.

Az iskolában két terület került a gyakorlati képzésbe, a fejlesztő és rehabilitációs foglalkozások alsó/felső tagozaton, illetve a kéttanáros modell.

Így a hallgatók tevőlegesen részesei lehetnek a köznevelésben megvalósítható integrációnak.

A kutatás főbb eredménye, hogy az elmúlt időszak igazolta, hogy a gyógypedagógiai paradigmaváltás szükségessé tette a gyakorlati képzés paradigmaváltását is.

Individual Development and the Model With Two Teachers in Special Education

Márta Gelencsérné Bakó

Keywords: *integration, individual development, model with two teachers*

The integrating pedagogy and education means an instrument of opportunity creation and increase of opportunity equality in public education. The integration provide an opportunity for the easiness of the social integration and a multi-dimensional acting.

Purpose of research emergence of integration special education teacher-training practices.

In the discourse about the importance of the integration a new way of approach is required.

In order to receive answers to the arising problems, it is useful to apply a paradigm deviating from the previous one.

The an exploratory research, its starting point for future research. Here, the of descriptive character has been applied. The primary source the processing of their research results.

In my presentation present the changes in the practical training.

In the kindergarten the students had the opportunity on the area of individual development both in case of children with special education demand and typically developing children.

In the school there were two areas in the practical training, the developing and rehabilitation activities in the lower/upper classes and the model with two teachers.

So the students can participate actively in the integration realizable in public education.

The main result of research, the recent period has confirmed that the paradigm change in special-needs education has required also the paradigm change of practical training.

A szülők "hangja", szerepük gyermekük iskoláztatásában

Imre Nóra

Kulcsszavak: *szülő-iskola partnerkapcsolat, szülői támogatás, iskolai pályafutás*

Széleskörű politikai-, szakmai agenda és tudományos kutatások sora foglalkozik ma már az iskola-otthon kapcsolatrendszerével, a szülői bevonódás és részvétel formáinak és kiterjedtségének feltárásával (Edward és Alldred, 2000). Az iskola és a szülő közötti partnerkapcsolat alapvető eleme a kölcsönös tisztelet, a közös érdekek és a nyitott kommunikáció a szülő és az iskola között. Ez a viszonyrendszer feladatát akkor töltheti be, ha mindkét fél közös felelősséget- és együttes munkálkodást vállal a gyermek fejlődése érdekében (Markström, 2013). Az angolszász szakirodalom szerint a szülők iskolai részvétele és otthoni támogatása, valamint a család elvárásai pozitív hatást gyakorolnak a tanulók iskolai előmenetelére, s mindez függetlenül a család társadalmi és gazdasági státuszától (Catsambis, 2001).

A tervezett előadás a szakirodalom feldolgozásán túl több empirikus adatfelvétel együttes eredményeire támaszkodik. A szülő és iskola közötti partnerkapcsolat témakörét - egy a 2013/14-es tanévben elvégzett kérdőíves felmérés keretében - vizsgáltuk, ahol a szülők (N=2320) véleményét tudakoltuk meg a partnerkapcsolat jellegéről, a szülő és iskola közötti kapcsolattartás formáiról és a szülői bevonódottság lehetőségeiről. A téma részletes kibontása, és pontosabb értelmezése érdekében a számszerűsített (kvantitatív) adatokat kvalitatív

adatokkal egészítettük ki. Különböző társadalmi- és gazdasági helyzetű szülőket (N=20) kérdeztünk meg arról, hogyan látják saját szerepüket gyermekük iskoláztatásában, a szülői részvétel lehetőségeiben.

Előzetes eredményeink alapján elmondható, hogy bár a szülők túlnyomó része úgy érzi, hogy az iskola partnernek tekinti őt, az alacsonyabb társadalmi státuszú családokban ez a bizalom kisebb mértékű. Az adatok szerint általános jelenségnek tűnik, melyet a szakirodalom is alátámaszt, hogy a tanulók évfolyamának emelkedésével a szülők egyre kevésbé érzik szorosnak az iskolával való kapcsolatukat. Az iskolavezetés azonban tudatos stratégiával sokat tehet a szülők bevonásáért, mely hozzájárulhat a tanulók tanulmányi teljesítményének a növeléséhez.

The "Voice" of Parents, Their Role in Their Children's Education

Nóra Imre

Keywords: parents-school partnership, parental support, school advancement

Widespread political and professional agenda and scientific research deal with the school-home relations, and the forms and extent of parents' participation and involvement in their children's education (Edward and Alldred, 2000). School-parents relationship is defined in terms of information to and from parents, joint responsibility and working together. It is also stated that mutual respect, joint interests and forming constructive partnership with parents are important principles (Markström, 2013). Regardless of the social status of the family, the parental values and educational aspirations have impact on the achievement in school. According to the scientific literature parental involvement in school and support at home have impact on pupil achievement (Catsambis, 2001).

Our research has focused on school-parents partnership, the forms of relations and the possibilities of parental involvement. The survey was conducted in three various social-economic status of the region in the 2013/14 school-year. Besides the quantitative research we obtained data from the qualitative survey. We asked different social status of the families about their role in their children's education, and possibilities of parental involvement.

The research indicated that according to the most of the parents the extent of the school-home relationship is adequacy, although the trust of the low SES of the families in the school is lower. The survey concluded that the older the age of the child the lower the degree of parental involvement.

Mentorok, a mentori rendszer tapasztalatai

Jankó Krisztina

Kulcsszavak: *mentor, mentori rendszer, kompetenciák*

A pályakezdő pedagógusoknak pályájuk kezdetén szükségük van szakmai támogatásra, mert a pedagógusképzés során megszerzett tudás alkalmazásának sikerességét, hosszabb távon akár a pályán maradást is alapvetően befolyásolják az első években szerzett tapasztalatok (Kocsis–Mrázik–Imre, 2012). A gyakornoki időszak támogatása és értékelése hazánkban is jogilag szabályozott. A gyakornoki idő alatt mentor biztosítását írja elő a jogszabály, rendeletben meghatározva a mentor feladatait. A szakmai segítségnyújtás egyik fontos eleme az előadás témáját képező mentorálás.

2014 őszén egy kismintás empirikus vizsgálat során hat helyszínen egyéni, strukturált interjúk készültek különböző intézménytípusokban. Az esettanulmányok interjúkon, s helyben gyűjtött dokumentumok elemzésén alapultak.

A kutatás egyik célja a mentori rendszerrel kapcsolatos attitűdök feltárására irányult. Az előadás az intézményekben készült esettanulmányok mentorokkal kapcsolatos és a mentori rendszerre vonatkozó eredményeit mutatja be.

A kutatás során arra kerestük a választ, hogy melyek a mentorrá válás feltételei, mi a mentorok szerepe, milyen konkrét feladataik vannak, hogyan tudják megoldani azokat, miként alakul ki a gyakorlatban a mentor-gyakornok párok munkája, milyen a mentorok és a pályakezdők kapcsolata, a mentorok milyennek látják a gyakornokok felkészültségét, miként tudják segíteni beilleszkedésüket, a pedagógussá válást, és hogyan vélekednek a rendszer kezdeti nehézségeiről.

Az előadás rámutat a mentori tevékenység jelentőségére. Elsősorban a többéves szakmai tapasztalattal bíró, jól terhelhető pedagógusok lesznek mentorok. Az iskolákban fontosnak tartják a gyakornokok segítségét, támogatását, de problémát jelent az időhiány és főleg a kisiskolákban a gyakornok és mentor szakazonosság biztosítása. Többségük nem vett részt megfelelő továbbképzésen, így segítő tevékenysége során kénytelen saját egyéni elképzeléseire szorítkozni, ezért fontos és elengedhetetlen a mentorok felkészítése és folyamatos támogatása munkájuk eredményes teljesítéséhez.

Mentors, Experience Gained Through Mentoring

Krisztina Jankó

Keywords: *tutoring, mentoring, competencies*

At the beginning of the early stage of their career, teachers need professional support because the experience gained in these early years basically influences the success of the use of knowledge gained during teacher education and in long term it may influence the stay in profession (Kocsis – Mrázik – Imre, 2012). The support and evaluation of the teacher training are regulated by law in Hungary. A mentor for the internship period in schools is required by law and the task of a mentor is also stipulated. An important element of the the professional assistance is mentoring, which is the topic of this lecture.

In the autumn of 2014 by a small-scale empirical study in six individual locations, structured interviews were conducted in different types of institutions. The case studies, interviews, and analysis were based on documents collected locally. One aim of the research was to examine

the attitudes towards the mentoring system. The lecture presents the results of these case studies with an emphasis on mentors and mentoring system.

We investigated in the research which are the requirements to be a mentor, what the role of mentors is, what their specific tasks are and how they can solve them, how mentors and mentored teachers work together, what characterizes their relationship, how mentors see the skillfulness of their trainees and how they can help their integration, becoming an educator, and how they feel about the initial difficulties of the mentoring system.

The presentation points out the importance of mentoring. Teachers with many years of experience and skills become mentors. Schools consider the work of trainees important but the lack of time and to find a mentor teaching the same subject especially in small schools may cause difficulties. Most of the mentors have not participated in an appropriate mentor training programme and as a consequence sometimes they rely exclusively on their old fashioned experience. Therefore a good mentor training programme and ongoing support are important and essential in order that teachers could perform well in the future.

Az iskolai innováció technológiai modelljének kritikája

Knausz Imre

Kulcsszavak: *innováció, pedagógiai kultúra, pedagógiai elmélet*

Az előadás nem egy empirikus kutatásról számol be, hanem egy fogalmi keret kialakítására tesz javaslatot. Azzal a helyzettel próbálok szembenézni, hogy hazánkban az oktatási innovációs kísérletek – legyenek azok helyi jellegűek vagy országos terjesztésűek – néhány figyelemreméltó kivételtől eltekintve rendre kudarcot vallottak. Tézisem szerint ez szorosan összefügg azzal, hogy az oktatásra mint technológiára tekintettek, az innovációt (tanterveket, taneszközöket, módszereket) pedig a technológiai újítás analógiájára próbálták meg bevezetni. Ez nagy előrelépés volt a pedagógia „varázstalanítása” termén, és Zsolnai József volt ennek az új szemléletnek az egyik első következetes képviselője. Ennek értelmében az oktatási folyamat nem a pedagógus megismételhetetlen varázslata, hanem leírható, hogy pontosan mit csinálunk, és ennek megfelelően reprodukálható is.

Melyek ennek a paradigmának a korlátai? E kérdés kapcsán két dologról szeretnék beszélni az előadásban. Egyrészt van egy nyilvánvaló, de ritkán emlegetett belső ellentmondás, amely leginkább az ún. kompetencialapú programcsomagok implementációja során volt megfigyelhető. Ezek a tanórák lebonyolításának egy fesztett leírását adják, ugyanakkor igénylik az alkalmazkodást az adott tanulócsoporthoz, hiszen könnyen belátható: nem lehet minden tanulócsoport esetében pontosan ugyanazt megvalósítani. Másrészt arról van szó, hogy a technológiai innovációk rendre megbuknak azon, hogy a pedagógusok bár csinálják, bár ki vannak rá képezve, belülről nem fogadják el a dolgot.

Az innováció lényege talán nem a technológiában van, és talán azért, mert az ember nem munkadarab. Meg kell vizsgálni, hogy mi is a közös a példaként említett innovációkban. Önállóan gondolkodó lénynek tekintik a gyereket, vagyis éppen nem munkadarabnak. Ezzel szemben áll az a szokásos pedagógus mentalitás, amelyet az olyan metaforák fejeznek ki leginkább, mint a „gyerekanyag” vagy hogy „leodom az anyagot”. Tézisem szerint sikeres innováció csak úgy képzelhető el, ha a magának a mentalitásnak (a helyi pedagógiai kultúrának) a megváltoztatását tekintjük elsődleges célnak.

The Criticism of the Technological Model of Educational Innovations

Imre Knausz

Keywords: *innovation, culture of education, theory of education*

This lecture does not give an account of an empirical research rather offers the formation of a conceptual framework. In it I try to interpret the situation that in Hungary innovational attempts in education – be they local or of national importance – apart from a few remarkable exceptions, failed one after the other. According to my proposition this is closely related to the fact that instruction is looked at as a sort of technology, thus innovations in this field (new curricula, teaching aids or methods) are introduced in close analogy to that of technological ones. This was a great step forward in the “disenchantment” of education, József Zsolnai being the first consistent representative of the new approach. In accordance with this idea the instructional process is not a unique, magical act of the educator, it is possible for us to describe what we do, and thus it is possible for others to reproduce the process.

What are the limits of this paradigm? There are two things I want to mention in my lecture related to this question. On the one hand, there is an obvious, yet seldom mentioned, inconsistency which we may notice during the implementation of the so-called competence-based educational programs. These programs provide a strict description of how to execute our lessons, yet we also need to adapt the instruction to a given group of learners, as it is easy to realize: it is not possible to accomplish exactly the same results with each group. On the other hand, technological innovations fail one after the other because although educators use them, and are trained well to use them, deep inside they do not accept them.

The main idea of innovation is very probably not a technological one, maybe because human beings are not pieces of work in a factory. We have to take a look at what are the similarities of those educational innovations we use as examples. They all consider children as independent creatures with the ability to think, very much in contrast to the idea of being a piece of material ready to be worked on. The usual educator attitude, however, is in contradiction to it and can be well-described with Hungarian metaphorical terms that consider students as the “raw material” of education, and talk about teaching material as something that can be delivered as a parcel. My proposition is that any successful innovation in education is only possible if we can set our main objective in a way that it changes the educators’ attitude i.e. the local culture of education.

A pedagógusok, mint az oktatáspolitikai aktorai

Ladnai Attiláné Szerencsés Anita – Kramarics Rita

Kulcsszavak: *oktatáspolitikai aktorok, pedagógus, szakértő, munkavállaló, érdekképviselő*

Az oktatáspolitikai változásának nyomában szükséges belátni, hogy folyamatának alakulására számos tényező (aktor) hat. Az oktatáspolitikai szereplői elsősorban diákok és szüleik, valamint az oktatók vagy pedagógusok, illetve a kormányzati és nemzetközi szervezetek. (Kozma, 2012) Ezek közül bármelyik ’tényező’ reakcióit tekintve az ember, jól látható, hogy bevallott vagy látens módon, de mindegyikük jócskán hozzájárul az aktuális trend kialakításához a mindennapi élet oktatásának politikájában.

Dolgozatunkban a pedagógusok szerepét vizsgáljuk meg. Először az oktatási struktúra ki- és átalakulásának főbb állomásait, majd a szakma kialakulásának főbb csomópontjait tekintjük át, kitérve az érdekképviselési kérdések alakulására is. Ezek után a pedagógus szerep megítélésének kiemelésével (szakértő és munkavállalói, szervezetekben való részvétel) mutatjuk be és vizsgáljuk, miként hat a tanárok attitűdjére a lehetőségeikből és korlátozottságukból adódó helyzet, mely nem függetleníthető a kormányzati intézkedésektől. Ezt követően felvázolunk néhány problématerületet annak kapcsán, hogy „kié is a tudás” – hogyan érvényesül a professzióban a tudásátadás kérdése, majd az ideális pedagógus szerep ismérveit vázoljuk fel dióhéjban.

Végül reflektálunk arra, mennyire tartjuk objektívnek ezeket az elvárásokat saját praxisból és szülői tapasztalat alapján. Az ideális pedagógus szereppel kapcsolatosan fellelhető könyvtári szakirodalomból szemezgetve iránymutatásokat is rögzítünk azzal kapcsolatban, mennyire objektívak (meglátásaink szerint) a tanárral szemben támasztott követelmények, elvárások; végül a pozitív pedagógia, mint lehetséges megoldás a probléma gyökerére kerül megemlítsre tanulmányunkban.

Teachers As Actors

Anita Ladnai Attiláné Szerencsés – Rita Kramarics

Keywords: *education policy, actors, teacher's mission, educator and employees*

The education policy is affected by many actors, they are mostly students and their parents as well, teachers, governmental and international organizations. (Kozma, 2012) These actors have very strong influence on the current trend in the development of the educational system all over the world.

In this presentation our primary aim is to examine the role of teachers. First of all, we consider the main features of the alteration of the education structure and the most important elements of professional formation, over and above we explain the steps of union formation of education. In this work we are trying to demonstrate how complex the teachers' mission is, because they are experts, educators, employees and members of different kind of labor-unions at the same time. Teachers' attitude is based on their possibilities and limitations, which are organically connected to the actual government measures. The main question is who owns the knowledge, how passing on the knowledge is formed in this profession, and finally we outline the features of the ideal role of teachers'.

Finally we will reflect on how objective these expectations are based on our daily practise and parenting experience. What requirements must comply with the ideal teacher? How are they able to meet the expectations? How do they respond at all? Finally we will mention in our presentation the positive education as a possible solution to the root of the problem.

Napjaink gyermekképe és gyermek szemlélete – történeti áttekintéssel

Mrázik Julianna

Kulcsszavak: *gyermekszerep, gyermekkép, a gyermekkor értelmezése*

A kutatás / fejlesztés célja – A különféle korok gyermek szemléletének összehasonlító elemzése; napjaink gyermek képének, gyermek szemléletének történeti alapokon és jelenlegi vizsgálati eredményeken nyugvó feltárása, a folyó pedagógiai praxis javítása érdekében.

A kutatás/fejlesztés módszerei – szakirodalmi kutatás, szöveg- és tartomelemzés, dokumentumelemzés.

A kutatás/fejlesztés forrásai (elsődleges, másodlagos források) (elméleti keret) –

A gerekszerep, gerekkép történeti változásai: rövid áttekintés a 18. századtól napjainkig („kicsinyített felnőtt” /Rousseau: Emil, 1762/; „A gyermek évszázada” /Key, 1900/; a „gyermekkor halála” /Buckingham, 2002/; „a sorsátalakító Én” /Zsolnai, J., 1996/, Pukánszky Béla (2005): *A gyermek a 19. Századi magyar neveléstani kézikönyvekben. Iskolakultúra-könyvek* 28. Sorozatszerkesztő: Géczy János. Kéri Katalin (2002): *Gyermekképünk az ötvenesévek első felében*. Iskolakultúra (3) 47-59 pp.

A kutatás/fejlesztés (várható) főbb eredményei: Az előadás sorra veszi azokat a történetileg megragadható és jelenlegi tényezőket, amelyek napjaink gyermekképére, gyermek szemléletére hatottak és hatnak, és kísérletet tesz korunk gyermekképének a megújítására. Megvizsgálja, hogy a különböző gyermekkor-értelmezések milyen hatással vannak a pedagógiai gyakorlatra, olyan szempontok alapján, mint

- Napjaink új kihívásainak, problémáinak sorravétele:
 - A gyermeklétet övező metaforák;
 - a felnőtt és gyermeki magatartás- és viselkedésformák összeolvadása;
 - a médiahatások;
 - a bűnelkövetés és az addikció gyermekkorban;
 - az iskola szerep tévesztése: a mára gyakran túlhaladott, újra értelmezésre szoruló „hagyományos értékek” közvetítése;
 - és a pozitív pszichológia (pedagógia) esélyeinek kizárása.
- A gyermekkép, a tanulókép médiareprezentációján keresztül a tanulószerep, mint nem önként vállalt (kényszer-) szerep bemutatása;
- Napjaink vonatkozásában a „siettetett gyermek”, a valódi gyermek szerepmegélésének gyakori hiányával kapcsolatos vélemények összefoglalása.

Last But Not Least About Education

Julianna Mrázik

Keywords: *role of a child, role of a pupil, aim of education*

The lecture explores the historical and present factors which can affect the image of today's children, and intends to draw a picture of our times. It examines how the different interpretations of childhood have impact on pedagogical practice, on the basis of criteria such as today's new challenges or media-representation of the role of a pupil.

A stresszel való megküzdés útjai a pedagógusok életében

Nótin Ágnes

Kulcsszavak: *stresszhelyzet, megküzdési módok, relaxációs technikák, tartalomelemzés*

Mint minden egyén életében, úgy a pedagógusok mindennapjai során is számos stresszteli helyzet adódik. Ennek egyik része a személyes élethelyzetükhöz kapcsolódóan jelentkezik, másik része kifejezetten a hivatásukhoz kötődően, a napi feladatok ellátása nyomán kerül előtérbe. Ide tartoznak többek között a kapcsolati problémák, konfliktusok a kollégákkal, a diákokkal, vagy a szülőkkel (Horváth-Szabó, 2004), a tanítási feladatok és módszerek alacsonyabb szintű hatékonyságával való szembesülés, illetve a fokozott elvárásokkal és szűkös időhatárokkal való küzdelem. Mindez különösen igaz a hátrányos helyzetű tanulókkal foglalkozó pedagógusok munkájára, akik fokozott stressznek vannak kitéve. Ennél a ténynél sokkal inkább azt fontos megvizsgálni, hogy miként tudnak sikeresen megküzdenni az őket ért hatásokkal (Stauder, 2007) az intézményben végbemenő pedagógiai kultúraváltás időszakában. Az előadásban a hatékony megküzdési módok bemutatásán túl (Tiringer, 2007) célunk egy konkrét stresszkezelési módszer, a relaxáció eredményességének megvilágítása (Bagdy, Koronkai, 1988) gyakorló pedagógusok 30 órás sajátélményű tapasztalatai alapján. A módszer elsajátítása után készült tanári élménybeszámolók tartalomelemzése rávilágít arra, hogy a relaxációs folyamat pozitív irányban képes befolyásolni a mentálhigiénés státuszt. Továbbá ezen tapasztalatok beépíthetők és működtethetők az iskolai munka során a gyerekek egészséges fejlődésének elősegítése érdekében.

The Ways of Coping in Teachers' Life

Ágnes Nótin

Keywords: *stress situation, coping mechanism, relaxation technique, content analysis*

Just like everybody else teachers experience numerous stressful situations in their everyday lives. These situations are partly in connection with teachers' personal lives and partly with their daily professional (school-related) tasks. These stress inducing situations include for example relationship problems, conflicts with colleagues, students or parents (Horváth-Szabó, 2004), being confronted with the lower efficacy of teaching tasks and methods, or coping with high expectations and short deadlines. In the lives of teachers working with disadvantaged students these problems can be remarkable present. Since the stressfulness of teachers' lives is a well-established fact, the successful ways of coping is a more relevant research question (Stauder, 2007) especially in a period of changing pedagogical culture. Beside presenting the effective coping strategies (Tiringer, 2007) we also aim to highlight the effectiveness of a specific stress management technique called autogenic training (Bagdy, Koronkai, 1988) based on the experiences of practicing teachers who participated in an 30-hours long training. After having familiarized with the relaxation method we asked the participants to report their experiences and we analyzed the contents of their accounts. Our results suggest that the relaxation process can have a positive effect on the mental health of the participating teachers that the relaxation process affects the mental health of the participants in a positive way. Furthermore these personal experiences can be integrated and implemented in the everyday school practice in order to aid the children's healthy development.

Cukorbetegséggel élő gyermekek inklúziója a közoktatásban

Öry Ágnes

Kulcsszavak: *cukorbetegség, közoktatás, inklúzió*

Világszerte és Magyarországon is egyre növekszik a(z I-es típusú) cukorbetegséggel (Diabetes Mellitus-szal) élő gyermekek száma. Nehezíti a helyzetet, hogy a betegség manifesztálódása egyre korábbi életkorra tolódik. Ezért már halaszthatatlan a közoktatásbeli helyzetük kérdésének tisztázása. A törvények lehetővé teszik, hogy a közoktatási intézmények visszautasítsák ezen gyermekek jelentkezését. A gyakorlatban szerencsére ez nem állandósult, vannak óvodák, iskolák ahol gond nélkül, egészséges társaikkal együtt tudnak nevelkedni. Kutatásomban a valós helyzet feltérképezését végzem, hogy megismerjem a tényleges gyakorlatot. Célom a diabéteszes gyerekek gördülékenyen megvalósuló integrálása, az ehhez szükséges változtatások felismerése és végig vitele. Miért lenne indokolt, hogy az inzulinnal, diétával és rendszeres testmozgással, napirenddel élő gyermekeknek elkülönítve kellene nevelkedniük? Szociális-, testi- és mentális fejlődésükben nincs különbség kortársaikhoz képest, sőt legtöbbször önfegyelmük, önuralmuk jóval fejlettebb az övéknél. Cukorbeteg gyermekek szüleinek körében végzett kérdőíves vizsgálatom (2015) eredményei azt mutatják, hogy a megkérdezettek körülbelül egynegyedének kellett a betegség miatt elutasítással szembesülniük és másik oktatási intézményt keresniük, miközben sorstársaik háromnegyed része ha nem is problémák és nehézségek nélkül, de a visszautasítás nehéz tapasztalata nélkül be tudtak kapcsolódni a hazai oktatási rendszerbe. Az elkülönítés, de már a visszautasítás is diszkriminál, a másság érzetét erősíti, így nehezítve a beilleszkedést gyermekként és akár később felnőttként is. Min múlik, az ő helyzetüknek megkönnyítése/nehezítése? Mi okoz problémát a nevelők, pedagógusok számára? Miben lehet segíteni nekik? Mi az ami gördülékennyé tenné a máshol működőképes helyzeteket? A hazai szerteágazó megoldások áttekintése mellett, külföldi gyakorlat menetét is tanulmányozom, amely ennek az oktatási és társadalmi inklúziós megoldandó problémára adott lehetséges válaszok egyike.

Integration to Public Education of Children Living with Diabetes

Ágnes Öry

Keywords: *diabetes, public education, inclusion*

The number of children living with type I Diabetes keeps growing in Hungary as it is Worldwide. The manifestation of the disease also starts at a younger and younger age, which makes its management even more difficult. Bringing clear policies around their situation in the public education system is a must and can not be postponed any further. Current law allows Schools and Education Institutes to turn away applications from affected children. It's plausible, that many Childcare Centres, Kindergartens, Schools would not refuse to take them on board in practice so these children can learn alongside their healthy pals. In my research I am looking into real life practices around the country to gain an accurate picture of the situation of children living with Diabetes. My goal is to create a plan where children affected by Diabetes would be easily integrated and to see what's needed in order to achieve this. Why would a child who needs to be on insulin, has a special diet and needs to exercise regularly live a segregated life away from the so called "healthy environment"? Their social, mental, physical needs match those in their age group and they often excel in focusing, self-discipline

and self-control. I found – through questionnaires filled by parents of diabetic children in 2015- that approximately quarter of these families faced rejection and had to search for another teaching institution. The other 75% although not without some difficulties, but managed to integrate their children to the standards schooling system. Discrimination through rejection and separation increases the sense of difference and causes difficulties not only though childhood, but throughout adulthood as well in the process of social integration. How could we assist those affected? What would make this process easier or more difficult? What difficulties may teachers and assistant staff members come across? How could we implement strategies by learning from working models, good practices? Apart from investigating the present practices around Hungary I am looking into International experiences, inclusive models and integration plans as well in order to find a solution, that could assist these families and teaching institutes by smooth – non-discriminatory integration.

„Már akkor is kilógtam a sorból.”

Tanulási zavarral küzdő serdülők kisgyermekkori problémái, nehézségei, különös tekintettel a beszéd- és nyelvi fejlődés/fejlesztés területére

Pékné Sinkó Csenge

Kulcsszavak: *tanulási zavar, kisgyermekkori problémák, nyelvi fejlődés/fejlesztés*

A sikeresnek mondott iskolai beválás több tényezőtől is függ. A készség szintű írás, olvasás és számolás elsajátításának számos feltétele van, melyek jóval az iskolás kort megelőző időszak fejlődésének, fejlesztésének függvényében alakulhatnak ki megfelelően (például: megfelelő ceruzafogás, jó egyensúlyérzék, reprodukáló képesség térben és síkban, azonosságok és különbözőségek felismerése). A kutatás célul tűzte ki annak megismerését, hogy az iskolában olvasási, írási/helyesírási, számolási problémákkal küzdő (mára már diagnosztizált diszlexiás, diszgráfiás, diszkalkuliás) tanulók az iskolába lépés előtt mely területeken voltak különbözőek/különlegesek kortársaikhoz viszonyítva. A középiskolába járó (szakiskola, szakközépiskola), tanulási zavar diagnózisával rendelkező tanulókkal készített interjúk eredményei megerősítik a megelőző kutatási eredményeket és a szakirodalmi adatokat (pl. Kulcsár, 2009; Tánczos, 2006). Az eredmények számos tünetet, problémát járnak körül, melyek három nagy csoportba sorolhatók. Az előadás ezek közül egynek szán kiemelt figyelmet, a kisgyermekkori nyelvi fejlődés és fejlesztés jelentőségére, módszertani elveire fókuszál, hangsúlyozva a későbbi írás- olvasásproblémák, illetve azok elmélyülésének megelőzési lehetőségét.

**„I've even out of line”
Adolescents Student with Learning Disabilities Say Their Problems and
Difficulties in Early Childhood Particularly in the Areas of Speech and
Language Development**

Csenge Pékné Sinkó

Keywords: learning disability, childhood problems, language development

A successful school suitability verification depends on several factors. Acquiring reading and writing skills depends on a number of conditions (for example proper pencil grip, good sense of balance, reproducibility space and plane, recognizing the similarities and differences). Development of these areas are very important in pre-school period. I interviewed high school students, who had problem in writing, spelling and reading in primary education. Now they are diagnosed with dyslexia and dysgraphia. I asked them about their dissimilarities compared to the ones of the same aged children before entering school. The results of the interviews confirm the previous research results and literature data (eg Kulcsar, 2009; Tánczos, 2006). The results are accompanied by a number of problems, which can be divided into three main groups. The presentation is focused specially to one of them, I've focused my attention to early childhood's language development because it is important to prevent reading and writing problems.

**Helyzetjelentés a pedagógus életpályamodellről-, alul-, felül- és
oldalnézetben**

Pete József

Kulcsszavak: pedagógus életpályamodell, minősítési rendszer

Céлом a folyamatosan (át)formálódó életpályamodell bevezetésének tapasztalatai alapján képet adni a rendszer működéséről, a működést befolyásoló tényezők változó szerepéről, a lehetséges perspektívákról. Módszerem a megfigyelés és dokumentumelemzés. A vizsgálat elsődleges forrásait az életpályamodellben való részvétel tapasztalatai, valamint a szakmai dokumentumok képezték. Várható eredménye: a jelenben zajló oktatáspolitikai változások fényében konstruktív, gyakorlati javaslatok megfogalmazása, illetve a változások kritikai elemzése.

Résztvevője voltam az életpályamodell bevezetését követő képzéseknek, pilot eljárásoknak, vizsgálatoknak. Belülről tapasztalhattam meg az eljárás éles üzemét környező problémák jelentkezését, felemás megoldását. Pedagógusként, szaktanácsadóként, tanfelügyelőként, minősítő szakértőként és önértékelőként, az életpályamodell valamennyi lépcsőfokát bejárva személyes tapasztalatokat szerezhettem a rendszer működéséről. Az előadás így egyfajta helyzetjelentés – a tények és tapasztalatok alapján, melyekből az alábbi megállapítások szűrhetők le – a teljesség igénye nélkül:

1. Pozitívumok – az alapelvek elfogadottsága. (A) Az anyagi ösztönzők szerepének elismerése. (B) A pedagógiai munka mérésének, értékelésének, szakmai támogatásának igénye általánosan elfogadott a pedagógustársadalomban.

2. Negatívumok – a szükséges változtatások. (A) A pedagógustársadalom érzékenyítése. (B) A rendszerszabályozás áttekinthetősége, következetessége. (C) A szereplők, aktorok érdekeinek, igényeinek szem előtt tartása: (i) A tapasztalt kollégák megbecsülése – ennek korrigálása folyamatos, de a Coriolanus-effektus fennmaradt. (ii) A kapcsolattartás az OH és a szakértők között. (iii) A rendszer emberarcúbbá, iskolaszerűbbé tétele (pl. látogatási időpontok ésszerűsítése) (D) A követelmények, értékelések és teljesítmények harmonizálása – a minősítések validitásának és reliabilitásának növelése, eszközök, eljárások fejlesztése. (E) A – fordított bevezetésből adódó – Mekk mester effektus kiküszöbölése. (F) A bürokratikus terhek ésszerűtlen növekedésének megelőzése.
3. A felmerült problémák, negatívumok hátterében húzódó okok: (A) A projektfinanszírozás kifutása, előzetes koncepciók erőltetése – a szakmai egyeztetések hiánya, figyelmen kívül hagyása) (B) A hivatali és szakmai szemlélet ütközése. (C) Szakmapolitikailag nem kellően megalapozott bevezetés

A Sitrep About The Teachers' Life Carrier Model From Bottom-, Plan- and Sideviews

József Pete

Keywords: *teachers' life carrier model, teachers' qualification system*

My aim is to depict the operation of the system, the changing role of the influencing factors and the possible perspectives based on my experiences on the constantly modified teachers' lifecarrier model. My methods are observation and document analysis. The primary sources constitute of my own participation and the relevant documents. I would like to draw up some constructive and practical recommendations in the light of the changes of education policy and critically analyze these changes.

I participated in the trainings that followed the introduction of the life carrier model, in the pilot processes and surveys. I could see the problems rising and their half-solutions just after the live processes had started. I could get personal experiences on the operation of the system as a teacher, a consultant, a superintendent, a qualification expert and a self-assessment expert. So my presentation is a sitrep based on fact and experiences by which the following statements can be sketched.

1. Positive – the acceptance of the principles. (A) The acknowledgement of the financial incentives. (B) The need for the measurement, the assessment and the support of the teachers' work is generally accepted among the teachers.
2. Negative – some changes are inevitable. (A) The increase of the awareness of the teachers. (B) The transparency and consistency of system regulation. (C) The keeping in mind of the needs of the teachers. (i) The esteem of the experienced colleagues. (ii) Contact between the OH and the experts. (iii) Humanization of the system, bringing it closer to life and school (D) The harmonization of demands, values and performances - the increase of the validity and reliability of the qualification, etc.
3. The reasons behind the problems. (A) The results of financing the project. (B) The conflict between the office's and the schools' views. (C) Not sufficiently grounded introduction of the system.

Az oktatási inklúzió eredete és hazai értelmezése

Vida Gergő

Kulcsszavak: *inklúzió, befogadás, integráció, oktatás, politika*

Szükséges különbséget tenni „inklúzió és inklúzió” között is. Jelen írásban a fő csapás vonal az oktatási inklúzió azon szelete, melyen belül a fogyatékosok, sajátos nevelési igényű tanulók és gyermekek oktatáson keresztül történő befogadását érthetjük. Ez egy szűkebb fogalom ahhoz képest, ahogy általánosságban használni szokták magát az inklúziót (akár az oktatáson belül is). Az, hogy az oktatási inklúzió ezen szelete mégis miként hozható fedésbe a társadalommal és hogy miért is fontos most számunkra, talán azt a következő idézet jól szemlélteti, „a marginálisokkal való bánásmód lelki röntgenképe egy társadalomnak” (Staller, 1997). A befogadás fogalmának ezen értelmezése meglepő módon kiválóan felfedi az oktatás és a politika, illetve a különböző filozófiai utak kereszteződéseit. Ezekre a kereszteződésekre kívánja jelen írás felhívni a figyelmet, hiszen ezáltal lesz érthető, hogy milyen úton került a befogadás (inklúzió) eszméje az oktatásba, politikába és végül szerencsés esetben a hétköznapi társadalmába. Sokat kutatott téma a „gyógypedagógiai inklúzió” a hazai szakirodalomban. Ám, hogy miként értelmezhető egyáltalán hazánk oktatástörténeti múltjával és örökségével mindez és hogy egyáltalán honnan is származik maga a fogalom, már kevésbé elérhető. Azonban döntő fontosságú, hogy megértsük, hogy mikor és hol és mi célból alkalmazták elsőként ezt a fogalmat a pedagógia tudományterületén. Tekintve, hogy minden irányzat rajta hagyta ujjlenyomatát a mai értelemben vett (gyógypedagógiai) inklúzión, alapvetően fontos, hogy megértsük kialakulásának folyamatát. Így kaphatunk csak teljesebb képet a jelen helyzetről és a még hátralévő feladatok listájáról.

The Origin of Inclusion in Education and It's Interpretation in Hungary

Gergő Vida

Keywords: *inclusion, integration, education, politics*

It is necessary to distinguish between different types of ‘inclusion’. The main focus in this article is the part of inclusion in education, where inclusion of individuals with disabilities, and young people, students with special educational needs through education are included. This is a narrower concept compared to how the term of inclusion in general (even in education) is applied. How this section of inclusion in education might be related to society and why it is important for us, the following quote illustrates it well: ‘the way of treating of marginal individuals is the mental X-ray of society’ (Staller, 1997). This interpretation of inclusion, surprisingly, would perfectly reveal the intersections between education and politics and the distinct philosophical schools. This article wants to draw attention to these intersections, since it would clarify how the notion of inclusion got into education, politics, and, in fortunate option, in general societal discussion. ‘Special education inclusion’ is a well researched topic in special literature in Hungary. However, the interpretation of the concept with the Hungarian education history and heritage background and the origin of the notion itself are much less researched. Though, it is crucial to understand the when, where and why of the first ever use of this concept in the field of pedagogy. Considering that every school has left its mark on (special education) inclusion used in its modern sense, it is crucial to

understand its process of evolution. This is the only way we can get a more complete picture of the current situation and the list of tasks yet to complete.

Kóma és zene

Esettanulmány az újratanulásról és a zene jelentőségéről

Fekete Zsófia

Kulcsszavak: *kóma, rehabilitáció, neuropszichológia*

Szükségesek a gyógyszerek, hiszen azért szolgálnak, hogy tovább éljünk, de szükséges a művészet is, mert az azért tesz, hogy akarjunk is tovább élni. Ezek a gondolatok az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet Kóma részlegén (<http://www.rehabint.hu/oldal/koma>) különös jelentőséget kapnak. A művészet, ezen belül a zene terápiás jelentősége felbecsülhetetlen stimulatív erővel hathat azokra a betegekre, akik súlyos agysérülés után hónapok óta kórházi ágyhoz kötve fekszenek és az önkifejezés outputjának pusztán a minimuma áll rendelkezésükre.

A modern képalkotó eljárásokkal számos kutatás támasztja alá, hogy a zenei aktivitásnak az érzelmi és értelmi működés elválaszthatatlan egységében fontos integratív szerepe van. Nem véletlen, hogy a korszerű neurorehabilitációs teamben, az újratanulásban segítő terapeuták között egyre többször integrálják a zeneterápiát.

Az előadás egy esettanulmányon keresztül mutatja be, hogy egy kómából lassan kilépő betegnek milyen szerepet tölthet be a zeneterápia. Ma ezt az állapotot vigil kómának vagy leginkább minimálisan tudatos állapotnak hívják. A zenei stimulusok végtagmozgási, hangindítási, pszichés lehetősége rendkívül fontos. Az együtt tapasztalt zenei tevékenységben, a közös zenélésben, éneklésben, zenehallgatásban élhető át az egymásra figyelés, az empátia, az a tudat, hogy nincs a beteg egyedül a veszteségeivel. Hiszen az illúzióktól a feladásig egy hatalmas gyászfolyamaton kíséri végig a zeneterapeuta is a beteget, melyben paciens és terapeuta egyaránt megtapasztalhatja, hogy a veszteségeken túllépve egy újjászületett élet kezdődik el.

Coma and Music

Case Study About Relearning and the Importance of Music

Zsófia Fekete

Keywords: *coma, rehabilitation, neuropsychology*

Medicines are needed because they help to live longer, but the arts are also needed because they make us want to live longer. These thoughts take on a special meaning in the Department of Coma in the National Medical Institute of Rehabilitation (<http://www.rehabint.hu/oldal/koma>). The arts, and within them music's relevance as a therapy, can invaluablely stimulate those patients, who - after surviving severe brain damage - are bound to a hospital bed, and can only minimally use the input and output of self-expression.

Several research studies confirm - along with modern imaging processes - that musical activity has an important integrative role in the unity of emotional and rational functioning. It is no coincidence that music therapy is being increasingly integrated into the modern neurorehabilitation team as one of the tools to facilitate relearning.

Through a case study the aim of the lecture is to demonstrate the function of music therapy on a patient who is steadily coming out of a coma. Today this state is called vigil coma or more usually a minimally conscious state. The musical stimuli have an important role in stimulating

the movement of limbs, in providing sound and as a psychic factor. Through the musical activity experienced together, making music together, singing, and listening to music the patients pay more attention to each other, empathy is engendered and they become aware they are not alone with their loss. The therapist accompanies the patient on an extended mourning process, in which they are both able to experience that passing through loss means that a reborn life begins.

Modern meseátiratok MEGA gyerekek

Kopházi-Molnár Erzsébet

Kulcsszavak: meseátirat, morfológiai elemzés, befogadás vizsgálatok

A bemutatásra kerülő kutatómunka egy lassan végéhez közeledő kutatás, melynek során a klasszikus mesék modern átiratainak a befogadása a vizsgálat célja. A könyvesboltok polcain sorakozó meséket először a V. J. Propp által orosz varázsmeséken alkalmazott morfológiai elemzéssel vizsgáltuk meg, melynek során azt tapasztalhattuk, hogy általában hatféle típus különíthető el. Az átiratok lehetnek tökéletesen fedő átiratok, klasszikus történetek mesévé transzformált átiratai, lehetnek rövidítettek vagy bővítettek (redundáns átiratok), születhetnek az eredetiből ún. hiperkorrekciós átiratok, de túlmodernizált verziók is. De hogy fogadják ezeket a gyerekek? Az ehhez készített elővizsgálat a szabad asszociáció módszerének segítségével már felfedte, hogy általában mitől is tetszenek a gyerekeknek a mesék, melyek azok a kritériumok, elemek, szereplők, jellemzők, melyek számukra fontosak ahhoz, hogy egy mese elnyerje a tetszésüket. Több kutató próbálkozott már szabad asszociációs módszer kidolgozásával (pl. Hume, Locke, Mill, Wundt és Freud), a jelen kutatás azonban egy újabb keletű módszerre támaszkodik, melyet Lorand B. Szalay és James Deese fejlesztett ki. Kétféle asszociációs technikára épülő módszer ismert: az egyik skálát ad a kutatásban résztvevők kezébe kategorizálás céljából, a másik egy fogalmat ad az alanyoknak, melyhez szabadon társíthatnak fogalmakat. A kettő kombinációja alapján készült egy tesztelő felmérés második osztályos tanulók körében. Ennek során a hatféle mesetípust képviselő mesék meghallgatása után a gyerekek jellemzőket soroltak fel, melyek kategorizálásra kerültek, illetve a számukra előre megadott skálán jelölték a tetszést. A viszonyítási alapot a korábbi elővizsgálat eredményei adják, melyhez a tesztelő felmérés során kapott eredményeket hasonlítani lehet. A science slam célja, hogy közérthető formában, röviden, humorosan és szórakoztatóan mutassa be az eddigi kutatást. Nem titkolt cél az sem, hogy a hallgatóságot szembesítse egyrészt az időnként igencsak gyengének értékelhető átirat-típusokkal, másrészt azzal, hogy néha ők is „belefutnak” abba, hogy ezeket a silány olvasmányokat a legszebb karácsonyi vagy szülinapi ajándéknak szánják.

Modern Re-Written Versions of Tales and/MEGA Children

Erzsébet Kopházi-Molnár

Keywords: *re-written versions of tales, morphological analysis, reception tests*

The research presented is a research work which is coming to its end soon in which the aim of the research is the examination of the reception of modern re-written versions of classical tales. We have examined the books lying on the shelves of bookshops with the help of morphological analysis applied for the first time by V. J. Propp in the case of Russian magic tales, and we have experienced that usually six types can be distinguished among them. The re-written versions can be ones which overlap the original version totally, classical stories in the forms of tales, shortened or expanded tales (redundant transcriptions), so called hyper-corrected versions can be born out of the original ones and over-modernized tales as well. But how do the children receive them? The preliminary research has already revealed with the help of the method of free association why the children usually like tales, what criteria, elements, characters, characteristic features are important for them so as to like the tales. Several researchers have already tried to work out free association methods (eg. Hume, Locke, Mill, Wundt and Freud), the present study relies on the one developed by Lorand B. Szalay and James Deese. There are two kinds of association techniques which are well-known: one of them gives a scale to the subjects to find out the degree of satisfaction, while the other one gives a notion to the subjects with which they can associate notions freely. Based on the combination of the two methods a testing research has been done among second class schoolchildren in a primary school. During this the children listened to six tales representing the six categories above, then they wrote down the notions which came into their minds in connection with the tales, which were categorized later. They also had to mark their satisfaction with the tales on scales. The basis of comparison was the preliminary testing made earlier with which the results of the present testing could be compared. The aim of the science slam is to present the research done so far in an easily intelligible, short, humorous and entertaining way. It is not a hidden aim either to confront the audience with the types of re-written versions which can occasionally be considered to be quite weak and with the fact that sometimes they also run into their trap and intend them to be the nicest Christmas or birthday present.

Csomó pont között csomópont vagy Te is, csomópont vagyok én is

Laki Tamásné

Kulcsszavak: *hálózat, közösség, kapcsolat*

Kutatás célja: társadalmi hálózatok jellemzőinek, közösség-szervező erejének, szocializációs hatásának vizsgálata.

Kutatás módszere: közösségtanulmány. A közösséget hálózatként vizsgálva almódszerként, mintegy közösségtanulmányi eszközként jelenik meg a szociometria, kérdőív, interjú, résztvevő megfigyelés és dokumentumelemzés.

Kutatás forrásai: közösségek dokumentumai, szociometriai felmérőívek, saját készítésű interjúk, kérdőívek.

Kutatás főbb eredményei: A falusi kisiskola, a faluközösség és a katolikus családok közösségek hálózatát vizsgáltuk részletesen. Valamennyi kutatás azt mutatja, hogy ezek sűrűn átszőtt, erős és gyenge huzalokkal, jól működő alhálózatokból építkező, robusztus hálózatok. A kapcsolatok egy jelentős része több dimenziós, ami az iskolai szocializáció, az értékek és normák átadásának megfelelő terepe. (Csányi, Pusztai)

Külön elemeztük a gyenge kapcsolatok hálóját, a szomszédok, iskolatársak, távoli rokonok, munkatársak hálóját jelenti. Az erős kötések alatt a szűk családot, a legközelebbi barátokat értjük. A falusi iskolák vizsgálata azt mutatja, hogy a legtöbb kapcsolat többdimenziós. Azaz az egyes tanulók egymással, de akár pl. az osztálytársak szüleivel, a tanáraikkal is az intézményen túl is kapcsolatban állnak. Az összevont tanulócsoportokból felépülő iskolai közösségek mindig zárt hálózatok, azaz valamennyi diák valamennyi iskolatársát ismeri, ugyanakkor az előbb említett többdimenziós kapcsolatokon keresztül a faluközösség szerteágazó hálózatába számos szállal épülnek be.

A Science slam során az eredményeket a hallgatók aktív részvételével mutatjuk be. A csomópontokat az önként jelentkező résztvevők és nagy méretű papírbábuk szimbolizálják, az őket összekapcsoló huzalokat pedig kötelek jelzik. Így modellezzük a hálózati tulajdonságokat, mint például robusztusság, stabilitás, támadással szembeni ellenállóképesség, stabilitás. Bemutatjuk gyakorlatban a hálózati támadást, a meglévő kapcsolatok megszűnésének a hatását. Pillanatfelvételnként rögzítjük a tapasztaltakat.

A Lot of Nodes You Are a Node And I Am a Node

Laki Tamásné

Keywords: *network, community, connection*

Objective of the research: Present research analyses the social network of communities. We have searched several family groups and school groups focusing on the connections between people and groups.

Methods of the research: The research is innovative in devising a methodology by which a social network can be analysed at different levels. The community research analyses the community as a network focusing on the nodes (persons or groups) and ties (connection, friendship, relationship etc.,) We simultaneously analysed the individual relationships of persons (egocentric analysis) and the whole networks structure. These are complemented by structured interviews conducted with community leaders, and document analysis.

Results of the research: We present in the Science slam the results with active teamwork of the workshop. The nodes will be symbolized by free-will actors of the workshop and by board puppets. We will create a model of a social network and show the network attributes like stability, robustness and the offensive against the network.

Sources: Hungarian and international references, community study, network analyses, interviews with the leaders of family communities and schools, questionnaires, community documents, nationally representative research findings.

Állampolgárságra nevelés dilemmái

Nyúl Eszter Anna

Kulcsszavak: közügyek, ifjúságpolitika, állampolgárságra nevelés

2015 tragikus eseményei helyzetbe hozták a politikusokat, elkerülhetetlenné vált a hazai és nemzetközi gondolkodás arról, hogy hol a helye a demokráciára és az emberi jogra nevelésnek a közoktatásban. Az előadás azokat az új kezdeményezéseket vizsgálja meg, amelyek 2015-ben indultak el ezen a területen.

Az Európai Unió Stratégia 2020 programja így új fejezettel bővült a kényszerítő problémák miatt: az oktatásügyi miniszterek 2015 márciusában elfogadták a Párizsi Deklarációt, amely szerint az oktatás az alapvető társadalmi értékek kialakításában, a társadalmi befogadás előmozdításában, a diszkrimináció, valamint a földrajzi és társadalmi különbségek csökkentésében, továbbá a tolerancia és a szolidaritás erősítésében kulcsszerepet játszik.

Európa nem egységes a kérdésben, hogy kinek, hogyan és mit kéne oktatnia állampolgárságra nevelésként. A hol kérdésre van csak egységes válasz mindenkitől: természetesen, mindezt az iskolában. Az oktatás azonban tagállami feladatkör, ajánlások vannak a témakörben és önkéntes vállalások a tagállamok részéről.

Módszer, amivel az állampolgárságra nevelést vizsgáljuk: 2015-ben a demokráciára, állampolgárságra nevelést érintő magyar és uniós szintű projektek, konferenciák megrendezésének előzményei, az ott elhangzottak összehasonlító vizsgálata, az eltérő álláspontok okainak és mozgatórugónak történeti elemző vizsgálata. A kormányzati stratégiák és azok várható eredményeinek elemzése.

A kutatás rámutat, hogy az Európai Unió különböző régióiban a kulturális és történelmi okok miatt az állampolgárságra nevelésben máshová helyeződik a hangsúly (máshová fókuszál) és másképpen viszonyulunk a fogalmak felé, amikről pedig közösen is szeretnénk gondolkodni. Összehasonlításra törekszik, amely arra keresi a választ, hogy hol, hogyan és mire helyezve a hangsúlyt kell megjelennie a diákok életében a közügyek iránti felelősségre nevelésnek, és van-e arra esély, hogy ez a téma kellő figyelmet és támogatást kapjon?

Dilemmas of the Citizenship Education

Eszter Anna Nyúl

Keywords: public affairs, youth politics, and education of citizens

The tragic events of 2015 in Europe landed the politicians in the necessity of decision making and it became inevitable to consider the position of the tuition of democracy and human rights in the public education. This study examines the new initiatives launched in this field in 2015. The program of the European Union Strategy – “Europe 2020” – has been amended by a new unit due to the imperative problems: at the Informal Meeting of European Union Education Ministers in March 2015, Paris, the “Declaration on Promoting citizenship and the common values of freedom, tolerance and non-discrimination through education” was passed. According to this Declaration, education has an essential role in forming basic social values, in promoting social inclusion, in decreasing discrimination and geographical and social differences, furthermore, in strengthening tolerance and solidarity.

Europe is not unified in the question who should instruct what, and how as part of the citizenship education. There is only a unified answer to the question “where”: at school,

naturally. Education, however, is a duty of member states; there are recommendations in the topic and voluntary pledges on the side of the member states.

Our method of examination of the citizenship education: Antecedents of Hungarian and EU projects, conferences concerning education of democracy and citizenship in 2015; comparative study of the material presented there; historical analysis of reasons and initiatives of the contrasting views. Analysis of governmental strategies and their expected results.

The research points out that in different regions of the European Union, due to cultural and historical reasons, different areas of citizenship education are emphasized (different fields are focused) and we relate to phenomena, which we wish to discuss together, in different ways. Seeks comparison that is looking for the answer to where, how and in what extent shall the students be educated on responsibility regarding Public Affairs. Further, is there a chance for this topic to receive enough attention and contribution?

A technokid jelenség bemutatása a science slam stíluselemeit felhasználva

Rimai Dávid

Kulcsszavak: Z generáció, digitális kompetencia, felgyorsult lét, digitális bennszülöttek

Jelenlegi előadásom célja, hogy eddigi kutatásomat egy új köntösbe bújtatva, megragadva a konferencia nyújtotta lehetőséget a science slam stílus keretein belül szeretném bemutatni.

Az absztraktomat is már a fent megnevezett stílus berkeiben helyezném el: - Hogy kinek mit jelent az, hogy valakikre azt mondjuk technokid? Hisz ez most egy aktuális téma, egy sürgető topic. De ne félj, attól, hogy megkopik, hisz a gyökere a generációs elméletekben húzódik. Ahogy leírta annak idején Tari (2010), McCrindle (2009) és Tapscott (2001) is. Ahogy a világunk fejlődik, változnak a gyermekek is. Szokták mondani, hogy némelyik már a kezében okostelefonnal születik. Akad, aki ezt jól kezeli, de akad olyan is, aki a virtuális lét fogságába beesik. Előadásom alatt, majd tisztázom a fogalmakat, bemutatok különböző attitűdöket és korokat. Górcső alá veszem a tanárokat meg a diákokat, hogy náluk hogy mutatkozik meg a generációs szakadék, hogy a tisztelet megváltozása, az ingerküszöb eltolódása, a technika felgyorsulása, hogyan hat a gyerekekre, hogyan tárul a tanároknak meg az iskolák elé. Min változtassunk? Cseréljünk tanárokat vagy a gyerekeket, vagy elég lenne talán csak a módszereket? Jogos továbbá, ha majd tőlem megkérdezed, hogy mindezt a viselkedést, hogy befolyásolja mondjuk a család vagy a szocializációs környezet? Vajon veszélyes-e ez a folyamatosan ingerekkel fenntartott interaktív környezet? Nem lankad-e a figyelem a hatására, nem hal-e el a motiváció? Ugye nem designer drogokkal pótolja az űrt a Z generáció?

Lehet, hogy csak a tempót kell felvennünk, magunkra öltetni és az igényekhez mért felgyorsult, megváltoztatott módszerekkel nevelni/tanítani? Papíralapú X gondolkodást, Y segítségével, digitális Z-vé is konvertálhatjuk, a fiatalok képére, igényeire alakíthatjuk, az érdeklődést, a motivációt, és így a tiszteletet is talán a kezünkbe tarthatjuk. És nevelhetünk, értékeket adhatunk és vissza talán tőlük mi is új ismereteket kaphatunk.

The Presentation of the Phenomenon Called Technokid By Using the Component of 'Science Slam'

Dávid Rimai

Keywords: Z generation, digital competence, speed-up subsistence, digital natives/shikaris

To seize the opportunities of this conference I would like to introduce the aim of my presentation in a different and unique way using 'science slam'.

I put my abstract in the genre I mentioned above;

- Have you got no idea what is technokid?
- Well, it's a current issue, an urgent topic.
- You'll get your answer, your illumination.
- Its roots based on the theories of generations.
- As Tari (2010), McCrindle (2009) and Tapscott (2001) said
- The world changes and our children as well.
- People say 'they born with a smartphone in their hand'
- For some it's not the end, but for some it's a virtual reality trap.
- I'll clear the concept during my presentation,
- Showing attitudes and ages of our nation.
- Talkin' about the generation gap of teacher and student,
- Technological progress, toleration, honor and respect.
- Change the methods? Change the kids? Change the subjects?
- Should we change the way schools work? Get new aspects?
- And what about the family, the social environment and conventions?
- Nevertheless, that would be also a legitimate question.
- Is an interactive environment with many stimuli dangerous?
- For concentration and motivation would it be venomous?
- Let's not stigmatize generation Z as freaks or thugs!
- Just hope that they not only living on designer drugs.
- Maybe we just need to keep up with and make a new plan,
- Teaching and educating with the fast rhythm of them.
- A paper based X thinking with a Y
- Can be a digital Z, for the youth to ally.
- With this way perhaps we can get behind the wheel,
- And the interests, motivation and respect could peal.
- So sharing our values and aducating wouldn't be a crime
- And of course like this we can learn at the same time.

Az állatasszisztált ellátás lehetőségei az általános iskolában

Takács István – Molnár Marcell – Szalai Katalin

Kulcsszavak: AAA, interdiszciplinaritás, gyógypedagógia

Az állatasszisztált tevékenységek különböző formái – állatasszisztált aktivitás, (animal assisted activites), állat-asszisztált pedagógia (animal assisted education) állat-asszisztált

terápia (animal assisted therapy) – egyre nagyobb teret kapnak a gyógypedagógiai, pedagógiai, pszichológiai, vagy akár az egészségügyi ellátásokban. A Kaposvári Egyetemen 2014-ben alakult interdiszciplináris kutatócsoport tagjai – orvosok, gyógypedagógusok, pszichológusok, etológusok – azt a célt tűzték maguk elé, hogy az AAA tevékenységek triadikus (kliens – terapeuta – és az állat mint co-terapeuta) kapcsolatait vizsgálják különböző megközelítések mentén. Kutatói kérdéseink között továbbra is szerepel, hogy milyen folyamatok játszódnak le az állatterápiás helyzetekben a résztvevők között, valamint hogy milyen fiziológiai, élettani, pszichés, gyógypedagógiai - pedagógiai stb. tényezők mentén írhatók le az ellátások hatásmechanizmusai.

2014-ben - tipikus fejlődési menetű óvodás- és kisiskolás populációval - végzett pilot-vizsgálatunk során kvalitatív (megfigyelés) és kvantitatív (teszt) módszerek segítségével igyekeztünk igazolni az állatasszisztált pedagógiai ellátás hatékonyságát.

E tanévben SNI és BTM, 8 és 14 éves kor közötti tanulók körében kezdtünk el AAA foglalkozásokat megvalósítani. A vizsgálati protokoll nem volt azonos a korábbi gyakorlatunkkal. Jelen kutatásunkban anamnesztikus adatokon, exploráción, megfigyelésen túl pl. az alábbi teszteket alkalmaztuk: Spielberger-féle Állapot- és Vonásszorongás Kérdőív gyermek változata (Spielberger, C.D., 1973), Gyermekviselkedési Kérdőív (Achenbach, 1991). Az állatasszisztált foglalkozások előtti és utáni méréseink fókuszában az a kutatói kérdés állt, hogy a három hónapos, heti két alkalommal zajló program az SNI és BTM tanulók körében képes-e viselkedésmódosulást generálni. Jelen előadás keretében az első etológiai, pedagógiai, gyógypedagógiai és pszichológiai eredményeinket közöljük.

The Animal Assisted Education Options in Primary School

István Takács – Marcell Molnár – Katalin Szalai

Keywords: AAA, *interdisciplinarity*, *special education*

The various forms of animal assisted activities (AAA) – like animal-assisted education (AAP) or animal-assisted therapy (AAT) – are increasingly important to special education, education, mental health, or health services. The Institution for Special Education at the Faculty of Pedagogic of the University of Kaposvár has been engaged in animal assisted activities for about three years. An interdisciplinary research team has been working since 2014 in the University, with the aim to study the effectiveness of therapist-animal-patient triad.

Our pilot program was conducted for over two month in the Spring of 2014 with the involvement of 66 children – of kindergarten and elementary school age -, 11 special educators, physicians, psychologists, special educators, teachers, ethologist. The primary focus of our research was the development (and examination) of memory however observations with ethological and mental hygiene angles were a natural segment of our work. A significant part of the observations pointed to factors that both the children and their educators have experienced: the acceptance of each-other, an increased level of tolerance, an increased attention level towards the partner (human and animal). During the 12 sessions of the training our colleagues have made observations that could serve as basis for a new system of paradigms of animal assisted pedagogics in the future.

In our present research we are working with children with special needs (8-14 years). The examination protocol wasn't the same as in our previous practice. Prior to commencing the training program and after its completion we measure the status of the children for example with questionnaires (Spielberger's State – Trait Anxiety Inventory for Children, STAI-C, Spielberger, C.D., 1973 and the Child Behavior Checklist, CBCL – Achenbach, 1991). In the

focus of the measurement before and after the animal assisted exercises the following question was set: Can three month training with twice a week program generate any behavioral changes among the children with special needs.

During the presentation our first ethological, pedagogical, special educational and psychological results will be published.

V. ROMOLÓGUS KONFERENCIA

A magyarországi roma kisebbség egészségi állapota – ahogy azt az egészségügy területén tanulmányokat folytató hallgatók látják

Angyal Magdolna

Kulcsszavak: egészségi állapot, egészségügyi felsőoktatás, cigány/roma

Az egyén egészségi állapotát alapvetően négy tényező határozza meg, az egyén életmódja, a genetikai állománya, a környezeti tényezők és az egészségügyi ellátó rendszer. Ugyan az egészségügyi ellátás struktúrájának és folyamatának minősége csupán 11%-ban befolyásolja az egészségi állapotot, mégsem elhanyagolható tény, – főleg a magyarországi roma csoportok egészségi állapotának vizsgálata esetében, – mert a morbiditási és mortalitási mutatók a cigányság körében az össznépeességéhez viszonyítva jelentősen rosszabbak. Az egészségügyi ellátórendszer összes szereplőjének fel kell ismernie, hogy képzettsége és többlettudása okán felelősséggel kell viseltetnie azok iránt a csoportok iránt, akik látszólag érdektelenek a saját egészségük megtartására, prevenciós technikák alkalmazására, terápiás eljárások elfogadására. Konfliktus származhat abból, hogy a többségtől eltérő kulturális ideológiával rendelkező kisebbségi csoportok értékrendje, – ezen belül is az egészséghez, a betegséghez való viszonya – más forrásokból fakad.

Problémafelvetés: a probléma gyökere ott keresendő, hogy a hazai egészségügyi képzést folytató felsőoktatás döntően monokulturális szemléletmódon alapul és így, mint meghatározó normát a többségi társadalom domináns kultúráját közvetíti, melynek következtében nem készíti fel kellőképpen hallgatóit a kisebbségek eltérő kultúrájából fakadó másságra, az interkulturális sajátosságokra és a kultúrák közötti interakciókra.

A kutatás arra keresi a választ, hogy milyen ismeretekkel rendelkeznek a leendő egészségügyi dolgozók a cigányság egészségi állapotáról, van-e tudásuk arról, hogy milyen tényezők befolyásolják kedvezőtlenül a cigány/roma emberek egészségét. Ismereteik között szerepelnek-e olyan sajátos, a cigány kisebbségre jellemző szokások, amelyek hatással lehetnek az egészségi állapotukra, valamint saját megítélésük alapján elegendőnek tartják-e az ismereteiket a cigánysággal kapcsolatban ahhoz, hogy azokat majd be tudják építeni leendő gyógyító/megelőző munkájukba, ezáltal megfelelő kapcsolatot kialakítva a kisebbségi csoport tagjaival.

A felmérés kérdőíves módszerrel történt, mely zárt és félig zárt kérdéseket is tartalmazott. A kapott eredmények rámutatnak arra, hogy a tájékozatlanság és a sztereotip gondolkodás között szoros kapcsolat áll fenn, de mindenekelőtt alátámasztják a romológiai alapismeretek oktatásának létjogosultságát és fontosságát az egészségügyi képzések terén.

The Health Condition of the Hungarian Roma Minority in the eyes of Hungarian Healthcare Students

Magdolna Angyal

Keywords: health condition, health science in higher education, Gypsy/Roma

A person's health condition is basically determined by four factors: their life style, genetics, environmental factors, and the healthcare system quality. Although the healthcare structure and quality affects the population health condition by only 11 percent, these are not insignificant facts, especially when we study the health condition of the Hungarian Roma populations. This is because the morbidity and mortality indicators of the Roma population

are considerably higher compared to the total population of Hungary. On account of healthcare professionals' additional expertise, these professionals also need to recognize their responsibility towards the Roma population, who are seemingly uninterested in caring about their own health, prevention technics, or therapeutic procedures. The ideological culture values of different Roma minority groups have different roots and this can cause conflicts, including their ways of dealing with health matters.

The possible origin of the problem is that the Hungarian healthcare education is based on a mono-cultural approach. It disseminates the dominant culture of the majority as the determinate norm, and it does not adequately prepare students to the diversity and interaction with these minorities' cultures.

The research tries to display the knowledge that future healthcare workers carry about the health conditions of Gypsy minority groups, and what factors affect negatively the health of these populations. Do they know about specific Gypsy habits, which can affect their health condition? Is these professionals' common knowledge of the Gypsy culture enough for their future therapeutic and preventive work, in order to establish an appropriate connection with the members of minority groups?

The survey is based on questionnaires which contained both closed and half-opened questions. The results show that there is a close relationship between ignorance and stereotypical thinking, but first of all, it confirms the legitimacy and importance of the education of Romology basic skills in health science courses.

Alsószentmárton nyelve – avagy mitől muncsán a muncsán?

Arató Mátyás

Kulcsszavak: *muncsán, beás, szociolingvisztika, dialektológia*

A beások által beszélt nyelvváltozatok csak a legutóbbi évtizedekben kerültek a tudomány fókuszába, ezért az ismereteink még gyakran hiányosak. A romológiai szakirodalomban hagyományosan – az eredetileg exonímaként használt – muncsán névvel ellátott csoport nyelvére ez még fokozottabban igaz, tekintve hogy Magyarországon gyűjtött korpusz nem állt eddig rendelkezésre.

A muncsánok 1920-ban kezdtek beköltözni Alsószentmártonba, egy baranya megyei faluba, majd az 1960-as években telepítették őket a környező településekre. A muncsánok ma is főként Alsószentmártonban, az azóta közel homogén etnikai összetételű faluban és annak környékén élnek – a Horvátországban élő egykori rokonaikkal nincs élő kapcsolatuk. Nemcsak eltérő családneveket és toponímiákat használnak, de nyelvváltozatuk hangtana, alaktana és mondattana is élesen elkülöníthető az őket körülvevő, magukat beásként definiáló beszélőktől, a kölcsönös érthetőség sem feltétlenül valósul meg. Magyarországon a nyelvpolitika a muncsánok által beszélt nyelvi változatra a beás nyelv egy nyelvjárásként tekint a háromosztatú kategorizáción belül.

Több éve végzek dialektológiai terepmunkát Magyarországon és a szomszédos országokban, így az elemzett adatok saját kutatási eredményeim. Előadásomban azt kívánom bemutatni, a muncsánnak tartott beszélők milyen ideológia mentén és milyen nyelvi és nem nyelvi eszközök segítségével jelölik ki saját nyelvváltozatuk helyét – a beáson belül, illetve azon kívül –, a nyelvpolitika milyen kategorizációs rendszert alkalmaz, milyen viszonyban van a kettő egymással, továbbá két eltérő narratíva esetén mit tehet a nyelvész. Kutatásaim során

ugyanis azt tapasztaltam, hogy a csoportok helyi osztályozásai nem ezen fölérendelt beás kategória alcsoportjai közötti viszonyokról tanúskodnak; a muncsánok magukat és a nyelvüket többnyire nem tartják sem beásnak, sem romának – az újabb szociolingvisztikai művekben azonban célként merül fel, hogy a beszélőközösségek kategorizációja és a tudomány nézőpontja között párbeszéd jöjjön létre.

Language of Alsószentmárton – Defining the Muncán Variant

Mátyás Arató

Keywords: *muncán, boyash, sociolinguistics, dialectology*

Languages spoken by Boyash people have been within the focus of the science only in recent decades, which is why our knowledge is still incomplete. This applies even more to the language used by the group named traditionally in the romology literature as *muncán*, a name used originally as an exonym — since no corpus collected in Hungary was available so far.

In 1920 the *Muncáns* began to move into Alsószentmárton, a village in Baranya County, Hungary, and then, in the 1960s, they were resettled in the surrounding settlements. Also today, the *Muncáns* live mainly in Alsószentmárton, the village has remained ethnically homogenous since then and in its surroundings — having no live contacts with their former relatives living in Croatia. Not only they use different family names and toponyms, but phonetics, morphology and syntax of their language variant are also sharply distinct from those of the surrounding speakers, defining themselves as Boyash and even the mutual intelligibility might fail to be present. The language variant spoken by the *Muncáns* is considered by the Hungarian language politics as a dialect of the Boyash language within its three categories.

For several years now I continue my dialectology field work in Hungary and in the neighbouring countries, so the analyzed results are my own research data. In my lecture I wish to present how the speakers considered *Muncáns* define the place of their own language variant – within and outside of the Boyash language, – along what kind of ideological approach and which kind of idiomatic and non-idiomatic tools they use to help this, what kind of categorization system is applied by the language politics, what is the relationship between the two, and in case of facing two different narratives, what can the linguist do. In fact, during my research I found that the local categorizations by the groups don't reflect the relationships of these superordinated subgroups of Boyash categories; *Muncáns* usually don't consider neither themselves nor their language Boyash, and even not Romanian, however, a goal emerging in recent sociolinguistic works is to generate a dialogue between the categorization of the speakers' communities and the viewpoints of the science.

Reflections on Space and Collaboration in the Inclusion of Roma Students

Kitti Baracsi

Keywords: *space, collaboration, inclusion, Roma*

The paper looks at complex relation between locally accepted concepts of space in and outside the classroom and the meaning of collaboration and their implications for the inclusion of Roma students. It examines the practical implications of collaborative (cooperative) methods in the educational inclusion of Roma students along the approaches to space. It looks at the way space becomes meaningful in projects on Roma inclusion in educational contexts from top-down policies to grassroots initiatives. Drawing inspiration from feminist theory, it analyses the mainstream interpretations in the analysed contexts regarding space and culturally accepted ways of collaboration, problematizing power relations along gender, race, age and professional roles. Moreover, it looks at the way collaborative research itself can challenge these power structures and at the same time, what are the limits of such approaches.

The questions raised in this paper are fruit of an ethnographic research that has been realized since 2011 as a PhD research on the discursive and regulative effect of Roma educational (and not) policies on the lived experiences and strategies of Roma students and the other actors of education on the urban margins of Naples (Italy) and Pécs (Hungary).

Hogyan nevel a design a periférián?

Berta-Szénási Panna

Kulcsszavak: *téranropológia, design, pedagógia*

Az előadás egy 2010 óta működő kreatív építészeti stúdió, a Hello Wood eddigi munkásságának azon pontjait kívánja bemutatni, amelyek a neveléstudomány számára is új perspektívákat, illetve alkalmazható gyakorlatokat ígérnek. A projektek különlegessége, hogy az elméleti és a tapasztalati horizontok kitágítását, a tanuló és alkotó szerepek újraértelmezését, a szociális felelősségvállalást együtt hivatottak életre kelteni a közösségi élmény megteremtésével.

A bemutatni kívánt projektek kiválasztásánál hívószavaink: helyi értékek, kulturális sajátosságok, kooperáció, egyéni képességek fejlesztése.

Az alkotások tervezése, elkészítésének folyamata és dokumentálása, maguk a létrehozott alkotások és továbbélésük az adott környezetben, valamint a projektekről készült fotók, videók és megtekintésük is a közösségi élet szerves részét képezik, alakítják annak mindennapjait. Az így szerzett élmények a tanulási folyamat meghatározó forrásai. A Hello Wood komplex tapasztalati rendszere mint elméleti, gyakorlati és közösségi megnyilvánulások rendszere segít a befogadó, értelmező és reflektáló képességek elmélyítésében, a természeti, az épített és személyes, belső környezet interaktív és kreatív egymásra vonatkoztatásában.

A kutatás során a dokumentumok tartalmi elemzését a művészetpedagógia, az antropológia és téranropológia tudományterületekre való hivatkozással végeztem el. Az előadásban megfogalmazott hipotézisem, visszautal a korábbi kutatásaim fő kérdésére, hogy a design a

tárgyaláson túl milyen más feladatot lát el, illetve ezen keresztül miképpen befolyásolja a cselekvő embert, annak etikai szemléletét. A kérdéskör kibontásának távlati célja a térbeli és társadalmi viszonyrendszerek átfogó megértése, amelyek makroszinten az edukációs közegek design által befolyásolható területeit kívánják meghatározni. A kutatás további célja, hogy a periférián túli területeken kívül egyéb társadalmi közegek és színterek vizsgálatát is megalapozza.

How Does Design Educate on the Periphery?

Panna Berta-Szénási

Keywords: anthropology of space and place, design, education

The lecture aims to present those aspects of the work of a creative architecture-studio (Hello Wood, since 2010) that could provide pedagogy with new perspectives and applicable practices. The specialty of the projects is that they widen theoretical and empirical horizons, re-interpret the roles of the pupil and the creator, awaken social responsibility and provide collective experience at the same time.

While choosing the projects in question, the following keywords were in focus: local values, cultural characteristics, cooperation and development of individual skills.

The process of design and production, documentation, the created objects themselves and their lives in their environment, the photos and videos taken of the project and watching them are all important parts of community life and they all affect the everyday life of these communities. Experiences obtained this way are crucial sources of the learning process. Hello Wood's system is a complex system of collective experience that exists both on a theoretical and on a practical level, which furthers the improvement of one's receptive, interpretative and reflective skills in understanding the complex relationships that exist between one's natural and built environment and one's persona in a way that is both interactive and creative.

During the research, I analyzed the documents with reference to the fields of art pedagogy, anthropology and anthropology of space and place. My hypothesis presented in the lecture refers to the main questions of my earlier research: beyond the production of objects, what other role can be attributed to design, and through such roles, in what way does design influence people and the ethical view thereof. The long-term goal of addressing these questions is the comprehensive understanding of such spatial and social relations that are to determine means of education influenced by design, on a macro level. Further aim of the research is to establish the study of social mediums and scenes other than those beyond the periphery.

A roma identitás megvallása a 2011-es népszámláláson

Bogdán Melinda

Kulcsszavak: identitás, roma/cigány, népszámlálás

Dolgozatomban arra törekszem, hogy a 2001-es és a 2011-es népszámlálás adatainak tükrében, megvizsgáljam a roma/cigány lakosság magasabb identitás bevallásának okait. A

tizenöt évvel korábbi adatok mindössze 190 ezer roma nemzetiségűszemélyt számláltak, míg utóbbi, 2011-es népszámlálás során 65%-kal nőtt az roma etnikai identitás megvallásának aránya. Ezt az eredményt a korábbihoz képest a társadalom jobban elfogad, vagyis valóság hűbb adatnak vél, ellentétben a 2001-es adatokkal. Vizsgálatom két Baranya megyei településre, Ózdfalura és Baranyahídvégre fókuszál, melyek a Sellyei kistérségben találhatóak. Ezekben a falvakban szemmel láthatóan nagyon magas etnikai népességszám változás történt a Sellyei Kistérségi Tükör dokumentuma szerint, melyet 2012-ben jelentettek meg.

Interjúk, hosszas beszélgetések és a Központi Statisztikai Hivatal adatainak segítségével körüljártam ezt a témát annak érdekében, hogy erre az érdekes jelenségre kielégítő választ kaphassak. Ezen felül egy országos civil roma szerveződést, kampányt is megvizsgáltam, melynek neve Ide Tartozunk! – Népszámlálás 2011 volt. Ez volt az első olyan roma vezetőség által irányított kampány, amely a népszámlálásra fókuszált. Az Ide Tartozunk! kampány országos koordinátora Setét Jenő volt, aki egy személyes beszélgetés során részletesen számolt be a feladatokról, nehézségekről és a célokról.

A dolgozatban nagy hangsúlyt fektetek az identitásra, a népszámlálásra és annak szituatív jellegére. Ezekkel a kulcsfogalmakkal vizsgáltam át a szakirodalmat, készítettem el az interjúkat és vontam le a következtetéseimet.

The Roma Identity Confession at Census of 2011

Melinda Bogdán

Keywords: *identity, rome/gypsy, census*

The aim of my presentation is to present a research which compares the censuses of 2001 and 2011. It explores the reasons behind the higher rate of the gipsy belongings confessions in the villages of Baranya County. During the census, fifteen years ago, only 190 thousands Roma admitted his/her minority identity what was discredited by social scientists and sociologists. Meanwhile the results of the census in 2011 showed an increase of 65% what seems much realistic. This result is more accepted in society that is attaches a truer reality data, counter to the 2001 data.

With interviews, long conversations, and using data from the Central Statistical Office I explored this topic to answer my question about the underlying explanations behind the increase. Over this I examined a national non-governmental organization, its name was Included are! - Census 2011. This was the first organization with Roma leaders that focused on census. The nation-wide coordinator of the campaign was Jenő Setét who talked about his tasks, difficulties and goals.

In this thesis I emphasize the identity, the census, and the situational nature of it. Focusing on these keywords I examined the literatures, I made the interviews and I drew my conclusion. In this thesis I emphasize the identity, the census, and the situational nature of it. Focusing on these keywords I examined the literatures, I made the interviews and I drew my conclusion.

Roma/cigány fiatalokat támogató oktatási programok 1990-2010

Boros Julianna

Kulcsszavak: cigány, oktatás, támogató program

A roma/cigány tanulók iskolai sikerességének elősegítésére felzárkóztató és hátránykompenzáló oktatási és szociális programok indultak az 1990-es elején-közepén, iskolán belül és iskolán kívül, azzal a céllal, hogy az oktatás mint mobilizációs csatorna jelentős szerepet vállal a szegénységből, hátrányos helyzetből történő kilépésre. Az első oktatási programok felzárkóztatással, az iskolai kudarcok csökkentésére, a lemorzsolódás megakadályozására törekedtek, fő célkitűzésük az alapfokú végzettség megszerzése volt, a jobb képességű, motivált tanulók esetében pedig a középfokon történő továbbtanulás. A cigány tanulók csekély százaléka tanult tovább középfokon, hiszen többségüknek az általános iskolai bizonyítvány megszerzése is problémát jelentett, de a jövőkép tekintetében fontossá vált a középiskola ahol a szakma és az érettségi megszerzése mint elérendő célok voltak. A megvalósulására pedig alapvetően két oktatáspolitikai lehetőség volt. Egyrészt a cigány tanulók származása, vagyis a nemzeti kisebbséghez tartozásuk alapján nemzetiségi közép fokú intézmények létrehozása, működtetése által, másrészt tehetséggondozó programok és hálózatok fejlesztése. Mindkét típusú oktatási fejlesztésre találunk rövidebb vagy hosszabb távon működő támogató programokat. A cigány tanulók iskolai kudarcainak csökkentésére az 1970-es évektől felzárkóztató programok működtek, melyek az ideológiájukat tekintve inkább a kudarc és kevésbé az elérendő iskolai sikeresség oldaláról történő megközelítést foglalták magukba. A „lemaradó”, „hátrányos helyzetű” tanulókat – köztük a cigány származású diákokat – fel kellett zárkóztatni a „többséghez”, az tanulói készségek-képességek „erősségei” helyett a „gyengeségekre” koncentráltak, melynek következtében a tanulással és az iskolával kapcsolatos negatív attitűdök nem változtak a diákok és családjuk körében. Az oktatáspolitikai szemlélete leginkább a lemaradókra irányult. Magyarországon a rendszerváltozást követő években (és azóta eltelt időszakban is) a hátrányos helyzetű és cigány tanulók iskolai sikerességének előmozdítására különböző pedagógiai és egyéb szociálisnak tekinthető oktatási programok kerültek bevezetésre, melyek rendszerezésére és rövid bemutatására vállalkozom előadásomban.

Roma Youth Support Programmes 1990-2010

Julianna Boros

Keywords: Roma, education, support program

At the beginning of the 1990s, both in and outside school, educational compensatory and catch-up programmes were launched to support Roma/Gypsy learners in their education career. These programs aimed to support the social mobility of minority youth living in poverty and deprivation. The first programmes offered catch-up classes in order to mitigate school failure and prevent drop-outs. They primarily aimed to ensure basic education, and in the case of students with higher ability and aspirations, to support them in continuing their studies at secondary level. Yet only very few Roma students entered to secondary education, and most of them struggled with obtaining a primary degree. Nevertheless secondary education in vocational or academic track had had increasing role in the future aspirations of Roma youth. There were two education policy alternatives aiming to support the their

entrance to secondary education. On the one hand, the establishment and operation of minority, Roma secondary schools, and on the other, the establishment and development of talent education programmes and networks. We can see examples for both alternatives. Catch-up programmes had operated since the 1970s with the aim to increase the educational level of Roma students. These programmes had a deficit approach by nature. “Lagging behind” and “disadvantaged” students, including Roma students, were to catch up to the “majority”. These interventions concentrated on the weaknesses of the students instead of their strengths, which resulted that their and their families’ negative attitudes towards learning and school had not changed. Education policy primarily concentrated on those “lagging behind”. My presentation aims to organise and briefly present the pedagogical and social programmes launched to support the educational success of Roma and socially disadvantaged students since the regime change in Hungary.

A roma kultúra reprezentációja a földrajz tankönyvekben

Cserti Csapó Tibor

Kulcsszavak: földrajz tankönyvek, cigány/roma kultúra, tartalomfejlesztés

A kutatás, fejlesztés célja: „A roma kultúra reprezentációja a tartalomszabályozók, tartalomhordozók körében, valamint ezek fejlesztési lehetőségei” című kutatás kapcsán volt lehetősége munkacsoportunknak arra, hogy a közoktatásban a földrajz tantárgy tanításához rendelkezésre álló, a választható tankönyvek listáján szereplő anyagokat megvizsgálja abból a szempontból, hogy a közoktatásban elérhető tankönyvek tágabb értelemben a hazai nemzetiségekről, fókuszáltnan azonban a cigány/roma népességről tartalmazzanak-e olyan releváns információkat, amelyek a NAT, illetve a Kerettantervek előírásai szerint kötelező elemei lennének az egyes évfolyamok földrajzi ismeretanyagának.

Az új érvényben lévő Nemzeti alaptanterv fontos szerepet szán „a nemzeti hagyománynak, a nemzeti azonosságtudat fejlesztésének, beleértve a magyarországi nemzetiségekhez, kisebbségekhez tartozók azonosságtudatának ápolását is.”

A NAT tartalmazza azt az elvárást is, miszerint „a nemzetiségekre vonatkozó tudástartalmak főbb tartalmi jellemzői (illeszkedve a regionális és lokális sajátosságokhoz) a tartalmi szabályozás különböző szintjein, illetve az iskoláztatás minden szakaszában arányosan meg kell, hogy jelenjenek.”

A Nemzeti alaptantervben megfogalmazott elvek, célok, fejlesztési feladatok és műveltségi tartalmak a kerettantervekben öltönek testet.

A kutatás során megvizsgáltuk a cigány/roma népességgel, tágabb értelemben általában a kisebbségi csoportokkal, a multikulturális szemlélettel kapcsolatos tudástartalmak mennyiségét és minőségét a tankönyvekben, azok szövegkontextusát, hogy alkalmasak-e a tanulók esetleges előítéletes ismereteinek a megváltoztatására, a cigányságról semleges, egzakt kép közvetítésére.

A feltárt ismeretek alapján tartalomfejlesztés is történt, rámutattunk a tananyagoknak azokra a pontjaira, ahol a hiányzó ismeretek megjelenhetnének, javaslatokat tettünk ezek mikéntjére.

A kutatás főbb eredményei: A tananyagfejlesztés következő fázisában módunk nyílt arra is, hogy javaslataink alapján a már átalakításra került tankönyvekben megvizsgálhattuk ezen változtatások mikéntjét és tendenciáit is.

Az előadás a földrajz munkacsoport tapasztalatait, fejlesztési elképzeléseit mutatja be rámutatva azokra a pontokra, ahol a közoktatás tankönyveiben tükröződnek a pozitív változások.

A kutatás módszerei: A kutatás a tankönyvi tartalmak szövegelemzésével folyt, kvantitatív és kvalitatív megközelítéssel.

A kutatás, fejlesztés forrásai: OFI, TÁMOP-3.1.15-14-2014-0001

Representation of the Roma Culture in the School-books of Geography

Tibor Cserti Csapó

Keywords: geography books, gypsy culture, development of contents

During the research „Representation of Roma Culture in the Regulation and Books of Education” we examined those textbooks which are available in the schools in Hungary learning geography. We have seen how these books can serve the purposes the National Curriculum of the Hungarian education, how much and what kind of information they contain about the national minorities, especially about the Roma/Gypsy people, what are the context of these informations and how can they effectively temper the prejudiced thinking of the Hungarian society.

Based on these informations we engrossed our suggestions to developing the texts, where can we find the possibilities in the different school-books to represent more and relevant informations about gypsies, other minorities and multicultural contexts.

In the last phase of the research we had scope to examine the tendencies of changing in the texts of books after the development.

Sources of the research: OFI, TÁMOP-3.1.15-14-2014-0001

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei cigányság helyzete a szocialista korszakban a levéltári források tükrében

Hajnóczky Tamás

Kulcsszavak: cigány, cigánypolitika, pártállam, Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Borsod-Abaúj-Zemplén megyében már az 1961-es párthatározatot megelőzően is foglalkoztak a cigány lakosság helyzetével az MCKSZ kérésére. Vendégh Sándornak az 1959. november 23-án elhangzott beszéde – melynek gépelt változatát elküldték a megyének – jelentős szerepet töltött be mind országos, mind megyei szinten. Ténylegesen ettől a ponttól kezdődően kezdtek el foglalkozni egy megadott irányvonal mentén a kérdéssel a központi szervek, illetve a vizsgált megyei tanács. Az imént említett beszéd elemeit is tartalmazó 1961-es párthatározat hivatalosan is lefektette a teendőket, valamint a cigánysággal kapcsolatos ideológiai állásfoglalást. Végrehajtása során rövid időn belül szembesült a pártállam és a vizsgált megye a feladat nehézségével, különösen az úgynevezett „szociális követelményeknek meg nem felelő telepek felszámolása” terén. Az 1960-as, 1970-es években az 1961-es párthatározatban foglaltakhoz mind országos, mind megyei szinten hűen ragaszkodtak az illetékesek. Az 1979-es párthatározat az elődjét nem tagadta meg, annak

alapvetéseit megőrizte, a változtatások lényegében az újonnan felszínre került nehézségekre válaszoltak. A vizsgált megye cigány lakosságának a helyzetében az 1970-es évek végére – az országos tendenciákkal párhuzamosan – mérsékelt javulás következett be. Ugyanakkor a kedvező fejlemények csak a cigány lakosság egy részét érintették, valamint a jövőt illetően számos új keletű akadállyal kellett szembenéznie a megyei vezetésnek. 1980-as években számos kísérlet történt a megyében annak érdekében, hogy az 1979-es párthatározatban előírt célokat maradéktalanul végrehajtsák: pedagógusok céljuttalmazása, célcsoportos lakáskeretek kiosztása, családgondozók beállítása. Azonban az 1980-as évek második felére a cigányság helyzetében a visszaesés első jelei már felszínre buktak; a foglalkoztatottsági arányuk számottevő csökkenésnek indult, mely a rendszerváltást követően csúcsosodott ki. A telepfelszámolási program számos hibája szintén felszínre bukkott és a CS-lakás program megszűnésével a cigánytelepen rekedtek helyzete még kilátástalanabbá vált. Az oktatás terén a cigány és a nem cigány lakosság közötti távolság az előrelépések ellenére is megmaradt. Egyúttal a pártállam kényszerasszimilációs cigánypolitikájában bekövetkezett változás, ugyan kis mértékben, de megjelent megyei szinten is.

The Situation of the Gypsy Population of County Borsod-Abaúj-Zemplén in the Socialist Era Based on Archival Sources

Tamás Hajnáczy

Keywords: gypsy, gypsy politics, state party, county Borsod-Abaúj-Zemplén

The situation of the Gypsy population in County BAZ had already been handled before the publishing of the party decree in 1961. The speech of Sándor Vendégh told on 23th November 1959 – which was also sent to the County in a typed form – was important on county and national level. Practically, the central institutions and the investigated county council started to deal with the question from this certain point, among a given directive. The party decree in 1961 – which also contained the speech mentioned above – officially specified the tasks and proclaimed the ideological standpoint in connection with the Gypsies. The state party and the investigated county shortly faced with great difficulties, especially on the field of the so-called „elimination of the Gypsy camps without adequate social conditions”. In the 1960s and 1970s, the officials strictly insisted on the party decree of 1961, on county and national level as well. The new party decree in 1979 did not denied the previous one, the changes only answered the newly emerged difficulties. To the end of the 1970s – parallel to the national tendencies – a moderate improvement occurred in the situation of the Gypsies in the investigated county. On the other hand, the positive developments affected just a small part of the Gypsy population. The county leadership had to face with a plenty of new obstacles in connection with the future. In the 1980s, numerous experiments happened in the county for the aims of the party decree of 1979 to be fulfilled completely: such attempts were the targeted rewards for teachers, distribution of flats to targeted groups, or the application of family care workers. Despite all these, the first signs of the declining of the situation of Gypsies already showed in the second half of the 1980s: their employment rate started to decrease and it reached its climax after the change of the regime. The numerous failures of programme of the elimination of Gypsy camps emerged too, and with the cessation of the so-called CS-flat programme the situation of the Gypsies trapped in the camps became even more hopeless. As for education, the difference between the Gypsy and non-Gypsy population still remained, despite the progress. At the same time, the change in the forced assimilation of the state party – although only slightly, but still – appeared on county level as well.

Romák/cigányok beszédmodjai

Heltai János Imre

Kulcsszavak: *romák, beszélés, diszkurzív viselkedés, szociális jelentés*

A kurrens szociolingvisztika a nyelvhasználat aktuális és megfigyelhető módjainak vizsgálata közben figyelmét a nyelvek felől (amelyeket elsődlegesen ideológiai és intézményes konstrukcióknak tart), egyre inkább a nyelvi források felé fordítja (Blommaert, Jan 2010. *The Sociolinguistics of Globalization*. Cambridge: Cambridge University Press, 102). Amit végül is a beszélők használnak, nem nyelvek, nyelvváltozatok vagy lektusok (Jørgensen, J. N. – M. S. Karrebæk – L. M. Madsen – J. S. Møller 2011: *PolylinguaginginSuperdiversity*. *Diversities* Vol. 13, No. 2, 29), hanem olyan szemiotikai források, amelyekhez különféle társadalmi jelentések, szociális értéktulajdonítások kapcsolódnak a fonológiai, nyelvtani és diszkurzív szinteken (Blackledge, Adrian / Creese, Angela 2015. *HeteroglossiaasPractice and Pedagogy*. In: Blackledge, Adrian / Creese, Angela (ed.): *Heteroglossiaaspractice and pedagogy*. Dordrecht: Springer, 3.). Ilyen módon mint minden társadalmi csoportnak, például a romának nevezett és akár monolingválisnak, akár multilingválisnak tekintett csoportoknak is vannak jellemző beszédmodjai, amelyek egyrészt speciális nyelvi források használatából, másrészt a diszkurzív viselkedés sajátos szabályaiból adódnak, és amelyek társadalmi jelentéssel ruházódnak fel. Az egyes megszólalási módokhoz kapcsolódó értéktársítások közösségenként különbözők, nem túl tartósak, folyamatosan újraértékelődnek és nem is tudnak utazni a nyelvhasználati szinterek között (Jørgensen et al. 2011: 29). Például egy-egy közösségre jellemző források más-más jelentést kapnak a közösségen belül (például presztízsjelölökké válnak a telepi környezetben) és azokon kívül (például társadalmistigmaként értelmeződnek az iskolában).

2015/2016 nyarán három évesre tervezett több szinterű etnográfiai kutatásba (Marcus, George 1995. *Ethnographyin/of the World System: The Emergence of Multi-SitedEthnography*. *AnnualReview of Anthropology*, Vol. 24:95-117.) kezdtem Pakson. Céлом azt kideríteni, hogy konkrét roma/cigány közösségekben, illetve az azokat körülvevő többségi környezetben mely beszédmodokhoz (nyelvi forrásokhoz és/vagy diszkurzív gyakorlatokhoz) kapcsolódnak olyan értéktulajdonítások, amelyek használójukat a közösség és/vagy a többség szemében romaként/cigányként konstruálják meg. Feltételezem ugyanis, hogy a jellemző beszédmodok megismerése és a hozzájuk kapcsolódó értéktulajdonításokkal való szembesülés feltétele annak, hogy a roma/cigány tanulók iskolai (nyelvi) nehézségeire adekvát nyelvpedagógiai válaszokat fogalmazzunk meg. A pontos kérdésfeltevések megfogalmazásához elvégzett előzetes kutatásaim során körülbelül 20 etnolingvisztikai interjút készítettem a közösségek tagjaival, és a 2015/2016-os tanév során a Károli Gáspár Református Egyetem BTK-n alakult Romológiai Diákműhely tagjainak közreműködésével körülbelül 50 tanórát látogatunk meg a város általános iskoláiban. Előadásomban bemutatom eddigi eredményeimet és elemzem a kutatás nyújtotta további lehetőségeket.

Languaging of Roma

János Imre Heltai

Keywords: *Roma, languaging, discursive behaviour, social meaning*

During the observation of the actual ways of language use, current sociolinguistics turns its attention from languages (seen as ideological and institutionalized constructions) to the language resources (Blommaert, Jan 2010. *The Sociolinguistics of Globalization*. Cambridge: Cambridge University Press, 102). What speakers actually use are not languages or lects (Jørgensen, J. N. – M. S. Karrebæk – L. M. Madsen – J. S. Møller 2011: *Polylanguaging in Superdiversity*. *Diversities* Vol. 13, No. 2, 29), but semiotic resources associated with particular social values and meanings on the phonological, lexical, grammatical and discourse levels. (Blackledge, Adrian / Creese, Angela 2015. *Heteroglossia as Practice and Pedagogy*, p 3. In: Blackledge, Adrian / Creese, Angela (ed.): *Heteroglossia as practice and pedagogy*. Dordrecht: Springer, 1-20.) This way, just like all other social groups, the groups that are called Roma and considered either monolingual or multilingual have particular ways of languaging, too, which arise on the one hand from the use of characteristic language resources, and on the other hand from the special regularities of the discursive behaviour. The social values associated with specific ways of languaging are different in all social groups, they do not last too long, they are often re-valuated and can not really travel between several domains of language use. They have for example different meanings in and outside the community (become prestige-markers within, or are understood as social stigma outside). In the summer of 2015/2016, I started a multi-level ethnographic study (Marcus, George 1995. *Ethnography in/of the World System: The Emergence of Multi-Sited Ethnography*. *Annual Review of Anthropology*, Vol. 24:95-117.) in Paks. My goal is to find out that in concrete Roma communities or in the surrounding majority community which ways of languaging (language resources and/or behavioural practices) are connected with such value associations that construct their users as Roma in the eyes of the community and/or of the majority. I assume that recognizing the particular ways of languaging and facing the social meanings connected to them is a precondition for finding adequate answers in pedagogical linguistics for the (language) problems of Roma pupils in school. As a preliminary study, I did about 20 sociolinguistic interviews with community members. During the school year, I regularly consult teachers and visit secondary school classes (about 50 during the year). In my presentation, I show my results reached so far and analyse the further possibilities of the study.

A vasúton túl: nyelvhasználat és esélyegyenlőség

Jani-Demetriou Bernadett

Kulcsszavak: *heteroglossia, nyelvi komplexitás, nyelvpedagógia, cigányok/romák*

Az előadás egy terepmunka tapasztalatait bemutatva érvel egy olyan nyelvpedagógia mellett, mely új szempontból közelít a nyelvi kisebbségi csoportok iskolákban tapasztalható nyelvi hátrányának leküzdéséhez. Ez a pedagógiai megközelítés a heteroglossia elméletén alapul (Blackledge, A. – Creese, A. (ed.) 2015. *Heteroglossia as Practice and Pedagogy*. Springer),

mely új fogalmakat vezet be a "kétnyelvűség" leírására. Az elmélet a kétnyelvűség dualitása helyett a közösségek beszédmódjainak komplexitását hangsúlyozza. Ahhoz, hogy az egyén hatékonyan részt vehessen a kommunikációban, a teljes nyelvi repertoárját használnia kell. Az iskolai környezet azonban sokszor nem vesz tudomást vagy nem is tud az otthoni környezet beszédmódjairól, így a gyerekek az otthoni beszédmódot nem tudják használni vagy nem használhatják az iskolai kommunikáció során. Az eltérő nyelvhasználatból iskolai esélyegyenlőtlenség származhat. Az elmélet azt szorgalmazza, hogy komplex nyelvi helyzetek teremtésével a tanulók otthoni beszédmódja is jelenjen meg az iskolában, elősegítve az integrált, megértésen alapuló tudás kialakulását.

A KRE BTK-n 2015-ben alakult Romológia Diákműhely Tiszavasváriban végzett terepmunkája során egy olyan óvodai pedagógiai programmal ismerkedtünk meg, amely az otthoni beszédmód iskolai megjelenítésével kíván esélyegyenlőséget biztosítani az óvodásai számára. Az előadás azt vizsgálja, hogy hogyan lehetne ezt a pedagógiai programot folytatni, az attitűdöt továbbvinni iskolai szinten is, olyan iskolai légkört kialakítva, hogy a tanulók szabadon kifejezhessék magukat, illetve hogy az eltérő nyelvi megnyilvánulások erőforrásként jelenhessenek meg a tanulási folyamatban.

Beyond the Railway: Language Usage and Equal Opportunities

Bernadett Jani-Demetriou

Keywords: *heteroglossia, language complexity, language pedagogy, Roma/Gypsies*

The presentation, by introducing the experiences of a field-work, agrees with a language pedagogy that has a new approach to maximize the achievement of language-minoritised students at schools. This pedagogical approach is based on the theory of Heteroglossia (Blackledge, A. – Creese, A. (ed.) 2015. *Heteroglossia as Practice and Pedagogy*. Springer), which introduces new concepts to describe "bilingualism". The theory emphasizes the complexity of linguistic repertoires of different communities instead of the dual structure of bilingualism. In order to communicate efficiently, people need to engage their complete linguistic repertoire. However, schools are not aware of children's home language practices or exclude them from the classrooms, so children are not able or not allowed to use their home language practices while learning at schools. This may result in academic failure. The theory encourages schools to enable their students to use their home language practices in the learning environment by creating complex linguistic practices, enhancing the development of integrated knowledge based on understanding.

During the field work in Tiszavasvári, conducted by the Romology Student Workshop, which was started in 2015 at the Faculty of Arts at Károli Gáspár University of the Reformed Church, we were foreshown a kindergarten program which aims to provide equal opportunities for children by ensuring the usage of home language practices at the kindergarten.

This presentation studies how this program and attitude could be continued at elementary school level, by creating a learning environment where students can express themselves freely, so that various language practices could be valued as a resource in education.

Keresztény roma szakkollégiumok hallgatóinak iskolai mobilitás-mintázatai

Jenei Teréz – Kerülő Judit – Virág Ádám

Kulcsszavak: roma szakkollégium, mobilitás, felsőoktatás

A társadalmi mobilitás-kutatások eredményei (Andorka, 1990; Boreczky, 2004, 2007; Róbert, 2006) igazolják, hogy az iskola nagyon fontos mobilitási csatorna. Az iskolázottság különösen meghatározó tényező a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok – mint például a romák/cigányok – esetében, mivel a felsőoktatásban való részvétel, az értelmiségivé válás az egyének mobilizációján keresztül nagymértékben hozzájárul a társadalmi integrációjukhoz.

2011-ben a magyarországi történelmi egyházak (római katolikus, görögkatolikus, református, evangélikus) a szakkollégiumi keretekben folyó hátránykezelés mellett felvállalták a cigány/roma felzárkózás támogatását, és megalakították a Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózatot (KRSZH). A keresztény roma szakkollégiumok célja a közösségi felelősségvállalás és a közéleti szerepvállalás iránt elkötelezett keresztény értékrendű, aktív társadalmi párbeszédet folytatni képes roma értelmiség létrejöttének segítése.

Kutatásunk célja annak vizsgálata, hogy a keresztény roma szakkollégisták milyen iskolai mobilitás-mintázatokkal rendelkeznek. Arra a kérdésre is keressük a választ, hogy a diploma megszerzése után jellemzően hány lépcsős mobilitással integrálódnak a társadalomba. Kutatásunkba három szakkollégium (a nyíregyházi evangélikus, a debreceni református és a debreceni görögkatolikus) 55 olyan hallgatóját vontuk be, akik a kollégiumba való jelentkezéskor cigánynak/romának vallották magukat. Egy 20 kérdésből álló kérdőív segítségével elemeztük a hallgatók szociális háttérváltozóit, ezen belül elsősorban a nagyszülők, szülők és testvérek iskolai végzettségét.

A kutatásunk azt igazolja, hogy a hallgatók nagy része első generációs értelmiségi lesz, többségük esetében többlépcsős iskolai mobilitást figyelhetünk meg. Eredményeink alapján kijelenthető, hogy a vizsgálatba bevont szakkollégisták továbbtanulási terveit, aspirációit az anyák jóval erősebben befolyásolják, mint az apák.

The Social Mobility Patterns of Students Attending Christian Roma Colleges for Advanced Studies

Teréz Jenei – Judit Kerülő – Ádám Virág

Keywords: Christian Roma Colleges for Advanced Studies, social mobility, higher education

The results of research conducted on the topic of social mobility (Andorka, 1990; Boreczky, 2004, 2007; Róbert, 2006) prove that education is a particularly important instrument of mobility. Education is a factor of paramount importance in the case of disadvantaged social groups – such as the Roma/Gypsy people – as participation in higher education, becoming an intellectual substantially contributes to their social integration through the mobilisation of the individuals.

In 2011 the Hungarian historic Churches (Roman Catholic, Orthodox Catholic, Calvinistic, Evangelical) besides fulfilling the role of disadvantage management within the framework of colleges for advanced studies the Churches undertook the support of the Roma/Gypsy catching-up and founded the Christian Roma College for Advanced Studies Network of Schools. The aim of Christian Roma colleges for advanced studies is the creation of a Roma

intellectual layer with Christian values; committed to communal responsibility and capable of active participation in public life.

The aim of our research was to investigate what education mobility patterns the students of Christian Roma Colleges possess. In our research we involved three colleges for advanced studies' (the Nyíregyháza Evangelical, the Debrecen Calvinistic and the Debrecen Orthodox Catholic) 55 students, who, at the time of their applications claimed to be Gypsy/Roma. We analysed the students' social background variables via a 20-question survey, primarily focusing on the educational achievement of the grandparents, parents and siblings.

Our research proves that the majority of students will become first generation intellectuals and in most of these cases we can observe multi-stage education mobility. Based on our findings, it can be established that: in case of the students – attending the college for advanced studies – involved in the investigation, mothers guide student choices in further education and influence their aspirations more potently than fathers.

A romani (lovári) nyelv közoktatási helyzetének harmadik országos vizsgálata

Lakatos Szilvia

Kulcsszavak: *romani nyelv, közoktatás, nyelvoktatás*

Az előadásban szeretném bemutatni, a romani nyelvoktatás területén az elmúlt időszakban történt változásokat. Az első országos vizsgálatra a 2006/2007-es, a második felmérésre a 2008/2009-es tanévben került sor, melyeknek eredményeit több tanulmányban is bemutatom (Lakatos, 2010; Lakatos, 2012).

A kutatást célja, hogy feltérképezsem azokat az iskolákat, óvodákat, ahol romani nyelvet is oktató cigány nemzetiségi programokat működtetnek, megvizsgálni e programok működését, hatékonyságát, a programok felépítését és tartalmát, a normatíva felhasználását. Fontosnak tartom, az oktatás tankönyveinek, munkafüzeteinek, eszközeinek összegyűjtését, vizsgálatát, olyan szemszögből is, hogy a Nemzeti alaptantervvel és a kerettantervvel kompatibilis-e bármely romani nyelvkönyv vagy munkafüzet.

A vizsgálni kívánt kérdés azért is áll az érdeklődésem középpontjában, mert a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény változásai is érinthetik a romani nyelvoktatás helyzetét, és ha a feltételezésem helytálló, akkor keresem a választ arra, hogy milyen mértékben, milyen pontokon követhető a változás.

A kvantitatív kutatási módszerek közé tartozó kérdőíves adatfelvételt alkalmazom, félig strukturált, online kérdőív formájában. A kérdőíveket az előző kutatásaimban szereplő intézményekhez juttatom el, mely elsősorban az intézményekben oktató kollégáknak készült.

A vizsgálat elsődleges forrása a kérdőíves kutatás feldolgozása, a másodlagos forrás a témában megjelent tanulmányok.

A kutatás várható eredménye, hogy pontos képet kapunk arról, hogy hazánkban melyik intézményben tanítanak romani nyelvet, milyen rendszerességgel teszik azt, hogy milyen végzettséggel, elképzelhetőnek tartom, hogy már romológusok (romani nyelv és kultúra szakirány) diplomával tanítanak, milyen tankönyvekből, munkafüzeteiből oktatnak kollégák, hogy a szülők, családok támogatják-e a nyelvoktatást. A vizsgálat eredményeként a hiányosságok is előtérbe kerülhetnek, amelyeket a romani nyelvvel foglalkozó szakemberek és döntéshozók elé lehet tární, mint megoldásra váró feladatok.

The Third, National Analysis of Education of Romani Language

Szilvia Lakatos

Keywords: *romani language, public education, language education*

During the lecture, I would like to introduce the recent changes within Romani language education. The first national analysis was in the 2006/2007, the second in the 2008/2009 school years. I have been written about the results in several studies (Lakatos, 2010; Lakatos, 2012).

The aim of the research is to map those schools and kindergartens where Romani language is available and taught within the frame of roma minority program, survey these programs, their effectiveness, structure, content and usage of norm. I think it is important to collect the books, workbooks and other publications of its education and examine whether it is compatible with curricula.

The question in focus interests me because the changes in the 2011 Public Education Act can affect the situation of Romani education, and if my hypothesis is correct, I can continue to look for answers regarding how and along what points the change can be measured.

Using an online survey is one of my methods, which was designed for colleagues working within institutions. The assessment of the survey is the first source of my research, a secondary source are publications regarding this topic.

A possible result will be the fact that we can get a clear picture about where in Hungary Romani language is taught, how often is done, with what type of degree it is done with (Romani language and Culture specialization), what books and printed materials are used by colleagues, whether parents, families support the education. As a result, deficiencies can also be seen, which can be presented to professionals and decision makers regarding Romani language education, as challenges to be solved.

Szociálpedagógia szakos hallgatók romákkal kapcsolatos attitűdje

Lendvai Lilla – Keresztes-Takács Orsolya – Nguyen Luu Lan Anh

Kulcsszavak: *romaellenesség, szociálpedagógia, szociális dominancia orientáció, entitativitás*

A romákkal kapcsolatos kutatások régóta a társadalomtudomány érdeklődési körének középpontjában állnak Magyarországon (ld. Erős, 2007; Enyedi, Fábán & Sik, 2004). A téma érzékenységet egyaránt mutatja jelenlegi átpolitizálódott helyzete, valamint a rendszerváltást követő események sora. Jelen kutatásunk célja annak feltárása, hogy milyen hatással lehet ez a társadalomban jelenlévő romákkal szembeni előítéletes viszonyulás, valamint annak megnyilvánulási formái a szociálpedagógia szakos hallgatókra.

A téma szociálpedagógiai aspektusai igen meghatározóak, hiszen a Szociális Munka Etikai Kódexe is kiemelten foglalkozik az egyenlő bánásmóddal, az előítélet-mentes attitűd szükségességével, ugyanis a szociális munkások egyik legfontosabb alapértéke az előítélet-mentesség (Szociális Szakmai Szövetség, 2011). Ennek sérülése esetén fennáll az

objektivitás elvesztésének, valamint annak lehetősége, hogy a szakember az előítéletei alapján – különböző formákban – diszkriminálja klienseit.

Kutatásunkban arra keressük a választ, hogy az alapképzésben résztvevő szociálpedagógia szakos hallgatókat milyen mértékű romellenesség jellemzi, valamint milyen tényezők határozzák meg azt. Célunk volt több skála használatával megvizsgálni, hogy az entitativitásnak, a szociális dominancia orientációnak, a kontaktusnak, valamint a szociodemográfiai tényezőknek milyen hatása van az előítéletekre, vagyis mi jellemzi a nyílt és rejtett romaellenességet.

Jelenleg kutatásunk az első szakaszban tart, amely során a Pázmány Péter Katolikus Egyetem szociálpedagógia szakos hallgatóit mértük fel (N=57), azonban további egyetemeken is zajlik az adatfelvétel a szociálpedagógia és szociális munka szakos hallgatók körében. Előadásunkban ezen előkutatás eredményeit és további lehetséges kutatási irányvonalait mutatjuk be. A kis mintaszám ellenére szignifikáns és tendenciális különbségeket találtunk, melyekre a jelen adatfelvételeknél célzottabban fókuszálunk. Főbb, kifejezetten a szociálpedagógus hallgatókra jellemző eredménynek tekinthető, hogy a nyílt romaellenesség a végzős hallgatók körében magasabb volt, mint az elsőéves hallgatók esetében, viszont a vizsgálati személyek nem találták homogén csoportnak a romákat, amely valószínűsíthetően főként a szociálpedagógia képzésen kötelezően elvégzendő romológia kurzuson szerzett ismeretanyagra vezethető vissza.

Attitudes of Social Pedagogy Students Towards Roma People

Lilla Lendvai – Orsolya Keresztes-Takács – Nguyen Luu Lan Anh

Keywords: anti-roma prejudice, social pedagogy, social dominance orientation, entitativity

Research concerned with roma people has been in the center of interest for social sciences for quite some time (Erős, 2007; Enyedi, Fábíán & Sik, 2004). The sensitive nature of the topic is shown by its current politicized status and the events which occurred after the change of the regime in Hungary. The aim of this study is to explore the effects of existing prejudices present in the society and also their different manifestations, on social pedagogy students.

The social pedagogy aspects of the topic are quite determinative, since the Szociális Munka Etikai Kódexe (Ethical Guidelines of Social Work) highlights the importance of equal treatment and the need for unprejudiced attitude, since one of the most important value is being impartial (Szociális Szakmai Szövetség, 2011). In case of this being breached, there is a chance for losing objectivity, which might lead to a situation where the professionals will discriminate against their clients, based on their prejudices.

In our study we aim to explore the extent to which the students of social pedagogy have an anti-roma sentiment, and what are the factors which shape these attitudes. Our goal was to use several scales to assess entitativity, social dominance orientation, contact and other social demographic aspects to see how these affect prejudices, so basically to determine what elements characterise the open and covert anti-roma prejudice.

Currently, our study is in the first phase, in which we assessed the social pedagogy students of Pázmány Péter Catholic University (N=57), but we are continuing with data collection at other universities with students of social pedagogy and social work. In our presentation we present the results of the pilot study and show the indicated course of the study. Despite the small number of participants, we found significant differences and important trends, which can be used in the further steps of the study for a more targeted data collection. One of the main findings of the study is, which seems to be specific for student of social pedagogy, is

that covert anti-roma prejudice is higher among graduate students, than among freshman students. However, the participants did not think of the roma people as a homogeneous group, which might be because of the mandatory romology course, which is a part of the curriculum.

Ami a tankönyvben meg van írva ...

Orsós Anna

Kulcsszavak: *tankönyv, cigány/roma kultúra, reprezentáció, tartalmi szabályozók*

Az Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet a TÁMOP 3.1.15-14- 2014-0001 Köznevelési reformok operatív megvalósítása c. kiemelt projekt keretében a PTE BTK Romológia és Nevelésszociológia Tanszékét bízta meg azzal, hogy készítsen helyzetfelmérést arról, hogy a hatályban lévő tartalmi szabályozókban és a közoktatás gyakorlatában a napi pedagógiai tevékenységet leginkább segítő tartalomhordozókban milyen műveltségterületeken, milyen módokon, milyen vizuális és tartalmi elemeken keresztül történik a cigány/roma kultúra bemutatása.

További cél volt elméleti szakemberek és gyakorló pedagógusok megkérdezése a témához kapcsolódó korábbi fejlesztések céljairól, eredményeiről, valamint a további fejlesztések lehetséges irányairól az oktatáspolitikai és a tartalomfejlesztés területén.

A pályázat keretében folytatott kutatás egy komplex rendszer egyik komponensére a tartalomhordozókra (tankönyvekre, munkafüzetekre) fókuszált, de a rendszert alkotó másik két elem a tartalmi szabályozók, valamint a két elemet működtető „komponens” a pedagógusok vizsgálatával alkot teljes egészet. Kutatási megbízásunk e rendszer középső elemének a tartalomhordozóknak a vizsgálatára szolt, de a vizsgált elem korrekt keretbe helyezése érdekében a rendszer másik két elemét is érintettük. A tartalomhordozók vizsgálata a tanszéki kutatói közössége előre kifejlesztett mérőeszköz által, -online kérdőív formájában - valósult meg, amely a kutatás alapfeladatára fókuszálva arra a kérdésre épült: van-e a vizsgált tananyagban a cigányokra/romákra vonatkozó tartalom vagy nincs. Az eredmények alapján elmondható, hogy a vizsgált tankönyvek alig több mint egynegyedében (26%) található roma/cigány tartalom. Előadásomban e komplex kutatási fejlesztési feladat eredményeiről szeretnék beszámolni.

What Is Written in the Textbook...

Anna Orsós

Keywords: *coursebook, Gypsy/Romani, culture, representation, content, regulator*

Within the framework of the high priority project entitled TÁMOP 3.1.15-14-2014-0001 Operative Implementation of Public Education Reforms the Education Research and Development Institution charged the Romology and Educational Sociology Department of the Faculty of Humanities of the University of Pécs with the preparation of a general survey in which special fields, in what ways, through which visual and content elements Gypsy/Romani culture appears in the current content regulators and in public education practice in content providers helping everyday pedagogical activity most of all.

Another aim was to ask theoretical experts and practising teachers about the aims, results of earlier developments connected to the topic and about possible directions of further developments in the fields of educational policy and content development.

The research done within the framework of the project focused on one component, the content providers (coursebooks, workbooks) of a complex system, but it makes up totality with the other two elements of the system, namely the content regulators and the „component” which operates the two elements, the examination of teachers. Our research commission was valid only for the examination of the middle element of this system, the content providers, but to put the element into a correct framework we also touched upon the other two elements of the system, too. The examination of the content providers was realized with the help of a measuring tool – an online questionnaire - developed beforehand by the research community of the department, which was built on the question focusing on the basic task of the research: if there was any content concerning Gypsy/Romani people in the syllabus or not. On the basis of the results it can be said that only a bit more than a quarter (26%) of the coursebooks examined have Gypsy/Romani content. I would like to present the results of this complex development project in my lecture.

Irodalmi reprezentáció és önreprezentáció a cigány/roma nemzeti identitás 19. századi kialakításának folyamatában

Orsós János Róbert

Kulcsszavak: *reprezentáció, önreprezentáció, nemzeti identitás*

Az előadás két nagyobb szakaszból áll. Egy roma reprezentációs és önreprezentációs szakasz ábrázolása a 19. századból. Az első szakaszban a cigányságról szóló diskurzus általános jellemzőiről lesz szó. Az első rész tehát a nagy felháborodást keltő könyv, Liszt Ferenc- A cigányokról és a cigányzenéről Magyarországon című művének geneziséjét és korabeli recepcióját tárgyalja. Az említett mű mikroelemzésén keresztül Liszt reprezentációs stratégiája kerül vizsgálat alá. A vizsgálat során a posztkolnializmus teoretikusainak elméleteire támaszkodva képesek lehetünk rámutatni azokra az ideológiai és diszkurzív stratégiákra, melyek által a cigányság leírása megvalósul, melyek által újra termelődnek a különböző kulturális sztereotípiák. Az utolsó, záró szakaszban olyan cigány származású magyar költők, műfordítók és szótárszerkesztők portréját kívánom felvázolni, akiknek munkássága méltatlanul feledésbe merült. Ezen cigány szerzők már a 20. századot megelőzően kulturális és irodalmi kezdeményezéseik által kísérletet tettek arra, hogy kialakítsanak egy cigány nemzetiségi identitást. Ezen kísérletek egyik csúcspontját képezi Nagyidai Sztojka Ferenc munkássága, aki cigány eposzával, nem csak egy roma eredetmítoszt, hanem egy – a már meglévő, romákról szóló diskurzusokon túlmutatva- cigány önreprezentációs narratívát kívánt kialakítani.

Literary Representation and Self-Representation of Roma / Gypsy National Identity in the 19th Century Making Process

János Róbert Orsós

Keywords: *representation, self-representation, national identity*

The presentation is made up of two main parts. It involves the delineation of a gypsy representational and self-representational section from the 19th century. The first section deals with the general characteristics of a discourse which is about the gypsies. The first section confers about the genesis and the contemporaneous reception of Ferenc Liszt's writing titled *About the gypsies and gypsy music in Hungary* which triggered big indignation. The book previously mentioned was subjected to a writing microanalysis. Liszt's representational strategy was studied during this process. In the course of the study leaning on the theories of the postcolonial theoreticians we might be able to point at those ideological and discursive strategies which lead to the reproduction of different cultural stereotypes. In the final section I would like to sketch out the portraits of those Hungarian poets and translators of literary works of gypsy origin, whose compositions sank into oblivion. These gypsy writers had already made attempts by literary initiations before the 20th century to evolve the gypsy national identity. Ferenc Sztojka Nagyidai's writing was one of the peak points of those attempts. With this gypsy epos his aim was to form a self-representational gypsy narration.

Rendőrök és romák együttműködése?

Óvári Heléna

Kulcsszavak: *parancs, pénz, programok*

A cigányság és a rendőrség kapcsolatának történelmi gyökerei vannak. Kapcsolatuk kezdete óta jelentős társadalmi változások történtek, melyek figyelembevételével viszonyrendszerük tudományos vizsgálata szükséges.

Parancs, pénz, programok...PPP, Vajon elég ahhoz, hogy együttműködésről beszéljünk?

A vizsgálat tárgyát a 2007 – 2014. közötti időszakban megjelent másodlagos források, a hazai és nemzetközi dokumentumok, törvények és jogszabályok, ORFK utasítások, Belügyi/Rendészeti Szemlében megjelenő tudományos és szakmai cikkek, romák és rendőrök között létrejött együttműködési megállapodások alkotják.

Jelen előadás során a vizsgált téma szempontjából kimagasló jelentőséggel bíró 22/2011. évi ORFK utasítás előtti időszakról egy összefoglaló áttekintés készül a norma hatályba lépésével bezárólag. Azt követően a rendőr-főkapitányságok 2011. és 2014. év közötti tevékenysége kerül görcső alá azt vizsgálva, hogy a bevezetésre kerülő szabályozás milyen mértékben segíti elő a romák és a rendőrség közötti együttműködést.

Cooperation between Policemen and Romany People?

Heléna Óvári

Keywords: *command, money, programs*

The relationship between the Gypsies and the police has historical roots. Since the beginning of the irrelationship significant social changes have happened, which are necessary to be taken into consideration at a scientific research.

Command, money, programs... CMP, Are they enough if we want to speak about cooperation?

The topic of there search consists of secondary sources published between 2007-2014, national and international documents, laws, rules, ORFK directives, scientific and professional articles published in Belügyi/Rendészeti Szemle, cooperation agreements between Romany people and policemen.

During the present lecture there is a summary about the period before the 22/2011. ORFK directive, which is of high importance, up to the norm's coming into effect. After that the 2011 and 2012 activities of the police headquarter sare examined with special regard to what extent the regulation introduced helps the cooperation between the Gypsies and the police. The sampling is a full-scale one: all the county police headquarters of Hungary. Data collection happened on the basis of a standardized system of view points.

Cigány nemzetiségi óvodai nevelés

Pápai Boglárka

Kulcsszavak: *cigány nemzetiség, óvodai nevelés, nemzetiségi*

Az óvodai nemzetiségi programok egyik fontos eleme a nemzetiségi nyelv használata. 1997-ben jelent meg a 32/1997. (XI.5.) MKM rendelet, mely a nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelvét tartalmazta.

Kutatásomban szeretném megvizsgálni a cigány nemzetiségi óvodai nevelés formáit, jogszabályi kereteit, a de jure és de facto megvalósulását.

Véleményem szerint a mai rohamosan fejlődő gazdasági életben, valamint a világnyelvek hatalmas térhódításával elengedhetetlenül szüksége van mindenkinek az idegen nyelvek minimális, de leginkább középszintű ismeretére.

Az idegen nyelvek közül sem mindegy, hogy melyik nyelvek ezek. Az üzleti életben leginkább az angol nyelv térhódítása figyelhető meg, például a számítástechnika valamint a tudományok világában.

Az Európai Unióhoz való csatlakozással a magyar nyelvet is elismerik hivatalos nyelvként, ugyanakkor elenyésző a magyarul beszélő Európai Unió tagállamokban dolgozók, képviselők száma, így elkerülhetetlen, hogy az angolt illetve a német, francia nyelvet is alkalmazzák a tárgyalásokon, üléseken.

A kutatás módszerei: Megfigyeléses módszert a gyerekeknél, óvodai csoportoknál, a mélyinterjú módszerét az óvodai pedagógusoknál, valamint a kérdőíves módszer segítségével rövid idő alatt több embert tudok megkérdezni, így ezt a módszert a szülők kikérdezésénél szeretném alkalmazni.

A kutatás (várható) főbb eredményei, melyeket a kutatás során szeretnék igazolni:

Véleményem szerint a cigány nemzetiségi óvodapedagógusokkal szemben eltérő nyelvi kompetencia szint van meghatározva, mint a többi nemzetiségi óvodapedagógussal szemben. Feltételezem, hogy az a gyermek, aki nemzetiségi programmal működő óvodába jár, az szintén nemzetiségi programmal működő általános iskolát fog választani.

Források:

ORSÓS Anna (2015): *Cigány/roma nemzetiségi oktatás*. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék Wlislocki Henrik Szakkollégium, Pécs.

TAR Zsuzsanna (2002): *Nincs szükség a nemzetiségi óvodákra?* http://mno.hu/migr_1834/nincs-szukseg-a-nemzetisegi-ovodakra-753659 (2015.01.03.)

VARGA Aranka (2015): *Az inklúzió szemlélete és gyakorlata*. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék Wlislocki Henrik Szakkollégium, Pécs.

Jogszabályok:

32/1997. (XI.5.) MKM rendelet a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

17/2013. (III.1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

Roma Minority Kindergarden's Education

Boglárka Pápai

Keywords: *programroma minority (nationality), kindergarden's education, minority (nationality) programme*

The kindergarden's education nationality program one of important element is the nationality language use. The regulation is published in 1997 32/1997. (XI.5.) MKM. which includes a directive of nationality, ethnicity nursery education.

In my research I would like to examine the roma minority kindergarden's education forms, legal frameworks and realization of de jure and de facto.

In my opinion today's rapidly developing economic life besides the world languages massive's conquest. It is essential necessary to everyone a minimal or intermediate knowledge of foreign language.

Among of the foreign language are not properly all same level. In the business life can observe the most relevant language is english for instance in computing or in scientific world.

Thank for European Union accession the hungarian language also has been recognized an official language. However the hungarian speaking workers, representatives numbers are minimal in European Union member states, so it is unavoidable to use english, german and french languages in negotiations and meetings.

Methods of research:

I would like to use observation method with children in the kindergarden's groups In depth interview method with the pedagogues of kindergarden. With questionnaire based method I can achieve in a short time more people so the target group is the parents with this method.

The main results(expected) of research which I want to demonstrate during the research.

In my opinion the roma minority nursery pedagogists distinct language competence has been determined than other minority nursery teacher.

I assume to that child who is involved in minority programme. That is highly likely to be chosen minority programme in primary school.

Sources:

ORSÓS Anna (2015): *Cigány/roma nemzetiségi oktatás*. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék Wlisslocki Henrik Szakkollégium, Pécs.

TAR Zsuzsanna (2002): *Nincs szükség a nemzetiségi óvodákra?* http://mno.hu/migr_1834/nincs-szuksege-a-nemzetisegi-ovodakra-753659 (2015.01.03.)

VARGA Aranka (2015): *Az inklúzió szemlélete és gyakorlata*. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék Wlisslocki Henrik Szakkollégium, Pécs.

Laws:

32/1997. (XI.5.) MKM rendelet a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

17/2013. (III.1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

The Impact of Urban and Transnational Mobility on the Educational Trajectories, Achievements, and Aspirations of “Roma” Youths Between Rural Romania and Urban Spain

Stefano Piemontese

Keywords: *urban mobility, circular migration; evictions; transnational youths; academic disengagement; education; Roma migration*

Raluca and Nikolai are two Romanian youngsters who identify themselves as țigani. The list of shacks, squatted buildings and rented apartments they inhabited since they reached Spain in 2007 fits barely into the first two pages of my notebook. Similar to their ethnic peers, in their life stories intertwine the unstable financial and housing condition of the “city migrant” (Nakagawa et al. 2002) and the experience of the youth transnational migrant who adjusts to her or his parents’ circular and (double) return migration patterns. As students, they moved more than once between different national school systems, and several times from school to school within the same district. In front of these double circular migration patterns, the inability of local schools and districts institutions to comprehensively tackle the reasons beyond residential instability in the country of destination, together with intensified feelings of academic and social disengagement following the change of school and/or school systems, strongly contributes to the reproduction of low attainment, absenteeism, temporary withdrawals, and dropout behaviors in both transnational localities. At the same time, besides these mainly disruptive educational trajectories – and halfway between the reproduction of socio-economic instability and the challenge of social mobility – these youngsters are developing their autonomous (im)mobility projects. Building on two years of collaborative, multi-sited, and on-line ethnography, this paper aims to explore the impact of both urban and transnational

circular mobility on the educational trajectories, achievements, and aspirations of Romanian “Roma” youngsters living between Madrid and a rural Romanian village.